Załącznik do Uchwały Nr …. Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia ……. r.
ws. Przyjęcia zmiany „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030”

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030

Wersja po przeprowadzonych konsultacjach społecznych

Radzyń Podlaski, sierpień 2025 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie ... 3
1.1 Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu ... 6
1.2 Podstawa prawna i struktura Gminnego Programu Rewitalizacji ... 9
1.3 Logika prac nad GPR ... 10
1.4 Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji ... 11
2. Charakterystyka Miasta Radzyń Podlaski ... 23
3. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji ... 26
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji ... 45
4.1 Sfera społeczna ... 46
4.1.1 Trendy demograficzne – depopulacja i starzenie się społeczeństwa ... 47
4.1.2 Ubóstwo i wykluczenie społeczne ... 55
4.1.3 Stan zdrowia mieszkańców, niepełnosprawność oraz uzależnienia ... 62
4.1.4 Bezrobocie ... 67
4.1.5 Stan bezpieczeństwa publicznego ... 77
4.1.6 Poziom edukacji ... 80
4.1.7 Kapitał społeczny i aktywność obywatelska ... 84
4.2 Sfera gospodarcza ... 88
4.3 Sfera środowiskowa ... 92
4.4 Sfera techniczna ... 101
4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna ... 111
4.6 Analiza lokalnych potencjałów ... 119
5. Część planistyczna ... 126
5.1 Wizja i cele rewitalizacji ... 127
5.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji ... 127
5.1.2 Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań ... 129
5.2 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 154
5.2.1 Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 159
5.2.2 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 240
5.3 Szacunkowe ramy finansowe GPR ... 263
5.3.1 Indykatywne ramy finansowe GPR ... 263
5.3.2 Potencjalne źródła finansowania GPR ... 272
5.4 Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych ... 278
5.4.1 Komplementarność przestrzenna ... 278
5.4.2 Komplementarność problemowa ... 279
5.4.3 Komplementarność proceduralno- instytucjonalna ... 282
5.4.4 Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami ... 283

5.4.5 Komplementarność międzyokresowa ... 284
5.4.6 Komplementarność źródeł finansowania ... 286
5.4.7 Kompleksowość ... 286
5.4.8 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji ... 293
5.4.9 Mechanizmy integrowania ... 293
6. Część zarządcza ... 296
6.1 Opis struktury zarządzania GPR ... 297
6.2 System monitoringu i ewaluacji ... 302
6.2.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR ... 304
6.2.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 317
6.2.3 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu ... 317
6.2.4 Harmonogram realizacji GPR ... 318
6.2.5 Koszty zarządzania ... 319
7. Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi ... 320
7.1 Spójność dokumentu w skali makro ... 320
7.2 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi miasta ... 327
8. Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR ... 332
8.1 Partycypacja społeczna na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji ... 333
8.2 Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji ... 335
8.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR ... 343
8.4 Partycypacja społeczna na etapie oceny GPR ... 346
9. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów ... 347
9.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji ... 347
9.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego ... 347
9.2.1 Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego ... 347
9.2.2 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ... 349
9.3 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456) ... 350
10. Podsumowanie ... 350
10.1 Opiniowanie GPR przez właściwe organy ... 350
10.2 Ocena oddziaływania na środowisko ... 359
10.3 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji ... 360
Załącznik nr 1 Mapa zawierająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski ... 361

1. Wprowadzenie

Jak wskazuje projekt *Krajowej Polityki Miejskiej 2030 na obszarach miejskich zjawiska i problemy o różnym charakterze (gospodarcze, społeczne, infrastrukturalne, przestrzenne, środowiskowe i inne) przenikają się i wpływają na siebie, tworząc nie tylko skomplikowaną strukturę, ale także różnorodną siłę wzajemnych zależności.* Problem degradacji dotyczy istotnej części terenów zurbanizowanych w polskich miastach. W główniej mierze czynnikami degradacji są negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze skutkujące segregacją społeczną i dziedziczeniem biedy oraz niekorzystne zmiany infrastrukturalno-przestrzenne (dekapitalizacja tkanki miejskiej, ułomna struktura urbanistyczna), występujące najczęściej w historycznych śródmieściach. Jednym z najskuteczniejszych narzędzi przeciwdziałania ww. degradacji jest rewitalizacja.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej wdrażanie w zakresie właściwości gminy jest zadaniem własnym, które ma wprawdzie charakter dobrowolny, ale jest dowodem na odpowiedzialne planowanie, rozwijanie i zarządzanie jednostką samorządu terytorialnego.

Celem rewitalizacji jest pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru, ale przede wszystkim dążenie do poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze usług publicznych i konsumpcji. Prowadzona w sposób przemyślany i zsynchronizowany rewitalizacja to najtrafniejsza odpowiedź na wieloaspektowy kryzys związany z problemami społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi czy też przestrzennymi, których natężenie i kumulacja na danym obszarze są najwyższe w skali miasta. Zintegrowanie wielu działań na konkretnym, wyodrębnionym na podstawie obiektywnych kryteriów terytorium, umożliwia bardziej efektywną interwencję w różnych sferach funkcjonowania danej jednostki samorządu terytorialnego.

Kwestie rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski podejmował uchwalony na podstawie Uchwały Nr XXXVII/211/09 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 8 października 2009 r. „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009-2015". Jego aktualizacja nastąpiła na podstawie „Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023" przyjętego Uchwałą Nr XXXII/208/2017 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 19 maja 2017 r. Powyższa aktualizacja nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020, zgodnie

z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Zgodnie z art. 52 ww. ustawy o rewitalizacji włącznie do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa uznaje przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy za zadanie własne gminy. Jednakże jest ona zadaniem fakultatywnym, co oznacza, że nie każda gmina ma obowiązek jego wykonywania, lecz decyzja o jego podjęciu zależy od występowania na obszarze gminy specyficznych problemów zdefiniowanych w ustawie.

Mając na uwadze fakt zbliżającego się zakończenia obowiązywania ww. dokumentu oraz przeprowadzoną analizę stopnia wdrożenia założeń „Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023" podjęto decyzję o kontynuacji działań rewitalizacyjnych na terenie Miasta Radzyń Podlaski. W tym celu w okresie: luty – marzec 2022 r. przeprowadzono diagnozę obszaru miasta i delimitację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Delimitacja przeprowadzona została na podstawie szczegółowych badań mających wpływ na rozwój poszczególnych części miasta oraz wyników badań prowadzonych wśród mieszkańców. Dla skutecznego przeprowadzenia procesu wykorzystano podział miasta na wyodrębnione jednostki analityczne. Następnie dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na odnotowywane negatywne zjawiska społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły na delimitację obszaru kryzysowego. Jego powierzchnia i kształt wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji. W dniach: 23 marca 2022 r.- 22 kwietnia 2022 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie granic, sposobu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Uchwałą Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.* Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie *Uchwały Nr XLV/279/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*.

Niniejszy dokument prezentuje *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030* zwany dalej GPR. Dokument został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.). Dokument stanowi wieloletni program działań miasta w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. GPR jest dokumentem, zawierającym kompleksową identyfikację i określenia skali problemów społecznych i rozwojowych Miasta Radzyń Podlaski, ich analizę i diagnozę oraz rozwiązania opracowane by problemy te zniwelować lub rozwiązać. Procesy i działania opisane w nim będą służyć przeciwdziałaniu fragmentaryzacji przestrzeni miasta, wyprowadzać wyznaczone obszary z sytuacji kryzysowej, prowadzić do spadku intensywności zjawisk o charakterze dysfunkcjonalnym, jak również ograniczania obszarów kryzysowych na terenie Miasta Radzyń. GPR wskazuje ponadto najbardziej efektywne narzędzia mające na celu przywrócenie spójności społecznej i zrównoważenie procesów rozwojowych.

Program został przygotowany z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej. W trakcie jego opracowywania zapewniono szeroki udział partnerów społecznych, gospodarczych oraz podmiotów pozarządowych. W prace nad GPR zaangażowani byli przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy:

- mieszkańcy miasta, w tym obszaru rewitalizacji;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej.

Szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu kompleksowego i zintegrowanego podejścia do realizacji projektów, przy optymalizacji i koncentracji zasobów finansowych, materialnych i organizacyjnych, a także komplementarności tych projektów, służących wzmocnieniu ich efektów.

Bardzo ważnym elementem GPR jest jego komplementarność międzyokresowa rozumiana jako kontynuowanie działań (projektów) z wykorzystaniem źródeł finansowania z różnych programów operacyjnych na te same cele. Takie podejście prowadzi do zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych mających już swoją historię, a także umożliwia wykorzystanie dotychczasowego dorobku rewitalizacyjnego.

W trakcie opracowywania GPR stosowano następujące zasady, których podstawowym zadaniem było zapewnienie skuteczności realizacji programu:

- ✓ kompleksowość przeprowadzanych działań rewitalizacyjnych,
- ✓ zapewnienie udziału społeczeństwa w pracach na etapie powstawania GPR i tworzenia projektów,
- ✓ przejrzystość i rzetelność przy tworzeniu procedur kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji,
- ✓ ocena spójności i racjonalności planowanych działań rewitalizacyjnych wpisanych do GPR w odniesieniu do innych strategii, programów oraz planów obowiązujących i dotyczących rozwoju miasta,
- ✓ ocena efektywności działań rewitalizacyjnych realizowanych na zdegradowanym obszarze w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tego obszaru.

1.1 Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Niżej zaprezentowana terminologia związana z rewitalizacją, pochodzi z *Praktycznego poradnika dla mieszkańców i władz lokalnych* / pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepioło[1] oraz ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2021 poz. 485 z późn. zm.).

- **Rewitalizacja** – kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).
- **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału

[1] Opracowanie zrealizowano w 2018 roku przez Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa na zlecenie Departamentu Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa.

społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- ✓ gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej),
- ✓ technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej Gminy.

- **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
- **Program rewitalizacji -**
  - ✓ inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
  - ✓ gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.).
- **Interesariusze rewitalizacji -** są nimi w szczególności:

- ✓ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- ✓ mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- ✓ organy władzy publicznej;
- ✓ podmioty, inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

- ➢ **Partycypacja społeczna** - przygotowanie, prowadzenie i ocena procesu rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, polegające w szczególności na:
- ✓ poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- ✓ prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- ✓ inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- ✓ zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- ✓ wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- ✓ zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

1.2 Podstawa prawna i struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. 2021 poz. 485 z późn. zm.), zwana dalej „ustawą" w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości Gminnego Programu Rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;
5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:

   a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania,

   b) charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, o których mowa w pkt 4;
6) mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;

10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11);
11) określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3;
12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
13) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:
    a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
    b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
    c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;
14) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną.

1.3 Logika prac nad GPR

Proces wdrożenia poprzedniego dokumentu dot. rewitalizacji, tj. *Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023* przyniósł wymierne efekty w postaci konkretnej liczby zrealizowanych przedsięwzięć i osiągniętych rezultatów. Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż nadal w graniach miasta istnieją jeszcze spore obszary wymagające rewitalizacji. Wobec tego niezbędna jest kontynuacja prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Kończący się okres obowiązywania dotychczasowego dokumentu stanowiącego podstawę prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski stanowił kolejną przesłankę decydującą o konieczności podjęcia prac weryfikujących poziom wdrożenia pierwotnych założeń oraz dokonania aktualizacji podstawy prowadzonych działań.

Wobec powyższego pierwszym krokiem prowadzącym do rozpoczęcia procesu opracowywania zaktualizowanego dokumentu na podstawie, które prowadzony będzie proces rewitalizacji, było podjęcie decyzji o aktualizacji granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mocy *Uchwały Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.* Delimitacja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została przeprowadzona na podstawie szczegółowej diagnozy obszaru całego miasta w oparciu o weryfikowalne oraz obiektywne wskaźniki, które pozwoliły na uwzględnienie uwarunkowań miasta przy jednoczesnym ujawnieniu negatywnych zjawisk oraz deficytów występujących na jego terenie.

Decyzja o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski została sformalizowana na podstawie *Uchwały XLV/279/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji określa ramy procesu rewitalizacji na nowo zdefiniowanym obszarze rewitalizacji, łącząc elementy różnych polityk jednostki samorządu terytorialnego, a także doświadczenia z realizowanego *Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023*. Przyjęto zasadę, że istotą procesu rewitalizacji są zarówno działania inwestycyjne, jak i działania społeczne czy działania o charakterze organizacyjnym, których celem jest osiągnięcie jak najlepszych wzajemnie skorelowanych efektów. Założono również, że kontynuacji działań i zamierzeń MPR o ile będzie ona prowadzić do efektywności interwencji w obszarach istotnych z punktu widzenia realizacji wyznaczonych w nim celów procesu rewitalizacji.

1.4 Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji

Miasto Radzyń Podlaski posiada bogate doświadczenie w realizacji procesu rewitalizacji. Do końca 2023 r. będzie trwała realizacja założeń *Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023*, który w roku 2016 zidentyfikował kluczowe problemy społeczne i infrastrukturalne miasta i wskazał sposoby ich rozwiązania w ramach zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Kierując się skalą ówczesnych potrzeb rewitalizacyjnych, rangą obszaru w strukturze miasta, a także koniecznością zachowania ciągłości rozpoczętych działań, w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji wyznaczono obszar rewitalizacji, w obrębie którego występowała kumulacja negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej. Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosiła 340,91 ha, co stanowi 17,65% powierzchni Miasta Radzyń Podlaski. Ulice, na

których znajdują się obszary zdegradowane zamieszkiwało łącznie 4 723 osoby, co stanowi 29,85% populacji miasta.

Mapa 1 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski

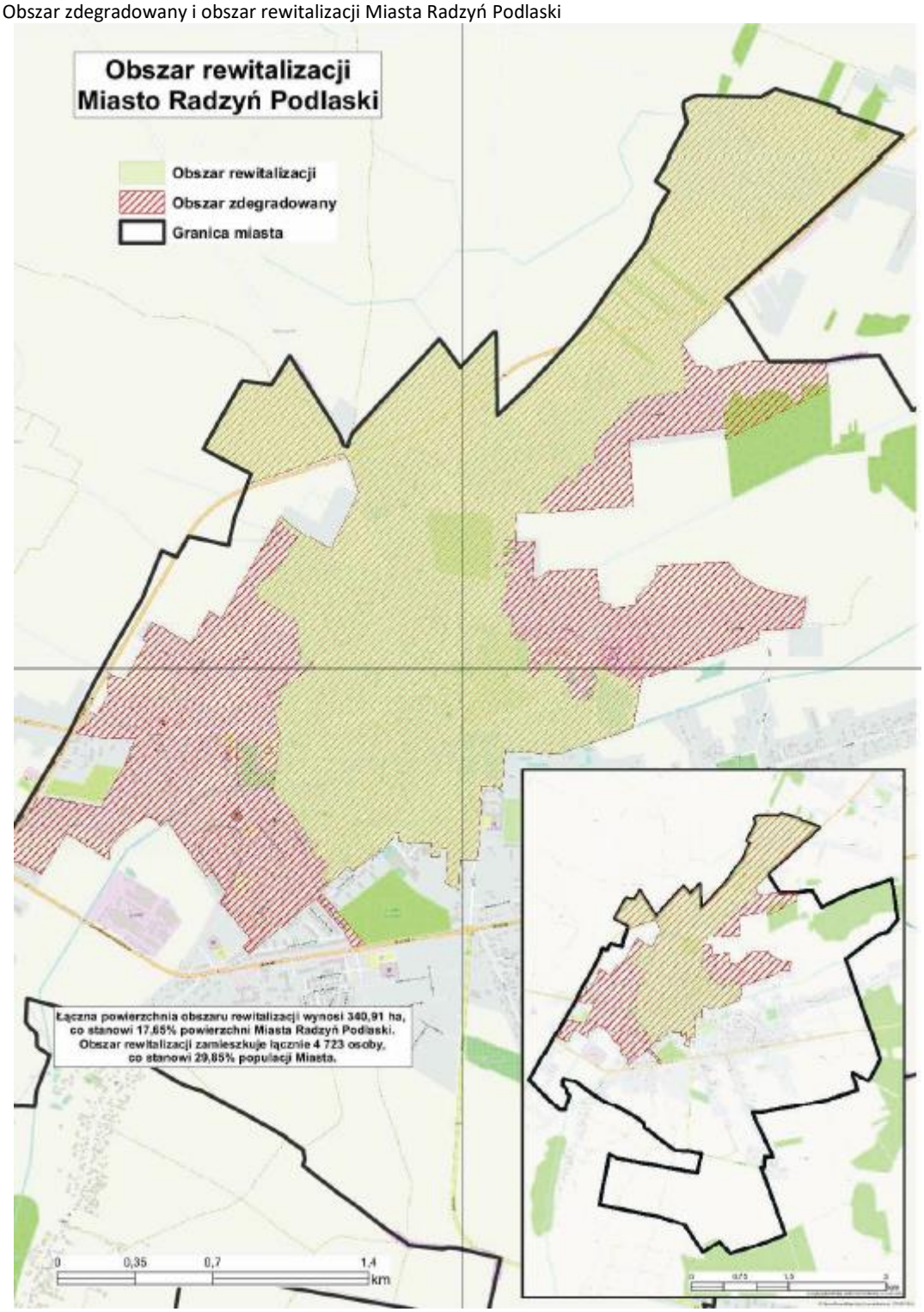

Źródło: *Miejski Program Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023*

Potencjały obszaru rewitalizacji to przede wszystkim doskonała lokalizacja w centrum miasta, zabytkowa zabudowa, dobry dostęp komunikacyjny, dobry dostęp do podstawowych usług dla

ludności, a także koncentracja infrastruktury edukacyjnej i jej odbiorców oraz koncentracja instytucji prowadzących działalność społeczną.

Celem głównym *Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2016-2023* został określony jako: "Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą". W MPR 2016-2023 wyznaczono trzy cele strategiczne prowadzące do poprawy sytuacji kryzysowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, tj.

- ✓ Cel strategiczny 1: Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzmacnianie poziomu integracji społecznej na obszarze rewitalizacji
- ✓ Cel strategiczny 2: Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
- ✓ Cel strategiczny 3: Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji.

Dla każdego z wyżej wymienionych celów określono kierunki działań.

Rysunek 1 Cele strategiczne i kierunki działań MPR 2016-2023

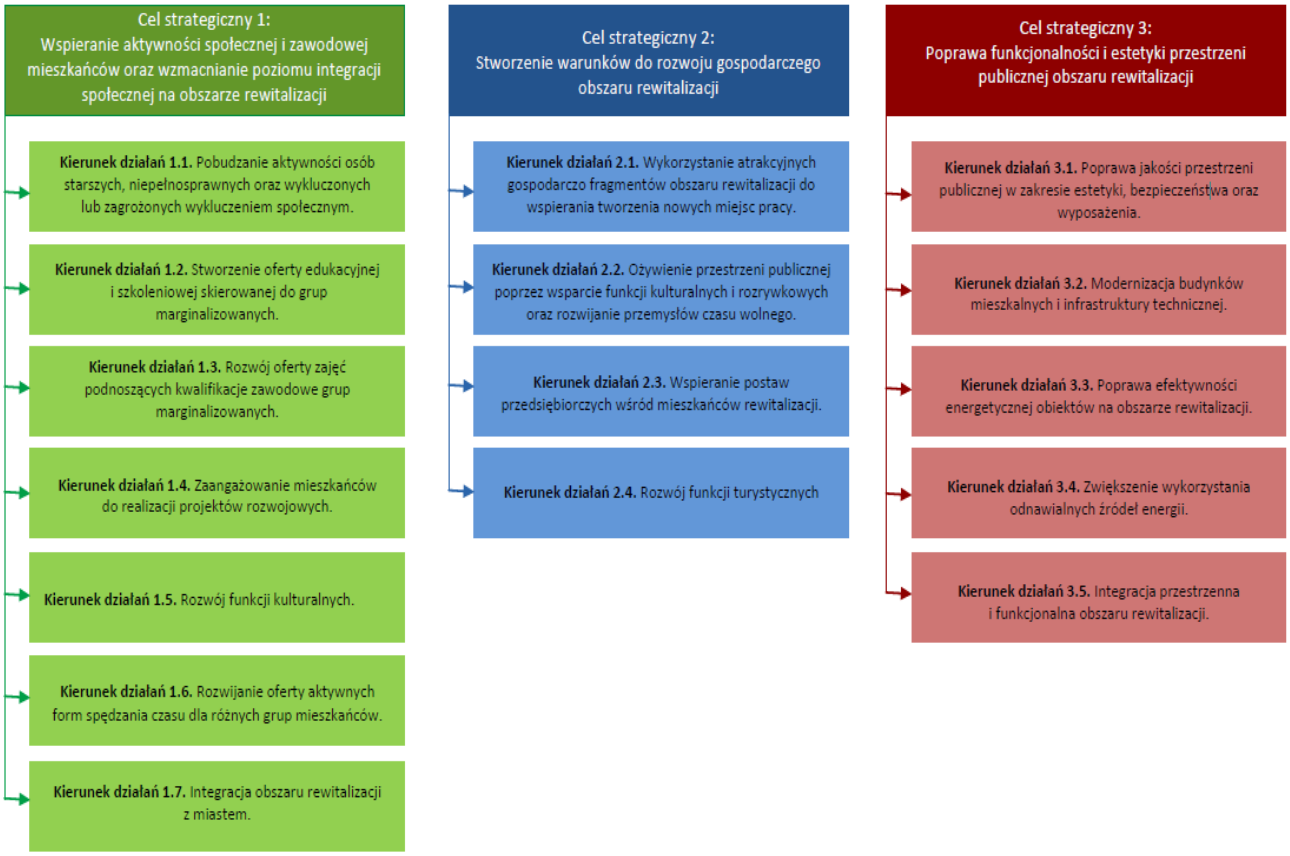

Źródło: *Miejski Program Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023*

Dokonując analizy nakreślonych w ramach MPR 2016-2023 celu głównego oraz celów strategicznych należy stwierdzić, że wiele spośród postulatów i założeń znalazło swoje urzeczywistnienie w realizowanych projektach:

- ✓ w ramach wspierania aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzmacniania poziomu integracji społecznej zrealizowano projekty– „Akcja? Aktywizacja!”, "Spójrz to ja" , „Aktywizacja, Integracja w OHP”,
- ✓ w ramach poprawy stanu zagospodarowania i jakości estetyki przestrzeni publicznych oraz podniesienia jakości użytkowania budynków publicznych zrealizowano projekty: „Budowa skateparku w Radzyniu Podlaskim”, „Rewitalizacja placu publicznego RYNEK w Radzyniu Podlaskim”, Rewitalizacja pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Radzyniu Podlaskim”, „Remont budynku siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim oraz drogi powiatowej ul. Gwardii”, Remont budynku internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku”
- ✓ w ramach zwiększania poczucia bezpieczeństwa wśród rodzin z problemami oraz rodzin ubogich: „Przebudowa budynku biurowego na budynek mieszkalny, wielorodzinny przy ul. Budowlanych 2A w Radzyniu Podlaskim”, Likwidacja lokalnej kotłowni SM DOM”,
- ✓ podnoszenia efektywności energetycznej budynków m.in.: „Termomodernizacja budynku, wymiana okien i remont dachu siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim. Zagospodarowanie i urządzenie terenu nieruchomości” czy Likwidacja lokalnej kotłowni SM DOM
- ✓ w ramach podnoszenia kwalifikacji ludzi młodych wchodzących na rynek pracy zrealizowano projekty rewitalizacyjne: „Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”.

W kolejnej tabeli zaprezentowano zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z informacją na temat stopnia ich wdrożenia wraz z poziomem osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu.

Tabela 1 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne *Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023*

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PODSTAWOWYCH				
1.	Rewaloryzacja budynku ORANŻERII z zagospodarowaniem terenu w jej otoczeniu – zespół pałacowo-parkowy w Radzyniu Podlaskim	-	-	W okresie obwiązania MPR 2016-2023 przedsięwzięcie nie zostało zrealizowane. Dotychczas wykonano projekt architektoniczno – budowlany. Ze względu na szczególnych charakter dla obszaru rewitalizacji przedsięwzięcie zostało przeniesione do GPR.
2.	Rewitalizacja zabytkowego parku w zespole pałacowo-parkowym w Radzyniu Podlaskim	-	-	W okresie obwiązania MPR 2016-2023 przedsięwzięcie nie zostało zrealizowane. Dotychczas wykonano projekt budowlany. Ze względu na szczególnych charakter dla obszaru rewitalizacji przedsięwzięcie zostało przeniesione do GPR.
3.	Rewitalizacja placu publicznego RYNEK w Radzyniu Podlaskim	20.04.2021 - 09.11.2022	Umowa o dofinansowanie projektu z dnia 26.06.2020 r. w ramach RPO WL 2014-2020 Osi Priorytetowej 13 Infrastruktura Społeczna, Działania 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich. Całkowita wartość: 28 361 074,58 zł Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 19 355 856,21 zł oraz budżetu państwa: 2 176 206,61 zł Wkład własny: 6 829 011,76 zł	Projekt uzyskał dofinansowanie pn. „Poprawa stanu infrastruktury zespołu pałacowo-parkowego i obszaru miejskiego w Radzyniu Podlaskim". Okres zakończenia projektu to 31.12.2023 r. Zakres przedsięwzięcia obejmuje wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych w zespole - pałacowo parkowym Potockich w Radzyniu Podlaskim i przystosowanie obiektu do nowych funkcji (projekt nr 4) oraz odtworzenie historycznej przestrzeni miejskiej poprzez przebudowę placu publicznego "Rynek".(projekt nr 3) Zakres przedsięwzięcia obejmuje rewitalizację placu publicznego "Rynek" polegającą na wymianie nawierzchni placu wraz z niweletą terenu, przebudowie kanalizacji deszczowej, budowie fontanny wraz z niezbędną infrastrukturą, przebudowie schodów do budynków mieszkalnych z usługami w parterze pierzei północnej, budowie oświetlenia placu. Zakres rzeczowy projektu: 1. Przebudowę nawierzchni placu. 2. Budowę oświetlenia ulicznego. 3. Urządzenie zieleni. 4. Montaż małej architektury, w tym budowa fontanny. 5. Budowę monitoringu wizyjnego (kamery).
4.	Rewitalizacja pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Radzyniu Podlaskim	27.04.2021-31.12.2023	Umowa o dofinansowanie projektu z dnia 26.06.2020 r. w ramach RPO WL 2014-2020 Osi Priorytetowej 13 Infrastruktura Społeczna, Działania 13.3	Projekt uzyskał dofinansowanie pn. „Poprawa stanu infrastruktury zespołu pałacowo-parkowego i obszaru miejskiego w Radzyniu Podlaskim". Okres zakończenia projektu to 31.12.2023 r. Zakres przedsięwzięcia obejmuje wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych w zespole - pałacowo parkowym Potockich w Radzyniu Podlaskim i przystosowanie obiektu do nowych funkcji (projekt nr 4) oraz odtworzenie historycznej przestrzeni miejskiej poprzez przebudowę placu

			Rewitalizacja obszarów miejskich. Całkowita wartość: 28 361 074,58 zł Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 19 355 856,21 zł oraz budżetu państwa: 2 176 206,61 zł Wkład własny: 6 829 011,76 zł	publicznego "Rynek".(projekt nr 3) Rewitalizacja zespołu pałacowego obejmuje: - remont i przebudowę wnętrz korpusu głównego wraz z instalacjami wewnętrznymi; - wykonanie podłóg i posadzek w pomieszczeniach; - remont elewacji budynku w zakresie elewacji korpusu głównego i skrzydła wschodniego - przebudowę nawierzchni dziedzińca, wykonanie odwodnienia terenu, przebudowę sieci podziemnych, remont muru oporowego.
5.	Przebudowa budynku biurowego na budynek mieszkalny, wielorodzinny przy ul. Budowlanych 2A w Radzyniu Podlaskim	08.06.2017 – 20.09.2018	Umowa o dofinansowanie projektu ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego. Całkowita wartość: 1 977 987,01 zł Dofinansowanie ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego: 972 867,28 zł Wkład własny: **1 005 119,73 zł**	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane. Jego zakres rzeczowy obejmował przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów, ukierunkowane było na likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszaru zdegradowanego. W jego ramach wykonano: roboty budowlane w zakresie przebudowy budynku, montaż wyposażenia budynku i poszczególnych lokali mieszkalnych, zagospodarowanie terenu w otoczeniu budynku.
6.	Mieszkania dla bezdomnych i noclegownia „PRZYTULISKO" – przebudowa budynku przy ul. Budowlanych 8b w Radzyniu Podlaskim	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
7.	Rewitalizacja placu publicznego – Pl. I. Potockiego w Radzyniu Podlaskim	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
8.	Ścieżka rowerowa od ul. Międzyrzeckiej do ul. Budowlanych w Radzyniu Podlaskim	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
9.	Budowa skateparku w Radzyniu Podlaskim	2018-2019	Umowa o dofinasowanie 00761-6935-UM03 11264/18 z dnia 18.09.2018r. Całkowita wartość: 315 131,40zł	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane na podstawie umowy 00761-6935-UM03 11264/18 o dofinansowanie projektu w ramach PROW 2014-2020. Skatepark został wybudowany na terenach rekreacyjnych przy Osiedlu „Bulwary" natomiast siłownie zewnętrzne powstały przy ścieżce rowerowej.

			Dofinasowanie ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020: 179 771, 00 zł Wkład własny: 135 360,40 zł	
10.	Centrum Organizacji Pozarządowych	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
11.	Dom Pobytu dla Osób Niepełnosprawnych	2017 – 2018	Całkowita wartość: 40.000,00 zł Dofinasowanie ze środków NIW 10 000,00 zł Dofinasowanie ze środków PEFRON 2 000,00 zł Wkład własny: 28 000,00 zł	Miasto wykonało koncepcję architektoniczną przebudowy istniejącego budynku. Po przejęciu budynku przez stowarzyszenie „Ósmy Kolor Tęczy" budynek jest sukcesywnie modernizowany i przystosowywany dla osób niepełnosprawnych. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane. Na jego realizację pozyskano środki z NIW oraz PEFRON. Zakres projektu obejmował przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, poprzez przystosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych oraz stworzenie i wyposażenie sal do rehabilitacji i integracji. Osiągnięto następujące wskaźniki: Wskaźniki produktu: TAK Wskaźniki rezultat: TAK
12.	Akcja? Aktywizacja!	01.09.2018 – 30.09.2020	Umowa o dofinansowanie projektu w ramach RPO WL 2014-2020 Działania 11.1 Aktywne włączenie Całkowita wartość: 1 812 775,87 zł Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 1 540 859,48 zł Wkład własny: 271 9106,39 zł	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Miasto Radzyń Podlaski w partnerstwie z Fundacją Rozwoju Gospodarki i Innowacji im. Eugeniusza Kwiatkowskiego. Celem projektu było podwyższenie poziomu aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Radzynia Podlaskiego z obszaru rewitalizacji, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez realizację programu reintegracji społecznej i zawodowej, zakładającego indywidualną ścieżkę wsparcia dla każdego uczestnika projektu, która pozwoli zdobyć umiejętności społeczno-zawodowe służące odnalezieniu się na rynku pracy województwa lubelskiego do końca lipca 2020 r. Zakres wsparcia obejmował: -Doradztwo Indywidualne z opracowaniem IPD - Poradnictwo psychologiczne - Warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych - Poradnictwo zawodowe - Szkolenia zawodowe prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę; - Pośrednictwo pracy - 6-miesięczny staż zawodowy w firmach w regionie, powiązany z uzyskaną kwalifikacją na szkoleniu
13.	„Od szkolenia do zatrudnienia – YEI"	2016 r. –2019 r.	Umowa o dofinansowanie projektu ze środków UE Nr POWR.01.03.02-00-0003/16, Oś Priorytetowa: I. Osoby	Projekt realizowany był w województwie dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim. Był współfinansowany w ramach

			młode na rynku pracy; Działania 1.3 Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji; Poddziałania: 1.3.2 Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Całkowita wartość: 42 734 756,35 zł Dofinansowanie całego Projektu w ramach środków z UE: 37 700 322,00 zł Wkład własny: 5 034 434,35 zł	Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Projekt był również realizowany na terenie Miasta Radzyń Podlaski. Realizatorem projektu było Młodzieżowe Centrum Kariery w Radzyniu Podlaskim oraz Ośrodek Szkolenia i Wychowania OHP w Radzyniu Podlaskim. Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 24 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Zakres projektu obejmował następujące elementy: 1. Opieka wychowawców. 2. Ubezpieczenie NNW., 3. Wyżywienie w trakcie zajęć., 4. Zwrot kosztów dojazdów na zajęcia., 5. Grupowe wsparcie psychologiczne – treningi i warsztaty., 6. Indywidualne wsparcie psychologiczne., 7. Zajęcia z zakresu zapobiegania depresji wśród młodzieży., 8. Indywidualne zajęcia z doradcą zawodowym., 9. Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy., 10. Kursy językowe., 11. Kursy ECDL., 12. Warsztaty wyrównawcze z przedmiotów szkolnych., 13.. Konkurs z nagrodami związany ze wparciem udzielanym w ramach projektu., 14. Podstawowy kurs komputerowy., 15. Grupowe zajęcia z doradcą zawodowym., 16. Kursy zawodowe., 17. Kursy prawa jazdy kat. B., 18. Warsztaty z zakresu kreowania wizerunku połączone z usługą stylisty wraz z metamorfozą., 19. Warsztaty przygotowujące do usamodzielnienia się – zajęcia w trzech modułach (I warsztaty z tworzenia i zarządzania domowym budżetem, II kontakty z instytucjami i urzędami publicznymi, III prawo pracy, podatki)., 20. Indywidualne pośrednictwo pracy/pośrednictwo w zakresie organizacji staży zawodowych., 21. Coaching zawodowy – zajęcia grupowe np. po 5 osób (zwiększenie samooceny i samoakceptacji, automotywacja, asertywność, kreatywność)., 22. Staże zawodowe (3 mies.)., 23. Wyposażenie stanowiska pracy u pracodawcy w związku z odbywanym przez uczestnika stażem., 24. Stypendium stażowe, stypendium szkoleniowe., 25. Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną. Z projektu skorzystało 10 osób z Radzynia Podlaskiego.
14.	Plener Malarski "Zmalujmy Radzyń"	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
15.	Analogowo-Cyfrowe Archiwum Fotograficzne Miasta Radzyń Podlaski	od 2018	Całkowita wartość projektu za 2023 r: 32 000,00 zł – środki własne	Projekt sukcesywnie i cyklicznie realizowany przez Radzyński Ośrodka Kultury. Jego zakres obejmuje zaangażowanie wszystkich grup społecznych celem edukacji historycznej Miasta Radzyń Podlaski, m.in. poprzez: 1. Utworzenie archiwum., 2. Organizacja wystaw zebranych fotografii., 3. Utworzenie strony internetowej. 4. Warsztaty fotograficzne dla dzieci i młodzieży.
16.	Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską "Oranżeria"	od 2018	Całkowita wartość za 2023 r.: 79 000,00 zł, dotacja z Urzędu Marszałkowskiego: 10 000,00 zł.	Projekt został zrealizowany. Spotkania organizowane są corocznie od 1996 r. przez Radzyński Ośrodek Kultury. Odbywają się na pożegnanie wakacji w ostatni weekend sierpnia. Ich celem jest propagowanie, promowanie i edukowanie młodych artystów oraz promowanie piosenki autorskiej a także promocja miasta i powiatu. Uczestnikami spotkań są nieprofesjonalni soliści i zespoły. Zakres zadania obejmuje Zakres organizację konkursu piosenki autorskiej (poezja śpiewana), wplecionego w 3-dniowy koncert festiwalowy. Warsztaty dla uczestników konkursu powadzone przez profesjonalnych instruktorów i artystów.

17.	"Rodzina Jest Najważniejsza"	2017	Środki własne w wysokości 16 000,00 zł	Projekt został zorganizowany. Jego zakres obejmowała realizację działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, poprawie funkcjonowania osób dotkniętych przemocą. W jego ramach realizowano: 1. Spotkania z psychologiem., 2. Rozmowy pracowników socjalnych z ofiarami i sprawcami., 3. Działania Miejskiej Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – kierowanie osób uzależnionych do leczenia., 4. Warsztaty dla rodzin. 5. Wycieczka rodzin do teatru.
18.	"Spójrz to ja"	**2017**	Projekt sfinansowany ze środków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w kwocie 5500,00 zł	Projekt został zrealizowany. Jego zakres obejmował działania w zakresie pracy socjalnej z dziesięciorgiem dzieci w wieku 8-11 lat, pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym, uczestniczących w zajęciach w świetlicy środowiskowej w Radzyniu Podlaskim przy Kościele Trójcy Św. W jego ramach zrealizowano: 1. Spotkania (30 spotkań) koordynatorów z dziećmi., 2. Spotkanie z funkcjonariuszami Policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, członkami Miejskiej Komisji Rozwiązywania Spraw Alkoholowych., 3. Wycieczki do Teatru Muzycznego w Lublinie., 4. Rodzice dzieci biorących udział w projekcie – spotkanie z psychologiem, konsultacje.
19.	„Aktywizacja, Integracja w OHP”	**2016 - 2018**	Umowa nr RPLU.11.01.00.06-0039/16-00 z dn. 21.10.2016 r. o dofinansowanie projektu w ramach RPO WL 2014-2020, Działania 11.1 Aktywne włączenie Całkowita wartość: 589 867,50 zł Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020: 501 387,37 zł.	Projekt został zrealizowany. Celem projektu jest wzrost integracji społecznej oraz poprawa dostępu do rynku pracy 90 osób (40K i 50M) młodych osób w wieku 15 - 25 lat (10 osób z Miasta Radzyń Podlaski), zagrożonych wykluczeniem, poprzez realizację programu reintegracji społecznej i zawodowej, zakładającego indywidualną ścieżkę wsparcia dla każdego uczestnika projektu, która pozwoli zdobyć umiejętności społeczno - zawodowe służące odnalezieniu się na lokalnym rynku pracy do 30.06.2018 r. Głównym problemem młodzieży zagrożonej wykluczeniem jest brak zatrudnienia rodziców, brak kwalifikacji i korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej, co pogłębia złe warunki materialne i zwiększa częstotliwość występowania ubóstwa. Zakres projektu obejmował: 1. Indywidualny Plan Działania., 2. Wsparcie opiekuńczo-wychowawcze., 3. Program reintegracji społecznej., 4. Program reintegracji zawodowej. W mieście Radzyń Podlaski 40 osób skorzystało w projektu.
20.	„Nowa praca-cyfrowa praca”	**-**	**-**	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
LISTA DODATKOWYCH PROJEKTÓW				
1.	Remont budynku po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim oraz zagospodarowanie terenu	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
2.	Remont budynku po byłym sklepie wraz z	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.

	wyburzeniem budynków gospodarczych i zagospodarowanie terenu nieruchomości			
3.	Remont budynku siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim oraz drogi powiatowej ul. Gwardii	09.03.2016 – 31.03.2022	Całkowita wartość: 3 909 236,25 zł Umowa o dofinansowanie projektu z dnia 16.11.2018 r. w ramach RPO WL 2014-2020 Osi Priorytetowej 5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego. Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 2.381.032,11zł. Wkład własny: 1.528.204,14 zł	Projekt kompleksowy pn.: „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Radzyńskiego" realizowany z projektami „Remont budynku internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku" i „Termomodernizacja budynku, wymiana okien i remont dachu siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim. Zagospodarowanie i urządzenie terenu nieruchomości". Projekt został częściowo zrealizowany. W jego ramach: zabezpieczano budynek przed zniszczeniem, poprawiono estetykę obiektu zlokalizowanego w ścisłym centrum miasta. Projekt przyniósł także korzyści w postaci oszczędność energii potrzebnej do ogrzewania budynku. Przeprowadzono termomodernizację budynku, wymianę okien oraz i remont dachu. Dokonano zagospodarowania i urządzenia terenu nieruchomości.
4.	Remont oraz wyburzenie istniejących budynków po warsztatach szkolnych Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim. Zagospodarowanie terenu	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
5.	Termomodernizacja budynku, wymiana okien i remont dachu siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim. Zagospodarowanie i urządzenie terenu nieruchomości	09.03.2016 – 31.03.2022	Całkowita wartość: 3 909 236,25 zł Umowa o dofinansowanie projektu z dnia 16.11.2018 r. w ramach RPO WL 2014-2020 Osi Priorytetowej 5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego. Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 2.381.032,11zł. Wkład własny: 1.528.204,14 zł	Projekt kompleksowy pn.: „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Radzyńskiego" realizowany z projektami „Remont budynku internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku" i „Remont budynku siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim oraz drogi powiatowej ul. Gwardii". Projekt został częściowo zrealizowany. W jego ramach: **z**abezpieczano budynek przed zniszczeniem, poprawiono estetykę obiektu zlokalizowanego w ścisłym centrum miasta. Projekt przyniósł także korzyści w postaci oszczędność energii potrzebnej do ogrzewania budynku. Przeprowadzono termomodernizację budynku, wymianę okien oraz i remont dachu. Dokonano zagospodarowania i urządzenia terenu nieruchomości.

6.	Termomodernizacja budynku mieszkalno-użytkowego	-	-	Ze względu na brak środków finansowych projekt nie został zrealizowany.
7.	Remont budynku internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku	09.03.2016 – 31.03.2022	Całkowita wartość: 3 909 236,25 zł Umowa o dofinansowanie projektu z dnia 16.11.2018 r. w ramach RPO WL 2014-2020 Osi Priorytetowej 5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego. Dofinansowanie w ramach RPO WL 2014-2020 ze środków EFRR: 2.381.032,11zł. Wkład własny: 1.528.204,14 zł	Projekt kompleksowy pn.: „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Radzyńskiego" realizowany z projektami „Termomodernizacja budynku, wymiana okien i remont dachu siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim. Zagospodarowanie i urządzenie terenu nieruchomości" i „Remont budynku siedziby Starostwa Powiatowego w Radzyniu Podlaskim oraz drogi powiatowej ul. Gwardii". Projekt został częściowo zrealizowany. W jego ramach dokonano poprawy estetyki oraz rac wpływających na utrzymanie nieruchomości w dobrym stanie technicznym. Przeprowadzono prace termomodernizacyjne budynku internatu oraz wykonano nowe ogrodzenie oraz utwardzenie terenu.
8.	Likwidacja lokalnej kotłowni SM DOM	2018	30 000,00 zł środki własne	Projekt został zrealizowany ze środków własnych. Obejmował on likwidację emisji spalin oraz odzyskanie terenu pod budownictwo mieszkaniowe. W jego ramach dokonano: rozbiórki komina i fundamentów, rozbiórka ogrodzenia, utwardzenie placu, wykonanie przyłącza do PEC oraz wymiennikowni.

Źródło: Urząd Miasta w Radzyniu Podlaskim

Stan realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach *MPR Miasta Radzyń Podlaski na lata 2016-2023* należy ocenić na bardzo wysokim poziomie. Aż 11 z 20 (55%) projektów z listy podstawowej oraz 4 z 8 (50%) projektów z listy uzupełaniającej zostało zrealizowanych. Wśród barier utrudniających realizację zaplanowanych przedsięwzięć należy wymienić w szczególności: niekorzystne uwarunkowania związane z zakończeniem perspektywy finansowej na lata 2014-2020 i wynikającej z tego ograniczonej ilości dostępnych źródeł finansowania umożlwiających realizacje przedsięwzięć oraz panujące obostrzenia i sytuacja epidemiologiczna związaną z pandemią COVID-19 (decydującą o braku możliwości realizacji przez długi czas przedsięwzięć skupiających dużą liczbę uczestników). Kolejny element to wybuch wojny w Ukrainie w lutym 2022 r i wywołany w związku z tym kryzys migracyjny w Polce, które to spowodowały konieczność przeorganizowania zakresu realizowanych przez władze działań. W związku z tym, w pierwszej kolejność znaczna cześć środków oraz kadr została zaangażowana w tym zakresie. W zaistniałej niekorzystnej sytuacji, stan wdrożenia zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy uznać za ogromy sukces i efekt determinacji podmiotów odpowiedzialnych za wdrożenia założeń MPR 2016-2023.

Jak wynika z przestawionego powyżej zastawania, przeważająca spora część postulatów rewitalizacyjnych znalazła swoje urzeczywistnienie w zrealizowanych projektach. Liczbę oraz zakres zrealizowanych projektów w ramach procesu rewitalizacji należy ocenić bardzo pozytywnie. Większość wskaźników produktu i rezultatu zostanie osiągnięte na bardzo wysokim (głównie 100%) szacowanej wartości docelowej. Zmiany wskaźników w sferze społecznej oraz gospodarczej w obszarze rewitalizacji zmierzają we właściwym kierunku. We wskaźnikach oddziaływania dotyczących sfery społecznej i bezpieczeństwa obserwujemy pozytywne zmiany. Pomimo tego, że na terenie Miasta Radzyń Podlaski dużo się zmieniło, nadal istnieje potrzeba kontynuowania procesu rewitalizacji. Niektóre z zaplanowanych w ramach MPR 2016-2023 przedsięwzięć projektów pozostaje wciąż aktualnych, co wskazuje na potrzebę kontynuacji procesu rewitalizacji, zwłaszcza w kontekście pokrywającego się w obu dokumentach obszaru rewitalizacji. Uwzględniając upływ czasu i zmianę kontekstów, w tym szczególnie uwarunkowań ekonomicznych, niezbędna jest rewizja założeń poszczególnych przedsięwzięć w taki sposób, aby ich realizacja odpowiadała na aktualnie zidentyfikowane problemy i potrzeby. Kontynuacja procesu rewitalizacji rozpoczętego w ramach MPR 2016-2023 na analogicznym terytorialnie obszarze nie tylko umocni osiągnięte już cele procesu, ale przy uwzględnieniu zasady komplementarności międzyokresowej pozwoli na dalszą poprawę przestrzeni publicznej, rozwój i wzrost atrakcyjności Miasta Radzyń Podlaski dla mieszkańców, oraz osób je odwiedzających.

2. Charakterystyka Miasta Radzyń Podlaski

Miasto Radzyń Podlaski położone jest w północnej części województwa lubelskiego, w powiecie radzyńskim. Miasto usytułowane jest na Nizinie Południowopodlaskiej, na skraju Równiny Łukowskiej blisko Pradoliny Wieprza. Obszar miejski jest stosunkowo płaską równiną, a deniwelacje w jego obrębie sięgają 16 m (od rzędnej 140.0 m w najniższym punkcie, do 156.0 m na obrzeżach Miasta). Warunki fizjograficzne w centralnej części Miasta i jego otoczeniu nie są zbyt korzystne i charakteryzują się małą nośnością gruntów oraz wysokim poziomem wód gruntowych – szczególnie w obszarze doliny rzeki Białki i jej dopływów (od 0,0 na terenach podmokłych do 2,0 – 3,0 m w innych miejscach).

Radzyń Podlaski oddalony jest o około 70 km od Lublina (siedziby władz wojewódzkich) oraz ok. 54 km od Białej Podlaskiej. Towarzyszą mu mniejsze ośrodki miejskie: Łuków (24 km), Międzyrzec Podlaski (29 km), Parczew (30 km). Na północ od miasta w odległości ok. 3 km od północnej jego granicy przebiega linia kolejowa Lublin – Łuków. Miasto znajduje się również w niedalekiej odległości (ok.70 km) od przejścia granicznego w Sławatyczach.

Radzyń Podlaski zajmuje powierzchnię 19,31 km^2, co stanowi 2% powierzchni powiatu. Miasto jest siedzibą władz powiatowych, a w jego strefie oddziaływania znajdują się gminy: Borki, Czemierniki, Kąkolewnica, Komarówka Podlaska, Ulan Majorat oraz Wohyń. Miasto graniczy bezpośrednio z gminą Radzyń Podlaski oraz na niewielkim odcinku południowym z Gminą Czemierniki.

Mapa 2 Usytuowanie Miasta Radzyń Podlaski na tle powiatu radzyńskiego

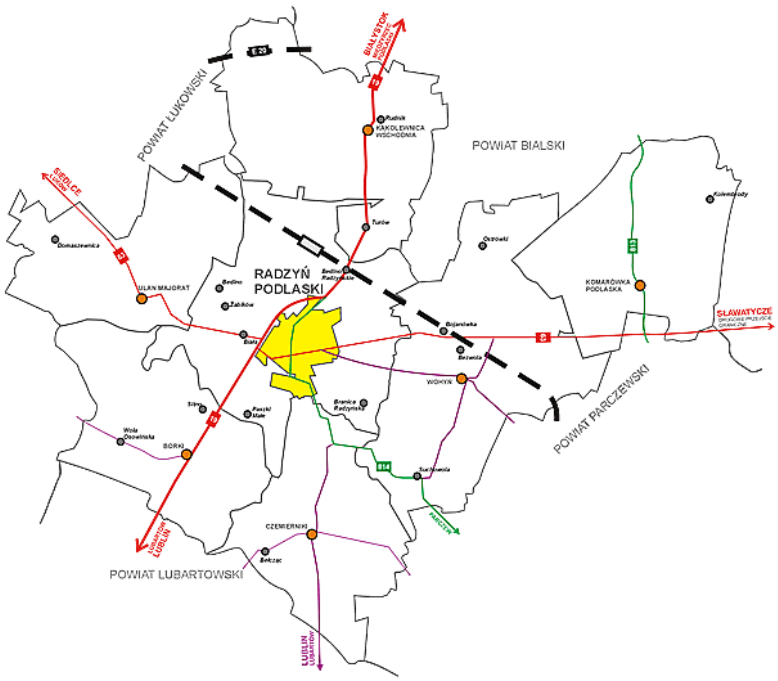

Źródło: http://old.powiatradzynski.pl/index.php?strona=gminy&go=2

Mapa 3 Miasto Radzyń Podlaski

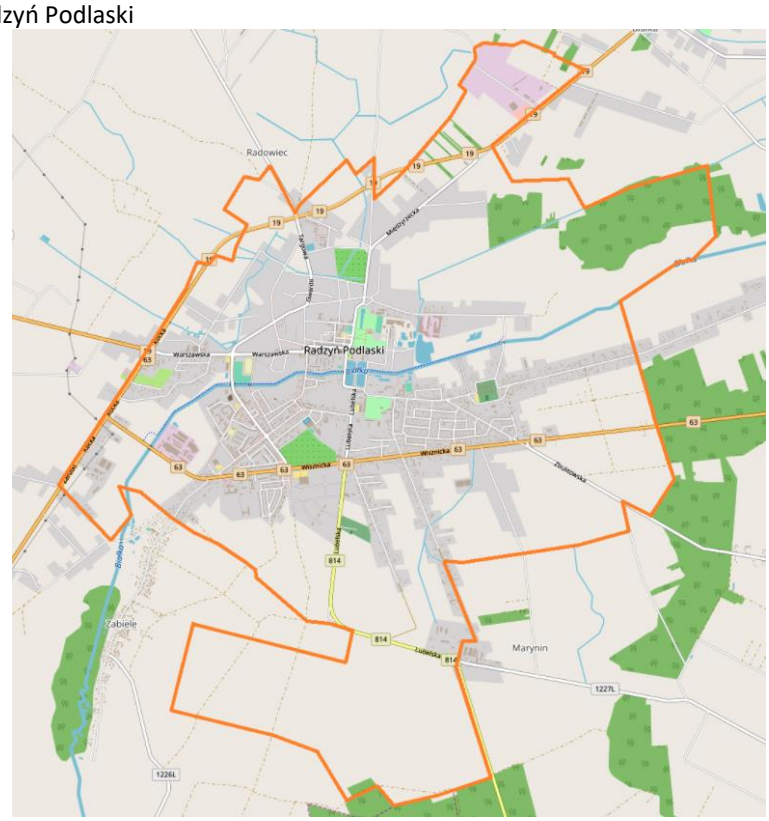

Źródło: https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Radzy%C5%84_Podlaski_location_map.png

Przez teren miasta przepływa niewielka rzeka Białka z dwoma dopływami, która dzieli miasto na dwie części: północną wraz ze Śródmieściem i południową.

Głównym ośrodkiem obsługi Radzynia Podlaskiego jest miasto wojewódzkie Lublin. Prawidłowe funkcjonowanie zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych Miasta zapewnia układ dróg ponadlokalnych, który stanowią odcinki dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Dalekie, zewnętrzne powiązania Radzynia Podlaskiego z zagranicą oraz najważniejsze arterie komunikacyjne przebiegające przez teren Miasta stanowią:

- droga krajowa nr 19 (granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze – Międzyrzec Podlaski – Kock – Lublin – Kraśnik – Janów Lubelski – Sokołów Małopolski – Rzeszów), prowadząca w kierunku północnym do Białegostoku i dalej za granice kraju do Kowna (Litwa) i Rygi (Łotwa) oraz w kierunku południowym do Lublina i Rzeszowa, a następnie za granicę kraju do Koszyc (Słowacja);
- droga krajowa nr 63 (granica państwa – Węgorzewo – Giżycko – Łomża – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski – Sławatycze) prowadząca do przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach,
- droga wojewódzka nr 814 (Radzyń Podlaski – Suchowola – Żminne),
- linia kolejowa Lublin – Łuków (ok. 3 km od północnej granicy Miasta).

Uzupełnieniem tego układu są drogi miejskie.

Radzyń Podlaski – ze względu na dogodne powiązania komunikacyjne, a także inne powiązania funkcjonalne w zakresie infrastruktury technicznej i struktury przestrzennej – zasoby terenów budowlanych, jak również atrakcyjne środowisko naturalne i sprzyjające warunki klimatyczno-krajobrazowe stanowią jeden z bardziej dogodnych obszarów potencjalnego, wielofunkcyjnego rozwoju struktur miejskich, głównie w zakresie budownictwa mieszkaniowego, usług i przemysłu.

Radzyń Podlaski jest znaczącym ośrodkiem przemysłowo-handlowo-usługowym województwa lubelskiego oraz miastem atrakcyjnym turystycznie. Jego ozdobę stanowi zespół pałacowo-parkowy rodziny Potockich z połowy XVIII wieku z bogatą dekoracją rzeźbiarską, oranżeria – perła architektury rokokowej oraz zabytkowy park z kilkusetletnimi modrzewiami. Układ urbanistyczny Radzynia Podlaskiego jest zdefiniowany w obrębie sieci ulicznej Śródmieścia i sprzężony z układem ww. zespołu pałacowo-parkowego i kościelnego – kościoła św. Trójcy.

Wzdłuż dróg pełniących rolę powiązania z terenami otaczającymi ukształtowały się ciągi zabudowy wiejskiej, ciążącej bezpośrednio do ośrodka miejskiego i stanowiącej kontynuację istniejącej w obszarze miasta zabudowy.

Należą do nich:

- ✓ wieś Biała położona wzdłuż drogi Radzyń - Siedlce, będącej przedłużeniem ul. Warszawskiej,
- ✓ wieś Marynin położona wzdłuż przedłużenia ul. Polnej i ul. Lubelskiej,
- ✓ wieś Ustrzesz położona wzdłuż przedłużenia ul. Podlaskiej.

Miasto Radzyń Podlaski to obszar charakteryzujący się licznymi potencjałami. Szczegółowy opis w zakresie potencjałów obszaru rewitalizacji zawarto w Rozdziale 4.6. Poniżej zawarto informacje o potencjałach dostrzeżonych w pozostałej części miasta:

- ✓ Marka „Radzyńska Kraina Serdeczności" – niewątpliwy potencjał obszaru stanowi turystyczna marka Powiatu Radzyńskiego oraz Miasta Radzyń Podlaski-„Radzyńska Kraina Serdeczności" i jej założenia opierające się na 4 elementach: "Szlachecka gościnność", „Folklor ze smakiem", „Naturalnie aktywni" oraz „Co nam w duszy gra". Marka posiada unikatowe logo obszaru stanowiące jego wizytówkę. Stanowi na swoistą „lokalną esencję tego co najlepsze", w tym w Mieście Radzyń Podlaski.

Rysunek 2 Logo marki „Radzyńska Kraina Serdeczności" oraz emblematy 4 filarów marki

Źródło: https://powiatradzynski.pl/

- ✓ Rejon posiada bogatą ofertę imprez kulturalnych o ugruntowanej randze ogólnopolskiej (m.in. Ogólnopolski Konkurs Satyryczny "Biały Miś" w Radzyniu Podlaskim, Ogólnopolski Konkurs literacki dzieci i młodzieży im. Marianny Bocian, Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Autorską „Oranżeria") i międzynarodowej, tj. Międzynarodowe Otwarte Warsztaty Teatralne „Dialogi" w Radzyniu Podlaskim. Kolejnym przykładem wydarzenia cieszącego się bardzo dużą popularnością jest wydarzenie pn. „Wielki Radzyńskie Fotografowanie" Jest to całodniowa impreza plenerowa, w której udział biorą fotograficy oraz miłośnicy fotografii z Radzynia i okolic. Organizatorzy przygotowują uczestnikom zestaw kategorii tematycznych, do których nawiązywać mają wykonane zdjęcia. Impreza kończy się wystawą. Głównym organizatorem imprezy jest Radzyński Klub Fotograficzny "KLATKA". W Radzyniu już od ponad ćwierćwiecza organizowane są koncerty pod hasłem Dni Karola Lipińskiego (w 2011 r. – XXVIII edycja). Ich początki sięgają 1984 r. i wiążą się z inicjatywą Społecznego Komitetu Organizacyjnego Obchodów Dni Karola Lipińskiego, kontynuowaną po dziś dzień przez Radzyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Karola Lipińskiego. Celem tej oddolnej inicjatywy jest upamiętnienie i popularyzacja twórczości wybitnego radzynianina – muzyka, wirtuoza skrzypiec i kompozytora Karola Lipińskiego. Radzyńskie cykle koncertowe przyciągają rokrocznie rzesze melomanów.
- ✓ Przez teren miasta przebiegają szlaki turystyczne piesze i rowerowe. Oznakowane piesze szlaki turystyczne wychodzące z Radzynia Podlaskiego mają łączną długość prawie 80 km: *czerwony o długości 24 km – od parku w zespole pałacowo-parkowym Potockich do miejsca pamięci pomordowanych przez hitlerowców harcerzy w lesie koło miejscowości Sitno i dalej do Kocka; *żółty – zwany też szlakiem radzyńskich zespołów pałacowo–parkowych, ma długość 24 km i prowadzi z Radzynia Podlaskiego, przez Branicę Radzyńską do Czemiernik; *zielony – ma długość 30 km i prowadzi wokół Radzynia Podlaskiego. Spacer po Radzyniu Podlaskim można odbyć z przewodnikiem audio – odtwarzacz wypożyczyć można nieodpłatnie w Punkcie Informacji Turystyczno-Kulturowej lub skorzystać z aplikacji na smartfony. Przez teren Miasta przebiegają także regionalne szlaki turystyczne, tj. Szlak Renesansu Lubelskiego oraz Szlak Rezydencji Magnackich.

3. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Koncentracja terytorialna stanowi jedną z kluczowych zasad działań podejmowanych w ramach procesu rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.) jasno wskazuje na konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze.

Realizacja pojedynczych projektów, rozproszonych na dużym obszarze, pozostaje nierzadko bez wystarczającego wpływu na rzeczywistą i trwałą zmianę wyznaczonych obszarów zdegradowanych. Stąd potrzeba ograniczenia terytorialnego zakresu rewitalizacji do obszarów, na których zdiagnozowano szczególnie niekorzystną sytuację. Zadaniem jednostki samorządu terytorialnego jest hierarchizacja potrzeb, tj. podejście do rewitalizacji jako przemyślanej i kompleksowej interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

W celu wyznaczenia na terenie Miasta Radzyń Podlaski obszaru zdegradowanego i zaproponowania obszaru do rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całego miasta szczegółową diagnozę zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych. Przedmiotowa diagnoza została przeprowadzona w oparciu o zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2021 poz. 485 z późn. zm.). Celem diagnozy było ustalenie, które obszary miasta powinny zostać zakwalifikowane jako zdegradowane, jak również wytypowanie obszaru rewitalizacji. Szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego Miasta Radzyń Podlaski zawiera *Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radzyn Podlaski,* stanowiąca Załącznik nr 2 do wniosku Burmistrza Miasta Radzyń Podlaski do Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 17 maja 2022 r. o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz załącznik do uzasadnienia do Uchwały Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski. W ramach przedmiotowej części zawarto jedynie syntetyczną informację w zakresie procesu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski.

Zgodnie z art. 10 ustawy, za obszar rewitalizacji uznano część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, w której – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – Miasto Radzyń Podlaski zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Miasta Radzyń Podlaski zostało przeprowadzone przy pomocy analizy wskaźnikowej wspartej analizą jakościową.

Kluczową metodą prowadzącą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego była analiza wskaźnikowa (wielokryterialna), obejmująca obszar Miasta Radzyń Podlaski i prowadzona w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne.

W celu wyznaczenia jednostek referencyjnych, zgodnie z rekomendacjami[2], analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliły by aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Wyznaczono 6 jednostek referencyjnych obejmujących wyznaczone obszary miasta.

Tabela 2 Wyznaczone obszary referencyjne na terenie Miasta Radzyń Podlaski

Nazwa obszaru	Zasięg obszaru	Powierzchnia [km²]	Ludność
OBSZAR 1	11 Listopada, Armii Krajowej, Bohaterów, Brzostówiecka, os. Bulwary, Chomiczewskiego, Cicha, Grobla Kasztanowa, Grobla Paradna, Gwardii, Henryka Sienkiewicza, I Lendzinek, pl. Ignacego Potockiego, II Lendzinek, Jana Pawła II, Jarosława Dąbrowskiego, Karola Krysińskiego, Koszary, Lubelska do skrzyżowania z Zabielską, Nadrzeczna, Nowa, Ogrodowa, Ostrowiecka, Parkowa, Pocztowa, Pomiarowa, Romualda Traugutta, Rynek, Spokojna, Tadeusza Kościuszki, Targowa, Warszawska do skrzyżowania z ul. Ogrodową, Wincentego Witosa, pl. Wolności, Zabielska do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego, Zamkowa	2,1756	4105
OBSZAR 2	Międzyrzecka, Nadwitnie, Partyzantów, Powstańców Styczniowych, Budowlanych, Przemysłowa, Płudzińska	1,0681	886
OBSZAR 3	Adama Mickiewicza, Błogosławionych Męczenników Podlaskich, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jacka Malczewskiego, Jana Brzechwy, Jana Kochanowskiego, Jana Matejki, Józefa Chełmońskiego, Juliusza Słowackiego, Karola Lipińskiego, Kasprowicza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Leśna, Lotnicza, Marii Konopnickiej, Mikołaja Reja, Osiedlowa, Podlaska, Powstania Styczniowego do skrzyżowania z ulicą Wisznicką, Sitkowskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Lisowskiego, Stefana Żeromskiego, al. Tysiąclecia, Władysława Broniewskiego, Władysława Reymonta, Zbulitowska do skrzyżowania z ulicą Wisznicką	2,0508	2396
OBSZAR 4	Akacjowa, Dębowa, Klonowa, Polna, Wisznicka do ronda z ulicą Lubelską, Lubelska od skrzyżowania z Zabielską do granic Miasta, Powstania Styczniowego od skrzyżowania z ulicą Wisznicką do granic Miasta, Zielona, Zbulitowska od skrzyżowania z ulicą Wisznicką do granic Miasta	2,1203	1239
OBSZAR 5	Bronisława Deskura, Cypriana Kamila Norwida, Czesława Toczyńskiego, Fryderyka Chopina, gen. Franciszka Kleeberga, Henryka Wieniawskiego, Janusza Korczaka, Józefa Wybickiego, Karola Szymanowskiego, Kazimierza Prejznera, Kocka, ks. Stanisława Kamińskiego, Mieczysława Stagrowskiego, Paderewskiego, Stanisława Jarmuła, Stanisława Moniuszki, Stanisława Witkiewicza, Tadeusza Laskowskiego, Władysława Sikorskiego, Zabielska od skrzyżowania z św. Brata Alberta Chmielowskiego do końca, Zaródki i Zenona Przesmyckiego, Wisznicką od ronda do granic Miasta	**3,1884**	2192
OBSZAR 6	Czereśniowa, kard. Stefana Wyszyńskiego, rondo Kazimierza Odrzygoździa, Konstytucji 3 Maja, Króla Kazimierza Jagiellończyka, Łąkowa, Malinowa, Morelowa, Porzeczkowa, Poziomkowa,	2,0529	4347

[2] „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji"

Nazwa obszaru	Zasięg obszaru	Powierzchnia [km²]	Ludność
	Spółdzielcza, św. Brata Alberta Chmielowskiego, Truskawkowa, Warszawska od skrzyżowania z ul. Ogrodową do granic miasta, Wiśniowa, Wojska Polskiego, Zabielska od skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego do skrzyżowania z ul. św. Brata Alberta Chmielowskiego		

Źródło: Opracowanie własne

Z zakresu opracowania, tj. wyznaczonych obszarów referencyjnych wyłączono fragmenty miasta, które widać na poniższej mapie (południowa i północno-wschodnia oraz północno-zachodnia część miasta). Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże terenów – są to tereny niezabudowane, rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne.

Mapa 4 Wyznaczone obszary referencyjne na terenie Miasta Radzyń Podlaski

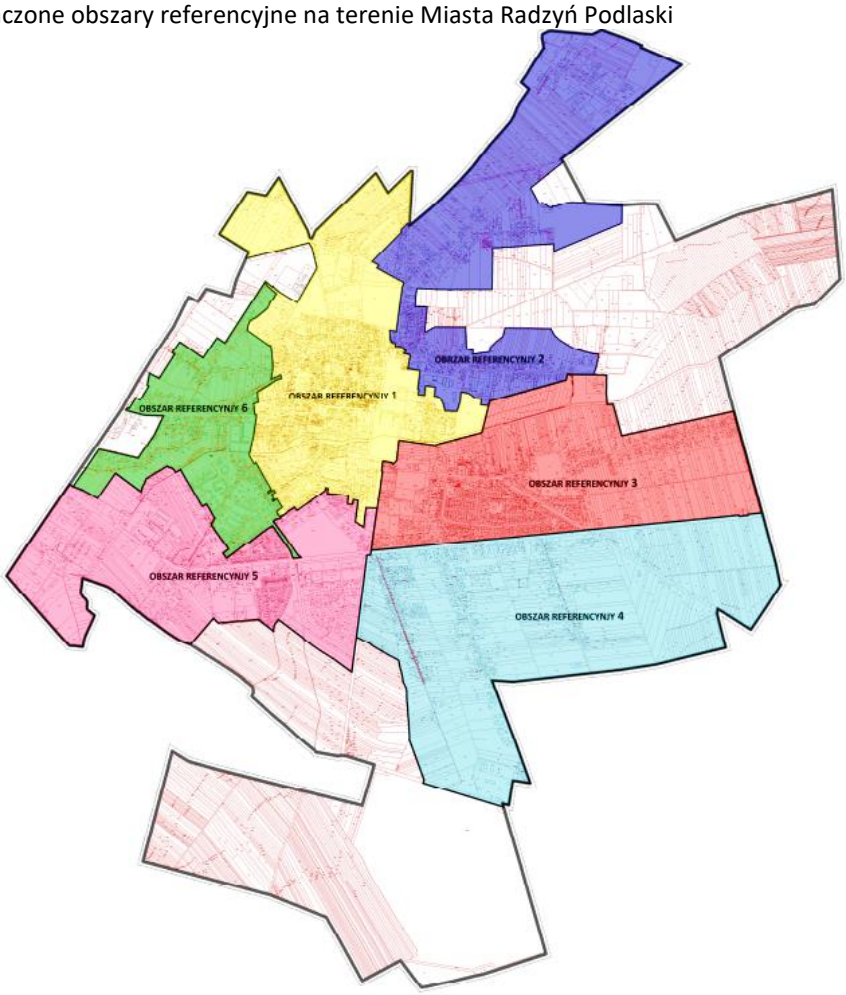

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika

syntetycznego. W tym celu przenalizowano 20 wskaźników obrazujących w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji lub kapitału społecznego, a także aktywności społecznej i obywatelskiej. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na zdiagnozowanie w sposób bardziej precyzyjny.

Tabela 3 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
1.	Niekorzystne trendy demograficzne	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w 2020 r.	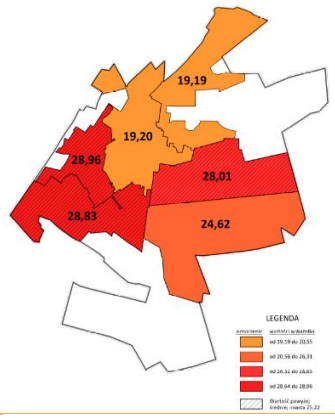
2.		Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	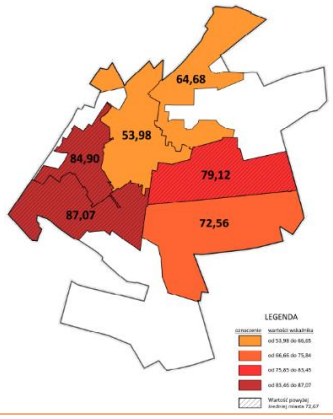

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
3.	Ubóstwo i wykluczenie społeczne	Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców w 2020 r.	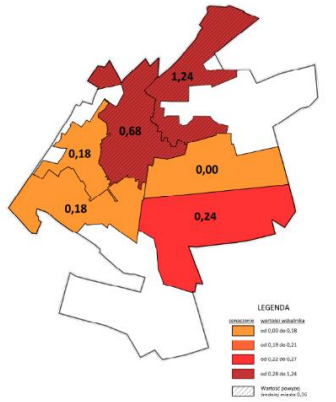
4.		Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców w 2020 r.	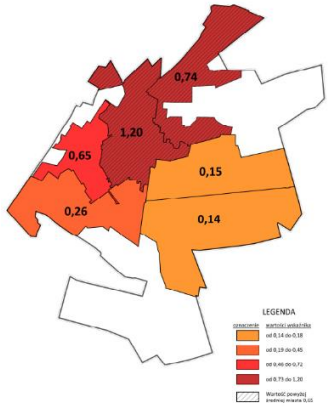
5.		Liczba osób korzystających z programu dożywiania MOPS na 100 mieszkańców w 2020 r.	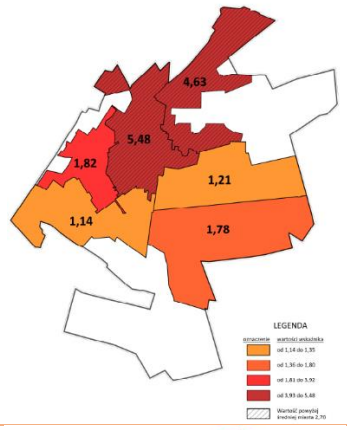
6.	Zły stan zdrowia	Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców w 2020 r.	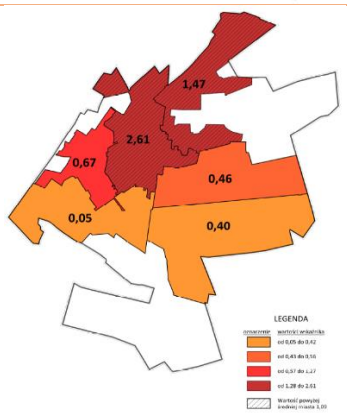

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
7.	Niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu niepełnosprawności na 100 mieszkańców w 2020 r.	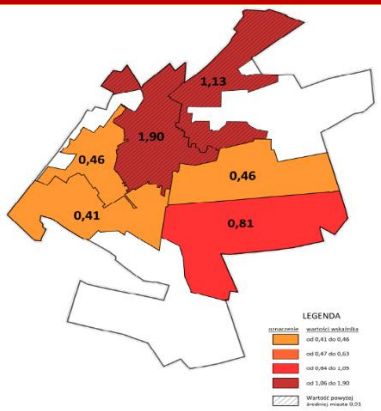
8.	Uzależnienia	Liczba osób zgłoszonych do MKRPA na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	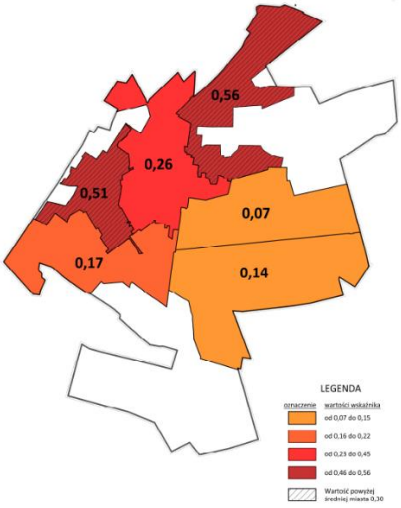
9.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	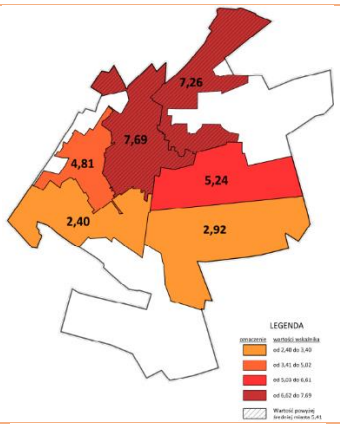
10.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	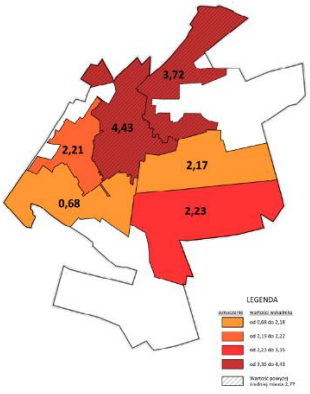

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
11.		Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	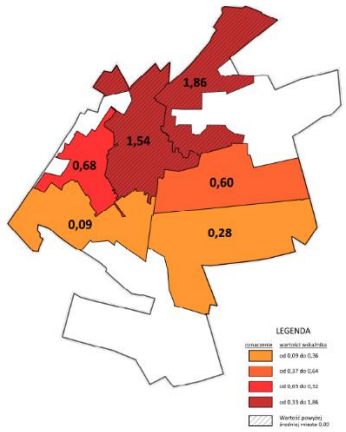
12.		Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	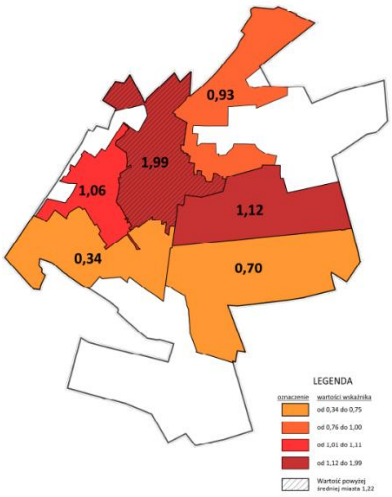
13.	Poziom bezpieczeństwa publicznego	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców w 2020 r.	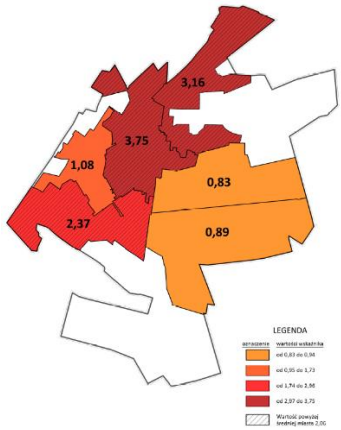
14.		Liczba przeprowadzonych interwencji domowych na 100 mieszkańców w 2020 r.	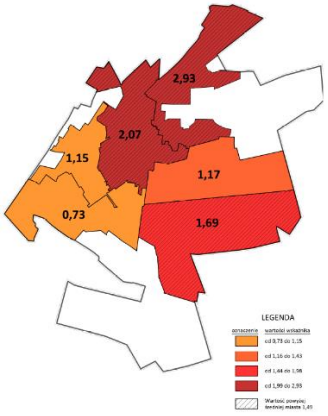

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
15.		Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców w 2020 r.	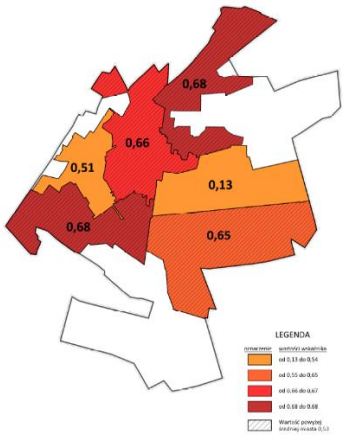
16.	Poziom edukacji	Średnie wyniki z egzaminu ośmioklasisty w 2019 r.	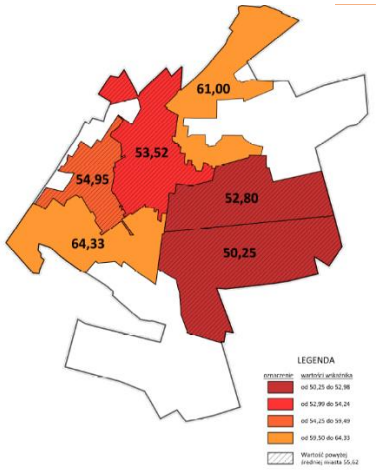
17.		Średnie wyniki z egzaminu ośmioklasisty w 2020 r.	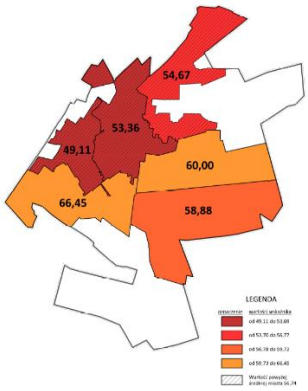
18.	Uczestnictwo w życiu publicznym i aktywność społeczna	Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.	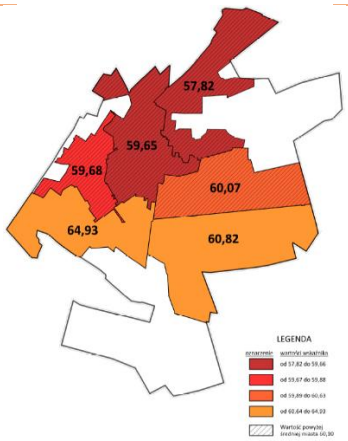

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
19.		Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.	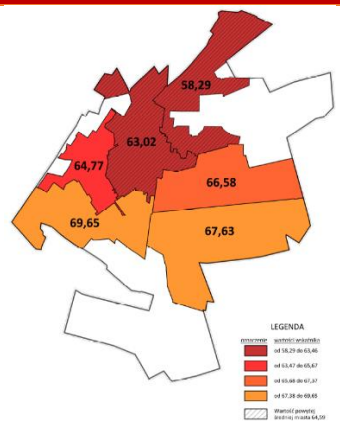
20.		Liczba funkcjonujących NGO na 100 mieszkańców w 2020 r.	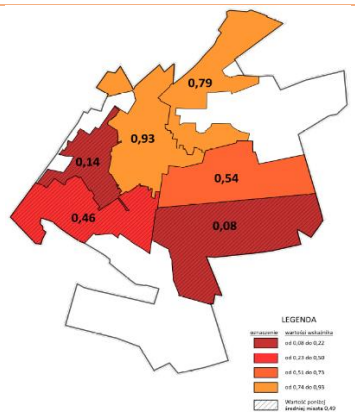

Źródło danych: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala.

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Prezentowana w niniejszym opracowaniu metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, ze każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

Tabela 4 Wartość wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Suma
Charakter Wskaźnika	D *	D*	D*	D*	D*	D*	D*	D*	D*	D*	D*	D*	S**	S**	S**	D*	D*	D*	D*	S**	
OBSZAR 1	-1,21	-1,56	0,56	1,62	1,77	1,79	1,49	1,25	1,40	0,99	1,75	-0,12	0,49	0,61	0,35	0,49	1,37	0,56	0,50	-1,29	**12,83**
OBSZAR 2	-1,21	-0,71	1,78	0,53	0,56	0,46	1,04	0,96	0,87	1,44	-0,17	1,34	-0,90	0,40	1,12	1,67	0,91	1,65	0,59	-0,89	**11,43**
OBSZAR 3	0,69	0,43	-0,92	-0,89	-0,51	-0,69	-0,78	0,10	-0,30	-0,34	0,18	-1,05	0,62	-0,48	0,18	-0,40	-0,93	-0,57	-1,95	-0,16	-7,77
OBSZAR 4	-0,04	-0,09	-0,39	-0,91	-0,57	-0,09	-0,48	-0,98	-0,26	-0,80	-0,59	-0,73	1,09	-0,30	-0,14	-0,66	-0,89	0,09	0,44	1,20	-5,09
OBSZAR 5	0,87	1,05	-0,52	-0,63	-0,95	-0,78	-0,82	-1,23	-1,43	-1,07	-1,24	-0,57	-1,52	-1,55	-1,86	-1,16	0,28	-1,13	0,62	0,10	-13,52
OBSZAR 6	0,90	0,88	-0,52	0,28	-0,29	-0,69	-0,46	-0,10	-0,27	-0,23	0,07	1,11	0,22	1,32	0,34	0,05	-0,74	-0,60	-0,20	1,03	**2,12**

Źródło: Opracowanie własne

* Destymulanta
**Stymulanta

Mapa 5 Wartości wskaźnika syntetycznego zjawisk społecznych dla poszczególnych jednostek referencyjnych

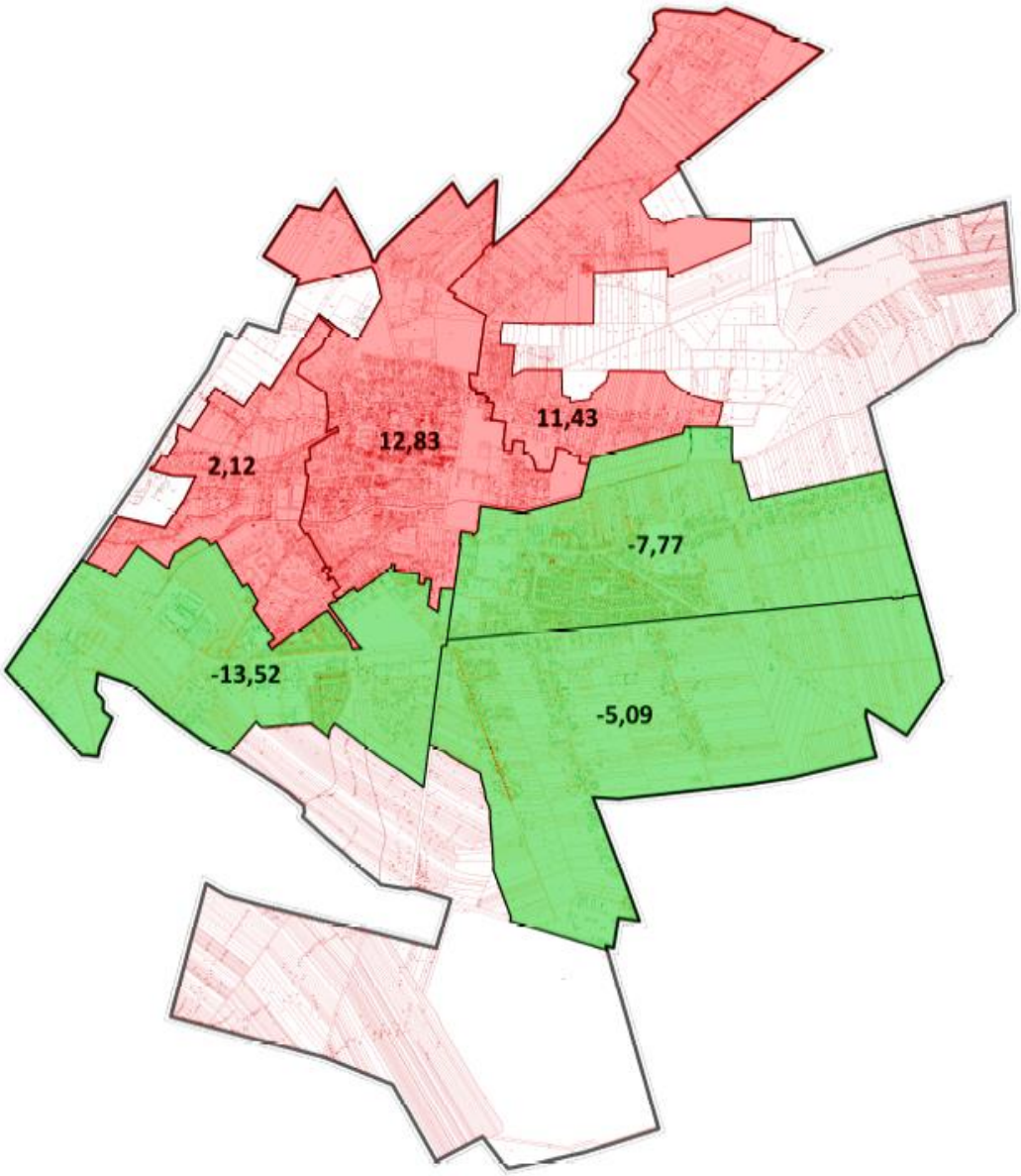

Źródło: Opracowanie własne

Jak widać z powyższej mapy szczególnie niekorzystną sytuację odnotowano w trzech obszarach referencyjnych - 1., 2. oraz 6. Dla obszarów tych wartość syntetycznego wskaźnika zjawisk społecznych kształtuje się na poziomie wyższym od 0, co świadczy o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk.

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. Analizę wskaźnikową dla tych czterech sfer przeprowadzono dla wszystkich wyznaczonych obszarów referencyjnych. Analiza zjawisk kryzysowych w pozostałych 4 sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych, jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

Tabela 5 Lista wskaźników delimitacyjnych- pozostałe sfery

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	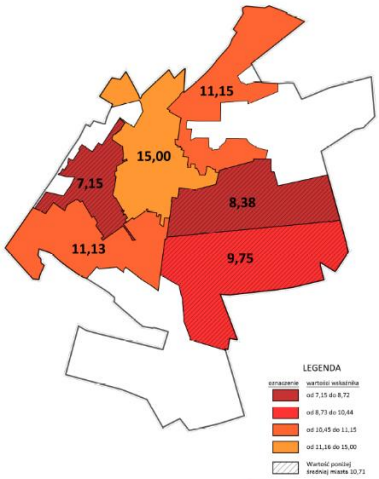
2.	Środowiskowa	Udział obszarów, na których odnotowano przekroczenia jakości powietrza w 2020 r. w ogólnej powierzchni obszaru referencyjnego	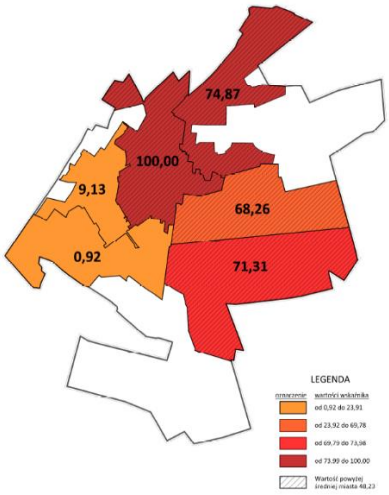

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
3.		Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2020 r.	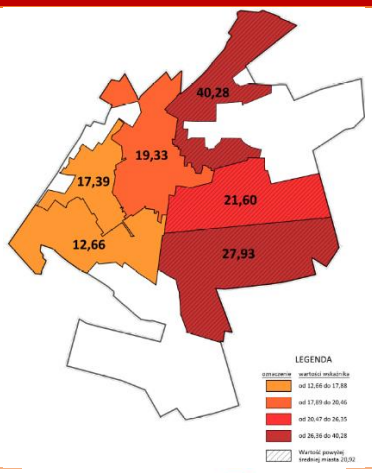
4.		Liczba budynków korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na 100 budynków mieszkalnych w 2020 r.	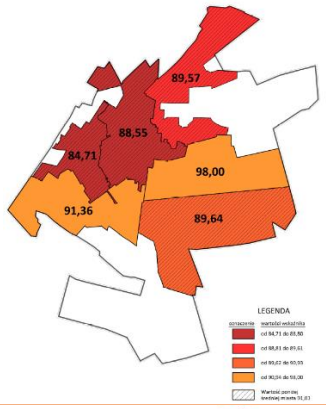
5.	Techniczna	Liczba budynków podłączonych do PEC na 100 budynków mieszkalnych w 2020 r.	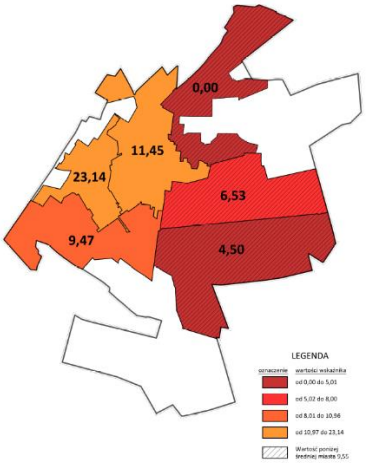
6.		Liczba budynków korzystających z OZE na 100 budynków mieszkalnych w 2020 r.	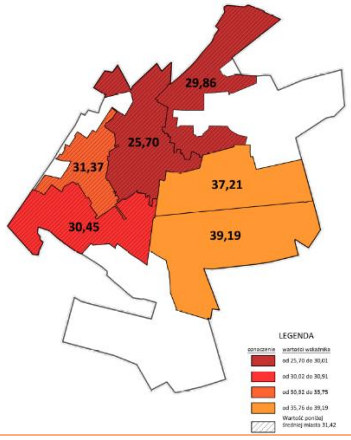

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
1.	Przestrzenno-funkcjonalna	Udział długości ulic o złej nawierzchni w 2020 r.	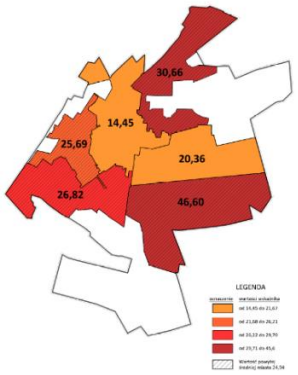

Oprócz ww. kwestii w zakresie sfery technicznej analizie poddano stan techniczny budynków wchodzących w skład zasobu miasta. W poniższej tabeli zawarto informacje w zakresie budynków wymagających podjęcia pilnej interwencji wraz z ich usytuowaniem w obrębie poszczególnych jednostek referencyjnych oraz zakresem niezbędnych prac.

Tabela 6 Zestawienie zasobów lokalowych Miasta Radzyń wymagających podjęcia interwencji

Numer obszaru	Rodzaj budynku i jego adres	Zakres wymaganej interwencji
OBSZAR 1	Budynek biurowy ul. Warszawska 32	Budynek wymaga kompleksowej termomodernizacji
	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynek mieszkalny ul. Parkowa 31	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Oranżeria (siedziba ROK) ul. Jana Pawła II 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami - w budynku znajdują się pomieszczenia, którym można nadać nowe funkcje
	Budynek mieszkalny ul. Cicha 17	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynki mieszkalne ul. Koszary 1-3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Część usługowa budynku ul. Ostrowiecka 30	Budynek wymaga kompleksowej termomodernizacji

Numer obszaru	Rodzaj budynku i jego adres	Zakres wymaganej interwencji
	Budynek mieszkalny ul. Ostrowiecka 64	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynek mieszkalny oraz pozostałe ul. 11 Listopada 36a	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Nieużytkowany budynek oświatowy ul. Armii Krajowej 2	Budynek jest zdegradowany i nieużytkowany- wymaga kompleksowej rewitalizacji w celu nadania mu nowych funkcji
	Budynek Przedszkola ul. Armii Krajowej 12	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
	Budynek szkoły ul. Jana Pawła II	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
	Budynek biurowy ul. Parkowa 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Miejsce Pamięci ul. Warszawska 5a	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynek mieszkalny ul. Warszawska 8a	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
OBSZAR 2	Budynek mieszkalny ul. Międzyrzecka 3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynek mieszkalny ul. Płudzińska 24	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Budynek mieszkalny ul. Budowalnych 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
	Nieużytkowany budynek ul. Budowalnych 8b	Budynek jest zdegradowany i nieużytkowany- wymaga kompleksowej rewitalizacji w celu nadania mu nowych funkcji
OBSZAR 3	Budynek Przedszkola ul. Reja 2	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
	Budynek szkoły ul. Sitkowskiego	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
OBSZAR 4	Brak	Nie dotyczy
OBSZAR 5	Brak	Nie dotyczy
OBSZAR 6	Budynek biblioteki ul. Spółdzielcza 8	Budynek wymaga prac modernizacyjnych
	Budynek Przedszkola ul. Brata Alberta Chmielowskiego 8	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji

Źródło: Dane UM w Radzyniu Podlaski

Zagadnienie sfery przestrzenno-funkcjonalnej zostało dodatkowo uzupełnione o analizę sytuacji w zakresie przestrzeni publicznych wchodzących w zasób Miasta Radzyń Podlaski i wymagających podjęcia interwencji.

Tabela 7 Zestawienie przestrzeni publicznych na ternie Miasta Radzyń Podlaski wymagających podjęcia interwencji

Numer obszaru	Przestrzeń publiczna, położenie oraz obszar	Zakres wymaganej interwencji
OBSZAR 1	Park Miejski ul. Jana Pała II 2 około 7,5 ha	- uporządkowanie, zagospodarowanie terenu (staw, alejki, stworzenie ogrodu),
	Stawy przy Pałacu ul. Jana Pała II 2 około 4,00 ha	- odrestaurowanie grobli, zagospodarowanie terenu, pielęgnacja roślinności i zieleńców, uporządkowanie stawów,
	Teren przypisany dla ul. Partyzantów działka nr 1714/40, stawy oraz teren wokół stawów około 4,9 ha	- oczyszczenie stawów, zagospodarowanie terenu zielenią, stworzenie ścieżki edukacyjnej
	Zieleniec przed Starostwem Powiatowym, Plac Potockiego, działka nr 809 około 0,1 ha	- nasadzenia roślinności, pielęgnacja zieleni
	ul. Warszawska ok.0,52 ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych
	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego ok. 0,45ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych
	ul. Zabielska ok.0,55 ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych

Źródło: Dane UM w Radzyniu Podlaski

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągnął wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4.

Tabela 8 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Obszar referencyjny 1	12,83	0	1	1	1
Obszar referencyjny 2	11,43	0	1	1	1
Obszar referencyjny 3	-7,77	1	1	1	0
Obszar referencyjny 4	-5,09	1	1	1	1
Obszar referencyjny 5	-13,52	0	0	1	0
Obszar referencyjny 6	2,12	1	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne

W efekcie przeprowadzonej analizy jako **obszar zdegradowany wyznaczono obszar odpowiadający następującym jednostkom analitycznym:**

- **obszar referencyjny 1 – o powierzchni: 2,1756 km^2**
- **obszar referencyjny 2 – o powierzchni: 1,0681 km^2**
- **obszar referencyjny 6 - o powierzchni: 2,0529 km^2.**

W związku z tym, iż ww. obszary urbanistyczne położone są obok siebie i posiadają wspólne granice (jest pomiędzy nimi ciągłość przestrzenna) obszar zdegradowany nie został podzielny na podobszary.

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Zgodnie z ustawą powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

W ramach wyznaczania obszaru rewitalizacji wzięto pod uwagę wyniki przeprowadzonej analizy ilościowej i jakościowej oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Spośród wyznaczonych obszarów zdegradowanych wyznaczono **obszar rewitalizacji składający się z całości obszaru referencyjnego 1. oraz części obszar referencyjnego 2. W skład obszaru rewitalizacji wchodzą następujące ulice: 11 Listopada, Armii Krajowej, Bohaterów, Brzostówiecka, os. Bulwary, Chomiczewskiego, Cicha, Grobla Kasztanowa, Grobla Paradna, Gwardii, Henryka Sienkiewicza, I Lendzinek, pl. Ignacego Potockiego, II Lendzinek, Jana Pawła II, Jarosława Dąbrowskiego, Karola Krysińskiego, Koszary, Lubelska do skrzyżowania z Zabielską, Nadrzeczna, Nowa, Ogrodowa, Ostrowiecka, Parkowa, Pocztowa, Pomiarowa, Romualda Traugutta, Rynek, Spokojna, Tadeusza Kościuszki, Targowa, Warszawska do skrzyżowania z ul. Ogrodową, Wincentego Witosa, pl. Wolności, Zabielska do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego, Zamkowa, Budowlanych, Międzyrzecka, Płudzińska, Przemysłowa.**

Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi: 3,41 km^2, co stanowi 17,67% całkowitej powierzchni miasta (wynoszącej 19,31 km^2). Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 4 543 osób, co stanowi 29,96% wszystkich mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski.

Należy pamiętać, że wyznaczając obszar rewitalizacji, kierowano się nie tylko kryterium szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk (choć uznano to za priorytet), ale również kryterium istotnego znaczenia dla rozwoju lokalnego, które ma poniekąd charakter uznaniowy i jest mniej „mierzalne”. Uznano, iż obszar rewitalizacji to teren szczególnie istotny i perspektywiczny w zakresie rozwoju lokalnego. W jego granicach znajduje się szczególna koncentracja instytucji i podmiotów publicznych, których włączenie w proces rewitalizacji zwiększy zasięg oddziaływania zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych do terenu całego Miasta Radzyń Podlaski.

Mapa 6 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski

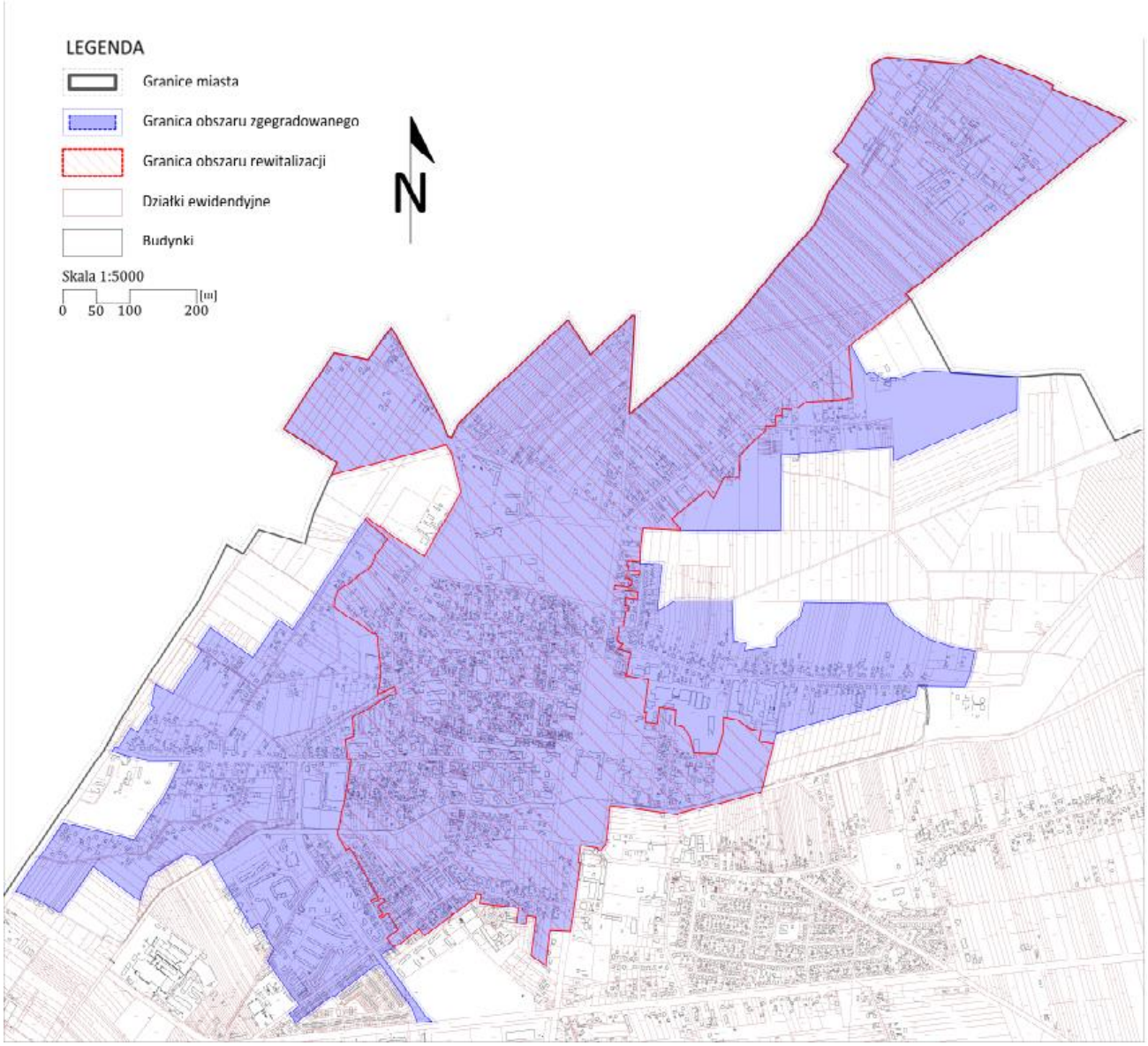

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych, m.in. dużym udziałem rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego. Taki stan rzeczy może prowadzić do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy". Obszar ten zamieszkiwany jest również przez stosunkowo duży, w porywaniu do średniej dla całego miasta, odsetek osób borykających się z różnego rodzaju schorzeniami i uzależnieniami oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnoprawnościami, co powinno być istotnym czynnikiem wpływającym na decyzje w zakresie planowania przestrzennego czy inwestycji infrastrukturalnych. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wykazała, iż na obszarze tym

występuje duży problem bezrobocia. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Bardzo ważną kwestią jest również niski poziom poczucia bezpieczeństwa związany z odnotowaną dużą liczbą popełnionych przestępstw, prowadzonych interwencji domowych czy zdarzeń drogowych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w dwóch ostatnio organizowanych wyborach.

Obszar rewitalizacji boryka się również z szeregiem problemów w sferze środowiskowej. Całość wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się na terenie, na którym odnotowuje się przekroczenia jakości powietrza. Spory jest również udział budynków pokrytych nadal szkodliwym dla zdrowia ludzkiego azbestem. Problemy sfery technicznej to niewystarczający poziom budynków korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej, podłączonych do sieci ciepłowniczej czy korzystających z odnawialnych źródeł energii. Charakterystyczna jest również duża liczba budynków stanowiących zasób miasta (mieszkalnych, biurowych, oświatowych, o innych funkcjach), wymagających podjęcia niezwłocznej interwencji ze względu na różnego rodzaju problemy techniczne. Na obszarze znajduje się największa liczba obiektów o charakterze zabytkowym, które wymagają pilnej modernizacji i remontów. Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Jako problemy obszaru ankietowani wskazywali także niską jakość i dostępność infrastruktury drogowej (w tym chodników, parkingów i ścieżek rowerowych) oraz niewystarczającą powierzchnię terenów zieleni urządzonej i miejsc rekreacji oraz konieczność podjęcia interwencji w zakresie zdegradowanego Parku Miejskiego.

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 1) ustawy o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Wobec takiego wskazania ustawy niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia uprzednio sporządzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

1) **jest diagnozą wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całego miasta (do obszaru całego miasta odwołuje się jedynie kontekstowo, gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna);

2) **jest diagnozą szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną konkluzją, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo, większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);
3) **jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i potencjałów**.

Celem niniejszej diagnozy jest szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy, sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji przyczynią się do właściwego doboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie istotne w tym kontekście jest rozpoznanie problemów społecznych, gdyż to właśnie ich rozwiązanie stanowi istotę rewitalizacji.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż oprócz trudności, które udało się zdiagnozować na podstawie pozyskanych danych, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji występuje również szereg problemów, których zmierzenie dostępnymi danymi nie jest możliwe lub jest bardzo utrudnione. Są to problemy, które zostały bezpośrednio zgłoszone przez interesariuszy na etapie opracowywania niniejszego dokumentu. Przedmiotowe problemy zostały usystematyzowane w wyszczególnionych tabelach na końcu każdego z podrozdziałów niniejszej części diagnostycznej dot. analizowanych sfer.

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego *Uchwałą Nr XLIII/263/2020 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.*

4.1 Sfera społeczna

W polityce rewitalizacyjnej szczególnie akcentowane jest ukierunkowanie na zjawiska i problemy w obszarze życia społecznego mieszkańców. Proces rewitalizacji ma bowiem na celu odnowienie społecznego potencjału wyznaczonych obszarów i sąsiedztwa, dzięki czemu miejscowe społeczności mają szansę na integrację z szerszym środowiskiem. Wobec tak postawionej tezy, przedmiotem rewitalizacji nie jest określona przestrzeń fizyczna, lecz społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. Aspekt społeczny stanowi fundament wyznaczania obszarów mających charakter zdegradowany oraz późniejszego projektowania działań rewitalizacyjnych. Problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby, jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla przyszłych decyzji rewitalizacyjnych. Z jednej strony dobra

znajomość negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast potencjałów tkwiących w społeczności lokalnej, stanowi podstawę zaprojektowania niezbędnych działań naprawczych odpowiednio dopasowanych do specyfiki obszaru.

Koncentracji negatywnych zjawisk społecznych obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Analizy zjawisk zachodzących w sferze społecznej dokonano w następujących płaszczyznach:

a. trendy demograficzne

b. poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego

c. poziom bezpieczeństwa publicznego

d. jakość edukacji

e. aktywność społeczeństwa.

4.1.1 Trendy demograficzne – depopulacja i starzenie się społeczeństwa

Jednym z uwarunkowań dających możliwość rozwoju miasta jest jego potencjał demograficzny. Ludność i jej kondycja stanowią jedne z najważniejszych czynników decydujących o pozycji i potencjale danej jednostki. W znacznym stopniu zmiany w jej obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, jak również od prowadzonej polityki ludnościowej kraju. Podkreślenia wymaga fakt, iż zmiany liczby ludności wpływają na zmianę liczby podatników, determinują popyt na usługi komunalne i komercyjne, a także wpływają na zjawiska przestrzenne. Zmiany populacji wywierają również duży wpływ na rynek pracy, szkolnictwo, ochronę zdrowia oraz kondycję finansową jednostki samorządu terytorialnego. W związku z tym, rozwój społeczno-gospodarczy miasta jest uzależniony nie tylko od liczby ludności, ale również od innych czynników, na które składają się struktura wiekowa ludności oraz zachodzące w niej procesy demograficzne.

Jak wykazano w *Diagnozie służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski* na koniec 2020 r. obszar miasta zamieszkiwało 15 165 osób, w tym 52,06% stanowiły kobiety, a 47,94% stanowili mężczyźni. Gęstość zaludnienia na obszarze miasta wynosi ok. 785 osób/km^2. Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg niekorzystnych procesów demograficznych zachodzących w obrębie Miasta Radzyń Podlaski. Wśród najważniejszych z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. Na przestrzeni ostatniej dekady z terenu miasta ubyło łącznie 1350 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w badanym okresie zmniejszyła się więc

o 8,17%. Również w roku 2021 odnotowano kolejny spadek liczby mieszkańców (wg danych na 23.09.2021 r. liczba mieszkańców wyniosła już 14 990 osób).

Wykres 1 Liczba mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2020

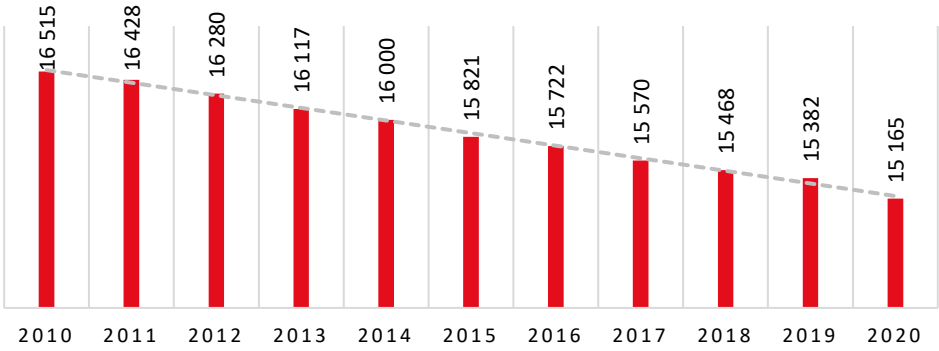

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Radzyń Podlaski

Na przestrzeni lat 2015-2020 na obszarze miasta zanotowano spadek mieszkańców na poziomie 4,16%. W analizowanym okresie także w wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalne jest zmniejszenie się liczby mieszkańców. W latach 2015-2020 liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji spadła z 4 729 osób do 4 543 osób. Oznacza to spadek na poziomie 3,93%, czyli w tempie nieco niższym niż średnia dla obszaru całego miasta.

Wykres 2 Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w latach 2015-2020

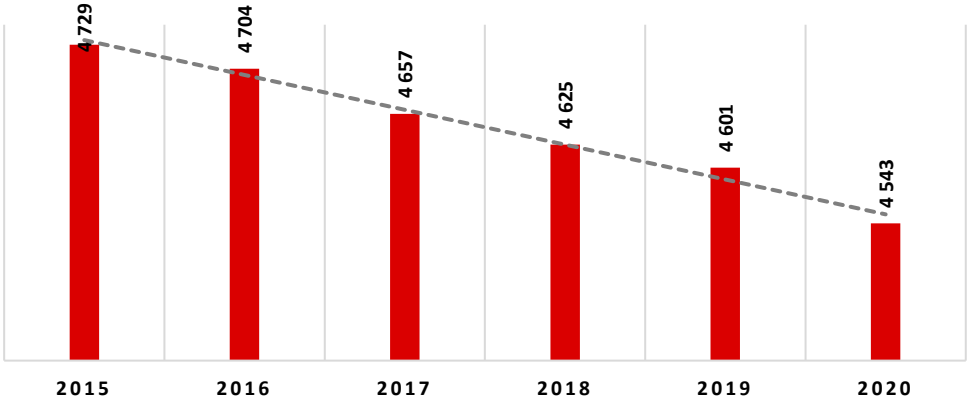

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Radzyń Podlaski

Wykres 3 Porównanie zmiany liczby mieszkańców obszaru miasta i obszaru rewitalizacji w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Radzyń Podlaski

Niekorzystna sytuacja w zakresie liczby mieszkańców całego Miasta Radzyń Podlaski, jak również wyznaczonego obszaru rewitalizacji, kształtowana jest przez dwa czynniki: przyrost naturalny oraz saldo migracji. Na ternie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2020 jedynie w 3 latach odnotowano ujemny przyrost naturalny (2015 r.-minus 18, 2018 r.- minus 5 oraz 2020 r. – minus 67). Jednocześnie zaznaczyć należy, że w pozostałym okresie odnotowywano przyrost naturalny na stosunkowo niskim poziomie (np. 2016 r. -24, 2017 r. – 10, 2019 r. -4).

Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2020

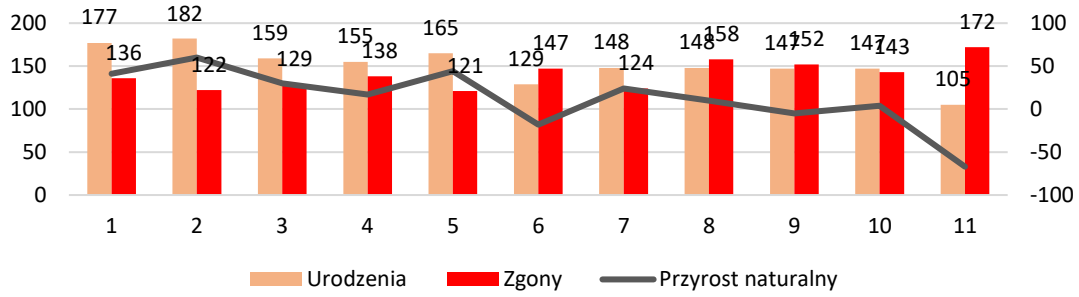

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim w 2020 r. liczba urodzeń w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji wyniosła: 45. Jednocześnie w tym samym roku zmarło 69-ciu mieszkańców obszaru rewitalizacji. Oznacza to, iż przyrost naturalny kształtował się, tak jak w przypadku obszaru całego miasta, na ujemnym poziomie. Wartość wskaźnika przyrostu naturalnego dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosiła: -24.

Równie niekorzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie salda migracji. W ciągu ostatnich 10 lat rokrocznie odnotowywano ujemny wskaźnik salda migracji. W całym okresie odniesienia kształtował się on poniżej 70.

Wykres 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz saldo migracji na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2020

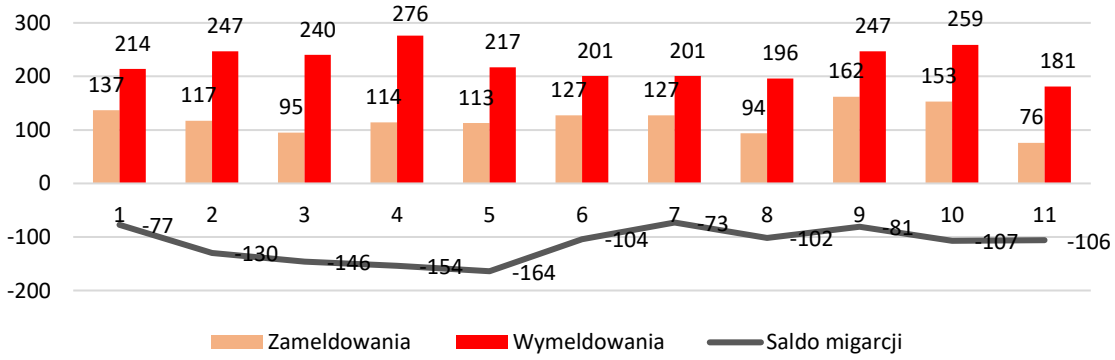

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Tak jak w przypadku obszaru całego miasta, w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, zauważalne są niekorzystne ruchy migracyjne ludności. W 2020 r. w obrębie obszaru rewitalizacji zameldowało się (na pobyt stały) 95 osób. W tym samym roku, z obszaru tego wymeldowało się 171 mieszkańców. Oznacza to, iż wartość wskaźnika salda migracji kształtowała się na poziomie: - 76.

Analizując powyższe dane należy również mieć na uwadze fakt, że dane te dotyczą oficjalnych zameldowań i wymeldowań z terenu miasta. Natomiast, jak wskazują przeprowadzone konsultacje społeczne, liczna grupa mieszkańców miasta osiedla się poza jego granicami (np. w większych ośrodkach miejskich lub zagranicą) i nie zmienia miejsca zameldowania. W efekcie ubytku liczby mieszkańców miasta zmniejszeniu uległ również wskaźnik gęstości zaludnienia. *W 2010 r. wynosił on 841 osób/km^2. Natomiast w 2020 r. kształtował się na poziomie 799 osób/km^2.*

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski wskazuje na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla terenu całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności miasta. Wskazuje na to piramidy wieku i płci, które zamieszczono poniżej. W grupie wiekowej osób powyżej 55 roku życia zauważalny jest także trend, iż liczebność kobiet zaczyna przekraczać znacznie liczebność mężczyzn (w szczególności powyżej 70 roku życia). Jest to zjawisko charakterystyczne dla całego kraju – zgodnie ze statystykami mężczyźni żyją krócej niż kobiety.

Kształt piramid wieku i płci mieszkańców miasta na przestrzeni ostatniego 10-lecia wskazuje na regresywny typ społeczeństwa – przejściową fazę pomiędzy społeczeństwem młodym a starym. Porównując oba wykresy można zauważyć, że podstawa piramidy obrazującej strukturę ludności w 2010 r. uległa zmniejszeniu, rozszerza się natomiast wierzchołek piramidy, co wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa.

Wykres 6 Piramida wieku i płci mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski w 2010 r. oraz 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatniej dekady zauważalny jest niekorzystny trend spadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W latach 2010-2020 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców miasta wzrósł o niemal 10 punktów procentowych z 14,00% do 23,5%. W zakresie udziału osób w wieku przedprodukcyjnym zanotowano spadek na poziomie niespełna 2 punktów procentowych (z 19,6% do 17,8%). Natomiast w zakresie udziału osób w wieku produkcyjnym zanotowano spadek na poziomie aż 7,7 punktów (66,4% do 58,7%).

Wykres 7 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2020

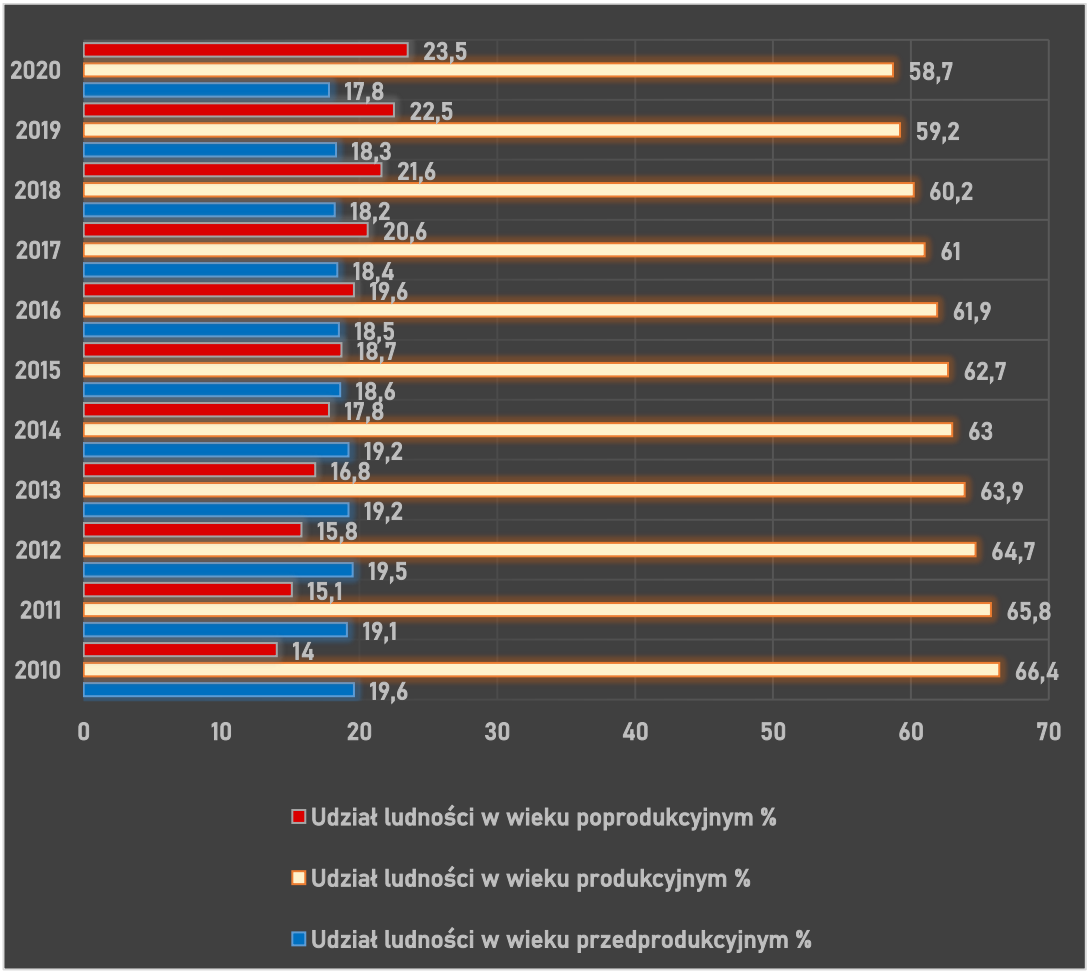

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zmiany w strukturze ludności miasta potwierdzają dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Radzyń Podlaski. W 2014 r. liczba mieszkańców w przedziale wiekowymi 0-18 wynosiła: 3 073 osób, co stanowiło 19,21%. Natomiast w 2020 r. liczba ta kształtowała się już na poziomie: 2 777, czyli 18,32%. W okresie 2014-2020 zanotowano również spadek liczby i udziału mieszkańców w wieku 19-60 i 65 (M) lat- z 10 320 osób (64,52%) do 9 053 (59,70%). Tendencje wzrostową zanotowano natomiast w zakresie mieszkańców w wieku 60+(K) i 65+(M). W 2014 r. liczba

mieszkańców w analizowanej grupie wiekowej wynosiła: 2 603 osób (16,27%). Natomiast w 2020 r. liczba ta wynosiła: 3 335 (21,99%).

Na wyznaczonym terenie rewitalizacji udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie nieco niższym niż średnia dla całego miasta i wynoszącym 18,69%. Największy udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców danej ulicy notowany jest w obrębie następujących ulic: os. Bulwary (ok. 30%), Cicha (ok. 28%), Henryka Sienkiewicza (ok. 33%), II Lendzinek (ok. 23%), Jarosława Dąbrowskiego (ok. 26%), Karola Kryńskiego (ok. 30%), Nadrzeczna (ok. 33%), Pocztowa (ok. 25%), Pomiarowa (ok. 23%), Rynek (ok. 27%), Spokojna (ok. 26%).

W latach 2010-2020 niekorzystnie kształtują się również wskaźniki obciążenia demograficznego. Niemal dwukrotnie wzrósł wskaźnik obrazujący ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 21,1 do 40,1 osób). Natomiast współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł z 14,4 w 2010 r. do 28,9 w 2020 r.

Wykres 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2022

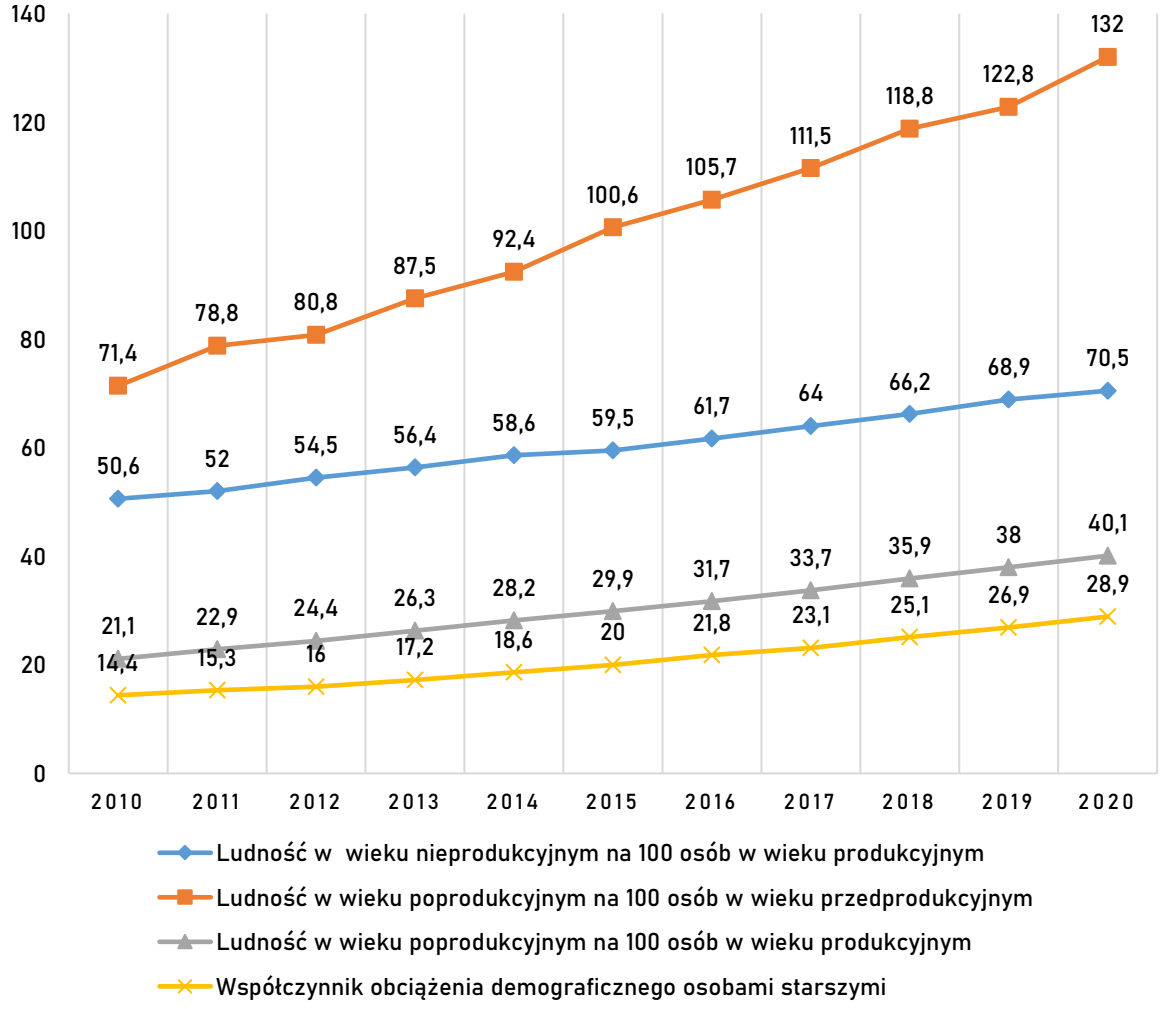

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na obszarze rewitalizacji wskaźniki obciążenie demograficznego kształtują się w następujący sposób:

a) ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym -54,4,
b) ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 113,
c) ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 28,9,
d) współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – 18,7.

Jak widać z powyższego zestawienia, wskaźniki dotyczące struktury wieku ludności obszaru rewitalizacji prezentują się nieco lepiej, niż dane dla terenu całego miasta. Pomimo tego, są to wartości których poziom jest nadal niekorzystny.

W zakresie wyludniania oraz starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach miejskich powiatu radzyńskiego. Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców miasta zmniejszy się na przestrzeni kolejnych 25 lat o ponad 27% (z 14 876 w 2025 r. do 10 834 w 2050 r.). Dodatkowo kształty, zaprezentowanych poniżej, piramid wieku ludności, obrazują występowanie wyżów i niżów demograficznych w strukturze wieku kobiet i mężczyzn. Wraz z upływem lat podstawa piramidy (dzieci i młodzież) będzie się coraz bardziej zwężać, z kolei jej górna część (seniorzy) – będzie się rozszerzała. Na początku lat 50-tych XX wieku przeciętne trwanie życia wynosiło 47 lat, w 2011 roku – 65 lat, natomiast w 2050 roku średnia długość życia ulegnie wydłużeniu do 75 lat[4]. Wraz z procesem starzenia się społeczeństwa będzie postępował proces wyludniania. W efekcie będzie to skutkowało zmniejszającą się liczbą dzieci w wieku szkolnym, co wpłynie na konieczność ograniczenia sieci szkół i tym samym przyczyni się do pogłębienia degradacji społecznej i kulturalnej.

[4] A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Opracowania Tematyczne, OT-601, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 3.

Wykres 9 Prognozowana liczba ludności na obszarach miejskich powiatu radzyńskiego w latach 2025-2050

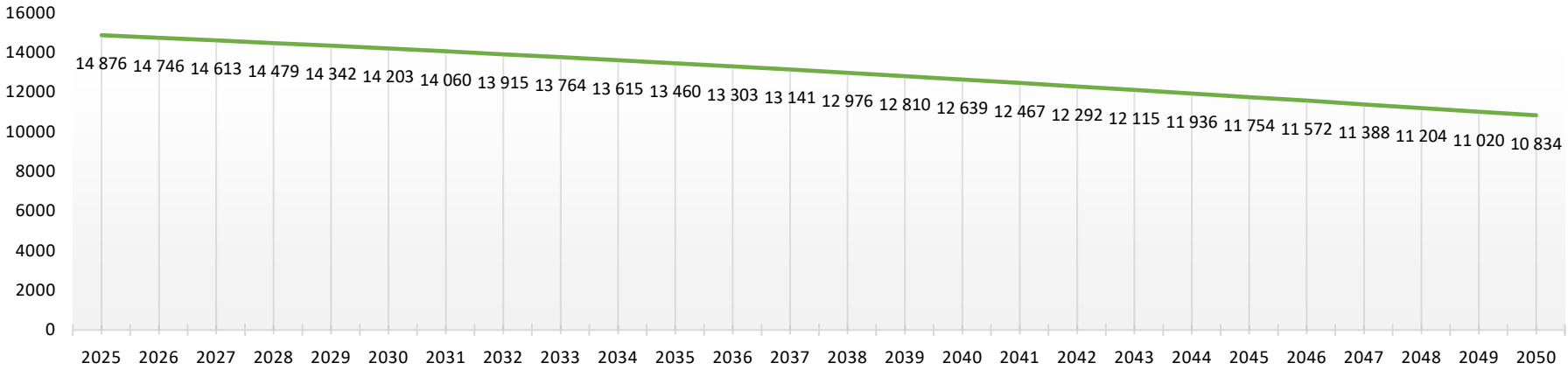

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

Wykres 10 Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych na obszarach miejskich powiatu radzyńskiego w roku 2030,2040,2050

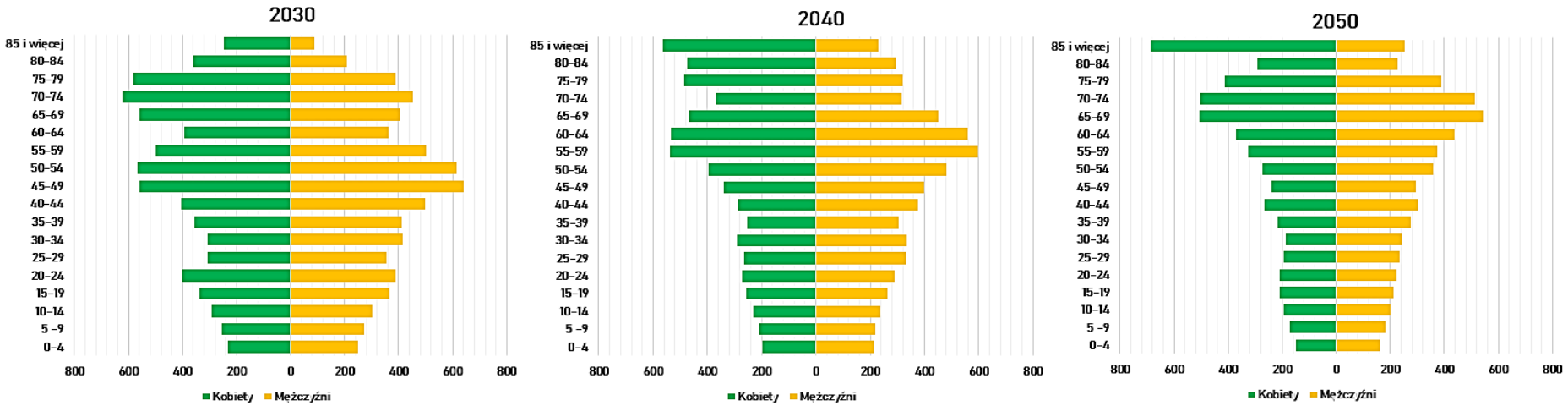

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ systematycznie spada liczba ludności miast, w tym również w wyznaczonym obszarze rewitalizacji (tempo spadku nieznacznie mniejsze niż na obszarze całego miasta),
- ✓ spadek liczby mieszkańców spowodowana jest ujemnym przyrostem naturalnym, dużą liczbą zgonów oraz migracją,
- ✓ migracja jest zjawiskiem selektywnym, tj. wyraźnie wyższe od średnich są wskaźniki migracji dla ludzi młodych, o wyższym poziomie wykształcenia, w rezultacie ujemne saldo migracji może oznaczać odpływ najlepszej, z punktu widzenia ekonomicznej przyszłości obszaru, części jego mieszkańców; konsekwentnie zaobserwować można odpływ ludzi o wysokim potencjale, co dodatkowo wpływa na przyśpieszenie tempa postępującego procesu starzenia się społeczności,
- ✓ zjawisko depopulacji wpływa negatywnie na zasoby kapitału ludzkiego, który ma znaczny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną i dalszy rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji,
- ✓ niekorzystnie wzrastają wskaźniki dotyczące udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji ludności miasta, jak i obszaru rewitalizacji.

4.1.2 Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Zgodnie z danymi MOPS w Radzyniu Podlaskim na przestrzeni ostatnich 5-ciu lat liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej kształtowała się w następujący sposób: 2015 r.-444 os., 2016 r.-420 os., 2017r. -397 os., 2018 r.-354 os., 2019 r.-345 os., 2020 r.-326 os. Zanotowano więc spadek liczby osób korzystających z pomocy. Przedmiotowy spadek nie wiąże się z poprawą warunków ekonomicznych i socjalnych, a raczej z ostrymi kryteriami ekonomicznymi, jakie musi spełniać osoba starająca się o przyznanie określonej pomocy. Udział mieszkańców korzystających z pomocy MOPS wśród ogólnej liczby mieszkańców miasta kształtował się w następujący sposób: 2015 r.-2,80%, 2016 r.-2,67%, 2017r. -2,55%, 2018 r.-2,29%, 2019 r.-2,24%, 2020 r.-2,15%.

Wyżej zaprezentowany trend jest zauważalny dla terenu powiatu radzyńskiego (spadek z 6 956 osób w 2015 r. do 4 036 osób w 2020 r.), regionu (spadek z 183 946 osób w 2017 r. do 97 894 osób do 2020 r.) i całego kraju (spadek z 2 729 828 osób w 2017 r. do 1 589 337 osób w 2020 r.). Zgodnie z informacjami Najwyższej Izby Kontroli w ostatnich latach w Polsce systematycznie ubywało osób korzystających z pomocy społecznej - w 2015 r. państwo wspierało ok. 3,2 mln osób, w 2018 r. - ok. 2,4 mln, to spadek o 25%. W jeszcze większym stopniu zmniejszała się liczba tych, którzy otrzymywali wsparcie z powodu ubóstwa (spełniających kryteria dochodowe) - z niemal 1,8 mln osób w 2015 r. do ponad 1 mln w 2018 r. - to mniej o prawie 39%. Na spadek liczby osób będących pod opieką państwa niewątpliwie miały wpływ korzystne w tym okresie zmiany warunków ekonomiczno-społecznych - między 2015 a 2018 rokiem o 50% spadło w Polsce bezrobocie, przeciętne oraz minimalne wynagrodzenie wzrosło o ponad 15%, a dzięki obniżeniu wieku emerytalnego część osób

korzystających wcześniej ze wsparcia uzyskała świadczenia emerytalne. Na poprawę sytuacji rodzin miało także wpływ uruchomienie programu Rodzina 500 plus.[5]

W okresie 2015-2020, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, zanotowano stopniowy spadek liczby mieszkańców korzystających z pomocy MOPS: 2015 r.-260 os., 2016 r.-251 os., 2017r. -237 os., 2018 r.-216 os., 2019 r.-206 os., 2020 r.-192 os. Dane te potwierdzają trend charakterystyczny dla obszaru całego miasta. Jednocześnie podkreślić należy, iż udział ww. mieszkańców w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji jest, w całym okresie odniesienia, niemal dwukrotnie wyższy niż dla obszaru całego miasta i kształtuje się na poziomie: 2015 r.-5,50%, 2016 r.-5,34%, 2017r. -5,09%, 2018 r.-4,67%, 2019 r.-4,48%, 2020 r.-4,23%. W okresie prowadzonej analizy udział mieszkańców korzystających z pomocy MOPS i pochodzących z obszaru rewitalizacji w stosunku do wszystkich mieszkańców miasta korzystających z pomocy społecznej kształtuje się na poziomie blisko 60%. O niekorzystnej sytuacji dodatkowo świadczy porównanie wskaźnika obrazującego liczbę osób korzystających z pomocy MOPS przypadającą na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika dla obszaru całego miasta w 2020 r. wynosiła: 2,15 natomiast dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtowała się na poziomie niemal 2-krotnie wyższym i osiągała wartość: 4,23.

Powyższe dane potwierdzają słuszność i prawidłowość przeprowadzonej delimitacji i świadczą o szczególnej koncentracji niekorzystnych zjawisk na obszarze rewitalizacji.

Wykres 11 Porównanie wskaźników dotyczących korzystania z pomocy społecznej MOPS na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2010-2022

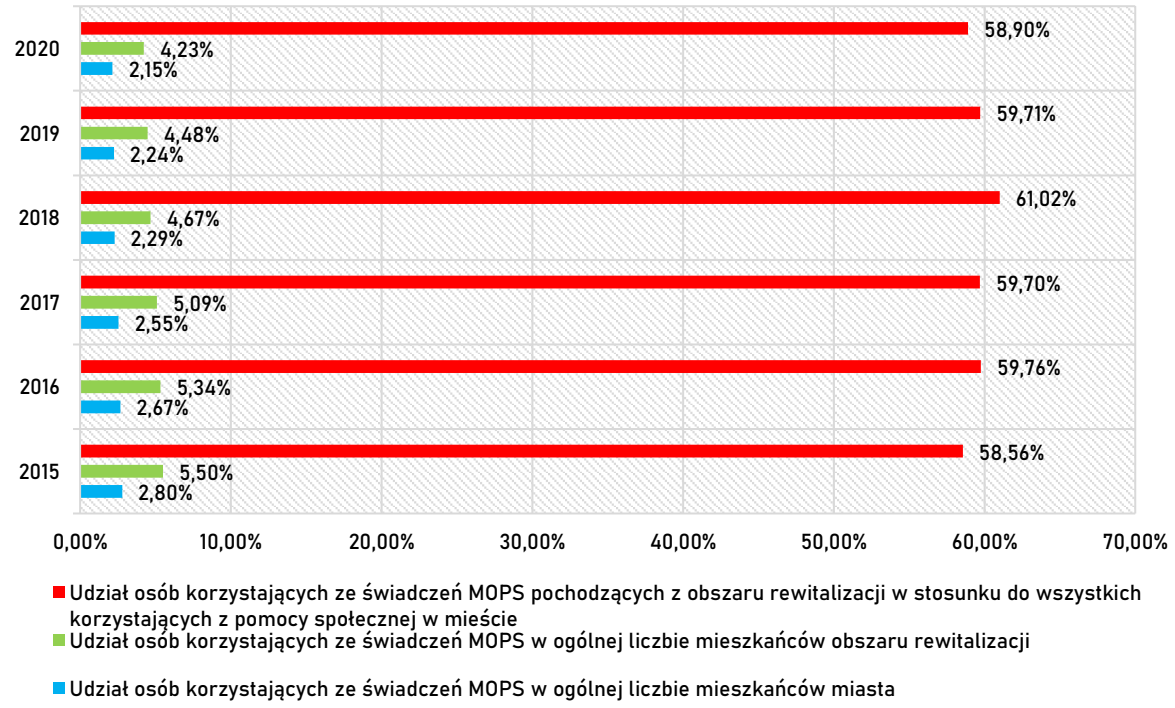

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaski

[5] https://www.nik.gov.pl/

W 2020 r. z pomocy MOPS skorzystały 323 rodziny spełniające przesłanki ustawowe zaliczające do rodzin ubogich, w których żyje 728 osób. W 2020 r. liczba osób, którym wypłacono zasiłki okresowe wyniosła: 81 osób. Natomiast kwota wypłaconych zasiłków okresowych w okresie styczeń-grudzień 2020 r. wyniosła: 156 939,77 zł. Zasiłek stały otrzymywało 41 osób; łączna kwota wypłaconych zasiłków wyniosła 232 979,92 zł. Zasiłki celowe przyznano 185 osobom, na łączna kwotę 40 536,53 zł. W 2020 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 1014 wywiadów środowiskowych i wydali 1431 decyzji przyznających świadczenia.

Przyczyny tak dużej liczby ubogich rodzin w Mieście Radzyń Podlaski są analogiczne jak w przypadku innych miejscowości. Przede wszystkim problemem są niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, małe umiejętności w zakresie poszukiwania pracy, a także brak chęci podjęcia pracy czemu sprzyja stosunkowo duża liczba i wysokość świadczeń socjalnych. Bezrobotni wykazują małe zainteresowanie podjęciem pracy, która nie spełnia ich wszystkich oczekiwań. Charakterystyczna jest niechęć do uczestnictwa w szkoleniach czy przemieszczaniu się w celu podjęcia zatrudnienia.

Analizując przyczyny przyznawania pomocy społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski, a także wyznaczonego obszaru rewitalizacji podkreślić należy, iż na przestrzeni lat 2015-2020 głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców miasta korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa uległa stosunkowo dużemu spadkowi z 79 w 2015 r. do 39 w 2020 r. W badanym okresie czasu odnotowano 50% procentowy spadek liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, jednakże, w dużej mierze może być to następstwem emigracji zarobkowej w poszukiwaniu pracy lub pracy lepiej płatnej. W mniejszym stopniu spadek ten jest wynikiem polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów MOPS. Taka sama sytuacja dotyczy obszaru całego miasta (spadek z 114 osób w 2015 r. do 54 w 2020 r.), a nie jedynie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Jednocześnie w latach 2015- 2020 osoby korzystające ze świadczeń MOPS z tytułu ubóstwa i pochodzące z obszaru rewitalizacji stanowiły około 70% (2015 r. -69,30%, 2016 r. -72,07%, 2017 r. – 70,83%, 2018 r. -63,08%, 2019 r.-60,32%, 2020r. -72,22%) wszystkich mieszkańców miasta korzystających z pomocy MOPS z tego tytułu. Udział osób korzystających ze świadczeń z tytułu ubóstwa na obszarze rewitalizacji jest dwukrotnie większy niż udział tychże mieszkańców w ogólnej liczbie ludności miasta (miasto: 2015 r. -0,72%, 2016 r. -0,71%, 2017 r. – 0,62%, 2018 r. -0,42%, 2019 r.-0,41%, 2020r. -0,36%; obszar rewitalizacji: 2015 r. -1,67%, 2016 r. -1,70%, 2017 r. –1,46%, 2018 r. -0,89%, 2019 r.-0,83%, 2020r. -0,86%). Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 0,36. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie: 0,86.

Wykres 12 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa w latach 2015-2020

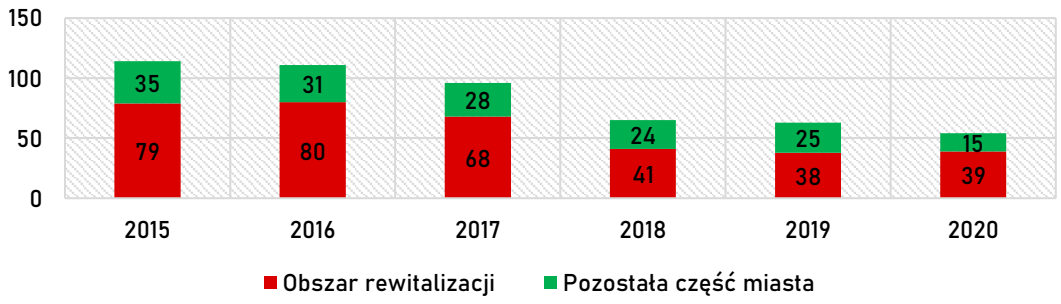

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

Zasadniczo problemy społeczne obszaru rewitalizacji w dużej mierze wynikają ze zwiększonego poziomu bezrobocia, w tym także długotrwałego. Brak zatrudnienia negatywnie oddziałuje na sytuację życiową mieszkańców. Pochodną tego zjawiska jest zwiększona liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej. Potwierdzają to dane udostępnione przez MOPS w Radzyniu Podlaskim. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji to właśnie bezrobocie jest najczęstszym powodem przyznania świadczeń pomocy MOPS. W latach 2015-2020, zarówno w obrębie całego Miasta Radzyń Podlaski, jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji, zanotowano spadek osób korzystających z pomocy z tego tytułu. Główną przyczyną spadku liczby osób korzystających z tego rodzaju świadczeń jest ubytek liczby mieszkańców będący efektem migracji zarobowych poza granicę kraju. Udział mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia jest ponad dwukrotnie większy w porównaniu do udział w stosunku do całej populacji miasta (miasto: 2015 r. -1,81%, 2016 r. -1,77%, 2017 r. – 1,57%, 2018 r. -1,36%, 2019 r.-1,07%, 2020r. -0,99%; obszar rewitalizacji: 2015 r. -3,91%, 2016 r. -3,95%, 2017 r. –3,56%, 2018 r. -3,01%, 2019 r.-2,39%, 2020r. -2,29%). Osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowią znaczny odsetek klientów MOPS korzystających z ww. wparcia (2015 r. -64,46%, 2016 r. -66,91%, 2017 r. – 68,03%, 2018 r. -66,19%, 2019 r.-66,67%, 2020r. -69,33%). Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 0,99. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie: 2,29.

Wykres 13 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu bezrobocia w latach 2015-2020

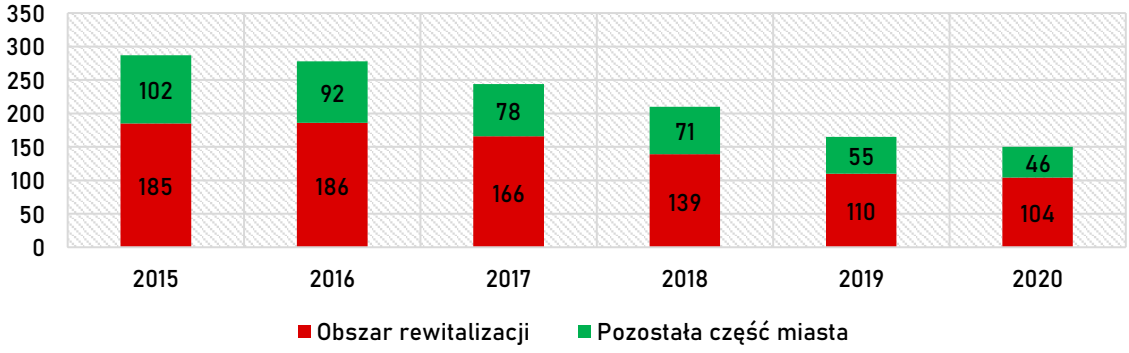

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

Analizując problemy społeczne występujące na terenie Miasta Radzyń Podlaski warto również zwrócić uwagę na zdolność mieszkańców do prawidłowego funkcjonowania w społeczności, w tym radzenie sobie z bieżącymi sprawami. W związku z tym, kolejną z analizowanych kwestii na wyznaczonym obszarze rewitalizacji jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. W obszarze posiadanego przez rodzinę problemu opiekuńczo-wychowawczego inicjatorem podejmowanych działań jest zazwyczaj nie sam wnioskodawca, lecz pracownik socjalny, który zauważa problem przeprowadzając w rodzinie rodzinny wywiad środowiskowy.

Podobnie, jak w przypadku ww. powodów przyznawania świadczeń, również w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego liczba osób korzystających z pomocy MOPS z tego tytułu uległa zmniejszeniu (spadek o 21%). Na obszarze rewitalizacji spadek ten był nieznaczny (około 8%). W okresie lat 2015-2020 zanotowano wzrost udziału osób korzystających z ww. powodu i zamieszkujących obszar rewitalizacji w stosunku do wszystkich klientów MOPS (2015 r. -54,17%, 2016 r. -56,45% , 2017 r. –61,82%, 2018 r. –62,30%, 2019 r. –64,06%, 2020 r.-62,16%). Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 0,38. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie: 0,79.

Wykres 14 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2015-2020

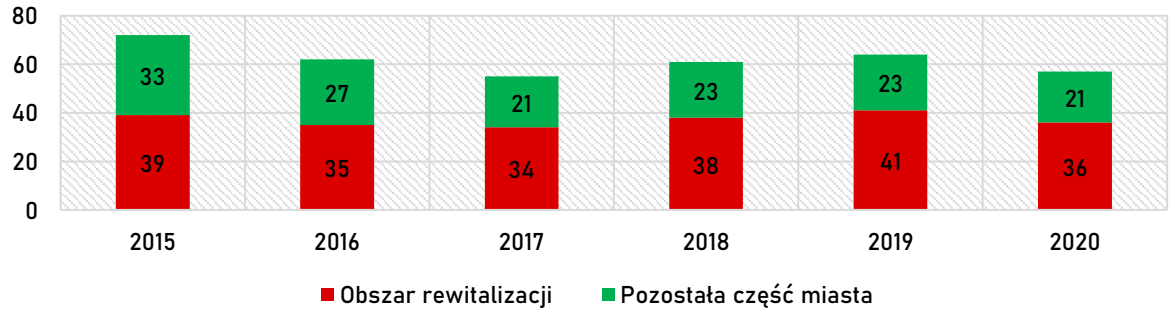

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

W latach 2015-2020 na ternie Miasta Radzyń Podlaski liczba mieszkańców korzystających z oferty MOPS w zakresie dożywiania zmalał o 28,03%. Udział osób korzystających z dożywiania w ogólne liczbie mieszkańców zmniejszył się z 3,86% do 2,78%. Spadł również udział mieszkańców korzystających z pomocy w formie dożywiania zamieszkujących obszar rewitalizacji w stosunku do

całkowitej liczby mieszkańców tegoż obszaru – z 7,77% do 5,80%. Tak jak w przypadku pozostałych danych szczególnie niepokoi fakt, iż w latach prowadzonej analiz znaczna cześć mieszkańców korzystających z tego rodzaju wsparcia zamieszkuje obszar rewitalizacji. Dodatkowo, w okresie 5 lat udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie klientów MOPS korzystających z dożywiania ulegał systematycznemu wzrostowi (z 60,34% do 62,71%). Wskaźnik obrazujący liczbę osób korzystających z dożywiania na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 2,78. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie znacznie wyższym niż ww. średnia i wynosi: 5,81.

Pozyskane dane wskazują, iż z analogiczną sytuacją mamy do czynienia w zakresie dzieci i młodzieży (do 18 roku życia) korzystającej z tego rodzaju pomocy społecznej. W okresie odniesienia zanotowano spadek liczby mieszkańców tej grupy wiekowej na poziomie 36,49%. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji odnotowano spadek na niemal takim samym poziomie (36,45%). Zgodnie z uzyskanymi danymi przeważająca część dzieci i młodzieży korzystających z tego rodzaju form wsparcia zamieszkuje obszar rewitalizacji (w latach 2015-2020 udział dzieci i młodzieży korzystającej z dożywiania i zamieszkującej ten obszar w ogólnej liczbie osób do 18 roku życia korzystających z tej formy wsparcia kształtowa się na poziomie od 55,12% w 2018 r. do 60,00% w 2019 r.).

Wykres 15 Liczba mieszkańców korzystających z programów dożywiania w latach 2015-2020

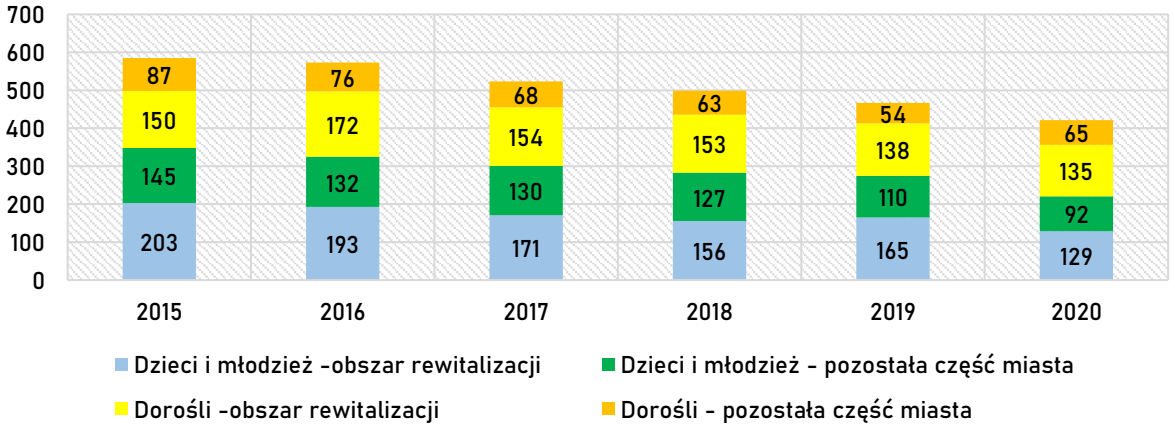

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń MOPS: zarówno na obszarze całego miasta, jak i wyznaczonego obszar rewitalizacji zauważalny jest spadek liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń MOPS; w zakresie obu obszarów spadek ten jest porównywalny (2020 r.: miasto: - 26,58%, obszar rewitalizacji: - 26,15%); na wyznaczonym obszarze rewitalizacji udział mieszkańców pobierających świadczenia MOPS jest niemal dwukrotnie wyższy (w 2020 r. 4,23%) niż dla obszaru całego miasta (2020 r.: 2,15%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowią znaczny odsetek (2020 r.: 58,90%);

- ✓ na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja osób borykających się z problemem ubóstwa: w obrębie obszaru rewitalizacji, podobnie jak w zakresie terenu całego miasta w latach 2015-2020 zanotowano spadek liczby mieszkańców pobierających świadczenia MOPS z tytułu ubóstwa, podkreślić należy iż jest to spadek niższy (miasto: -52,63%; obszar rewitalizacji: - 50,63%); udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujący obszar rewitalizacji jest ponad dwukrotnie wyższy (2020 r.: 0,86%) niż w przypadku obszaru całego miasta (2020 r.: 0,36%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą cześć wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu; zauważyć należy również, że udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów MOPS pobierających świadczenia z tego tytułu ulega zwiększeniu (2015 r- 69,30%; 2020 r.: 72,22%);
- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających ze świadczenia MOPS z tytułu bezrobocia: w przypadku obu obszarów odnotowano spadek liczby mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia; w zakresie obszaru rewitalizacji było on nieco niższy (2020 r. miasto: -47,74%, obszar rewitalizacji:-43,78%); w wyznaczonym obszarze rewitalizacji udział mieszkańców pobierających świadczenia MOPS z tytułu bezrobocia jest ponad dwukrotnie wyższy (w 2020 r. 2,29%) niż dla obszaru całego miasta (2020 r.: 0,99%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowią znaczy odsetek (2020 r.: 69,33%);
- ✓ na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; w okresie lat 2015-2020 na obszarze rewitalizacji odnotowano mniejszy spadek liczby osób korzystających z tego tytułu (-7,69%) niż w zakresie całego miasta (-20,83%); zanotowano także wzrost udziału osób korzystających z ww. powodu i zamieszkujących obszar rewitalizacji w stosunku do wszystkich klientów MOPS (2015 r. -54,17%, 2020 r.-62,16%);
- ✓ na obszarze rewitalizacji zauważalne są również problemy związane z brakiem wystarczających środków pozwalających na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, w tym żywności; pomimo odnotowanego w latach 2015-2020 spadku udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w różnych formach dożywiania (2015 r.: 7,77%; 2020 r.: 5,80%), ich udział i tak jest dużo większy niż w zakresie wszystkich mieszańców miasta (2015 r.: 3,86%; 2020 r.: 2,78%); z roku na rok mieszkańcy obszaru rewitalizacji stanowią coraz liczniejszą grupę mieszkańców miasta korzystających z dożywiania (2015 r.: 60,34%; 2020 r.: 62,71%); około 60% dzieci i młodzieży korzystającej z dożywiania zamieszkuje obszar rewitalizacji.

4.1.3 Stan zdrowia mieszkańców, niepełnosprawność oraz uzależnienia

W gronie negatywnych zjawisk w sferze społecznej znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej. Kwestie stanu zdrowia mieszkańców są nierozerwalnie związane również z zagadnieniem niepełnosprawności.

Na terenie miasta Radzyń Podlaski zlokalizowane są następujące placówki służby zdrowia:

- ✓ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „TERAPIA" sp. z.o.o.,
- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KURACJA" sp. z o.o.,
- ✓ Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej - Praktyki Lekarza Rodzinnego,
- ✓ Indywidualna praktyka pielęgniarska,
- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Pielęgniarek Środowiskowych,
- ✓ Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna,
- ✓ Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego.

W strukturach organizacyjnych Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej prowadzi działalność przychodnia rejonowa oraz szpital powiatowy, w skład którego wchodzi:

- ✓ Szpitalny Oddział Ratunkowy,
- ✓ Oddział Chirurgiczny,
- ✓ Oddział Urazowo-Ortopedyczny,
- ✓ Oddział Reumatologiczny,
- ✓ Oddział Dziecięcy,
- ✓ Oddział Rehabilitacji z Pododdziałem Rehabilitacji Neurologicznej,
- ✓ Oddział Chorób Wewnętrznych i Kardiologii z Pododdziałem Pulmonologicznym,
- ✓ Oddział Neurologii z Pododdziałem Udarowym,
- ✓ Oddział Ginekologiczno-Położniczy z Traktem Porodowym,
- ✓ Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
- ✓ Oddział Psychiatryczny,
- ✓ Oddział Uzależnień Terapii.

W ramach pilotażu środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w SPZOZ w Radzyniu Podlaskim funkcjonuje Centrum Zdrowia Psychicznego. W ramach Centrum Zdrowia Psychicznego działają: Oddział Psychiatryczny (całodobowy), Dzienny Oddział Psychiatryczny, Zespół Lecznictwa Środowiskowego oraz Poradnia Zdrowia Psychicznego. Do zadań Centrum należy:

a) kompleksowa opieka psychiatryczna dla dorosłej populacji powiatu radzyńskiego (całodobowa opieka szpitalna w Oddziale Psychiatrycznym oraz psychiatryczna opieka ambulatoryjna w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego i Zespołu Lecznictwa Środowiskowego),

b) kompleksowe leczenie psychiatryczne w ramach CZP dla pacjentów spoza powiatu radzyńskiego w ramach kontynuacji dotychczasowej opieki psychiatrycznej, detoksykacja szpitalna alkoholowych zespołów abstynencyjnych dla pacjentów niezależnie od ich miejsca zameldowania.

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji w różnych placówkach zdrowotnych (publicznych i prywatnych) jest bardzo trudna. Wobec tego, analizę w zakresie stanu zdrowia mieszkańców przeprowadzono na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzyniu Podlaskim. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi, obok ubóstwa, bezrobocia i niepełnosprawności, główny powód przyznawania pomocy przez MOPS. Jest to jedyna przyczyna, w związku z którą, liczba klientów MOPS nie uległa spadkowi na przestrzeni pięciu lat analizy. Dane liczbowe dla obszaru całego miasta kształtują się w następujący sposób: 2015 r.- 155 os., 2016 r. – 160 os., 2017 r. -172 os., 2018 r. -161 os., 2019 r. –179 os., 2020 r. -166. Udział osób korzystających z pomocy MOSP z ww. tytułu w ogólnej populacji mieszkańców miasta kształtuje się w następujący sposób: 2015 r.- 0,98%, 2016 r. –1,02%, 2017 r. -1,10%, 2018 r. -1,04%., 2019 r. –1,16%, 2020 r. -1,09%. Z takim samym trendem mamy do czynienia na obszarze rewitalizacji. Tu również zanotowano zarówno wzrost liczby klientów MOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 101 os. w 2015 r. do 120 os, w 2020 r.), jak i ich udziału w ogólnej populacji obszaru rewitalizacji (z 2,14% w 2015 r. do 2,64% w 2020 r.). Podkreślić należy fakt, iż w latach 2015-2020 znacznemu wzrostowi uległ udział osób z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy MOPS w ramach analizowanej przyczyny (2015 r. –65,16%, 2016 r. – 63,13%, 2017 r. –63,95%, 2018 r. –69,57%, 2019 r. –72,07%, 2020 r. -72,29%). Niepokojące wzrosty w analizowanej sferze są niewątpliwie skutkiem procesu starzenia się społeczeństwa. Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 1,09. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtowała się natomiast na poziomie: 2,64.

Wykres 16 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej w latach 2015-2020

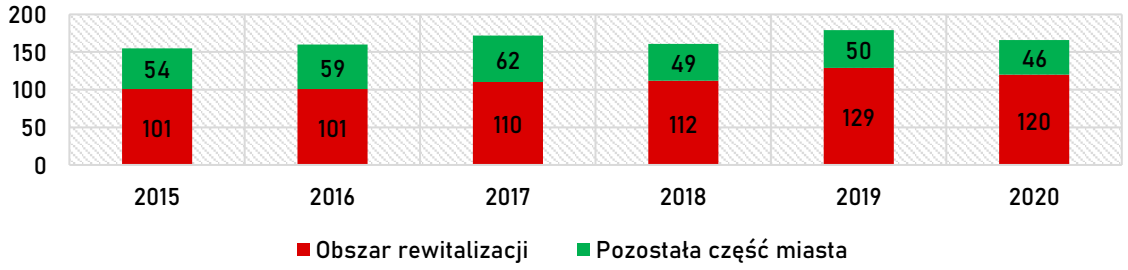

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

Kwestia niepełnosprawności jest nierozerwalnie związana z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców. Stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Jednocześnie stanowi „zjawisko", które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność", sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności.[6] W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar. W konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

Zgodnie z danymi MOPS w Radzyniu Podlaskim liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2015-2020 pozostawała na zbliżonym poziomie: 2015 r.- 138 osób, 2016 r. -142 osób, 2017 r. -137 osób, 2018 r, - 132, 2019 r. – 139, 2020 r. -138. Znaczną część tych osób stanowią mieszkańcy obszaru rewitalizacji (od 59,17% do 66,67%). Udział mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności jest dwukrotnie większy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji niż w przypadku obszaru całego miasta (miasto: 2015 r. 0,87%-, 2016 r. –0,90%, 2017 r. –0,88%, 2018 r. –0,85%, 2019 r. –0,90%, 2020 r. -0,91% ; obszar rewitalizacji: 2015 r. -1,76%, 2016 r. – 1,89%, 2017 r. –1,91%, 2018 r. –1,90%, 2019 r. –1,80%, 2020 r. -1,92%). Wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 100 mieszkańców miasta wyniósł: 0,91. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtował się natomiast na poziomie: 1,92.

[6] Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej", pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

Wykres 17 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu niepełnosprawności w latach 2015-2020

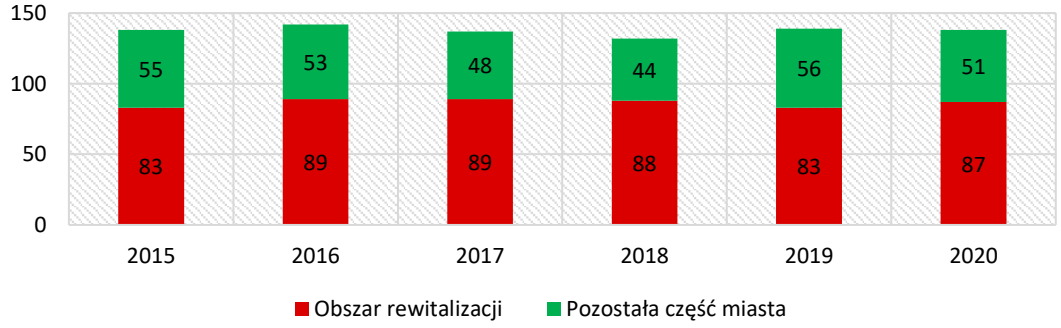

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Radzyniu Podlaskim

Kolejny z palących problemów to kwestia uzależnień mieszkańców. Analiza powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz informacje pozyskane z MOPS wskazują, iż główny problem stanowi alkoholizm. Liczba osób pobierających świadczenia z tego tytułu jest znacznie większa (2015 r.- 49 osób, 2016 r. -58 osób, 2017 r. – 56 osób, 2018 r. – 43 osób, 2019 r. –46 osób, 2020 r. -38 osób), niż z tytułu narkomanii (2015 r.- 0 osób, 2016 r. -1 osób, 2017 r. –1 osób, 2018 r. – 0 osób, 2019 r. –2 osoby, 2020 r. -2 osoby). Problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego, ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie dla sporej części spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Dorośli nie widząc problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletniości.

Zjawisko uzależnienia mieszkańców przenalizowano za pomocą danych dotyczących osób zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez MOPS całkowita liczba osób zgłoszonych do ww. komisji w 2020 r. wyniosła 26. Wskaźnik obrazujący udział osób zgłoszonych do MKRPA na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r. dla obszaru całego miasta kształtował się na poziomie: 0,30. 38,46% wszystkich osób zgłoszonych do GKRPA zamieszkiwało wyznaczony obszar rewitalizacji (10 z 26 osób). Wskaźnik obrazujący udział osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r. dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji osiąga wartość wyższą niż średnia dla miasta i kształtuje się na poziomie 0,34.

Ze zjawiskiem uzależnienia często bezpośrednio związany jest problem przemocy w rodzinie[7]. Mając na względzie jego złożoność i wieloaspektowość bardzo trudno jest oszacować faktyczną skalę

[7] Przemoc w rodzinie polega na umyślnym działaniu i zaniechaniu naruszającym prawa lub dobra osobiste członków rodziny i osób wspólnie zamieszkujących. W szczególności chodzi tu o narażenie tych osób na utratę życia, zdrowia, naruszenie ich

osób, których to zjawisko dotyka. Jest to związane z faktem, że bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i spora część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych i rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, bowiem z wielu przyczyn przemoc w rodzinie jest problemem ukrytym. Dane statystyczne uzyskane od MOPS dotyczące liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie (2015 r. –2, 2016r.- 2, 2017 r.-4, 2018 r. – 3, 2019 r. – 1, 2020 r. -0) oraz liczby osób, które posiadają założoną Niebieską Kartę (2015 r. –47, 2016r.- 26, 2017 r.-33, 2018 r. – 31, 2019 r. – 40, 2020 r. -20) mogą sugerować, iż na terenie Miasta Radzyń Podlaski zjawisko przemocy w rodzinie nie stanowi poważnego problemu. Zaznaczyć należy, iż możliwe do pozyskania dane statystyczne nie do końca dają prawdziwy obraz sytuacji problemowej. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych okazało się, że problemy tego rodzaju mają większy zasięg. Często są jednak bagatelizowane i umniejszane przez lokalną społeczność. Analiza danych dotyczących liczby osób, które mają założoną Niebieską Kartę jednoznacznie wskazuje, iż wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją badanego zjawiska. Na przestrzeni 5-lat zarówno dla całego miasta, jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę uległa zmniejszeniu (miasto: - 57,45%, obszar rewitalizacji: 65,38%). O niekorzystnej sytuacji w granicach obszaru rewitalizacji świadczy fakt, iż udział osób pochodzących z tego obszaru w stosunku do wszystkich osób z Niebieską Kartą utrzymywał się na wysokim poziomie wynoszącym: 2015 r. – 55,32%, 2016 r. – 42,31%, 2017 r. – 36,36%, 2018 r. – 41,94%, 2019 r. – 47,50%, 2020 r. – 45,00%. Tezę tą potwierdzają dane dotyczące wskaźnika obrazującego liczbę osób posiadających Niebieską Kartę przypadającą na 100 mieszkańców w 2020 r. Wartość wskaźnika dla obszaru całego miasta kształtuje się na poziomie: 1,32. Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji przybiera wartość wyższą – na poziomie: 1,98.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających ze świadczenia MOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej chrobry: jedynie w zakresie tej przyczyny odnotowano wzrost liczby beneficjentów MOPS w zakresie obu obszarów; przedmiotowy wzrost w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest ponad 2,5-krotnie wyższy (2020 r.: 18,81%) niż w obrębie całego miasta (2020 r.: 7,10%); udział mieszkańców pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujących obszar rewitalizacji ulega systematycznemu wzrostowi i jest niemal dwukrotnie wyższy (2015 r.-2,14%; 2020 r.-2,64%), niż

godności, nietykalności cielesnej, a także wolności (w tym seksualnej). Przemoc charakteryzuje wyrządzanie szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym drugiej osoby, spowodowanie jej cierpienia i krzywdy moralnej.

w zakresie całości obszaru miasta (2015 r. 0,98%, 2020 r.- 1,09%); szczególnie niepokoi fakt, iż osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą część wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu (2015 r- 65,16%; 2020 r.: 72,29%);

- ✓ obszar rewitalizacji cechuje się szczególną koncentracją osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności; udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujący obszar rewitalizacji jest ponad dwukrotnie wyższy (2020 r.: 1,92%) niż w przypadku obszaru całego miasta (2020 r.: 0,91%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą część wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu; zauważyć należy również, że udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów MOPS pobierających świadczenia z tego tytułu ulega zwiększeniu (2015 r- 59,17%; 2020 r.: 66,67%);
- ✓ obszar rewitalizacji cechuje się nasileniem problemów w zakresie przemocy w rodzinie; na przestrzeni 5-ciu lata udział osób pochodzących z obrębu wyznaczonego obszaru rewitalizacji w stosunku do wszystkich osób z Niebieską Kartą utrzymywał się na wysokim poziomie (2015 r. – 55,32%, 2020r. – 45,00%); wskaźnik obrazujący liczbę osób posiadających Niebieską Kartę przypadającą na 100 mieszkańców w 2020 r. dla obszaru całego miasta kształtuje się na poziomie: 1,32, natomiast dla obszaru rewitalizacji przybiera wartość wyższą – na poziomie: 1,98.

4.1.4 Bezrobocie

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb

związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Obszar województwa lubelskiego pod względem gospodarczym i ekonomicznym należy do regionów biednych i słabo rozwiniętych. Miasto Radzyń Podlaski, jako część tego obszaru, boryka się z wieloma problemami społecznymi, z których na pierwszy plan wysuwa się zjawisko bezrobocia. Jest ono uważane za podstawową przyczynę pozostawania ludzi w sferze ubóstwa, narastania konfliktów wewnątrz rodziny, a także odpowiada za jej dezorganizację i powstawanie patologii społecznych, takich jak alkoholizm czy przestępczość nieletnich.

W poniższej tabeli zaprezentowano informacje w zakresie liczby osób pochodzących z terenu Miasta Radzyń Podlaski zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radzyniu Podlaski na przestrzeni lat 2015-2020.

Tabela 9 Informacje w zakresie bezrobotnych z terenu Miasta Radzyń Podlaski wg. poszczególnych grup w latach 2015-2020

Lp.	Wyszczególnienie	Rok					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Liczba osób bezrobotnych	**865**	**652**	**536**	**478**	**383**	**475**
1a	w tym kobiet	371	291	263	239	196	224
2.	Liczba osób bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku	104	66	65	54	47	56
3.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych(powyżej 12 m-cy)	**526**	**411**	**314**	**261**	**195**	**243**
4.	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	**195**	**171**	**128**	**115**	**95**	**107**
5.	Bezrobotni z wykształceniem wyższym	142	99	77	71	64	85
6.	Bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym	183	142	115	112	104	123
7.	Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	113	90	85	79	59	67
8.	Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	198	142	123	107	70	88
9.	Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	229	179	136	109	92	112
10.	Bezrobotni wg wieku: 18-24	111	73	48	49	46	50
11.	Bezrobotni wg wieku: 25-34	290	208	182	152	104	136
12.	Bezrobotni wg wieku: 35-44	204	148	133	131	105	127
13.	Bezrobotni wg wieku: 45-54	131	111	89	74	75	97
14.	Bezrobotni wg wieku: 55-59	76	65	54	44	38	39
15.	Bezrobotni wg wieku: 60-64	53	47	30	28	21	26
16.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: do 1 miesiąca	90	74	48	49	43	34
17.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: 1-3 miesiące	139	97	115	69	83	83
18.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: 3-6 miesięcy	125	96	84	86	53	73
19.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: 6-12 miesięcy	120	91	82	78	69	95
20.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: 12-24 miesiące	137	100	68	72	55	91

Lp.	Wyszczególnienie	Rok					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
21.	Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy: Powyżej 24 miesięcy	254	194	139	124	86	99
22.	Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	**152**	**118**	**128**	**101**	**69**	**78**

Źródło: Dane PUP w Radzyniu Podlaskim

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Radzyniu liczba osób bezrobotnych zamieszkujących obszar Miasta Radzyń Podlaski na przestrzeni ostatnich lat (2015-2020) zmalała z 865 osób do 475 osób. Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP.

Wykres 18 Liczba bezrobotnych na terenie Miasta Radzyń Podlaski wg. poszczególnych grup w latach 2015-2020

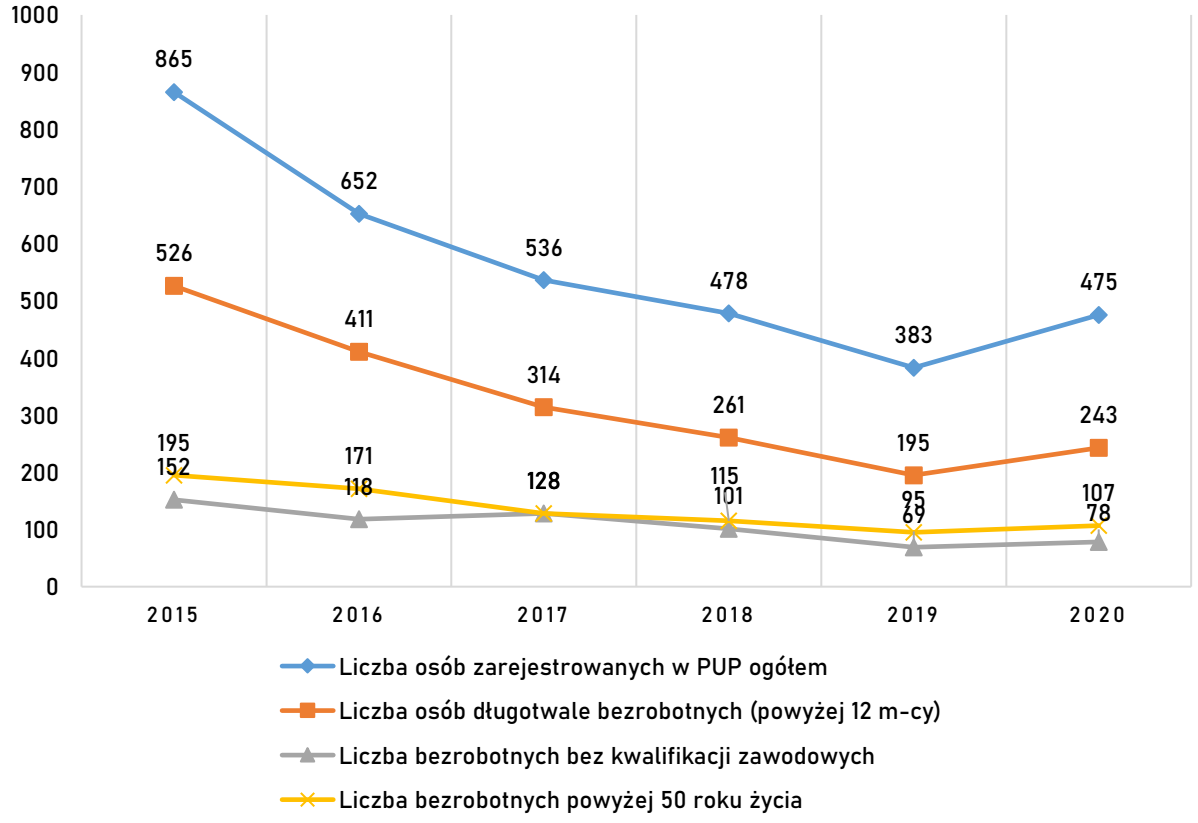

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2015-2020 odnotowano także spadek liczby osób zarejestrowanych w PUP, jednakże jest on niższy niż w przypadku obszaru całego miasta (miasto: -45,09%; obszar rewitalizacji:-40,66%).

Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2020

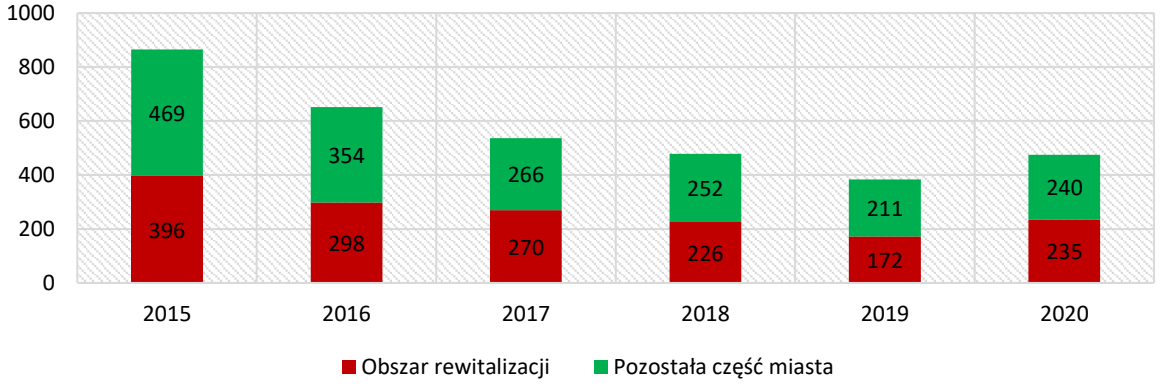

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Analizując dane dotyczące liczby osób bezrobotnych w stosunku do potencjału ludnościowego danego terenu zauważyć można, iż wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawiska bezrobocia. Przy populacji obszaru rewitalizacji wynoszącej 29,96% wszystkich mieszkańców miasta, niemal 50% osób zarejestrowanych w PUP pochodzi właśnie z obszaru rewitalizacji. Niepokojąco prezentują się dane wskazujące, iż udział mieszkańców zarejestrowanych w PUP i pochodzących z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie bezrobotnych ulega z roku na rok systematycznemu wzrostowi - 2015 r. – 45,78%, 2016 r. – 45,71%, 2017 r. – 50,37%, 2018 r. -47,28%, 2019 r. – 44,91%, 2020 r. – 49,47%. Kolejny z badanych mierników sytuacji problemowej dotyczy liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w 2020 r. przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi uzyskanymi podczas delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wartość ww. wskaźnika dla obszaru całego miasta kształtuje się na poziomie: 5,41. Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na znacznie wyższym poziomie wynoszącym: 7,99.

Wyżej zaprezentowane dane pozwalając sądzić, iż problem bezrobocia jest szczególnie zakorzeniony w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

W całym okresie prowadzonej analizy notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych bezrobotnych -kształtuje się on na poziomie ok. 63%-51%. Natomiast udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych wynosi ok. 24% -16%. Świadczy to, iż zdecydowana większość mieszkańców miasta, pozostających bez pracy, posiada kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy mieć na uwadze, że nie zawsze charakter i rodzaj posiadanych kwalifikacji jest zgodny z potrzebami rynku pracy. W związku z tym, należy pamiętać, że działaniami mającymi na celu podniesienie wartości osoby bezrobotnej na rynku pracy należy objąć nie tylko bezrobotnych nieposiadających żadnych kwalifikacji zawodowych, ale również bezrobotnych, których kwalifikacje nie odpowiadają wymaganiom potencjalnych pracodawców i aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Stała sytuacja dotyczy natomiast bezrobotnych powyżej 50 roku życia. Ich udział w latach 2015-2020 kształtował się na poziomie: 23%-26%.

Wykres 20 Udział bezrobotnych wg. poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2020

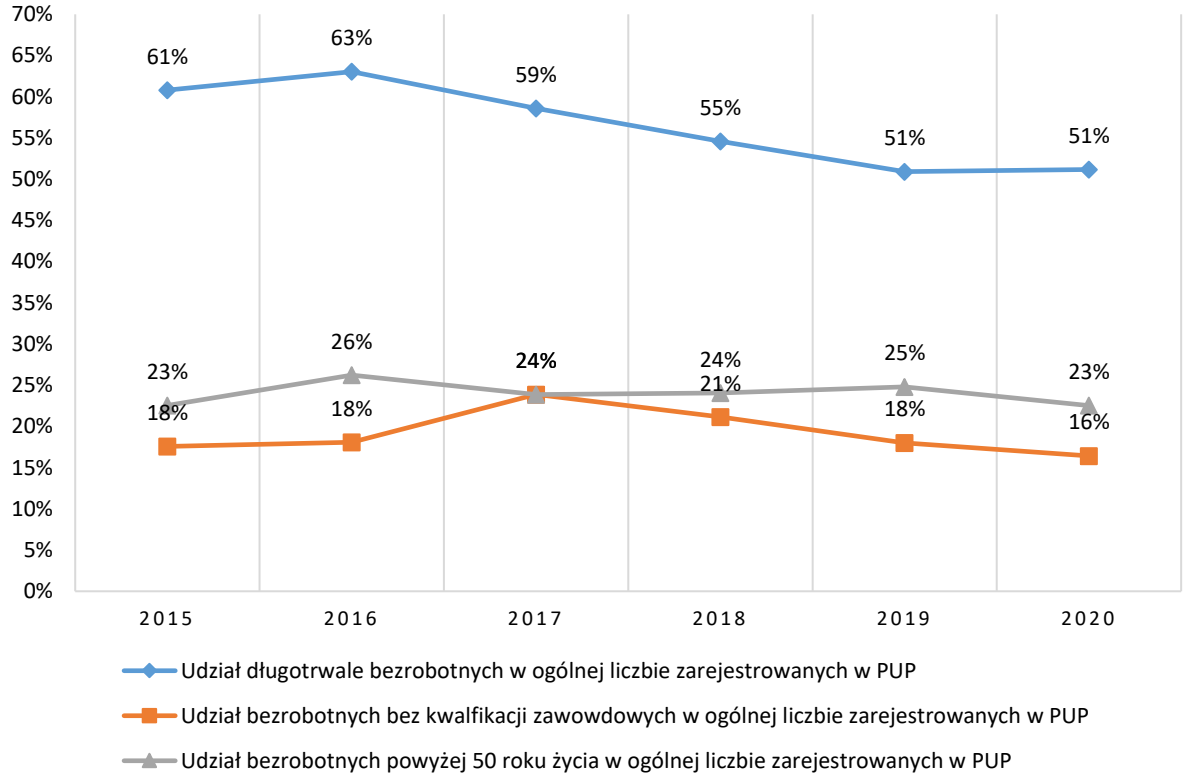

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Radzyniu Podlaskim przeważają osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Na przestrzeni lat 2015-2020 w tej grupie zanotowano pozytywny trend spadku – z 29% do 21% (średnio w skali analizowanych lat grupa ta stanowiła ok. 26% wszystkich bezrobotnych). Drugą co do wielkości grupę stanowią osoby pozostające bez pracy od 1-3 miesięcy (średnio 18%). Bezrobotni pozostający bez zatrudnienia przez okres 6-12 miesięcy stanowili 16%. W latach 2018-2020 widać systematyczny wzrost udziału tej grupy. Kolejne dwie grupy z takim samym średnim udziałem stanowią: pozostający bez pracy w okresie 3-6 miesięcy oraz 12-24 miesięcy. Najmniej liczną grupę stanowią bezrobotni pozostający bez zatrudnienia do 1 miesiąca.

Wykres 21 Udział bezrobotnych wg. czasu pozostawania bez pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP latach 2015-2020

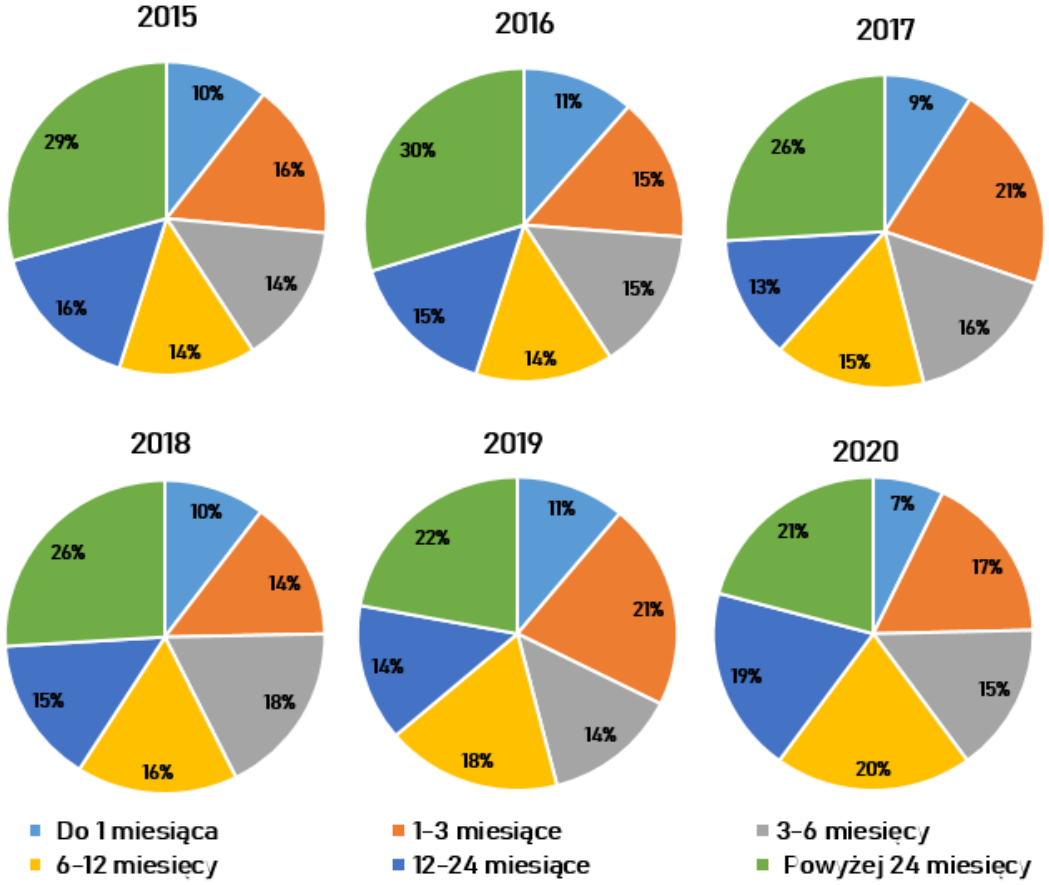

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Jedną ze szczególnych kategorii bezrobotnych stanowią osoby tzw. długotrwale bezrobotne, tj. pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 m-cy. Na przestrzeni lat 2015-2020 zarówno na obszarze całego miasta, jak również wyznaczonego obszaru rewitalizacji odnotowano spadek osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP (miasto:-53,80%, obszar rewitalizacji:-49,81%).

Wykres 22 Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2020

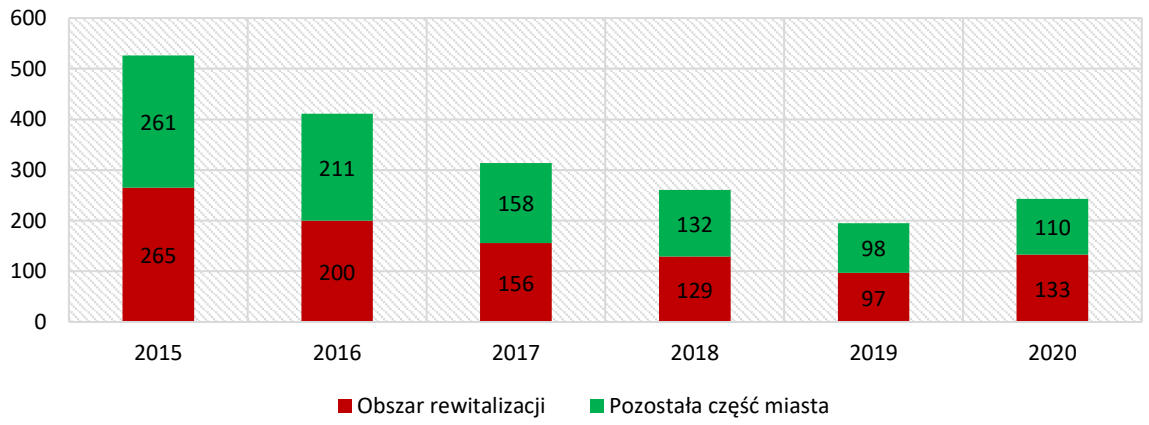

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

W analizowanym okresie udział ww. grupy bezrobotnych w całkowitej populacji obszaru rewitalizacji ulegał systematycznemu spadkowi (2015 r. – 5,60%, 2016 r. – 4,25%, 2017 r. -3,35%, 2018 r. -2,79%, 2019 r. – 2,11%, 2020 r. – 2,93%). Jednocześnie podkreślić należy, iż udział ten kształtował się na znacznie wyższym poziomie niż w przypadku obszaru całego miasta (2015 r. – 3,32%, 2016 r. – 2,61%, 2017 r. -2,02%, 2018 r. -1,69%, 2019 r. – 1,27%, 2020 r. – 1,69%). O koncentracji tego negatywnego zjawiska na obszarze rewitalizacji świadczy dodatkowo fakt, iż z roku na rok udział osób długotrwale bezrobotnych zamieszkujących tenże obszar w ogólnej liczbie osób długotrwale bezrobotnych z terenu miasta ulega systematycznemu wzrostowi (2015 r. – 50,38%, 2016 r. – 48,66%, 2017 r. -49,68%, 2018 r. -49,43%, 2019 r. – 49,74%, 2020 r. –54,73%). Analiza wskaźnika obrazującego liczbę osób długotrwale bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym potwierdza kolejny raz słuszność tezy na temat koncentracji bezrobocia w obszarze rewitalizacji. Wartość wskaźnika dla obszaru całego miasta wynosi: 2,77, natomiast dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie: 4,52.

Analizując dane dotyczące bezrobotnych ważnym aspektem jest ich wykształcenie. Z danych dostarczonych przez PUP wyraźnie widać, że największy udział bezrobotnych stanowią osoby z najniższym wykształceniem, tj. wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Co czwarty bezrobotny z terenu miasta to osoba z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. Na przestrzeni analizowanego okresu udział ten nieznacznie spadł (z 27% w 2016 r. do 24% w 2020 r.). Kolejną grupę stanowią bezrobotni z policealnym i średnim zawodowym. Na przestrzeni lat 2015-2020 udział tej grupy wzrósł z 21% do 26%. Na zbliżonym poziomie zanotowano również udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym (w roku 2015 było to 23%, natomiast w roku 2020 zanotowano spadek do 19%). Około 30% wszystkich bezrobotnych stanowią natomiast osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim.

Wykres 23 Udział bezrobotnych wg. wykształcenia w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP latach 2015-2020

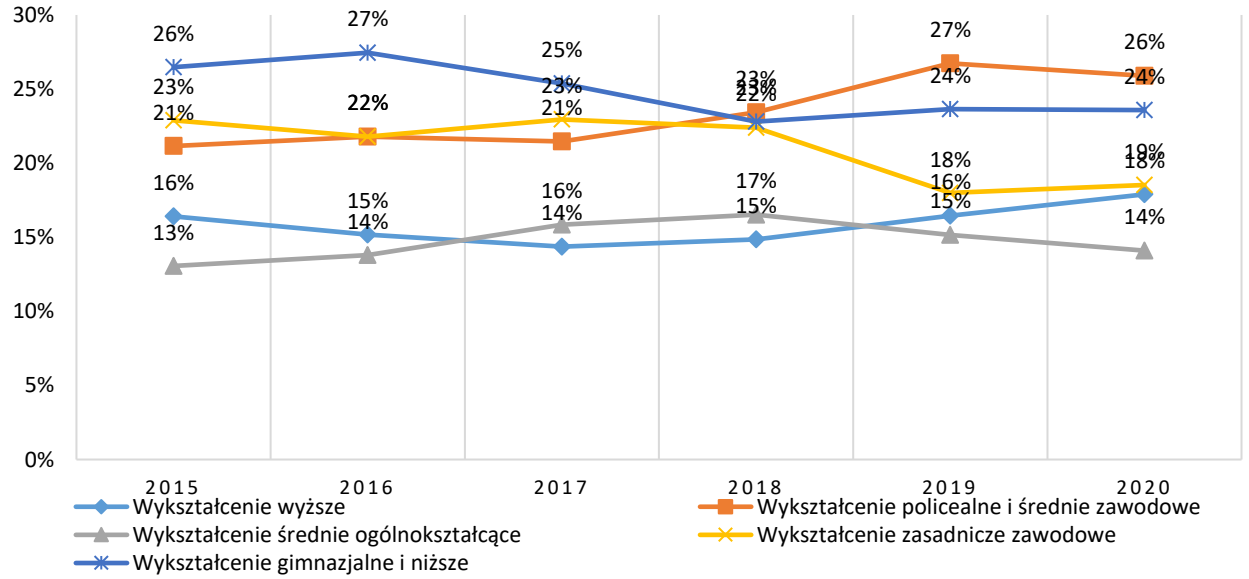

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Kolejna z analizowanych w ramach niniejszej diagnozy kwestii dotyczy osób bezrobotnych bez kalifikacji zawodowych. Podobnie jak w przypadku ww. kategorii, również w tym zakresie, zarówno na obszarze rewitalizacji, jak również terenie całego Miasta Radzyń Podlaski w latach 2015-2020 zanotowano spadek liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP (miasto: -48,68%; obszar rewitalizacji: -44,32%; poziom spadku na obszarze rewitalizacji jest niższy).

Wykres 24 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2020

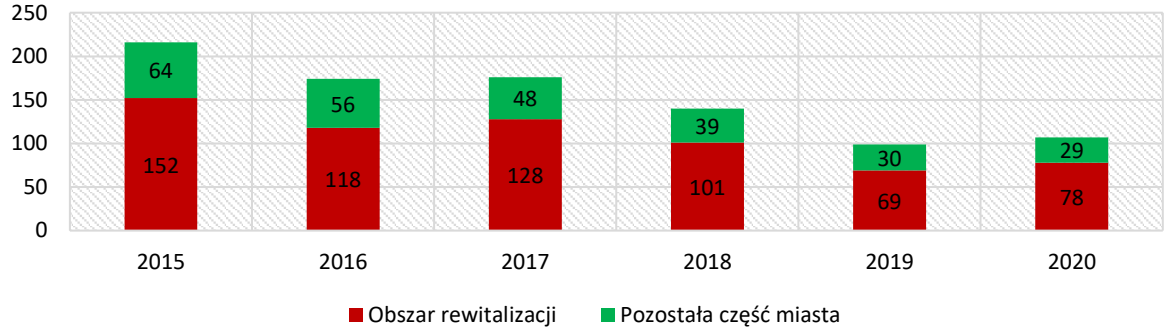

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Odnotowano również spadek w zakresie udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji (2015 r.: 1,86%; 2020 r.: 1,08%), jak również terenu całego miasta (2015 r.: 0,96%, 2020 r.: 0,51%). O szczególnej koncentracji analizowanej grupy bezrobotnych na obszarze rewitalizacji świadczą zarówno ww. dane dot. udziału bezrobotnych w ogólnej populacji mieszkańców, jak również dane wskazujące na wysoki udział tego rodzaju kategorii bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji pośród ogółu bezrobotnych z terenu całego miasta (2015 r. – 57,89%, 2016 r. – 52,54%, 2017 r. – 62,50%, 2018 r.- 61,39%, 2019 r.-56,52%, 2020 r. -62,82%). Wskaźnik liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, tak jak w przypadku pozostałych ww. kategorii, dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie wyższym niż dla całego miasta (miasto: 0,89; obszar rewitalizacji: 1,66).

Wśród osób zarejestrowanych w PUP najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata (z udziałem na poziomie 34%-29%). Drugą co do wielkości grupę stanowią osoby w wieku 35-44 lat (z udziałem 23-27%). Zarówno w grupie obejmującej osoby w wieku 35-44 lata oraz 45-54 lata w okresie lat 2015-2020 zanotowano wzrost udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych w stosunku do pozostałych grup.

Wykres 25 Udział bezrobotnych wg. poszczególnych grup w wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP latach 2015-2020

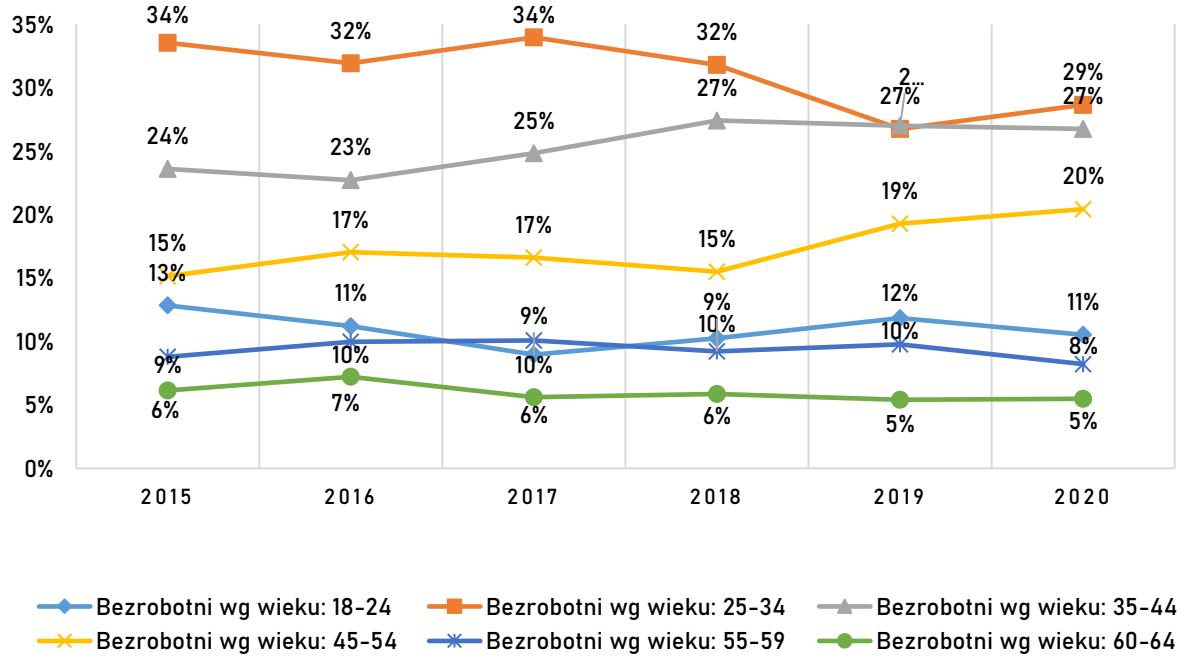

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaski

Ostania z analizowanych kwestii dotyczy kategorii bezrobotnych obejmującej osoby powyżej 50 roku życia. W latach 2015-2020 zanotowano spadek liczby tego rodzaju bezrobotnych na terenie Miasta Radzyń Podlaski (-45,13%), jak również w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji (-41,05%).

Wykres 26 Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP w latach 2015-2020

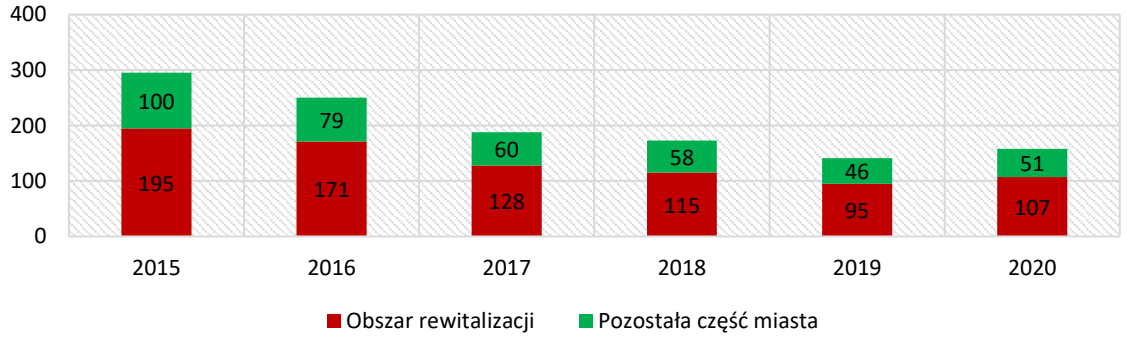

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Radzyniu Podlaskim

Udział tej grupy bezrobotnych w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji w stosunku do populacji tegoż obszaru kształtował się w okresie odniesienia na poziomie znacznie wyższym niż w przypadku obszaru całego miasta (obszar rewitalizacji: 2015 r. -2,01%, 2016 r. – 1,96%, 2017 r. – 1,46%, 2018 r. – 1,23%, 2019 r. – 1,06%, 2020 r. – 1,23%; miasto: 2015 r. -1,23%, 2016 r. – 1,09%, 2017 r. – 0,82%, 2018 r. – 0,74%, 2019 r. – 0,62%, 2020 r. – 0,71%). Z roku na rok wzrasta także udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkujących obszar rewitalizacji w stosunku do ogólnej liczby

tej kategorii bezrobotnych (2015 r. -48,72%, 2016 r. – 53,80%, 2017 r. – 53,13%, 2018 r. – 49,57%, 2019 r. – 51,58%, 2020 r. – 52,34%). Wskaźnik liczby osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie wyższym niż dla całego miasta (miasto: 1,22; obszar rewitalizacji: 1,90).

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ problem bezrobocia jest szczególnie zakorzeniony w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji: przy populacji obszaru rewitalizacji wynoszącej 29,96% wszystkich mieszkańców miasta, niemal 50% osób zarejestrowanych w PUP pochodzi właśnie z obszaru rewitalizacji; na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2015-2020 odnotowano niższy spadek liczby osób zarejestrowanych w PUP (-40,66%) niż w przypadku obszaru całego miasta (-45,89%); udział mieszkańców zarejestrowanych w PUP i pochodzących z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie bezrobotnych ulega z roku na rok systematycznemu wzrostowi (2015 r. – 45,78%, 2020 r. – 49,47%),
- ✓ o koncentracji negatywnego zjawiska na obszarze rewitalizacji świadczy fakt, iż z roku na rok udział osób długotrwale bezrobotnych zamieszkujących tenże obszar w ogólnej liczbie osób długotrwale bezrobotnych z terenu miasta ulega systematycznemu wzrostowi (2015 r. – 50,38%, 2020 r. – 54,73%); udział mieszkańców mających status osoby długotrwale bezrobotnej w ogólnej populacji obszaru rewitalizacji w każdym roku analizy kształtuje się na poziomie wyższym niż w przypadku obszaru całego miasta (2020 r. obszar rewitalizacji: 2,93%, miasto: 1,60%);
- ✓ obszar rewitalizacji charakteryzuje się koncentracją bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych; zanotowany spadek liczby tej kategorii bezrobotnych w latach 2015-2020 w obszarze rewitalizacji jest mniejszy niż na obszarze całego miasta (miasto: -48,68%; obszar rewitalizacji: -44,32%); udział bezrobotnych z terenu obszaru rewitalizacji w ogólnej populacji jest dwukrotnie wyższy niż w przypadku terenu całego miasta (2020 r. obszar rewitalizacji: 1,08%, miasto: 0,51%), zanotowano wysoki udział tego rodzaju kategorii bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji pośród ogółu bezrobotnych z terenu całego miasta (2015 r. – 57,89%, 2020 r. - 62,82%),
- ✓ obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez stosunkowo dużą liczbę bezrobotnych powyżej 50 roku życia; udział tej grupy bezrobotnych w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji w stosunku do populacji tegoż obszaru kształtował się w latach 2015-2020 na poziomie znacznie wyższym niż w przypadku obszaru całego miasta (obszar rewitalizacji: 2020 r. – 1,23%; miasto: 2020 r. – 0,71%); z roku na rok wzrasta także udział tej kategorii bezrobotnych zamieszkujących

obszar rewitalizacji w stosunku do ogólnej liczby ww. bezrobotnych (2015 r. -48,72%, 2020 r. – 52,34%).

4.1.5 Stan bezpieczeństwa publicznego

W świetle danych KPP w Radzyniu Podlaskim w latach 2015-2020 na terenie miasta zanotowano wzrost przestępstw ogółem (o 18,63%). Taki stan rzeczy podyktowany jest głównie znacznym wzrostem przestępstw przeciwko mieniu (aż o 76,60%). Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu na przestrzeni analizowanego okresu ulegała znacznym wahaniom (np. w 2016 r. było to 43, natomiast w 2018 r. – 138). Liczba innych przestępstw obejmujących m.in. handel narkotykami i substancjami psychotropowymi lub posiadanie narkotyków i substancji zakazanych, na terenie Miasta Radzyń Podlaski, jest stosunkowo niska. Stanowią one małą cześć wszystkich przestępstw popełnianych w mieście (przedział pomiędzy 2,6% do 5,2%).

W analizowanym okresie zarówno liczba wykroczeń, jak i przeprowadzonych interwencji domowych ulegała sporym wahaniom. Największą liczbę wykroczeń odnotowano w roku 2016 – 295, najmniejszą natomiast w 2018 – 193. W zakresie interwencji domowych w całym okresie odniesienia odnotowano ponad 200 interwencji w skali roku. Najmniejsza liczba interwencji przeprowadzona przez służby porządku publicznego została przeprowadzona w 2015 r. i wyniosła 216. Największą liczbę interwencji odnotowano natomiast w 2017 r. -308.

W poniższej tabeli zaprezentowano w sposób szczegółowy zestawie zdarzeń wpływających na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Tabela 10 Zestawienie zdarzeń przeciwko bezpieczeństwu publicznemu na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przestępstw, w tym:	263	239	258	312	321	312
przeciwko życiu i zdrowiu	112	43	85	138	76	55
przeciwko mieniu	141	186	159	158	229	249
inne (handel narkotykami i substancjami psychotropowymi lub posiadanie narkotyków i substancji zakazanych)	10	10	14	16	16	8
Liczba wykroczeń	267	295	228	193	236	262
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	216	223	308	253	298	226
Liczba osób, którym założono Niebieską Kartę	88	41	58	71	58	23

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim

W konsekwencji wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa, a także funkcji pełnionych przez obszar (centralna część miasta- jego śródmieście, wysoka gęstość zaludnienia, koncentracja ludności korzystającej z pomocy MOPS oraz zarejestrowanych w PUP, nagromadzenie lokali/obiektów świadczących różnego rodzaju usług handlu czy gastronomii) dotyka go szereg problemów

wpływających na obniżenie bezpieczeństwa publicznego. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Komendę Policji w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji w latach 2015-2020 liczba zdarzeń uległa wzrostowi (z 146 w 2015 r. do 174 w 2020 r., czyli wzrost na poziomie: 19,18%). W 2020 r. aż 174 z wszystkich 312 przestępstw popełnionych na terenie Miasta Radzyń Podlaski (czyli 55,77%) zanotowano w obrębie obszaru rewitalizacji. O szczególnej koncentracji problemu świadczy również fakt, iż w latach 2015-2020 udział przestępstw popełnionych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogólnej ich liczby kształtował się niezmiennie na bardzo wysokim poziomie (wahał się on od 55,53% w 2016 r. do 58,26% w 2019 r.). Największą liczbę popełnionych przestępstw w 2020 r. odnotowano w obrębie ulic: Warszawska do skrzyżowania z Targową (54), Zabielska do skrzyżowania z Wojska Polskiego (17), Ostrowiecka (12), Budowlanych (10), Lubelska do skrzyżowania z Zabielską (8), Chomiczewskiego (7), Międzyrzecka (7), Rynek (7), Jana Pawła II (6). Niekorzystnie kształtują się również dane dotyczące liczby przestępstw przypadających na 100 mieszkańców. Na terenie Miasta Radzyń Podlaski w 2020 r. średnia liczba popełnionych przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców wyniosła: 2,06. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskaźnik ten przybiera wartość niemal dwukrotnie większą i kształtuje się na poziomie 3,83.

Wykres 27 Liczba odnotowanych przestępstw w latach 2015-2020

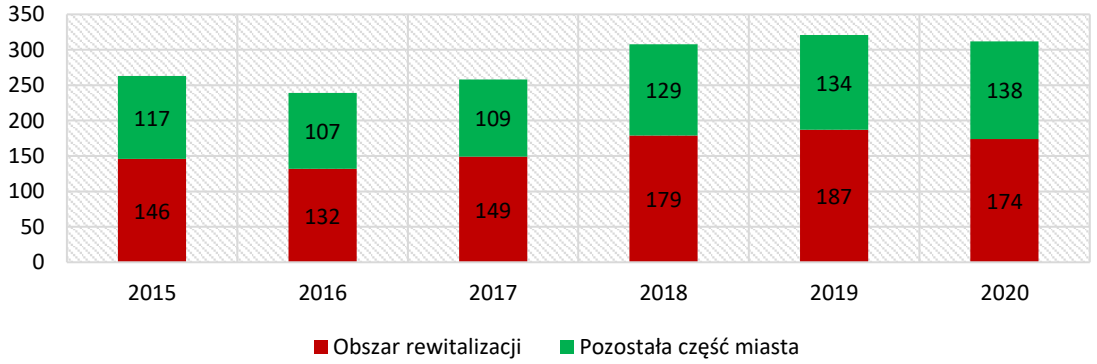

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim

W dalszej kolejności, w celu przeprowadzenia analizy negatywnych zjawisk wpływających na poziom bezpieczeństwa publicznego oraz mogących świadczyć o występowaniu poważnych problemów społecznych (takich jak m.in. brak zgody w rodzinie czy przemoc domowa) weryfikacji podano dane dotyczące przeprowadzonych interwencji domowych udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Radzyniu Podlaskim. Na przestrzeni lat 2015-2020 liczba przeprowadzonych interwencji domowych na terenie Miasta Radzyń Podlaski ulegała dużym wahaniom: 2015 r. – 216, 2016 r. – 223, 2017 r. – 308, 2018 r. – 253, 2019 r. – 298, 2020 r. – 224. Porównując rok 2015 i 2020 odnotowano wzrost na poziomie 3,70%. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się dużym natężeniem niekorzystnych zjawisk zachodzących w rodzinach i powodujących konieczność podjęcia

interwencji przez Policję. Pomimo tego, iż liczba przeprowadzonych interwencji w obszarze rewitalizacji w badanym okresie spadła o 17,83% (z 129 w 2015 r. do 106 w 2020 r.), na wysokim poziomie utrzymuje się udział interwencji na ww. obszarze w stosunku do ogółu interwencji domowych przeprowadzonych przez Policję na terenie całego miasta. Przedmiotowy udział kształtował się w następujący sposób: 2015 r. – 59,72%, 2016 r. – 53,36%, 2017 r. – 62,99%, 2018 r. –58,89%, 2019 r. – 55,37%, 2020 r. – 47,32%. Jak wskazują wyżej zaprezentowane dane gro prowadzonych przez służby porządku publicznego działań kumuluję się w wyznaczonej jednostce. Słuszność powyższej tezy potwierdzają również dane dotyczące wskaźnika obrazującego liczbę przeprowadzonych interwencji domowych w 2020 r. w odniesieniu do populacji danego obszaru. W zakresie całego miasta wskaźnik liczby interwencji domowych przypadających na 100 mieszkańców kształtuje się na poziomie 1,48. Znacznie gorzej wygląda natomiast sytuacja w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, gdzie ww. wskaźnik przybiera wartość 1,5-krotnie wyższą niż średnia miasta i kształtuje się na poziomie 2,33.

Wykres 28 Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych w latach 2015-2020

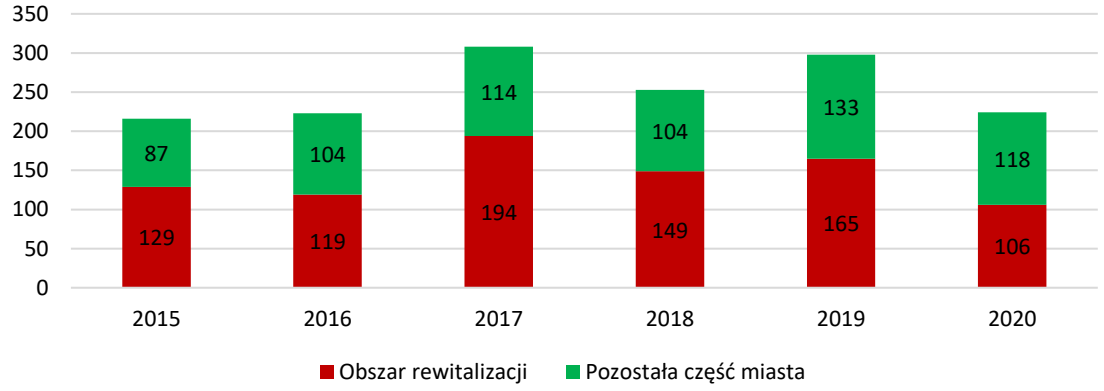

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim

Ostatni z weryfikowalnych elementów dotyczących kwestii bezpieczeństwa publicznego dotyczył liczby zdarzeń drogowych. W 2015 r. na terenie Miasta Radzyń Podlaski odnotowano 120 zdarzeń drogowych wpływających na obniżenie poziomu bezpieczeństwa. W 2020 r. odnotowano już 81 tego rodzaju zdarzeń, co oznacza spadek na poziomie 32,50%. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba zdarzeń drogowych kształtowała się w następujący sposób: 2015 r. – 66, 2020 r.-32. Zanotowano więc spadek znacznie wyższy niż w przypadku obszaru całego miasta i wynoszący: 51,51%. Nadal jednak znaczna cześć zdarzeń drogowych odnotowywana jest w granicach obszaru rewitalizacji (2015 r. – 55,00% wszystkich zdarzeń drogowych w mieście, 2020 r.- 39,51%). Analizując kwestię nieakceptowalnych społecznie zachowań występujących na drogach przez pryzmat potencjału ludnościowego, tak jak w przypadku popełnianych przestępstw czy przeprowadzonych interwencji domowych, niekorzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie obszaru rewitalizacji. Wskaźnik obrazujący liczbę zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2020 r. dla terenu całego miasta wynosi: 0,53, natomiast dla obszaru rewitalizacji jest wyższy i wynosi: 0,70.

W świadomości mieszkańców Miasto Radzyń Podlaski jawi się jako miejsce stosunkowo bezpieczne i spokojne, a występujące ww. nieaprobowane społecznie zachowania i zdarzenia wymagające podjęcia interwencji przez Policję, mieszczą się w graniach „normy". Mieszkańcy nie odczuwają, iż jest to miasto o szczególnie rozwiniętej przestępczości. Jednocześnie wskazują obszar rewitalizacji, jako teren o zwiększonej częstotliwości występowania niekorzystnych zjawisk względem pozostałych obszarów miasta.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja nieakceptowalnych społecznie zachowań (związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm) wpływających na znaczne obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego; w latach 2015-2020 udział przestępstw popełnionych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogólnej ich liczby kształtował się niezmiennie na bardzo wysokim poziomie (wahał się on od 55,53% w 2016 r. do 58,26% w 2019 r.); wartość wskaźnika obrazującego liczbę popełnionych przestępstw przypadających na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji jest znacznie wyższa niż na terenie całego Miasta Radzyń Podlaski (miasto: 2,06. obszar rewitalizacji: 3,83);
- ✓ mieszkańcy obszaru rewitalizacji borykają się z szeregiem różnego rodzaju problemów mających wpływ na występowanie nieprawidłowych zachowań w obrębie rodzin i rodzących konieczność podejmowania interwencji domowych przez służby bezpieczeństwa publicznego; udział interwencji domowych przeprowadzonych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogółu tego rodzaju interwencji w mieście jest bardzo duży (waha się od: 62,99% w 2017 r. do: 47,32% w 2020 r.).; wskaźnik obrazujący liczbę przeprowadzonych interwencji domowych przypadających na 100 mieszkańców w obszarze rewitalizacji jest znacznie wyższy niż dla całego miasta (miasto: 1,48, obszar rewitalizacji: 2,33);
- ✓ na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest również kumulacja zdarzeń drogowych (wypadków, kolizji) wpływających na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego; w granicach obszaru rewitalizacji odnotowuje się sporą część zdarzeń drogowych, które miały miejsce na terenie całego miasta (2020 r.- 39,51%); wskaźnik obrazujący liczbę zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2020 r. dla obszaru rewitalizacji jest wyższy niż dla terenu całego miasta (miasto: 0,53; obszar rewitalizacji: 0,70).

4.1.6 Poziom edukacji

Na sieć palcówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Radzyń Podlaski składają się podmioty świadczące opiekę nad najmłodszymi dziećmi – żłobki (dzieci w wieku 1-3 lata) oraz

przedszkola (dzieci w wieku 4-6 lat) oraz prowadzące działalność edukacyjno-wychowawczą na poziomie szkół podstawowych i szkolnictwa ponadpodstawowego.

W zakresie opieki nad najmłodszymi członkami lokalnej społeczności na terenie Miasta Radzyń Podlaski działalność prowadzą 4 placówki publiczne (w tym organem prowadzącym dla jednego z nich - SOSW im. Zofii Sękowskiej- jest Powiat Radzyński) oraz 4 niepubliczne placówki. W 2020 r. do przedszkoli w Radzyniu Podlaskim uczęszczało łącznie: 678 dzieci, w tym: 650 dzieci to dzieci zamieszkujące na terenie miasta.

Przedszkola i punkty przedszkolne prowadzące działalność na terenie miasta to:

- ✓ Niepubliczne Przedszkole Kacperek, ul. Międzyrzecka 98,
- ✓ Niepubliczne Artystyczne Przedszkole Integracyjne "Bajkowa Kraina", ul. Warszawska 28,
- ✓ Przedszkole Niepubliczne "Uniwersytet Maluszka", ul. Płudzińska 7,
- ✓ Prywatny Punkt Przedszkolny PIKABU, ul. Chmielowskiego 4,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 1, ul. Armii Krajowej 12,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 2, ul. Chmielowskiego 8,
- ✓ Przedszkole Miejskie nr 3, ul. Reja 2,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zofii Sękowskiej, ul. Sitkowskiego 1b.

W ramach Niepublicznego Przedszkola Kacperek funkcjonuje również grupa dzieci żłobkowych.

Tabela 11 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w roku 2020

Nazwa przedszkola/ punktu przedszkolnego	Ogólna liczba dzieci	w tym dzieci z miasta	Dzieci z orzeczeniami	w tym dzieci z miasta	Liczba oddziałów
Niepubliczne Przedszkole Kacperek	147	87	13	9	6
Niepubliczne Artystyczne Przedszkole Integracyjne "Bajkowa Kraina"	53	39	14	9	3
Przedszkole Niepubliczne "Uniwersytet Maluszka"	48	26	0	0	2
Prywatny Punkt Przedszkolny PIKABU	14	12	0	0	1
Przedszkole Miejskie nr 1	129	128	0	0	5
Przedszkole Miejskie nr 2	117	114	0	0	5
Przedszkole Miejskie nr 3	164	144	1	1	7
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zofii Sękowskiej – Przedszkole	4	4	2	2	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Radzyniu Podlaskim

W związku z przeprowadzoną reformą szkolnictwa do końca roku szkolnego 2018/2019 na terenie Miasta Radzyń Podlaski funkcjonowały 3 szkoły gimnazjalne (Gimnazjum Nr 1, Gimnazjum nr 2 oraz Gimnazjum Specjalne). W chwili obecnej, edukacja na poziomie podstawowym, prowadzona jest przez następujące placówki oświatowe:

- ✓ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego, ul. Jana Pawła II 25,
- ✓ Szkoła Podstawowa nr 2, ul. Sitkowskiego 3,
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zofii Sękowskiej, ul. Sitkowskiego 1B – Szkoła Podstawowa.

Oprócz tego działalność swoją prowadzi Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Karola Lipińskiego w Radzyniu Podlaskim. Jest ona placówką publiczną prowadzoną przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. Szkoła mieści się przy ulicy Jana Pawła II 2 (w budynku Pałacu Potockich).

Tabela 12 Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Szkoła Podstawowa nr 2 w Radzyniu Podlaskim	646	764	901	897	916
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim	365	422	489	481	438
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zofii Sękowskiej	12	15	21	20	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Radzyniu Podlaskim

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w mieście wzrasta z roku na rok. Jedynie w 2015 r. jego wartość kształtowała się na poziomie niższym niż 100%. Od 2016 r. wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż 100%. Świadczy to o fakcie uczęszczania do szkół podstawowych na terenie miasta również uczniów pochodzących spoza jego obszaru, zamieszkujących teren gminy wiejskiej Radzyń Podlaski. W całym okresie odniesienia, wskaźnik skolaryzacji brutto kształtuje się na poziomie wyższym niż wartość wskaźnika zarówno dla województwa lubelskiego, jak i całego kraju.

Wykres 29 Wskaźnik solaryzacji brutto w latach 2015-2020 dla szkół podstawowych

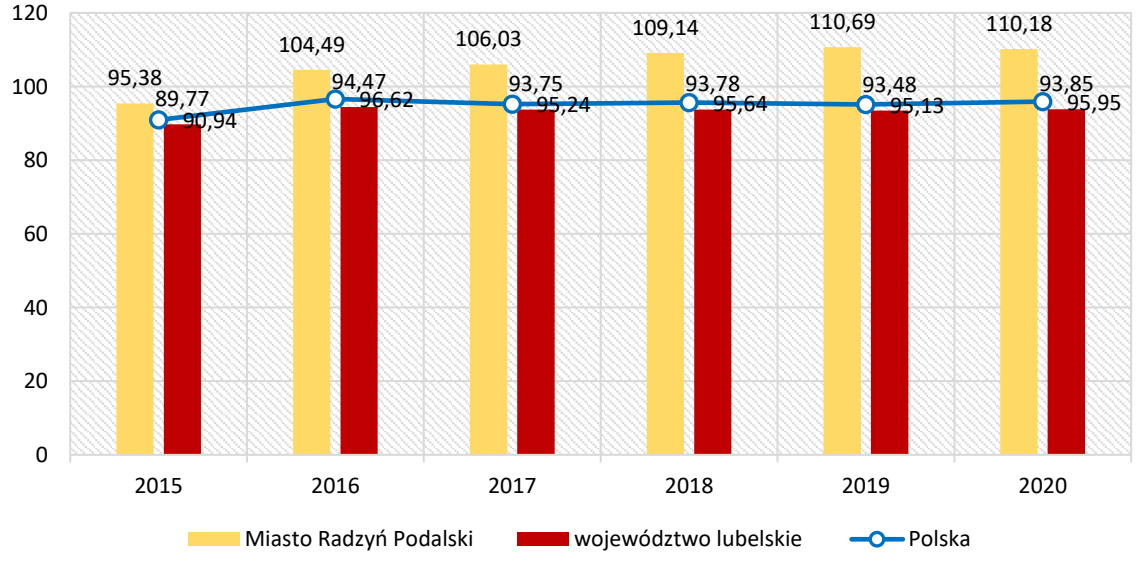

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Edukację na poziomie ponadpodstawowym prowadzona jest przez:

- ✓ I Liceum Ogólnokształcące, ul. Partyzantów 8,
- ✓ Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzyniu Podlaskim, ul. Generała Sikorskiego 15, w skład którego wchodzą: II Liceum Ogólnokształcące, Technikum Mechaniczne, Technikum Uzupełniające dla dorosłych, Liceum Profilowane, Zasadnicza Szkoła Zawodowa oraz Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych,

Na terenie miasta funkcjonuje również Ośrodek Szkolenia i Wychowania Ochotniczych Hufców Pracy (ul. Lubelska 25). OHP jako państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, realizuje zadania w zakresie: wspomagania systemu oświaty poprzez aktywizację społeczną, zawodową i ekonomiczną młodzieży, podejmowania działań zmierzających do podwyższania kwalifikacji zawodowych lub przekwalifikowania, wspierania inicjatyw służących przeciwdziałaniu bezrobociu i wychowaniu w procesie pracy, w tym organizowanie zatrudnienia oraz organizowanie międzynarodowej wymiany młodzieży.

Prawidłowe funkcjonowanie szkolnictwa oraz odpowiednio postępujący proces edukacji stanowi czynnik warunkujący kształtowanie zasobów intelektualnych, co w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do rozwoju gospodarczego jednostki terytorialnej. Jakość kształcenia bezpośrednio wiąże się z problemami w zakresie bezrobocia oraz niedostosowania kwalifikacji do potrzeb obowiązujących na rynku pracy. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem odnosząc się do poszczególnych części miasta. Jednym z mierników w tym zakresie może być informacja w zakresie wyników osiąganych przez uczniów w zakresie egzaminów ośmioklasistów. Dane dotyczące wyników w nauce na poziomie podstawowym są najbardziej miarodajne z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje w pierwszej kolejności rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie miasta i jednocześnie niebędące jego mieszkańcami. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje. Celem prowadzonej analizy nie jest określnie poziomu i jakości nauczania prowadzonego w placówkach oświatowych, ale poparcie tezy, iż dzieci zamieszkujące określony obwód szkoły mogą posiadać gorsze warunku do nauki (np. materialne, rodzinne, mieszkaniowe), które skutkują osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym właśnie gorszych wyników na egzaminach kończących dany etap edukacji. Słabsze wyniki egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej mogą wskazywać na to, że istnieją pewne pozaszkolne czynniki, wpływające na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe–sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu,

współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy niskimi wynikami egzaminów dzieci zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W 2019 r. średni wynik wszystkich uczniów przystępujących do egzaminu ośmioklasisty z terenu Miasta Radzyń Podlaski 55,56. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynik ten kształtował się na poziomie nieco niższym niż ww. średnia i wynoszącym: 55,09. Gorsze (w stosunku do średniej miasta) wyniki z egzaminów otrzymali uczniowie zamieszkujący ulice: os. Bulwary, Gwardii, Koszary, Ostrowiecka, Parkowa, Romualda Traugutta, Wincentego Witosa, Zabielska do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego oraz Zamkowa.

W 2020 r. średni wynik wszystkich uczniów przystępujących do egzaminu ośmioklasisty z terenu Miasta Radzyń Podlaski był nico wyższy niż w roku poprzednim i wyniósł: 56,74. Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w 2020 r. uczniów zamieszkujących w wyznaczonym obszarze rewitalizacji wyniósł: 52,16.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ Zaprezentowane dane wskazują, iż uczniowie zamieszkujący w graniach wyznaczonego obszaru otrzymali wyniki sporo słabsze w porównaniu do ww. wyników dla wszystkich uczniów z terenu miasta, jak również wyników z poprzedniego roku. Stosunkowo gorsze wyniki otrzymali uczniowie zamieszkujący ulice: Bohaterów, Budowlanych, os. Bulwary, Gwardii, Jana Pawła II, Karola Kryńskiego, Koszary, Międzyrzecka, Ogrodowa, Płudzińska, Romualda Traugutta, Wincentego Witosa, Zabielska do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego oraz Zamkowa.

4.1.7 Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Kolejna z analizowanych kwestii dotyczy poziomu kapitału społecznego (mierzonego poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) i aktywności obywatelskiej (postrzeganej przez pryzmat aktywności w zakresie organizowania się mieszkańców w grupy działające w społeczności lokalnej). Pierwszy z analizowanych zakresów został przeanalizowany za pomocą mierników obrazujących udział mieszkańców w dwóch odbywających się ostatnio wyborach – do Sejmu i Senatu w 2019 r. oraz na Prezydenta RP w 2020 r. Badanie drugiej z analizowanych kwestii oparto o analizę zrzeszania się mieszkańców w różnego rodzaju organizacje społeczne działające na rzecz lokalnej społeczności. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zarówno zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali miasta oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat liczby funkcjonujących organizacji społecznych w odniesieniu do populacji danego obszaru.

W przypadku wyborów parlamentarnych (do Sejmu i Senatu), które miały miejsce w 2019 roku, średnia frekwencja w granicach Miasta Radzyń Podlaski wyniosła 60,10% uprawnionych do głosowania (bez obwodu, którego siedziba zlokalizowana była w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, Radzyń Podlaski, ul. Wisznicka 111). Porównując ten wynik do średniej dla województwa lubelskiego, możemy zaobserwować, że frekwencja na terenie miasta była wyższa od frekwencji na poziomie województwa (frekwencja 58,00%). W porównaniu z frekwencją w powiecie radzyńskim (56,55%), Miasto Radzyń Podlaski również osiągnęło wyższy poziom frekwencji. Przeprowadzona analiza wykazuje, iż średnia frekwencja w obrębie ulic znajdujących się w wyznaczonym obszarze rewitalizacji wynosi: 59,50%. Jest ona niższa niż średnia frekwencja dla obszaru miasta.

W zakresie wyborów prezydenckich w 2020 r. średnia frekwencja w granicach Miasta Radzyń Podlaski wyniosła 64,59% uprawnionych do głosowania (bez obwodu, którego siedziba zlokalizowana była w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, Radzyń Podlaski, ul. Wisznicka 111). Frekwencja w zakresie drugiej tury wyborów była nieznacznie wyższa niż w drugiej turze (I:63,09%, II: 63,42%). Był to wynik odmienny niż dane dotyczące powiatu, województwa czy kraju, gdzie druga tura wyborów prezydenckich cieszyła się mniejszym udziałem mieszkańców (powiat radzyński: I tura- 64,59%, II 61,04%, województwo lubelskie: I tura- 66,06%, II - 62,32%; Polska: I tura: 68,18%, II: 64,51%). W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, podobnie jak w zakresie wyborów parlamentarnych, średnia frekwencja kształtowała się na poziomie niższym niż średnia miasta: 62,64%.

Wykres 30 Wyniki frekwencji w wyborach parlamentarnych 2019 r. i wyborach prezydenckich 2020 r.

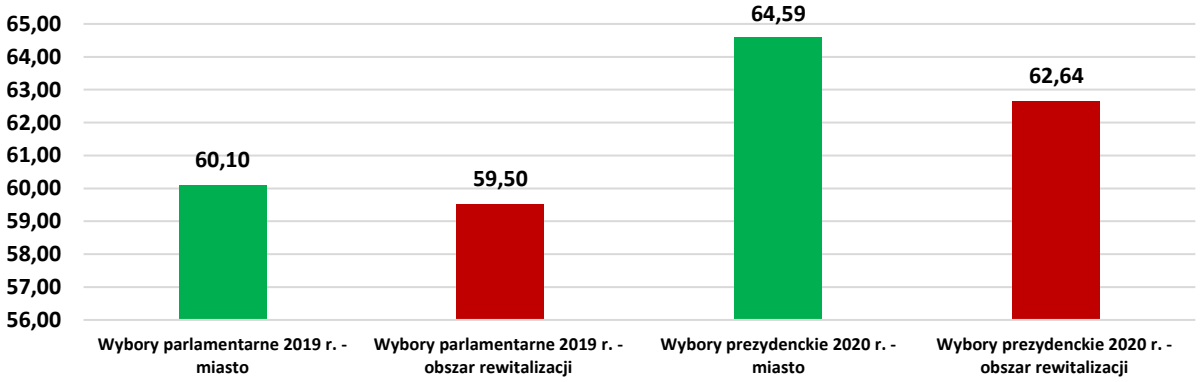

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski w 2020 roku działalność swoją prowadziło łącznie 75 organizacji pozarządowych. Współpraca z organizacjami odbywa się w ramach rocznych planów współpracy z organizacjami pozarządowymi uchwalanych przez Radę Miasta z końcem każdego roku na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program ten stanowi element polityki społeczno-finansowej, a jego celem jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy miastem a organizacjami pozarządowymi dla

stworzenia warunków do rozwoju inicjatyw obywatelskich i struktur funkcjonujący dla rzecz społeczności lokalnych. Wysokość środków finansowanych kierowanych ze źródeł publicznych w znaczący sposób determinuje aktywność organizacji pozarządowych. Dotyczy to zwłaszcza podmiotów, które z uwagi na wąski obszar działalności nie sięgają po środki finansowane w ramach projektów wspieranych z Unii Europejskiej. W przypadku Miasta Radzyń Podlaski środki na wsparcie organizacji pozarządowych uległy zwiększeniu w ostatnich latach. Pula środków przeznaczonych na ten cel w mieście kształtowała się w następujących sposób: 2015 r. - 465 145,00 zł, 2016 r. - 437 043,58 zł, 2017 r. - 636 848,95 zł, 2018 r. – 430 018,00 zł, 2019 r. – 596 881,48 zł, 2020 r. – 339 958,75 zł.

W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji funkcjonowało 41 NGO, czyli 54,67% wszystkich organizacji w mieście. Dane odnoszące się jedynie do liczby organizacji działających w lokalnej społeczności nie dają możliwość ogólnej analizy problematyki aktywności tejże społeczności i uczestnictwa mieszkańców badanego obszaru w życiu społecznym. W celu pogłębienia analizy, zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie miasta przypadającą na 100 mieszkańców. W 2020 roku ww. wskaźnik dla obszaru całego miasta wyniósł 0,49. Wskaźnik w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wyniósł 0,90 i był znacznie wyższy niż średnia dla całego miasta.

Wykres 31 Porównanie wskaźnika obrazującego liczbę organizacji społecznych przypadającą na 100 mieszkańców w 2020 r.

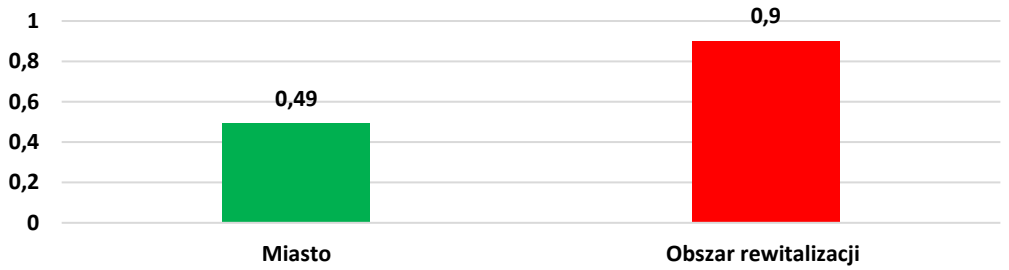

Źródło: Opracowanie własne

Analizując aktywność społeczną i obywatelską w obrębie obszaru rewitalizacji, jak i w całym mieście, warto uwzględnić również informacje przekazane podczas rozmów z przedstawicielami instytucji publicznych. Wynika z nich, że mieszkańców nie tylko tego obszaru rewitalizacji, lecz całego Miasta Radzyń Podlaski, bardzo trudno zmobilizować do aktywności obywatelskiej. Sporadycznie uczestniczą oni w spotkaniach wspólnoty (np. podczas sesji Rady Miasta). Mieszkańcy, jako główny powód małej aktywności w sprawach życia publicznego, wykazywali na brak przeświadczenia o rzeczywistej możliwości współdecydowania o lasach wspólnoty lokalnej. Poza tym gro z nich jest przekonanych o tym, że „i tak nic się nie zmieni". Zauważalny jest ogólnie panujący marazm w podejmowaniu aktywności obywatelskich. Wśród deklarowanych przyczyn nieangażowania się w jakąkolwiek aktywność społeczną znalazły się również: brak czasu, wiedzy czy pomysłów. Część z nich

wyrażała przekonanie, że zaangażowanie w sprawy społeczne wymaga wybitnych predyspozycji, które zazwyczaj budzą szacunek i uznanie. Inni skłonni byli podejrzewać takie osoby o interesowność i jakieś ukryte korzyści. Mieszkańcy nie czują się wspólnotą, w związku z tym zatracili wrażliwość na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej, dlatego nie angażują się w sprawy publiczne w sposób dostateczny. Brak im również przeświadczenia, że mają realną możliwość współdecydowania o losach wspólnoty samorządowej i kształtowania otaczającej ich rzeczywistości.

Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:

- ✓ Analiza wyników wskaźników poddanych badaniu, w porównaniu do średniej miejskiej, wskazuje stosunkowo dobrą sytuację obszaru rewitalizacji w zakresie aktywności społecznej i obywatelskiej. Świadczą o tym wyżej zaprezentowane dane dot. frekwencja w wyborach. Pozytywnie kształtuje się również sytuacja w zakresie wskaźnika obrazującego liczbę organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2020 r. Jednakże należy mieć na uwadze, iż wyżej zaprezentowane dane świadczą nadal o niewystarczającej aktywności mieszkańców. Dodatkowo, z informacji przekazywanych przez mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji publicznych wynika, że mieszkańcy miasta i obszaru rewitalizacji niechętnie angażują się w sprawy dot. życia publicznego i społeczności lokalnej. Deklarowanych przyczyn nieangażowania się jest wiele: brak czasu, wiedzy, pomysłu czy wiary w skuteczność działania. Część z osób wyżej od aktywności społecznej stawia troskę o rozwiązywanie własnych problemów lub nie chce przyjmować na siebie zbyt dużych zobowiązań. W odczuciu osób nieaktywnych nadal pokutuje pogląd, iż aktywność społeczna jest przykładem zachowania nietypowego, które domaga się wyjaśnień i racjonalizacji. Część z mieszkańców podnosi, iż zaangażowanie w sprawy społeczne wymaga jakichś wybitnych predyspozycji, które zazwyczaj budzą szacunek i uznanie, a niekiedy nawet zazdrość. Inni skłonni byli podejrzewać społeczników o interesowność i jakieś ukryte korzyści. Prezentowany jest jeszcze inny stosunek do osób aktywnych społecznie, tj. „normalny" człowiek nie ma czasu na wolontariat, ponieważ jego życie organizuje praca i rodzina, a aktywista to dziwak, „pewnie jest samotny i sobie to rekompensuje". Nierzadko aktywność społeczna postrzegana jest nieraz jako alternatywa, a nawet zagrożenie dla czasu poświęcanego rodzinie, znajomym, pracy czy wypoczynkowi. Wśród czynników braku zaangażowania społecznego mieszkańcy wskazują również brak wiedzy i pomysłu, jak działać społecznie. Co gorsza, spora część mieszkańców przyjmuj postawę, iż aktywność społeczna nie ma sensu, jest nieskuteczna, nie rozwiązuje najistotniejszych problemów; jednym słowem to sprawa niepoważna i niewarta poświęcenia.
- ✓ Wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji konieczne jest rozwijanie świadomości obywatelskiej i wiedzy o roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej oraz konkretnych formach tego rodzaju aktywności, które mogą podjąć mieszkańcy, aby realnie

wpływać i zmieniać sytuację w obszarze rewitalizacji i w całym mieście. W tym celu należy podejmować nie tylko działania edukacyjne wobec mieszkańców, podnoszące ich świadomość i wiedzę, ale również realizować inicjatywy łączące sektor publiczny, lokalne ngo'sy i mieszkańców, tym samym wpływając na wzrost wzajemnego zaufania. Niezbędnym elementem będzie propagowanie i zachęcanie do innowacyjności, kreatywności oraz rozwoju oddolnych inicjatyw. Z punktu widzenia wdrażania procesu rewitalizacji, konieczna wydaje się zarówno dalsza współpraca z organizacjami pozarządowymi, jak też wsparcie ich we wzajemnym współdziałaniu. Z tego względu w kolejnych latach należy rozważyć poszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań publicznych polegających na rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych lub też wdrożenie systemu mikrograntów w ramach funduszu rewitalizacji, dzięki którym możliwa byłaby realizacja niedużych projektów przez organizacje pozarządowe, które wpisywałyby się w cele rewitalizacji. W kontekście aktywizacji i zwiększenia poziomu uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji zasadny jest dalszy rozwój oferty miejskich instytucji kultury w sposób, który będzie atrakcyjny dla odbiorców i zwiększy ich zainteresowanie stałym uczestnictwem w różnego rodzaju wydarzeniach. Bardzo ważne w tym zakresie będzie organizowanie wydarzeń o charakterze cyklicznym, czyli takich, które pozwolą na stałe uczestnictwo, a przy tym zarówno na rozwój zainteresowań i umiejętności, jak również więzi i relacji międzyludzkich oraz kompetencji społecznych. Ponadto, placówki kultury, poprzez właściwe ukierunkowanie oferty, w tym do grup dotkniętych różnymi dysfunkcjami, mogą stać się także jednym z filarów przemian społecznych na obszarze rewitalizacji.

4.2 Sfera gospodarcza

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Miasto Radzyń Podlaski jest niezwykle atrakcyjnym turystycznie miejscem. Jego ozdobę stanowi zespół pałacowo-parkowy z połowy XVIII wieku z bogatą dekoracją rzeźbiarską, najdoskonalszy w Polsce przykład tego typu budowli. Założenie pałacowo - parkowe w Radzyniu Podlaskim zostało ukształtowane ostatecznie w latach 1750 - 1759 dla gen. artylerii litewskiej, marszałka Trybunału Koronnego Eustachego Potockiego. Pomimo poczynionych od lat postępów w zakresie rozwoju bazy turystycznej, rozpoznawalność miasta jest nadal niewystarczająca, co zmniejsza w sposób znaczny ruch turystyczny. Jednocześnie mały ruch ogranicza rozwój sfery gospodarczej i możliwości zarobkowania mieszkańców.

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2020 roku w Mieście Radzyń Podlaski funkcjonowało 1 513 podmiotów gospodarczych, z czego 51 stanowiły podmioty zaliczane do sektora publicznego, 1 462 stanowiły podmioty sektora prywatnego, w tym 1 139 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 53 spółki handlowe, 7 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, 11 spółdzielni oraz 68 stowarzyszeń i fundacji, a także organizacji społecznych prowadzących działalność gospodarczą. W latach 2015-2020 zanotowano systematyczny wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Podstawową formą gospodarowania na obszarze miasta jest działalność oparta na własności prywatnej i spółdzielczej.

Najliczniejszą grupą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, według klasyfikacji PKD 2007 w 2020 r. stanowili przedsiębiorcy z branży handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G), budownictwa (sekcja F), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (sekcja Q), działalności profesjonalnej, naukowej, technicznej (M), przetwórstwa przemysłowego (Sekcja C) i gospodarstw domowych produkujących wyroby i świadczących usługi na własne potrzeby (sekcja S i T).

Wykres 32 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w 2020 r.

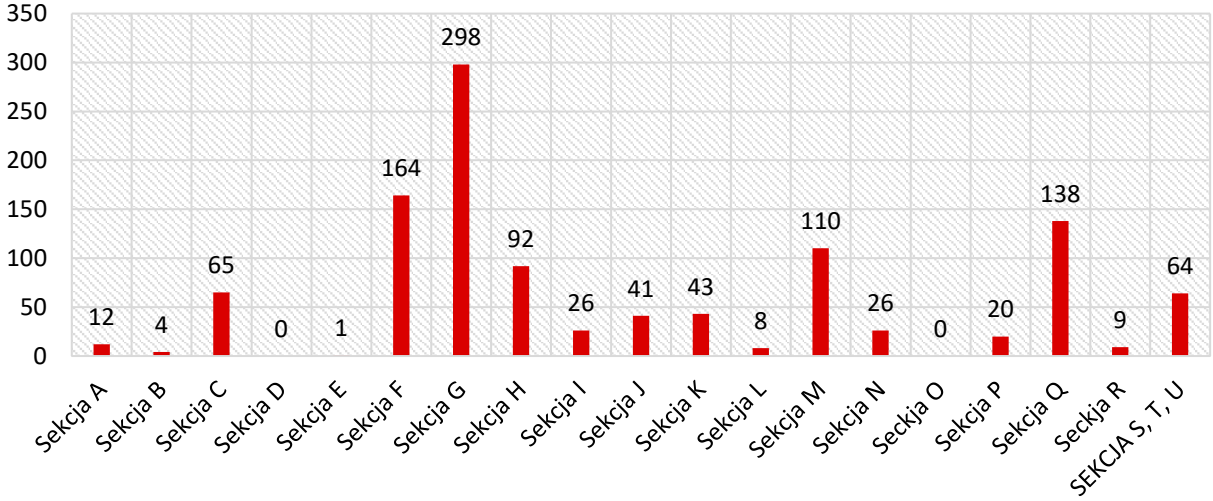

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Z danych ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Radzyń Podlaski wynika, iż liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą z roku na rok maleje, ze względu na ciągle rosnące koszty pracy i ubezpieczeń społecznych, a także małej liczby instytucji otoczenia biznesu służących pomocą szkoleniową i doradczą.

Na obszarze miasta prowadzona jest działalność usługowa, handlowa i produkcyjna, realizowana przez różne podmioty gospodarcze, w tym głównie – w ramach działalności gospodarczej osób fizycznych (usługi budowlane, stolarskie, ślusarskie, naprawa sprzętu gospodarstwa domowego, usługi związane z motoryzacją i obsługą ruchu drogowego, transportowe, itp.).

- **Budownictwo**

Budownictwo rozwija się dynamicznie i dotyczy podstawowych dziedzin gospodarki, tj. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, usługowej, produkcyjnej.

- **Rolnictwo**

Jedną z uzupełniających dziedzin gospodarki jest rolnictwo. Sprzyjają temu naturalne warunki obszaru miasta, tj. wysokie klasy bonitacyjne gruntów rolnych i korzystne warunki klimatyczne. Obecnie rozwijają się różnorodne kierunki produkcji roślinnej – z przewagą uprawy zbóż, przy nieznacznym tylko udziale sadownictwa. Mniej intensywnie rozwija się produkcja zwierząt.

Dominują gospodarstwa indywidualne, o roślinno-zwierzęcym profilu produkcji. Miasto Radzyń Podlaski charakteryzuje obecnie zmniejszanie się udziału rolnictwa – w odniesieniu do głównych kierunków rozwoju – na rzecz usług, przemysłu, rzemiosła produkcyjnego i rzemiosła usługowego oraz rozwijającego się mieszkalnictwa – zarówno dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jak i dla osób spoza obszaru Miasta.

- **Leśnictwo**

W granicach miasta znajdują się 3 kompleksy leśne, zajmujące ok. 4% jego powierzchni. Są to przede wszystkim lasy olszowe. Stanowią one własność prywatną.

Analiza podmiotów wpisanych do rejestru REGON według klas wielkości wskazuje, iż w latach 2015-2020 największy udział podmiotów wpisanych do rejestru REGON (około 95%) stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Drugą w kolejności, choć znacznie mniej liczną grupę (z udziałem na poziomie ok. 3%-4%) stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników stanowiły około 1% wszystkich podmiotów. Na terenie miasta działalności prowadzi jedynie 2 podmioty zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Miasto Radzyń Podlaski jest siedzibą władz samorządowych miasta i powiatu radzyńskiego, wielu urzędów i instytucji obsługujących mieszkańców. Jest również znaczącym ośrodkiem handlowo - usługowo - przemysłowym województwa lubelskiego. Największym zakładem produkcyjnym w mieście jest Spółdzielcza Mleczarnia "Spomlek" - znany w Polsce producent serów i przetworów mlecznych. Inne znaczące przedsiębiorstwa to: Fabryka Narzędzi Chirurgicznych należąca do koncernu B. Braun, Górnicza Fabryka Narzędzi, Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej "Simena".

Oprócz wyżej wymienionych podmiotów, istotni pracodawcy na terenie Miasta Radzyń Podlaski to:

- Powszechna Spółdzielnia Spożywców „SPOŁEM" w Radzyniu Podlaskim,
- Chłodnia Owocowo-Warzywna BIMIZ FOOD sp. z o.o. w Radzyniu Podlaskim,
- Dr GERARD sp. z. o. o. Zakład Produkcyjny w Radzyniu Podlaskim,
- MIESZKO S.A. Zakład Produkcyjny w Radzyniu Podlaskim,
- PGE Dystrybucja O/Lublin Posterunek Energetyczny Radzyń Podlaski,

- ✓ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Zakłady Tekstylno - Odzieżowe „EUROTEX" w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Bank PKO BP .S.A w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Bank PEKAO S.A. w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Bank Spółdzielczy w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ BNP Paribas S.A. w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Radzyniu Podlaskim
- ✓ Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej sp. z o. o. w Radzyniu Podlaskim
- ✓ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych sp. z o. o. w Radzyniu Podlaskim,
- ✓ Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych Adamki k/Radzynia Podlaskiego.

Ważne znaczenie dla Miasta ma działalność jednoosobowych spółek komunalnych - Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych i Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej. Ponadto na terenie miasta działają takie instytucje publiczne jak: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Urząd Statystyczny, Archiwum Państwowe, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Urząd Skarbowy oraz instytucje związane z samorządem powiatowym: Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły ponadgimnazjalne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówka opiekuńczo-wychowawcza „Mój Dom", Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Miasto Radzyń Podlaski, stanowi zaplecze gospodarcze, kulturalne, edukacyjne i administracyjne dla pozostałych gmin powiatu. Jednocześnie posiada najbardziej rozwiniętą infrastrukturę spośród wszystkich gmin powiatu.

Celem analizy problemów w sferze gospodarczej weryfikacji poddano informacje na temat liczby osób prowadzących działalność gospodarczą. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Miasta liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie całego miasta w 2020 r. wyniosła: 940, w tym 432 (45,96%) pochodziło z obszaru rewitalizacji. Chcąc dokonać analizy aktywności mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej uwzględnić należy populację obszaru. W tym celu zweryfikowano wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 roku. Średnia wartość wskaźnika dla obszaru całego miasta wyniosła 10,71. Natomiast w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na znacznie wyższym poziomie: 14,68. Wobec powyższych danych, sytuację na obszarze rewitalizacji należy uznać za stosunkowo dobrą.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej[8] umożliwiających zatrudnienie osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, do których klasyczne instrumenty aktywizacji zawodowej (np. szkolenia, zatrudnienie subsydiowane) są niewystarczające. W świetle danych Bazy Ekonomii Społecznej[9] na terenie Miasta Radzyń Podlaski nie funkcjonuje żaden zarejestrowany podmiot ekonomii społecznej.

4.3 Sfera środowiskowa

W sąsiedztwie Miasta Radzyń Podlaski, na południu od jego granic znajduje się Dolina Tyśmienicy. Dolina Tyśmienicy łączy się z obszarem Radzynia poprzez rzekę Białkę. Dolina stanowi cenną w skali Europy – ptasią ostoję. Podmokłe łąki, wierzbowe zarośla i olszyny dają schronienie niezwykle licznym populacjom ptaków siewkowych: kulików, rycyków, bekasów, kaczek, rybitw i chruścieli. Także stawy w Siemieniu, których znaczną powierzchnię zajmują szuwary trzcinowe i pałkowe, stanowią prawdziwe ptasie królestwo corocznie pierzy się tutaj kilkaset osobników łabędzia niemego. Dolina Tyśmienicy stanowi obszar ochrony Natura 2000. Kod obszaru: PLB 060004 Typ ostoi: D Powierzchnia: 7363,7 ha. Na obszarze Miasta Radzyń Podlaski nie planuje się wprowadzenia form ochrony przyrody w postaci obszarów Natura 2000, należy dbać o zachowanie najważniejszych elementów krajobrazu naturalnego i przyrody – w celu zachowania powiązań ekologicznych obszaru miasta z obszarami sąsiednimi.

Na obszarze Miasta Radzyń Podlaski ochroną pomnikową objęto pojedyncze okazy drzew:

- ✓ modrzew europejski – 1 szt., obwód 300 cm – w Parku Miejskim
- ✓ modrzew europejski – 1 szt., obwód 285 cm – w Parku Miejskim.

Zarządzającym terenem jest Urząd Miasta Radzyń Podlaski, a pomniki przyrody znajdują się na obszarze rewitalizacji.

[8] Według www.oecd.org/dataoecd/46/0/34955534.pdf (s. 2): Ekonomia społeczna, często kojarzona z pojęciami takimi jak trzeci sektor i sektor non-profit, odnosi się do szerokiej gamy organizacji usytuowanych pomiędzy państwem a rynkiem, które realizują misję zarówno ekonomiczną, jak i społeczną, i których ostatecznym celem jest nie redystrybucja zysków, lecz reinwestowanie ich w organizację w celu poszerzenia i ugruntowania jej działalności oraz jej ogólnej misji. Formy organizacyjne przyjmowane przez podmioty ekonomii społecznej zależą od krajowych ram prawnych i obejmują stowarzyszenia, tradycyjne spółdzielnie, spółdzielnie społeczne, instytucje charytatywne, fundacje oraz inne typy organizacyjne. Niezależnie od różnych
definicji i form organizacyjnych elementem łączącym ten zróżnicowany zbiór podmiotów jest ich rola we wspieraniu spójności społecznej w obszarach, w których tradycyjne schematy działania prywatnego lub publicznego mają ograniczoną możliwość skutecznego działania. Organizacje ekonomii społecznej działają głównie na szczeblu lokalnym, ponieważ mają one korzenie w społecznościach lokalnych, opierając się na i przyczyniając się do rozwoju formalnych i nieformalnych sieci ludzi, wiedzy i zasobów.

[9] http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/

Mapa 7 Przestrzenne formy ochrony przyrody –Pomniki przyrody

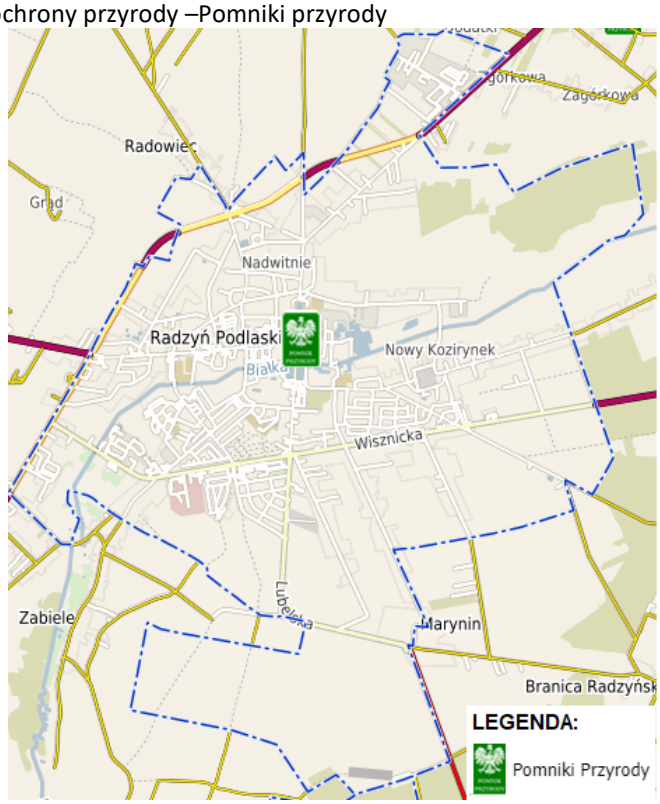

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: https://radzynpodlaski.e-mapa.net/

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzyć (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubelskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno- bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu - komunikacja samochodowa. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa lubelskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie kominy mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. Na obszarach miejskich znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa.

W celu określenia sytuacji problemowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji przeanalizowano dwie kwestie. Pierwsza z nich dotyczy przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu. W tym celu, dokonano modelowania obszaru, w obrębie którego w 2020 r. odnotowano przekroczenie jakości powietrza spowodowane zbyt dużym stężeniem benzo/a/pirenu. Posłużono się danymi udostępnionymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydziału Monitoringu Środowiska w Lublinie. Drugi zakres tematyczny objął analizę udziału budynków pokrytych azbestem. Analizę uzupełniono o inne informacje w zakresie jakości środowiska i elementów wpływających na jego jakość, przez co rzutujących na poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania.

W świetle Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2020 w obrębie kilkudziesięciu lokalizacji na terenie województwa lubelskiego, w tym w obrębie Miasta Radzyń Podlaski, w 2020 r. odnotowano przekroczenia poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Mapa 8 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie lubelskim w 2020 r.

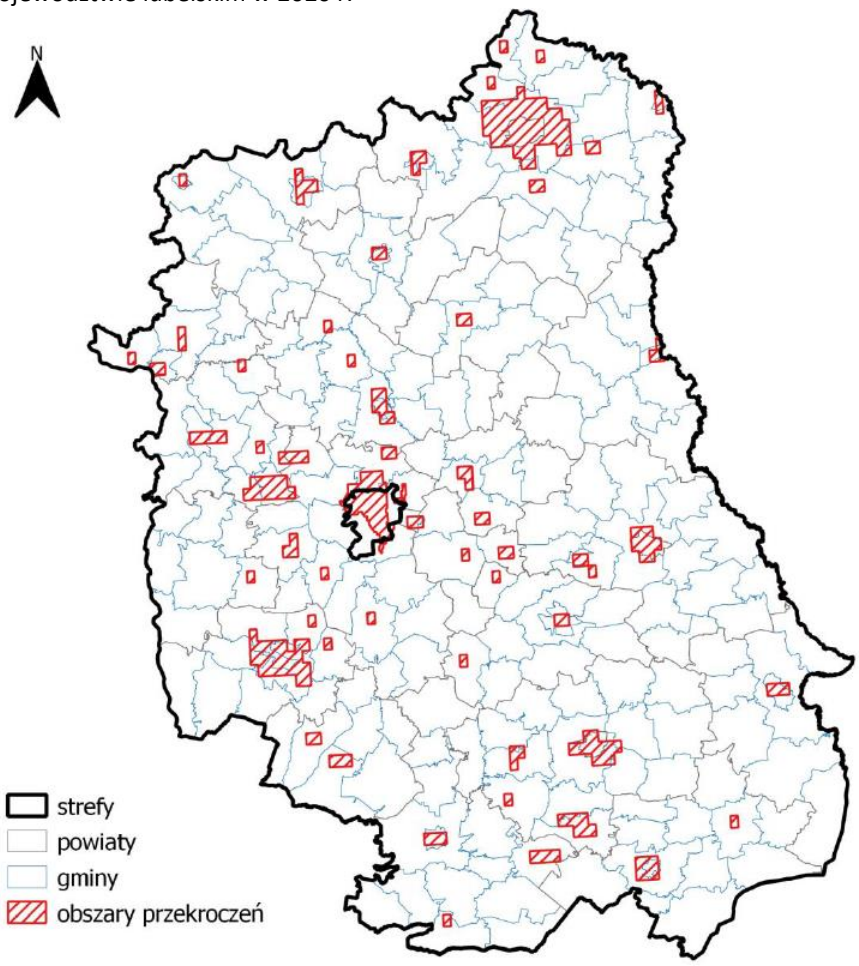

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2020*

Zgodnie z danymi GIOŚ na terenie Miasta Radzyń Podlaski łączna powierzchnia obszarów przekroczeń na terenie miasta wynosi 9,6 km^2, liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia - 11 520. Główną przyczyną przekroczeń jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Z tego względu stężenia benzo/a/pirenu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania domów. W związku z powyższym, problem złej jakości powietrza z większym natężeniem występuje w okresie grzewczym (zimą) i w przeważającej mierze koncentruje się na obszarach o nagromadzonej zabudowie mieszkaniowej, która ogrzewana jest głównie za pomocą lokalnych kotłowni węglowych oraz indywidualnych palenisk (najczęściej o niskiej sprawności), opalanych węglem słabej jakości lub odpadami komunalnymi, wytwarzanymi w gospodarstwach domowych. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za 2020 rok nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych norm pozostałych zanieczyszczeń ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi.

Mapa 9 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu na terenie Miasta Radzyń Podlaski w 2020 r.

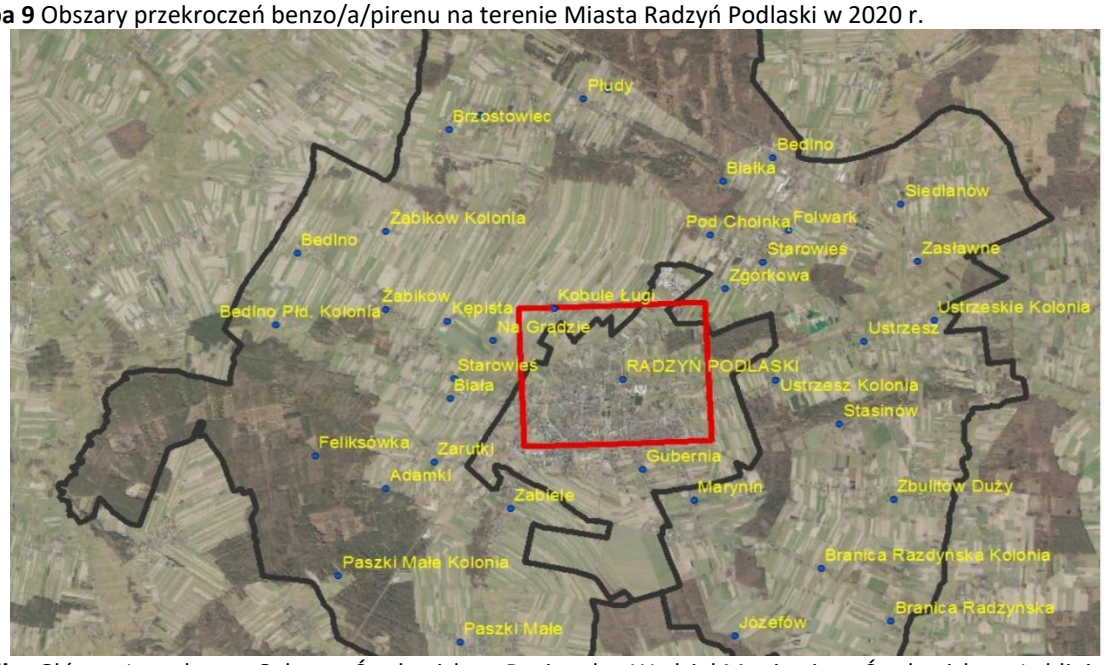

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie

Przeprowadzone modelowanie wykazało, iż wyznaczony obszar zdegradowany i rewitalizacji charakteryzuje się bardzo dużym natężeniem problemu w zakresie udział obszarów, na których w odnotowano przekroczenie dopuszczalnych stężeń benzo/a/pirenu. W ramach przeprowadzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji ustalono, iż łączna powierzchnia wyznaczonych jednostek referencyjnych wynosi: 1 265,61 ha. Natomiast łączna powierzchnia obszarów, na których odnotowano przekroczenia jakości powietrza wynosi: 610,38 ha. W związku z tym, średnia wartość wskaźnika obrazującego udział powierzchni przekroczeń jakości powietrza w ogólnej powierzchni badanych jednostek analitycznych kształtuje się na poziomie: 48,23 (%). W obrębie wyznaczonego obszaru zdegradowanego, powierzchnia obszarów, na których

odnotowano przekroczenie poziomu zanieczyszczenia powietrza, wynosi: 3,1627 km^2. Oznacza to, iż aż 51,82% całości obszaru przekroczeń powietrza w obrębie jednostek referencyjnych znajduje się w obrębie wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Jedocześnie ww. obszar przekroczeń stanowi 53,48% obszaru zdegradowanego. Jeszcze gorzej sytuacja kształtuje się w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, gdzie powierzchnia obszarów przekroczeń wynosi: 2,767 km^2, co stanowi aż 81,10% tego obszaru.

Mapa 10 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu na obszarze rewitalizacji w 2020 r.

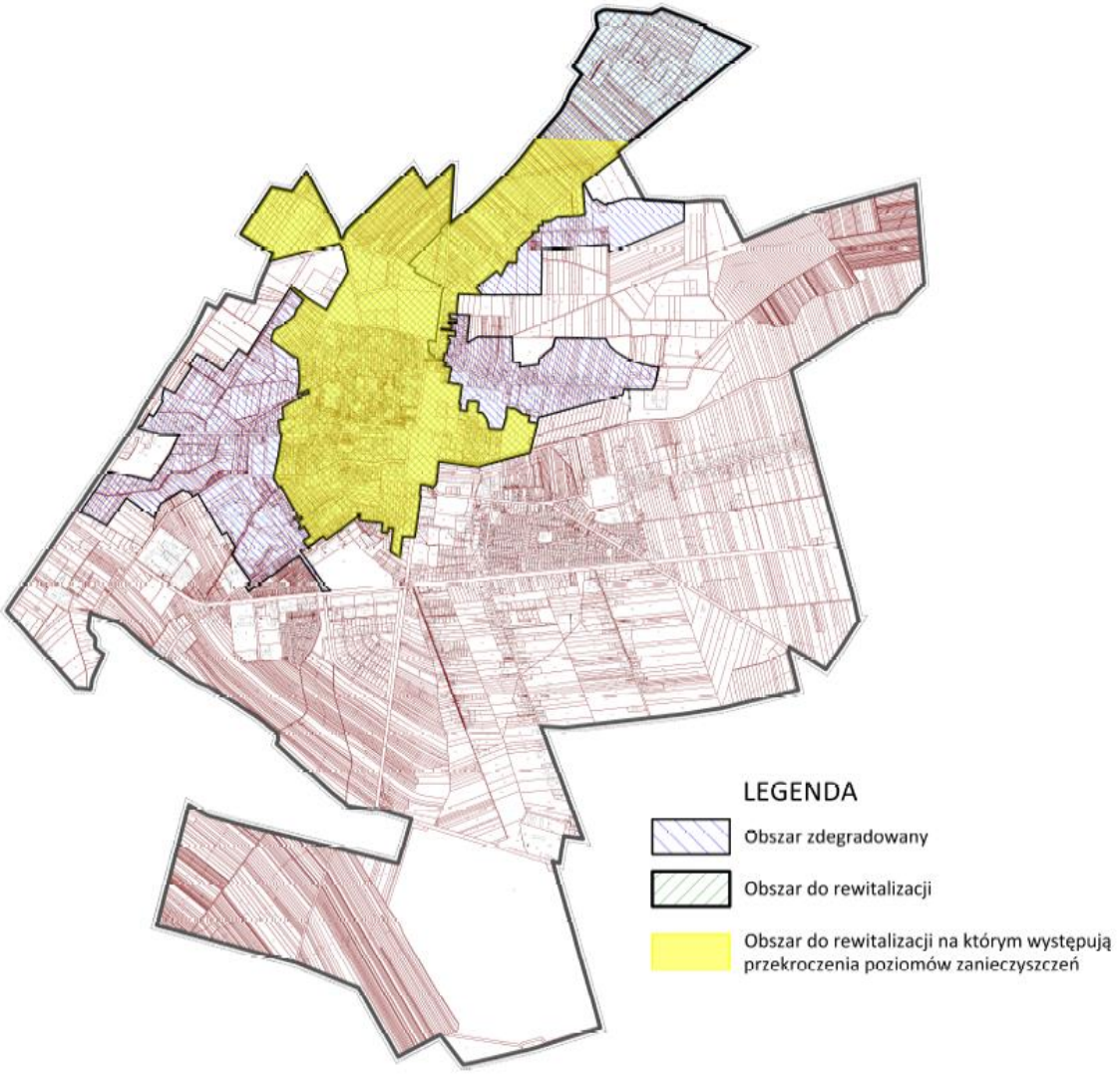

Źródło: Opracowanie własne

Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest również emisja komunikacyjna, gdzie w wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory oraz pyły. Ruch odbywający się po drogach jest uciążliwy dla zabudowy istniejącej wzdłuż tych dróg i sprawia, że zabudowa ta znajduje się w zasięgu działania toksycznych składników spalin. Niestety brak jest dostępnych danych dotyczących poziomu emisji liniowej na ternie miasta.

W ramach prowadzonej delimitacji przeanalizowano również kwestie dotyczące występowania substancji szkodliwych dla zdrowia i życia ludzkiego. Mowa tutaj o azbeście. W świetle danych Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" zabudowa w obszarze rewitalizacji, tak jak w przypadku pozostałej części miasta, wymaga w pojedynczych przypadkach usunięcia elementów azbestowych. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, iw niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Źródłem narażenia, prócz zanieczyszczonego powietrza, może być woda, do której azbest trafia z gleb zanieczyszczonych azbestem. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą obszary w obrębie miasta, w granicach których znajdują się wyroby azbestowe wymagające usunięcia. W samym sołectwie Goraj jedynie dwie działki kwalifikują się do III, najmniej pilnego stopnia usunięcia azbestu (żółte kropki).

Mapa 11 Działki zawierające wyroby azbestowe według stopnia pilności usunięcia

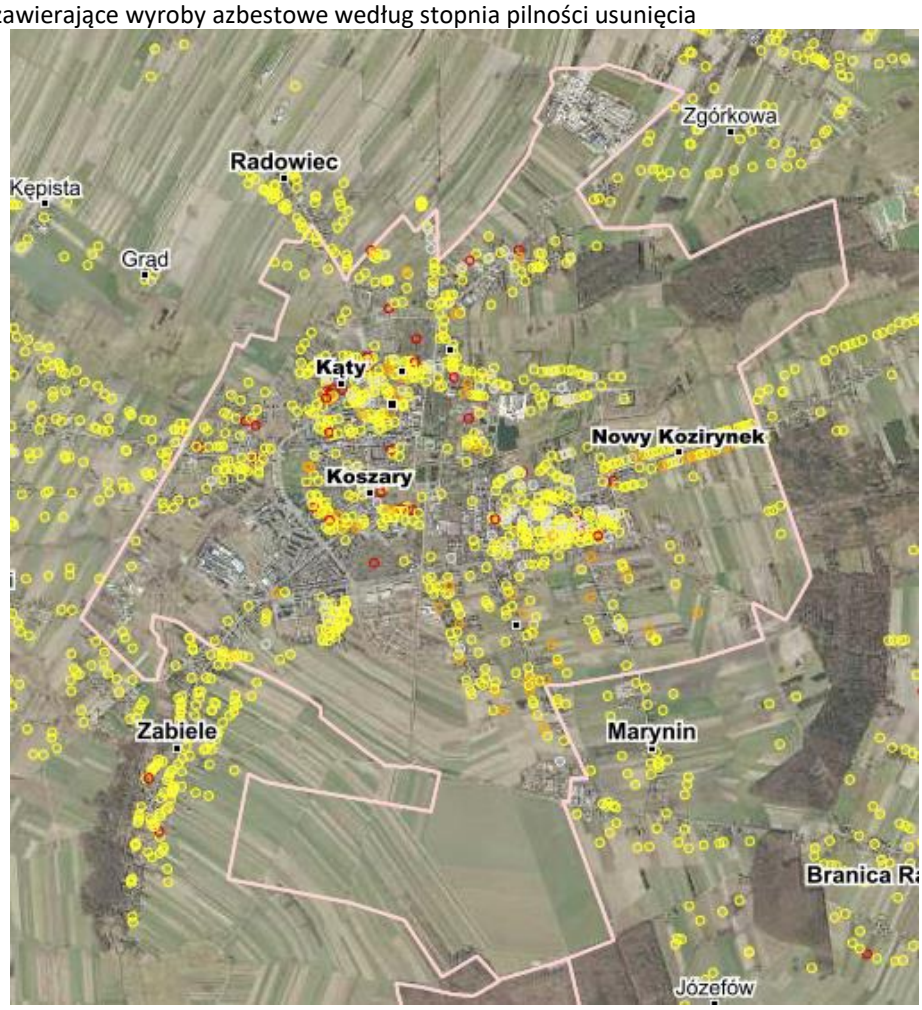

Źródło: Elektroniczny System Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*; http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/.

W celu przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy weryfikacji poddano udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Miasta w Radzyniu Podlaskim łączna liczba budynków pokrytych azbestem na terenie miasta wynosi 509, w tym: 267 budynków położonych jest w granicach wyznaczonego obszaru zdegradowanego, a 172 w graniach obszaru rewitalizacji. Biorąc pod uwagę łączną liczbę budynków na terenie miasta średnia wartość wskaźnika obrazującego udział budynków pokrytych azbestem dla obszaru całego miasta wynosi 20,92%. Zarówno w obrębie wyznaczonego obszaru zdegradowanego, jak i obszaru rewitalizacji udział ten kształtuje się na nieznacznie wyższym poziomie niż średnia dla całego miasta i wynosi odpowiednio: 22,59% oraz 21,34%.

Hałas w środowisku oznacza niepożądane lub szkodliwe dźwięki powodowane przez działalność człowieka na wolnym powietrzu, w tym emitowane przez środki transportu, ruch drogowy, kolejowy, samolotowy, oraz hałas pochodzący z działalności przemysłowej i usługowej. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, wzrastającym uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stale wzrasta. Hałas jako zanieczyszczenie

środowiska podlega unormowaniom. Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Hałas przemysłowy w województwie lubelskim jest generowany przez źródła stacjonarne, zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz różnego rodzaju obiektów, m.in. przez: zakłady przemysłu spożywczego i chemicznego, ciepłownie, zakłady przetwórstwa tworzyw sztucznych, fermy hodowlane, myjnie samochodowe. Na ponadnormatywny hałas narażona jest ludność mieszkająca w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Charakterystyka tego hałasu zależy od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej oraz od rodzaju i jakości urządzeń ograniczających emisję hałasu do środowiska.

W 2020 roku objęto pomiarami hałasu innego niż komunikacyjny 67 podmiotów. W przypadku 17 podmiotów (25%) odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Przekroczenia w punktach pomiarowych zarejestrowano we wszystkich przedziałach przekroczeń. W porze nocy dopuszczalne poziomy hałasu są bardziej rygorystyczne, co w konsekwencji sprawia, że liczba przekroczeń w punktach w porze nocnej jest większa. Niemniej jednak przekroczenia we wszystkich przedziałach przekroczeń wystąpiły zarówno w porze dnia, jak i nocy.[10] Na hałas przemysłowy narażona jest ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów, ma więc charakter lokalny i nie dotyka tak wielu osób, jak to się dzieje w przypadku hałasu drogowego. Jak wynika z poniższej mapy na terenie Miasta Radzyń Podlaski znajdowały się obiekty przemysłowe, gdzie w 2020 r. odnotowano przekroczenia natężenia hałasu.

Mapa 12 Lokalizacja obiektów przemysłowych objętych pomiarami w 2020 r.

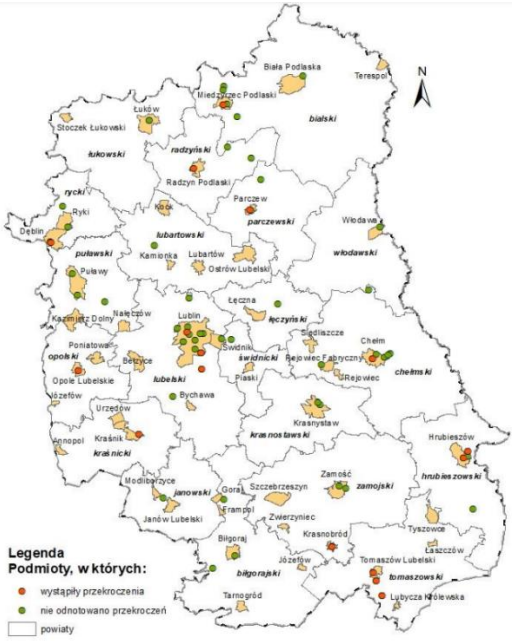

Źródło: *Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubelskiego w roku 2020*; GIOS

[10] *Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubelskiego w roku 2020*; GIOS

Największym źródłem emisji hałasu na terenie Miasta Radzyń Podlaski jest transport samochodowy. Natężenie emitowanego hałasu koncentruje się liniowo wzdłuż pasów drogowych. Największy ruch odbywa się drogami krajowymi nr 19 i 63, będącymi drogami tranzytowymi dla ruchu zewnętrznego i wewnętrznego miasta. Znaczne źródło hałasu stanowi również droga wojewódzka nr 814. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji przebiega droga krajowa nr 19 oraz droga wojewódzka nr 814.

Pod względem hydrograficznym Miasto Radzyń Podlaski położone jest w środkowej części prawego skrzydła dorzecza Wisły. Teren Miasta należy w całości do zlewni rzeki Białka - prawego dopływu Tyśmienicy. Pod względem jakości wód, wody rzeki Białki zostały zaliczone do II klasy (wody niezadowalającej jakości) w punkcie pomiarowo-kontrolnym w miejscowości Ustrzesz (w górnym biegu powyżej Miasta) i III klasy w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Paszkach (w dolnym biegu poniżej Miasta). Rzeka Białka na terenie Miasta jest obciążana ładunkiem zanieczyszczeń przede wszystkim z miejskiej oczyszczalni ścieków i oczyszczalni Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK". Rzeka Białka nie stwarza zagrożenia powodziowego.

Obszar Radzynia Podlaskiego położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 - Subniecka Warszawska należąca do większego zbiornika – Niecka Mazowiecka. Wody podziemne utworów trzeciorzędowych charakteryzują się korzystnymi walorami jakościowymi wymaganymi przy konsumpcji. Wody gruntowe występują tu do kilku metrów poniżej poziomu terenu, jako wody porowe w piaskach i żwirach. Lokalnie obserwuje się także wody wierzchówkowe. Torfy niskie wypełniające dolinę Białki retencjonują znaczne ilości wód dolinnych. Cenne dla retencji są również występujące tereny stale i okresowo podmokłe, nie tylko dla krążenia wody, ale również przyrody żywej.

Zgodnie z art. 16 ust.34 ustawy Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy lub przymuliska (o których mowa w art. 22 ww. ustawy), stanowiące działki ewidencyjne i pas techniczny. Na obszarze Miasta Radzyń Podlaski (w tym w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji) nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

4.4 Sfera techniczna

Układy osadnicze Miasta Radzyń Podlaski oparte są na podstawowych szlakach komunikacyjnych wschód-zachód, północ-południe oraz systemach mieszanych. Osadnictwo Radzynia Podlaskiego wykazuje znaczne zróżnicowane. Starsze budynki z lat 50-tych to niewielkie gabarytowo, dwupiętrowe, pokryte wysokimi dachami domy przy ulicy Warszawskiej. Następne realizacje z lat 60-tych i 70-tych to już typowe bloki mieszkaniowe (tzw. klatkowce), pięciokondygnacyjne, płasko nakryte (budynek przy ulicy Ostrowieckiej oraz niskie pawilony handlowe i bloki mieszkalne pomiędzy ulicą Warszawską i Ostrowiecką). Budownictwo spółdzielcze to osiedla: „Bulwary" położone pomiędzy ulicą Warszawską a rzeką Białką, „Zabielska" w znacznym oddaleniu od centrum na południowy zachód oraz „Młodych" na północny zachód od centrum. Budownictwo przemysłowe zlokalizowane jest głównie w północnej części Miasta: ulica Międzyrzecka i Budowlanych oraz przy ulicy Kleeberga na południowy zachód od centrum (Spółdzielcza Mleczarnia „SPOMLEK" i Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej „SIMENA"). Budownictwo indywidualne rozwijające się przez cały okres powojenny nasiliło się w latach 70-tych. Powstały osiedla budynków jednorodzinnych - „XXX-lecia" zlokalizowane pomiędzy ulicami Sitkowskiego i Wisznicką oraz najnowsze osiedle z lat 90-tych „Satuń" położone na południe od ulicy Wisznickiej w sąsiedztwie szpitala. Nowe realizacje są już ciekawsze architektonicznie. Mieszkalnictwo typu jednorodzinnego, związane jest z obsługą lokalnego rynku pracy. Nieliczna zabudowa zagrodowa wykazuje tendencje do przekształcania się w budownictwo jednorodzinne.

Najbardziej skoncentrowane układy zabudowy na obszarze miasta występują w obrębie Śródmieścia, a także w tradycyjnych, poza-dolinnych układach struktury miejskiej – na pozostałym obszarze. W strukturze przestrzennej Śródmieścia przeważają układy o kierunku wschód-zachód, poza Śródmieściem – układy północ-południe. Zespoły i większe kompleksy lasów koncentrują się w północno-wschodniej części Miasta. Wschodnia i południowa część obszaru miasta pozostaje rejonem upraw rolniczych.

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski lasy zajmują powierzchnię 79,43 ha, co stanowi 4% ogólnej jego powierzchni. Lasy w mieście stanowią 0,01% lasów w województwie lubelskim (568 009 ha).
Lasy w mieście występują w 3 kompleksach: Radzyń Miasto ‑ 0,41 ha, Radzyń Koszary ‑ 0,27 ha, Kozirynek Nowy ‑ 78,75 ha. Są to przede wszystkim lasy olsowe. Lasy na terenie Miasta stanowią własność prywatną. Na terenie miasta Radzyń Podlaski występują 2 gatunki zwierząt chronionych: dzięcioł czarny i dzięcioł średni.

W zakresie zieleni urządzonej na terenie Miasta Radzyń Podlaski można wyróżnić:

- ✓ Parki miejskie ‑ 2,32 ha,

- ✓ Park przy Zespole Pałacowo-Parkowym (pałac Potockich) przy ul. Jana Pawła II o powierzchni 1,80 ha. Na jego terenie występują dwa cenne drzewostany modrzewia europejskiego. Park jest dobrze zachowany.
- ✓ Park przy pałacu Szlubowskich ul. Sitkowskiego o powierzchni 0,52 ha, zachowany w dostatecznym stanie.
- ✓ Cmentarz parafialny przy ul. Bł. Męczenników Podlaskich o powierzchni 0,60 ha, na jego terenie występuje uznany za pomnik przyrody cenny jałowiec pospolity. Cmentarz wymaga zabiegów konserwatorskich.
- ✓ Większe skwery – 1,00 ha,
- ✓ Ogrody działkowe – 2,85 ha:
- ✓ Zielone tereny sportowe - 1,50 ha,
- ✓ Aleje i szpaler drzew – 1,50 ha

Ogólna powierzchnia terenów zieleni urządzonej w mieście wynosi 10,45 ha.

Katalog zjawisk, decydujących o sytuacji kryzowej danego obszaru, obejmuje kwestie sfery technicznej, w tym w szczególności stopnia degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz zagadnienia stopnia funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Wśród najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności znajdują się warunki mieszkaniowe Zgodnie z danymi GUS na terenie Miasta Radzyń Podlaski w 2020 r. zlokalizowanych było 6 008 mieszkań o łącznej powierzchni 433 699,00 m^2. Na przestrzeni lat 2015-2020 zanotowano około 5%-owy wzrost liczby mieszkań. Przeważającą część zasobów mieszkaniowych stanowią zasoby prywatne (nieco ponad 96%). Zasób komunalny stanowi 230 mieszkań o łącznej powierzchni 8 591 m^2. Zasób komunalny zmniejsza się stopniowo, ponieważ mieszkania wykupowane są prze najemców dzięki udzielonej przez Radę Miasta bonifikacji w wysokości 90% wartości mieszkania. Zakład Gospodarki Lokalowej posiada w swoich zasobach 7 lokali socjalnych usytułowanych w 5 budynkach o łącznej powierzchni 319,10 m^2. Są to mieszkania o obniżonym standardzie (bez dostępu do bieżącej wody i kanalizacji sanitarnej, o niewielkim metrażu), w których zamieszkują najubożsi mieszkańcy Radzynia Podlaskiego. W ostatnich latach duża liczba lokali socjalnych została przekształcona w lokale o wyższym standardzie w efekcie wykonanych inwestycji i remontów. Jest to korzystne z punktu widzenia warunków życia, natomiast wiąże się z większymi opłatami za mieszkanie. Stąd też wielu najemców i właścicieli posiada zadłużenie u zarządców lokali. Znaczna część mieszkańców miasta otrzymuje zwrot części kosztów mieszkaniowych w postaci dodatku mieszkaniowego. Jest to świadczenie wypłacane ze środków budżetu miasta na rachunki bankowe zarządców lokali. Wysokość dodatku stanowi różnicę pomiędzy

wysokością wydatków na lokal a określonym procentem dochodu gospodarstwa domowego. Kwota wypłacanych dodatków mieszkaniowych systematycznie maleje, pomimo wzrostu czynszów za lokale (ilość wydanych decyzji i kwota przyznanych dodatków wynosi odpowiednio: 2016 r. -599; 485 294,63 zł, 2017 r. -519; 413 859,66 zł, 2018 r.465; 355 284,63 zł, 2019 r.-385; 303 669,81 zł, 2020 r.-357; 303 229,91 zł. Dzieje się tak za sprawą prawidłowego i konsekwentnego prowadzenia postępowań administracyjnych, a także dzięki stopniowemu wzrostowi dochodów gospodarstw domowych. W Radzyniu Podlaskim nie istnieje jako taki, problem z deficytem lokali mieszkalnych; istnieje natomiast problem z utrzymaniem lub nabyciem mieszkań przez rodziny osiągające zbyt niskie dochody.[11]

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszania w całym okresie odniesienia wynosi około 72m^2. Z roku na rok zauważalny jest wzrost wartości wskaźnika obrazującego przeciętną powierzchnię użytkową na przypadającą na 1 mieszkańca - w latach 2015-2020 wzrost o 2,3 m^2.

Tabela 13 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych na terenie Miasta Radzyń Podlaski w latach 2015-2020

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	5 711	5 747	5 846	5 934	5 943	6 008
Liczba nowych mieszkań	31	36	99	88	9	65
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m^2]	413 592	416 917	423 231	428 069	429 611	433 699
Nowa powierzchnia użytkowa mieszkań [m^2]	2 826	3 325	6 314	4 838	1 542	4 088
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m^2]	72,4	72,5	72,4	72,1	72,3	72,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m^2]	25,8	26,2	26,8	27,2	27,4	28,1
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	4,06	4,06	4,04	4,03	4,03	4,02
Przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,80	2,77	2,70	2,65	2,63	2,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ocena stanu jakości zasobów mieszkaniowych obejmuje także analizę wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne. Dzięki temu możliwe jest określenie warunków socjalno-bytowych mieszkańców oraz wskazanie obszarów deficytowych i problemowych. Na terenie Miasta Radzyń Podlaski długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) w 2020 r. wynosiła 47,6 km. Istniejąca sieć pozwalała na doprowadzenie wody do 95,9% wszystkich mieszkań na obszarze miasta. Około 92,4% mieszkań wyposażonych było w łazienkę, a 88,7% w centralne ogrzewanie.

Na obszarze miasta istnieje również sieć gazowa. Długość czynnej sieci gazowej wynosi 61 379 m, natomiast liczba przyłączy wynosi: 1 646 szt., w tym: 1 517 szt. to przyłącza do budynków

[11] Zaczerpnięte z: „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2025"; Uchwała nr XXVII/174/2021 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 25 maja 2021 r.

mieszkalnych. Istniejąca infrastruktura pozwala na zaopatrzenie w gaz około 30% mieszkań. W okresie lat 2015-2020 stopniowo uzupełniano infrastrukturę.

Tabela 14 Dynamika zmiany wyposażenia mieszkań w Mieście Radzyń Podlaski w urządzenia techniczno-sanitarne w latach 2015-2020

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wyposażenie w wodociąg (%)	95,6	95,6	95,7	95,8	95,8	95,9
Wyposażanie w łazienkę (%)	92,0	92,0	92,2	92,3	92,3	92,4
Wyposażenie w centralne ogrzewanie (%)	88,1	88,1	88,4	88,5	88,6	88,7
Wyposażanie w gaz sieciowy (%)	22,1	22,4	23,7	24,1	24,8	29,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powyższe dane świadczą, iż poziom wyposażenia mieszkań w podstawową infrastrukturę zabezpieczającą potrzeby socjalno-bytowe mieszkańców jest wysoki. Odsetek lokali pozostających bez wyposażenia w podstawowe urządzenia techniczno-sanitarne jest stosunkowo niewielki. Poziom wyposażenia mieszkań w mieście w infrastrukturę, jest sporo wyższy niż w całym powiecie radzyńskim. Wartości wskaźników kształtują się na poziomie nieco niższym niż średnie dla miast województwa lubelskiego.

Wykres 33 Porównanie poziomu wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne w Mieście Radzyń Podlaski, powiecie radzyńskim i średnio w miastach województwa lubelskiego

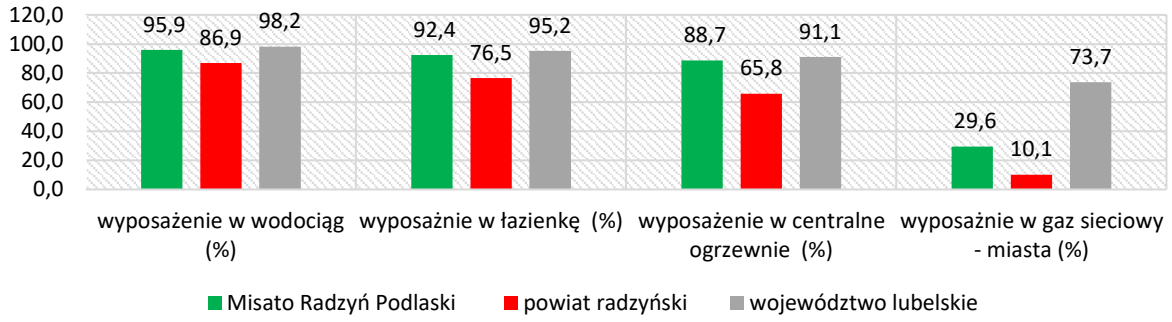

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim kanalizacja sanitarna na terenie miasta funkcjonuje w systemie rozdzielczym. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 49 km. Poziom skanalizowania jest bardzo wysoki. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wynosi 91,03% ogółu budynków. Z infrastruktury korzysta około 89% ogółu ludności. W około 78%-tach kanalizacja służy odprowadzaniu ścieków komunalnych bytowych, w pozostałej części – ścieków przemysłowych. Ścieki doprowadzane są siecią kanalizacyjną do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków przy ul. Kockiej. Oczyszczalnia została rozbudowana i zmodernizowana w latach 2002-2005, przepustowość oczyszczalni wynosi 4 000 m^3/dobę. Do oczyszczalni dopływa średnio ok. 2 700m^3 ścieków/dobę.

Zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie przeprowadzeni diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika obrazującego liczbę budynków korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na 100 budynków mieszkalnych w 2020 r. dla obszaru

całego miasta wynosi: 91,03. Na wyznaczonym obszarze zdegradowanym wskaźnik kształtuje się na poziomie stosunkowo sporo niższym niż średnia dla całego miasta i wynoszącym 87,90. Nieznacznie gorzej wygląda sytuacja w zakresie obszaru rewitalizacji, gdzie wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie 87,72.

System dostarczania ciepła na terenie miasta oparty jest na: systemowych źródłach z sieciami dystrybucji ciepła, lokalnych źródłach z sieciami ciepła zasilanymi paliwami stałymi, gazem ziemnym i olejem opałowym oraz indywidualnych źródłach ciepła zasilanych paliwami stałymi. Potrzeby cieplne (ogrzewanie i wytwarzanie ciepłej wody użytkowej) w mieście zaspokajane są w głównej mierze z systemowych (PEC i kotłownie lokalne) i indywidualnych (piece i kotły węglowe, kotły gazowe) źródeł ciepła. Niewielka część wytwarzanego na terenie miasta ciepła produkowana jest z wykorzystaniem energii elektrycznej. Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej w 2020 r. wynosiła 11,5 km, natomiast długość przyłączy do budynków 8,2 km.

Zaopatrzenie w ciepło w Mieście Radzyń Podlaski odbywa się głównie za pośrednictwem dwóch ciepłowni. Właścicielami systemowych źródeł ciepła są:

- ✓ Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. Radzyń Podlaski, ul. Świętego Brata Alberta Chmielowskiego 12, z sześcioma kotłami o łącznej mocy 29,02 MW, opalanymi węglem kamiennym,
- ✓ Spółdzielnia Mieszkaniowa „DOM", Radzyń Podlaski, ul. Gwardii 15, z czterema kotłami o łącznej mocy 3,6 MW, opalanymi węglem kamiennym i wykorzystanej mocy w 50%. Kotłownia zabezpiecza potrzeby cieplne c.o. i c.w.u budynków osiedla SM DOM.

Ponadto, na obszarze miasta znajduje się 5 kotłowni lokalnych w obiektach użyteczności publicznej i mieszkalnych:

- ✓ w Szkole Podstawowej nr 2 przy ul. Sitkowskiego 3, na gaz ziemny, o mocy 1,32 MW (mo wykorzystana – 1,10 MW), zaopatrująca w ciepło obiekty szkolne i osiedle mieszkaniowe Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, eksploatowana przez Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej;
- ✓ w Szpitalu Powiatowym przy ul. Wisznickiej 111, na gaz ziemny, o mocy 3,8 MW (moc wykorzystana – 2,30 MW);
- ✓ w budynku mieszkalnym przy ul. Brzostowieckiej 2, na gaz ziemny o mocy 0,11 MW (moc wykorzystana – 0,05 MW) , eksploatowana przez Zakład Gospodarki Lokalowej;
- ✓ w obiekcie byłego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych przy ul. Armii Krajowej 2, na węgiel kamienny, o mocy ok. 0,95 MW (moc wykorzystana – 0,30 MW);
- ✓ w budynku przedszkola przy ul. Reja 3, na gaz ziemny, o mocy 0,145 MW (moc wykorzystana - 0,12 MW eksploatowana przez Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej.

Funkcjonuje również 8 kotłowni lokalnych o mocy powyżej 100 kW w n/w zakładach pracy:

- ✓ w Przedsiębiorstwie Usług Komunalnych przy ul. Parkowej 3, na gaz ziemny, o mocy 0,14 MW (moc w całości wykorzystana);
- ✓ na ujęciu wody Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych przy ul. Partyzantów, na gaz ziemny, o mocy 0,165 MW (moc wykorzystana – 0,125 MW)
- ✓ w Przedsiębiorstwie Usług Komunalnych przy ul. Parkowej 3, na gaz ziemny, o mocy 0,14 MW (moc w całości wykorzystana);
- ✓ na ujęciu wody Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych przy ul. Partyzantów, na gaz ziemny, o mocy 0,165 MW (moc wykorzystana – 0,125 MW)
- ✓ w Nadleśnictwie Radzyń Podlaski przy ul. Warszawskiej 131, na węgiel kamienny i drewno, o mocy 0,80 MW (moc wykorzystana – 0,48 MW);
- ✓ w Inspektoracie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przy ul. Armii Krajowej 22-32, na gaz ziemny, o mocy 0,345 MW (moc wykorzystana – 0,32 MW); w Górniczej Fabryce Narzędzi – Podlaskich Zakładach Zbożowych przy ul. Międzyrzeckiej 69, na węgiel kamienny o mocy 0,50 MW i na gaz ziemny o mocy 0,054 MW;
- ✓ w Spółdzielczej Mleczarni „SPOMLEK" przy ul. Kleeberga 12, na węgiel kamienny, o mocy 27,0MW;
- ✓ w Spółce z o.o. „LIDER SKG" przy ul. Partyzantów 52, na gaz ziemny, o mocy 0,156 MW;
- ✓ w Spółce z o.o. „LIDER'S 2000" przy ul. Partyzantów 52, na gaz ziemny, o mocy 0,10 MW[12]

Odmiennie, niż w przypadku korzystania przez budynki mieszkalne z sieci kanalizacji sanitarnej, kształtuje się sytuacja w zakresie dostępu tychże budynków do sieci ciepłowniczej. Zgodnie z uzyskanymi danymi liczba budynków mieszkalnych położonych na terenie miasta i korzystających z sieci ciepłowniczej przypadająca na 100 budynków w 2020 r. kształtowała się na poziomie 9,55. Na wyznaczonym obszarze zdegradowanym wartość wskaźnika kształtuje się na wyższym poziomie i wynosił: 11,93. Najkorzystniej wyglądała jednak sytuacja w analizowanej kwestii w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Zgodnie z przeprowadzoną analizą, na obszarze tym wskaźnik przybiera wartość 41,32. Obszar rewitalizacji obejmuje tereny o jednej z najlepiej rozwiniętych fragmentów infrastruktury sieci ciepłowniczej w skali miasta. Na taki stan rzeczy wpływ ma przede wszystkim bliskie położenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji względem obiektów dostarczających ciepło sieciowe oraz charakter jego zabudowy. Zwarta zabudowa mieszkaniowa decyduje o ekonomicznej rentowności inwestycji w infrastrukturę sieciową. Na taki stan rzeczy wpływa także usytuowanie na obszarze rewitalizacji najstarszych części zabudowy miejskiej, gdzie tego rodzaju infrastruktura była budowana najwcześniej.

[12] *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski*

Ostatnie z analizowanych zagadnień dotyczy wyposażenia budynków w nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Radzyń Podlaski w 2020 r. liczba budynków korzystających z odnawialnych źródeł energii wyniosła: 767 (dane dotyczą kolektorów słonecznych do przygotowywania ciepłej wody użytkowej oraz instalacji fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej ze słońca). Oznacza to, że 31,42 budynków mieszkalnych przypadających na 100 budynków w mieście wykorzystuje OZE do produkcji energii cieplnej lub/i elektrycznej. W obrębie wyznaczonych: obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji sytuacja kształtuje się mniej korzystnie. W zakresie pierwszego z nich wartość wskaźnika wynosi 27,66. Natomiast w obrębie obszaru rewitalizacji wynosi jeszcze mniej, bo zaledwie 26,18.

Wykres 34 Porównanie wyposażenia budynków mieszkalnych w podstawową infrastrukturę techniczną

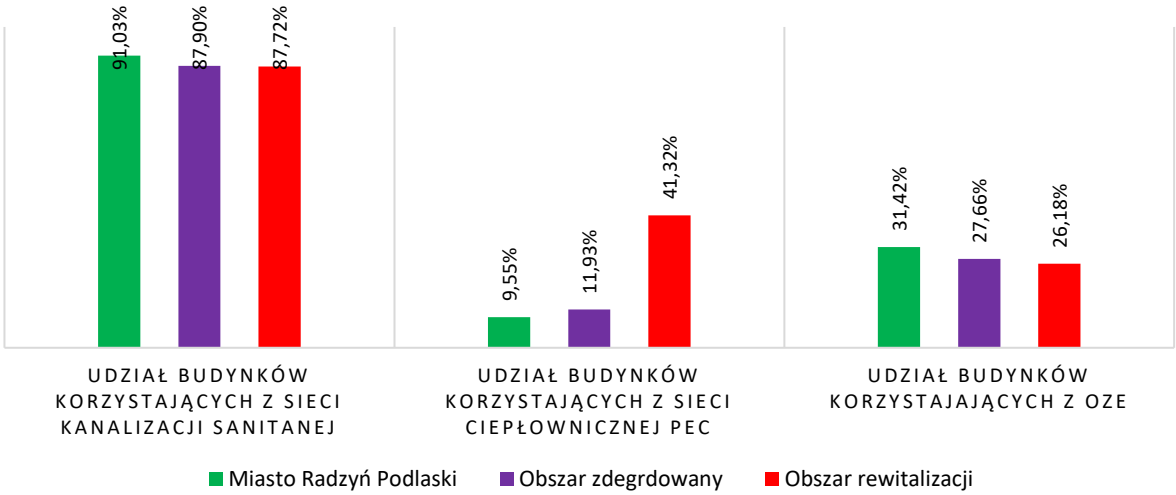

Źródło: Opracowanie własne

Analiza sfery technicznej obejmuje również kwestii degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. Pozyskanie danych dotyczących stanu technicznego budynków będących własnością prywatną i ulokowanych na obszarze rewitalizacji nie było możliwe. Analizie poddano natomiast zasób mieszkalny miasta. Zgodnie z danymi Zakładu Gospodarki Lokalowej w Radzyniu Podlaskim w skład zasobu mieszkaniowego Miasta Radzyń Podlaski wchodzi łącznie 35 budynków mieszkalnych (w tym: 20- budynki komunalne stanowiące własność lub będące w posiadaniu miasta, 13-budynki wspólnot mieszkaniowych, a 1-pozostałe), w których znajduje się łącznie 224 lokali mieszkalnych. Łączna ich powierzchnia użytkowa wynosi: 8 260,31 m^2. Struktura wiekowa budynków jest bardzo zróżnicowana. Przeważająca cześć stanowią budynki wybudowane w okresie lat: 1945-1970 oraz do 1945 r.

Wykres 35 Udział budynków mieszkalnych wchodzących w skład zasobu miasta wg. okresu budowy

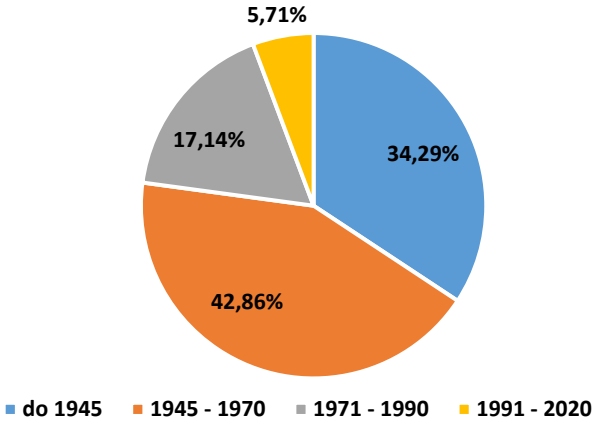

Źródło: *Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022 - 2026*

Stan techniczny budynków z lokalami zasobu mieszkaniowego jest zróżnicowany. Wiele budynków wymaga bardzo dużych nakładów finansowych zarówno na remonty bieżące jak i na ich modernizacje. W poniższych tabelach przedstawiono szczegółową charakterystykę zasobów mieszkaniowych miasta.

Tabela 15 Zbiorcze zestawienie wyposażenia lokali wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego w instalacje i urządzenia

Wyszczególnienie lokali	Ilość lokali ogółem	Ilość lokali z instalacjami i urządzeniami								
		piece	c.o. lokalne	c.o. z sieci miejskiej	Instalacja elektryczna	instancja wodociągowa	instalacja kanalizacyjna	c.c.w.	podgrzewacze wody w lokalu	gaz ziemny
W budynkach komunalnych	188	111	67	10	188	188	188	27	161	10
We wspólnotach mieszkaniowych	36	-	-	36	36	36	35	13	23	-
Pozostałe	1	-	-	1	1	1	1	-	1	-

Źródło: *Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022 - 2026*

Tabela 16 Szczegółowa charakterystyka zasobu mieszkaniowego Miasta Radzyń Podlaski

Lp.	Lokalizacja budynku	Rok budowy	Ilość lokali mieszkalnych będących własnością Miasta	Pow. uż. lokali mieszkalnych będących własnością Miasta [m²]	Wyposażenie lokali w instalacje i urządzenia:								
					elektryczna	wodociągowa	kanalizacyjna	c.o. z sieci miejskiej	c.o. lokalne	c.c.w.	gaz ziemny	podg. wody w lokalu	piece
1.	Brzostówiecka 2	1970	10	362,42	x	x	x		x		x	x	
2.	Budowlanych 4	2006	25	762,01	x	x	x		x	x		x	
3.	Budowlanych 2a	2018	32	786,62	x	x	x		x	x	x	x	
4.	Bulwary 8	1969	2	103,30	x	x	x	x				x	
5.	Bulwary 10	1973	1	37,30	x	x	x	x				x	
6.	Jana Pawła II 6	1970	2	82,23	x	x	x	x				x	

Lp.	Lokalizacja budynku	Rok budowy	Ilość lokali mieszkalnych będących własnością Miasta	Pow. uż. lokali mieszkalnych będących własnością Miasta [m²]	Wyposażenie lokali w instalacje i urządzenia: elektryczna	wodociągowa	kanalizacyjna	c.o. z sieci miejskiej	c.o. lokalne	c.c.w.	gaz ziemny	podg. wody w lokalu	piece
7.	Koszary 1	< 1945	18	529,26	x	x	x					x	x
8.	Koszary 2	< 1945	18	663,06	x	x	x					x	x
9.	Koszary 3	< 1945	17	643,33	x	x	x					x	x
10.	11-go Listopada 36A	< 1945	1	40,60	x	x						x	x
11.	Międzyrzecka 3	1960	1	63,00	x	x	x					x	x
12.	Ostrowiecka 26	< 1945	4	145,99	x	x	x					x	
13.	Ostrowiecka 28	< 1945	4	129,91	x	x	x					x	
14.	Ostrowiecka 30	1967	6	260,50	x	x	x	x				x	
15.	Ostrowiecka 5	1964	1	26,01	x	x	x	x				x	
16.	Ostrowiecka 58	< 1945	2	121,49	x	x	x					x	x
17.	Parkowa 1a	< 1945	8	321,79	x	x	x					x	x
18.	Parkowa 31	1955	17	722,50	x	x	x					x	x
19.	Płudzińska 24	<1945	1	28,03									
20.	Pomiarowa 2	1973	13	524,32	x	x	x					x	x
21.	Sienkiewicza 1	1958	3	143,10	x	x	x					x	x
22.	Spółdzielcza 5	1975	2	106,52	x	x	x	x		x			
23.	Spółdzielcza 8	1973	2	81,01	x	x	x	x		x			
24.	Warszawska 10	1969	1	36,45	x	x	x	x				x	
25.	Warszawska 11	1957	1	45,92	x	x	x	x				x	
26.	Warszawska 4	1963	2	84,85	x	x	x	x				x	
27.	Warszawska 46	1985	1	51,03	x	x	x	x		x			
28.	Warszawska 48	1986	4	186,89	x	x	x	x		x			
29.	Warszawska 50	1990	6	299,14	x	x	x	x		x			
30.	Warszawska 6	1962	4	177,49	x	x	x	x				x	
31.	Wojska Polskiego 8	< 1945	4	240,24	x	x	x					x	x
32.	Wojska Polskiego 12	1964	3	104,10	x	x	x					x	x
33.	Wojska Polskiego 13	< 1945	5	181,16	x	x	x					x	x
34.	Zamkowa 2	1955	3	168,74	x	x						x	x
Ogółem			224	8260,31	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Źródło: *Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022 - 2026*

W związku z brakiem danych dotyczących prywatnego zasobu (mieszkaniowego i innego), w ramach niniejszej analizy, dokonano weryfikacji stanu technicznego budynków wchodzących w skład

zasobu miasta. W świetle pozyskanych danych łączna liczba budynków wymagających podjęcia pilnej interwencji wynosi 23 obiekty, w tym: 10 budynków przeznaczonych jest dla funkcji mieszkaniowych, 2 budynki w chwili obecnej nie są użytkowane, a pozostałe 11 budynków przeznaczonych jest dla potrzeb prowadzenia usług o charakterze publicznym (m.in. prowadzenie placówek przedszkolnych, szkolnych czy Radzyńskiego Ośrodka Kultury). 91% z tychże budynków usytułowanych jest w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

W poniższej tabeli zawarto informacje w zakresie budynków wymagających podjęcia pilnej interwencji wraz z ze wskazaniem zakresu niezbędnych prac oraz ich usytuowaniem w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Tabela 17 Zestawienie zasobów nieruchomości będących własnością Miasta Radzyń Podlaski usytuowanych w obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem zakresu wymaganej interwencji

Lp.	Rodzaj budynku i jego adres	Zakres wymaganej interwencji
1.	Budynek biurowy ul. Warszawskiej 32	Budynek wymaga kompleksowej termomodernizacji
2.	Budynek mieszkalny ul. Zamkowa 3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
3.	Budynek mieszkalny ul. Parkowa 31	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
4.	Oranżeria (siedziba ROK) ul. Jana Pawła II 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami - w budynku znajdują się pomieszczenia, którym można nadać nowe funkcje
5.	Budynek mieszkalny ul. Cicha 17	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
6.	Budynki mieszkalne ul. Koszary 1-3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
7.	Część usługowa budynku ul. Ostrowiecka 30	Budynek wymaga kompleksowej termomodernizacji
8.	Budynek mieszkalny ul. Ostrowiecka 64	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami

9.	Budynek mieszkalny oraz pozostałe ul. 11 Listopada 36a	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
10.	Nieużytkowany budynek oświatowy ul. Armii Krajowej 2	Budynek jest zdegradowany i nieużytkowany- wymaga kompleksowej rewitalizacji w celu nadania mu nowych funkcji
11.	Budynek Przedszkola ul. Armii Krajowej 12	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
12.	Budynek szkoły ul. Jana Pawła II	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
13.	Budynek biurowy ul. Parkowa 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
14.	Miejsce Pamięci ul. Warszawska 5a	Budynek wymaga następujących prac: - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
15.	Budynek mieszkalny ul. Warszawska 8a	Budynek wymaga przeprowadzenia kompleksowej termomodernizacji
16.	Budynek mieszkalny ul. Międzyrzecka 3	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
17.	Budynek mieszkalny ul. Płudzińska 24	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - kompleksowa termomodernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
18.	Budynek mieszkalny ul. Budowalnych 4	Budynek wymaga następujących prac: - modernizacja - dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
19.	Nieużytkowany budynek ul. Budowalnych 8b	Budynek jest zdegradowany i nieużytkowany- wymaga kompleksowej rewitalizacji w celu nadania mu nowych funkcji

Źródło: Dane UM w Radzyniu Podlaski

4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

O strukturze funkcjonalno-przestrzennej Miasta Radzyń Podlaski decyduje szereg czynników: zarówno położenie w obszarze województwa, jak i zespół warunków naturalnych samego zespołu miejskiego. Pod względem ukształtowania przestrzeni zainwestowanych – najbardziej skoncentrowane układy zabudowy na obszarze miasta występują w obrębie centralnej jego części („Śródmieścia"), a także w tradycyjnych, pozadolinnych układach struktury miejskiej – na pozostałym obszarze. W strukturze przestrzennej centrum miasta przeważają układy o kierunku wschód-zachód, a poza nim – układy północ-południe. Zespoły i większe kompleksy lasów koncentrują się w północno-wschodniej części miasta. Wschodnia i południowa część obszaru miasta pozostaje rejonem upraw rolniczych.

W obszarze Miasta Radzyń Podlaski wyróżniają się obszary funkcjonalne:

- ✓ ekologiczny – lasy oraz ekosystem doliny rzeki Białki; są to tereny stanowiące elementy regionalnego i międzyregionalnego systemów korytarzy i węzłów ekologicznych;
- ✓ urbanizacji – obejmujący tereny koncentracji zabudowy mieszkalnej i usługowej, tworzące pasma i wielkoobszarowe skupiska zainwestowania o mieszanej strukturze użytkowania – w obszarze tym wyróżnia się zabytkowy układ urbanistyczny Śródmieścia;
- ✓ rolniczy – obejmujący otwarte tereny miasta, tj.: grunty orne oraz łąki i pastwiska; wiodącą funkcją tych terenów jest gospodarka rolno-leśna wraz z osadnictwem obsługującym areał rolny.

Główne funkcje wyznaczonego obszar rewitalizacji to:

- ✓ mieszkaniowa – jednorodzinnej i wielorodzinnej
- ✓ mieszkalnictwa ekstensywnego (m.in. ul. Międzyrzecka),
- ✓ usługowa- użyteczności publicznej i usług komercyjnych,
- ✓ przemysłowo-usługowa (tereny w północnej części miasta, w rejonie ul. Lendzinek I, ul. Lendzinek II, ul. Brzostówieckiej oraz ul. Międzyrzeckiej)
- ✓ rekreacyjna.

Dziedzictwo kulturowe Miasta Radzyń Podlaski charakteryzuje znaczna ilość obiektów i obszarów zabytkowych – chronionych oraz obiektów i obszarów o znaczeniu archeologicznym, będące świadectwem wieków minionych oraz potwierdzeniem lokalnej tradycji kulturowej. Lokalne zmiany i dewastacje architektoniczne oraz błędy przestrzenne spowodowały zmiany tradycyjnego charakteru krajobrazu kulturowego. Dyspozycja przestrzenna pozostała niezmieniona wyłącznie w obrębie obszarów podlegających ścisłej ochronie konserwatorskiej. Wśród zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego usytułowanych na obszarze rewitalizacji znajdują się:

- ✓ zespół rezydencjonalno-urbanistyczny: pałac, oficyny, rampa dziedzińca z bramą i mostem, oranżeria, założenie dróg i stawów przed pałacem, park, kościół pw. Trójcy Przenajświętszej, z wyposażeniem w zabytki ruchome, dzwonnica bramowa, mur cmentarza kościelnego z bramkami, drzewostan w gran. cmentarza kościelnego, budynki na terenie cmentarza kościelnego – ul. Ostrowiecka 1, A/303 (strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej),
- ✓ Budynek Gimnazjum Sejmikowego, wraz z otoczeniem – ul. Armii Krajowej 21, A/1653[13].

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dot. obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską zgodnie z ewidencją zabytków.

[13] OBWIESZCZENIE NR 1/2022 LUBELSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W LUBLINIE z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego

Tabela 18 Obiekty i obszary objęte ochroną konserwatorską zgodnie z ewidencją zabytków w granicach obszaru rewitalizacji

Wyszczególnienie	Dane adresowe	Nr działki
kamienica, 1926 r	ul. Ostrowiecka 26	628/2
kamienica, 1908 r.	ul. Ostrowiecka 28	628/1
budynek (d. bank żydowski, obecnie sklepy) z poł. XIX w.	ul. Ostrowiecka 3	810/11
mansjonaria z okresu XVII/XVIII w.	ul. Ostrowiecka 3	810/11
kamienica, lata 30 XX w.	ul. Bohaterów 2	792
dom, ok. 1925 r.	ul. Bohaterów 2	792
dom, XIX/XX w.	ul. 11 Listopada 6-8	2250
dom, lata 10 XX w.	ul. 11 Listopada 9	760
kapliczka przydrożna z XIX w.	ul. 11 Listopada 29	743
dom, okres międzywojenny	ul. 11 Listopada 12-14	702, 703
dom, lata 30 XX w.	ul. 11 Listopada 36A	699
piekarnia, lata 30 XX w.	ul. 11 Listopada 40	684/1
dom, XIX/XX w.	ul. Międzyrzecka 4-6	1644/1,1644/2
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 14	1639
dom, lata 20 XX w.	ul. Międzyrzecka 18	1637
dom, XIX/XX w.	ul. Międzyrzecka 23-25	79, 80
dom, II poł. XIX w.	ul. Międzyrzecka 42-44	1528/1,1529/1
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 31	76
dom, II poł. XIX w.	ul. Międzyrzecka 39	325
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 53	61/5
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 58	1520
dom, pocz. XX w.	ul. Międzyrzecka 61	56, 57
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 62	1518
dom, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 73-75	51
młyn, lata 30 XX w.	ul. Międzyrzecka 73-75	56
kamienica, 1929 r.	ul. Ostrowiecka 22	626
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 4	608/2
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 8	610
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 10	611/2, 612
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 12	613/5
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 14	614
kamienica, okres międzywojenny	ul. Ostrowiecka 16	615/1
dom, lata 30 XX w.	ul. Ostrowiecka 31	798
kamienica, lata 20 XX w.	ul. Ostrowiecka 36	552, 551
kamienica z 1929 r.	ul. Ostrowiecka 38	549/2, 549/3
kamienica, lata 20 XX w.	ul. Ostrowiecka 42	547/3
dom, lata 20 XX w.	ul. Ostrowiecka 46	503/3

dom, lata 20 XX w.	ul. Ostrowiecka 54	496/1, 496/2
dom z przełomu XIX/XX w.	ul. Ostrowiecka 56	496/2
dom, pocz. XX w.	ul. Ostrowiecka 58A	491/2
dom, II poł. XVIII w.	ul. Warszawska 1	827
budynek gospodarczy, II poł. XVIIIw.	ul. Warszawska 1	827
dom, XIX/XX w.	ul. Warszawska 5	825/5
kamienica, lata 20 XX w.	ul. Warszawska 5A	825/6, 824/2
kamienica, lata 50 XX w.	ul. Warszawska 7	825/5
dom, II poł. XIX w.	ul. Warszawska 16	807
dom, ok. 1867 r.	ul. Warszawska 59	676
lata 30 XX w.	ul. Warszawska 61	675
dom, lata 20 XX w	ul. Ogrodowa 19	2033/1
dom, lata 20-30 XX w.	ul. Ogrodowa 19A	2033/2
budynek, obecnie szkoła podstawowa nr 1, lata 50 XX	ul. Armii Krajowej 1	578/6
dom, lata 20 XX w.	ul. Armii Krajowej 2	336/4
dom, dawny budynek straży, lata 50 XXw.	ul. Armii Krajowej 5	531
budynek, obecnie przedszkole miejskie z poł. XX w.	ul. Armii Krajowej 12	362/3
budynek w dawnym zespole Potockich z poł. XVIII w.	ul. Armii Krajowej 4	336/2
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 1	607/2
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 2	607/1
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 3	606/1
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 4	606/2
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 7	591
kamienica, okres międzywojenny	Plac Wolności 10	588/1
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 1	586/1
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 2	584, 585/1
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 3	584
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 4	583
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 5	582
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 6	581
kamienica, okres międzywojenny	Rynek 8	594, 595
kamienica tzw. „Okręgówka", lata 20-30 XX w.	ul. Chomiczewskiego 1	816
kamienica, okres międzywojenny	ul. Dąbrowskiego 10	600/1
dom, II poł. XVIII w.	ul. Gwardii 1	2093
dom, lata 30 XX w.	ul. Gwardii 15	402
budynek gimnazjum sejmikowe, lata 20 XX w.	ul. Armii Krajowej 2	336/4
kapliczka przydrożna poświęcona Ignacemu	ul. Jana Pawła II	2261

Źródło: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski*

Ostatnią grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan

techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

Dostępność do usług społecznych oraz ich dywersyfikacja jest istotna i odgrywa kluczową rolę w ocenie jakości życia mieszkańców. Mając na względzie specyfikę Miasta Radzyń Podlaski nie stwierdzono obszarów niemających dostępu do tego rodzaju usług. Wyznaczony obszar rewitalizacji stanowi główne skupisko różnego rodzaju usług publicznych w Mieście Radzyń Podlaski. Obszar rewitalizacji stanowi centrum życia kulturalnego całego miasta. Należy w tym względzie wskazać na kluczowe obiekty infrastruktury kulturalnej: Radzyński Ośrodek Kultury (ul. Jana Pawła II 4), Miejska Biblioteka Publiczna (ul. Armii Krajowej 5).

Na obszarze rewitalizacji ulokowana jest także spora część placówek oświatowo-wychowawczych w mieście, m.in. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim (ul. Jana Pawła II 25), Przedszkole Miejskie nr 1 (ul. Armii Krajowej 12), Kacperek Niepubliczne Przedszkole (Międzyrzecka 98), Pałac Potockich- Państwowa Szkoła Muzyczna (Jana Pawła II 2).

Obszar rewitalizacji to także centrum usług administracyjnych Radzynia Podlaskiego. Zlokalizowane są tutaj: Urząd Miasta i Urząd Stanu Cywilnego (ul Warszawska 32), Starostwo Powiatowe (plac Potockiego 1), Powiatowy Urząd Pracy (ul. Chomiczewskiego 10), Komenda Państwowej Straży Pożarnej (ul. Pomiarowa 1), Urząd Skarbowy (ul. Lubelska 1), ZUS Inspektorat w Radzyniu Podlaskim (Armii Krajowej 22/32), Zakład Gospodarki Lokalowej (u. Lubelska 5). W obszarze tym koncertują się również instytucje pomocy społecznej, tj. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (Warszawska 32), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (ul. Lubelska 5).

Na potrzeby niniejszego opracowania ocenie poddano poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu. Zagadnienie to ilustruje skalę potrzeb związanych z przebudową przestrzeni publicznej. Ze względu na brak szczegółowych raportów dotyczących przestrzeni miejskich np. audytów, raportów i innych opracowań, oceny prowadzone były na podstawie wizji lokalnej, wiedzy o mieście i pełnionych funkcjach przez poszczególne obszary. W ramach powadzonej analizy zidentyfikowano przestrzenie publiczne znajdujące się w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji i wyselekcjonowano te, które w pierwszej kolejności wymagają podjęcia interwencji. W poniższej tabeli zaprezentowano informacje w zakresie tychże obszarów.

Tabela 19 Zestawienie przestrzeni publicznych na ternie Miasta Radzyń Podlaski wymagających podjęcia interwencji

Lp.	Przestrzeń publiczna	Zakres wymaganej interwencji
1.	Park Miejski ul. Jana Pała II 2 około 7,5 ha	- uporządkowanie, zagospodarowanie terenu (staw, alejki, stworzenie ogrodu),
2.	Stawy przy Pałacu ul. Jana Pała II 2 około 4,00 ha	- odrestaurowanie grobli, zagospodarowanie terenu, pielęgnacja roślinności i zieleńców, uporządkowanie stawów,
3.	Teren przypisany dla ul. Partyzantów działka nr 1714/40, stawy oraz teren wokół stawów około 4,9 ha	- oczyszczenie stawów, zagospodarowanie terenu zielenią, stworzenie ścieżki edukacyjnej
4.	Zieleniec przed Starostwem Powiatowym, Plac Potockiego, działka nr 809 około 0,1 ha	- nasadzenia roślinności, pielęgnacja zieleni
5.	ul. Warszawska ok.0,52 ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych
6.	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego ok. 0,45ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych
7.	ul. Zabielska ok.0,55 ha	- remont chodników, stworzenie ścieżek rowerowych
8.	Boisko przy Komendzie PSP ul. Pomiarowa	- kompleksowa modernizacja boiska

Źródło: Dane UM w Radzyniu Podlaski

Analiza przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji wykazała, że konieczne jest uporządkowanie kwestii związanych z dostępnością transportową centrum i poprawą dostępności terenów Parku Miejskiego oraz stawów znajdujących się przy Pałacu, dostosowanie istniejących ciągów komunikacyjnych, rozszerzenie stref parkingowych oraz rozwój systemu ścieżek rowerowych. Ponadto, wskazuje się na konieczność rozwoju oferty usługowej, kulturalnej i turystycznej obszaru rewitalizacji, przy jednoczesnej poprawie dostępności obszaru oraz modernizację i dostosowywanie centrum miasta do aktualnych potrzeb. Dostrzega się niski poziom dostosowania tego obszaru w kontekście funkcjonowania oraz jakości usług społecznych odpowiednich do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (konieczność dostosowania obiektów, budynków czy przestrzeni dla potrzeb osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami). Z uwagi na to, jako kluczowe uznaje się przywrócenie tej przestrzeni dawnej jakości i funkcjonalności, która obecnie odbiega od standardów oczekiwanych przez mieszkańców, a także dostosowanie jej do zidentyfikowanych potrzeb i wyzwań. W szczególności należy zwrócić uwagę na konieczność rewitalizacji budynków oraz przestrzeni zajmowanych niegdyś przez Zespół Szkół Zawodowych znajdujących się przy ulicy Armii Krajowej. W ocenie mieszkańców obszaru rewitalizacji obiekt ten wymaga pilnej interwencji. W chwili obecnej jego potencjał nie jest wykorzystywany. Z drugiej strony na w obrębie miasta zauważalny jest deficyt miejsc świadczących

usługi kulturalne oraz turystyczne na poziomie oczekiwanym przez współczesnych odbiorców. Ze względu na zachodzące zmiany demograficzne (głównie starzenie się społeczeństwa) konieczny jest rozwój usług na rzecz najstarszych członków lokalnej społeczności czy osób z niepełnosprawnościami. Wśród głównych problemów zgłaszanych przez mieszkańców znajduje się: niewystarczająca jakość oraz ilość usług publicznych pozwalających na atrakcyjne spędzenie czasu wolnego, co jest efektem deficytu miejsc rekreacji i wypoczynku na świeżym powietrzu, niewystarczająca oferta usług dla seniorów pozwalających na pełne ich włączenie do życia społecznego i obywatelskiego, deficyt miejsc opieki dla najmłodszych dzieci, w szczególności brak żłobka publicznego, co wpływa w sposób znaczny na ograniczenie powrotu rodziców (głównie matek) na rynek pracy. Mieszkańcy zwracali również uwagę na stan techniczny infrastruktury Ośrodka Kultury (budynek Oranżerii) oraz braki w wyposażeniu ograniczające w sposób znaczny rodzaj i jakość oferty kulturalnej; brak wszechstronnej oferty, która musi dotyczyć wielu tematów oraz obejmować rożne metody pracy i musi być skierowana do osób pochodzących z wielu grup wiekowych; problemowy jest także brak dostosowania oferty do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym w szczególności z niepełnosprawnościami. Kumulacja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji, dotyczących m.in. wysokiej liczby korzystających z pomocy społecznej, osób bezrobotnych, występowania zjawisk patologicznych, rodzi konieczność podjęcia stanowczej interwencji w tym zakresie. Obszar ten charakteryzuje się również wysoką gęstością zabudowy; przez ten obszar przebiegają również ważniejsze ciągi komunikacyjne, a w związku z tym brak jest rezerw przestrzennych na rozwój infrastruktury technicznej czy komunikacyjnej. Wśród wyzwań zidentyfikowanych na tym obszarze wskazuje się m.in. konieczność poprawy funkcjonalności, a także wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej obszaru, jak i całego miasta. Realizacja tego rodzaju kierunków może następować poprzez tworzenie miejsc spotkań oraz spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, jak również wspieranie inicjatyw i inwestycji, które mają służyć poszerzeniu i rozwojowi oferty spędzania wolnego czasu.

W następnej kolejności przeanalizowano kwestie związane z jakością dróg publicznych. W ramach niniejszej analizy kwestia ta została potraktowana dwuaspektowo. Mając na celu wytypowanie obszarów borykających się z największymi problemami z jednej strony przeanalizowano stan tychże dróg i konieczność podjęcia interwencji polegających na modernizacji istniejących odcinków lub budowie nowych. Z drugiej natomiast strony analizie poddano liczbę zdarzeń drogowych mających miejsce na terenie Miasta Radzyń Podlaski w stosunku do długości dróg występujących na danym obszarze. O wystąpieniu konkretnego zdarzenia drogowego decydują nie tylko umiejętności osób prowadzących pojazdy, lecz nierzadko stan dróg po których się poruszają.

Miasto Radzyń Podlaski położone jest przy bardzo ważnym węźle komunikacyjnym. Na jego obszarze krzyżują się drogi krajowe o znaczeniu międzynarodowym, tj. droga krajowa nr 19 (przebieg:

granica państwa-Kuźnica – Białystok- Siemiatycze –Międzyrzec Podlaski-Kock-Lubartów-Lublin-Kraśnik-Janów Lubelski-Nisko – Sokołów Małopolski –Rzeszów – Babica – Lutcza – Domaradz – Miejsce Piastowe- Dukla – Barwinek – granica państwa) z drogą krajową nr 63 prowadzącą od przejścia granicznego z Białorusią w Sławatyczach (przebieg: granica państwa – Węgorzewo- Giżycko – Pisz – Kisielnica- Łomża – Zambrów – Ceranów – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski - Wisznice – Sławatycze – granica państwa). Łączna długość dróg na ternie miasta wynosi: drogi krajowe - 9,399 km, drogi wojewódzkie - 2,6 km, drogi powiatowe - 10,6 km, drogi gminne – 40,584km.

W celu przeprowadzenia analizy w ramach obszaru obejmującego sferę przestrzenno-funkcjonalną badaniu poddano wskaźnik obrazujący udział dróg o złej nawierzchni w 2020 r. Wartość wskaźnika dla obszaru całego miasta kształtuje się na poziomie: 24,94. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się 20,28 km dróg publicznych, co stanowi 31,26% wszystkich dróg znajdujących się na terenie miasta. W zakresie obszaru rewitalizacji udział dróg o złej nawierzchni wymagającej podjęcia interwencji kształtuje się na poziomie niższym niż średnia dla miasta i wynosi: 11,98%.

Wykres 36 Porównanie udziału dróg publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2020 r. (%)

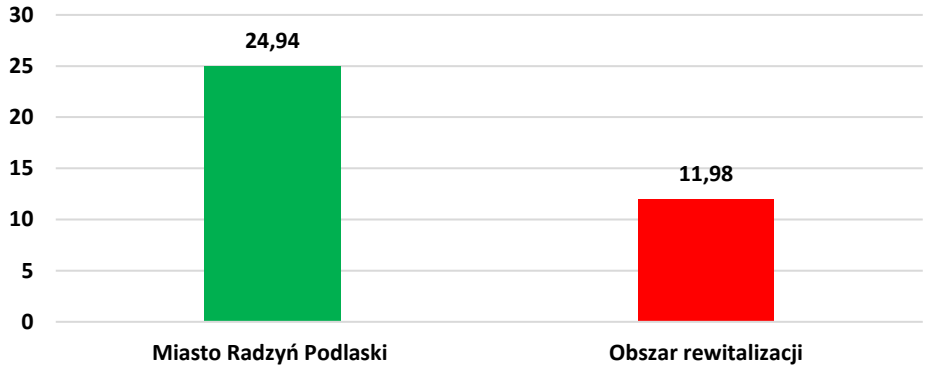

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Komendę Policji w Radzyniu Podlaskim łączna liczba zdarzeń drogowych (wypadki i kolizje), które miały miejsce w 2020 r. na terenie miasta wynosiła: 81. W obrębie wyznaczanego obszaru rewitalizacji miały miejsce 32 zdarzenia drogowe (stanowi to 39,51% wszystkich zdarzeń w mieście). Analizując kwestię zdarzeń drogowych przez pryzmat potencjału ludnościowego zauważyć można, iż kwestia zdarzeń drogowych kształtuje się gorzej w graniach obszaru rewitalizacji. Wartość wskaźnika obrazującego liczbę zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2020 r. dla obszaru całego miasta kształtuje się na poziomie: 0,53. Badany wskaźnik dla obszaru rewitalizacji przybiera wartość wyższą i kształtuje się na poziomie: 0,70.

Wykres 37 Porównanie wskaźnika liczby zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zdiagnozowanych negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, które stanowią przyczynę stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji należy wymienić:

- ✓ brak dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, np. brak miejsc do wypoczynku, rekreacji, spotkań i integracji społecznej,
- ✓ brak dostosowania zabudowy i zagospodarowania terenu do zmian klimatu, np. retencji wody,
- ✓ brak dostosowania budynków i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, np. osób niepełnosprawnych, starszych, dzieci, ograniczający ich dostępność i mobilność.

4.6 Analiza lokalnych potencjałów

W ramach ostatniej części diagnozy, dotychczasową analizę negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji, zestawiono z analizą lokalnych potencjałów- zasobów i możliwości, które mogą przyczynić się do rozwiązywania wskazanych problemów. Analiza dotyczy przede wszystkim potencjałów lokalnych (umiejscowionych w granicach obszaru), jednakże w niektórych przypadkach o potencjale obszaru decydują także instytucje czy zjawiska ogólnomiejskie.

Poniżej zaprezentowano w sposób syntetyczny wyniki przeprowadzonej, w zakresie potencjałów obszaru rewitalizacji, analizy:

- ✓ **Elementy potencjału demograficznego -** Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje w dużej mierze centrum Miasta Radzyń Podlaski, co oznacza, iż swoim zasięgiem obejmuje najstarsze z jego części. Stereotypowe myślenie na ten temat może decydować o postrzeganiu obszaru jako „demograficznie starego", zdominowanego przez seniorów (a więc – mniej aktywną, zdominowaną przez konserwatywny styl życia i zachowawcze wzorce konsumpcji). Przeprowadzone analizy pokazują jednak inny obraz. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie nieco niższym niż średnia dla całego miasta i wynoszącym 18,69%. Z przedstawionych informacji wynika, iż nie należy pomijać czy umniejszać potrzeb seniorów. Na uwadze należy mieć fakt, iż Radzyń Podlaski jest miastem bardzo

intensywnie starzejącym się. Dla realizacji celów rewitalizacji demograficzna „młodość" obszaru rewitalizacji może zostać wykorzystana w następujący sposób:

a) przyjmując założenie, iż ludzie młodsi, w tym wychowujący dzieci, są bardziej skłonni do myślenia perspektywicznego, długofalowego, stąd bardziej zainteresowane strategiczną zmianą sytuacji obszaru; w związku z tym, ułatwi to znalezienie aktywnych partnerów do różnych przedsięwzięć o charakterze strategicznym i osób samodzielnie podejmujących takie przedsięwzięcia;

b) stosunkowo mniejszy udział seniorów w populacji obszaru rewitalizacji może ułatwić osiągnięcie takiej skali działań na rzecz tej grupy, w której znaczna cześć z nich będzie bezpośrednimi beneficjentami jakiegoś działania.

- ✓ **Kadry instytucji publicznych –** bez wątpienia niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra Urzędu Miasta oraz jednostek organizacyjnych (m.in. ROK, MOPS, Środowiskowy Dom Samopomocy). Pracownicy posiadają wieloletnie doświadczenie zarówno w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych i zagranicznych), jak i realizacji szerokiego wachlarza przedsięwzięć (projektów i programów) służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Poza tym instytucje kultury w Radzyniu Podlaskim organizują cyklicznie różnego typu wydarzenia i spotkania nawiązujące do dziedzictwa miasta. W ramach podejmowanych działań umiejętnie łączone są aspekty kultury, edukacji i polityki społecznej.
- ✓ **Instytucje i obiekty publiczne –** na obszarze rewitalizacji umiejscowione są kluczowe w skali całego miasta instytucje i obiekty publiczne (m.in. placówki oświatowe, ROK, UM, Starostwo Powiatowe). Stanowią one centra kultury i życia społecznego. W ich ramach niebagatelne znaczenie pełnią ośrodki wsparcia, które rozszerzają ofertę pomocy społecznej poza standardowy zakres.
- ✓ **Aktywność obywatelska** – obszar rewitalizacji jest już obecnie obszarem dużej aktywności obywatelskiej - wzięto pod uwagę ilość organizacji pozarządowych, które pełną ważną funkcję w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego i aktywizowaniu jednostek na rzecz społeczności. Potencjał ten jest już na tym etapie zauważalny i będzie stanowił punkt wyjścia do planowania dalszych działań w obszarze.
- ✓ **Potencjał kulturowy i dziedzictwa kulturowego** – kapitał ten to w przypadku obszaru rewitalizacji w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego (obszar skupia większość obiektów zabytkowych miasta), a także kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru. Radzyń Podlaski może poszczycić się zabudową wyjątkową w skali kraju. Miasto cieszy się bogatą historią, która prezentowana jest głównie za sprawą pięknych i odnawianych systematycznie obiektów zabytkowych. Bez wątpienia najważniejszym z nich jest wspaniały zespół pałacowo-parkowy. Rokokowa rezydencja – Pałac Potockich - ze względu na wysokie walory artystyczne zaliczana jest do wąskiego grona dziesięciu tego typu założeń w Europie. Należą do tej

grupy m.in. Wersal, drezdeński Zwinger, poczdamski Sanssouci, a w Polsce pałac Branickich w Białymstoku czy królewski Wilanów. Radzyński zespół pałacowo - parkowy reprezentuje francuski typ "entre cour et jardin" (między dziedzińcem a ogrodem). Najznamienitszym przykładem tego typu założeń jest pałac w Wersalu. W takim założeniu budynek główny (corps de logis) leży między dziedzińcem honorowym (cour d'honneur) a ogrodem, znajdującym się na tyłach pałacu. Całość założenia podporządkowana jest zasadzie osiowości - ma kształt wydłużonego prostokąta, gdzie oś symetrii przebiega przez groblę, most wjazdowy, środek korpusu głównego pałacu, a od strony ogrodowej biegnie aleją parku i stawem. Dziedziniec ma kształt zbliżony do kwadratu, z trzech stron jest otoczony budowlą: od północy wznosi się korpus główny, od strony zachodniej i wschodniej - dwa skrzydła boczne ze strzelistymi wieżami bramnymi, o bogatej dekoracji rzeźbiarskiej. Od południa dziedziniec jest zamknięty murem z bramą wjazdową. Jej obramowanie tworzą dwa kwadratowe słupy, ozdobione rzeźbami Redlera - tzw. trofeami. Od północy, za korpusem głównym pałacu, położony jest park, gdzie pozostały ślady pierwotnego barokowego ogrodu z aleją i kanałem wodnym.

W chwili obecnej budynku poddawany jest kompleksowym pracom restauratorsko-konserwacyjnym prowadzonym w ramach projektu dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

Zdjęcie 1 Zespół pałacowo-parkowy w Radzyniu Podlaskim

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

Rzeźby Redlera dekorujące rezydencję Potockich w Radzyniu Podlaskim stanowią ewenement w skali europejskiej i najcenniejszy element zespołu pałacowo - parkowego. Są jedynym tak kompletnie zachowanym zespołem rzeźbiarskim tego artysty, będącego jedną z najwybitniejszych i najbardziej twórczych postaci w dziedzinie rzeźby swej epoki. Poszczególne rzeźby prezentują

wysoki poziom artystyczny a cały zespół tworzy jedność ideowo-artystyczną, mającą za zadanie apoteozę rodów właścicieli, zasług i męstwa przodków, podkreślenie ich szczególnej pozycji społecznej, ukazanie rezydencji jako gniazda cnót, aspiracji artystycznych właścicieli oraz wielkiej miłości łączącej małżonków Eustachego i Mariannę Potockich.

Zdjęcie 2 Rzeźby Redlera dekorujące rezydencję Potockich

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

Kolejnym niezwykle atrakcyjnym elementem zespołu jest budynek Oranżerii, który jest jedyną tego typu budowlą w Polsce, uchodzi za perłę rokoka, stanowi arcydzieło klasy europejskiej. Urzeka pięknem i harmonią. Obiekt znajduje się we wschodniej części parku. Został wzniesiony ok. 1756 r. według projektu Jakuba Fontany na planie dwóch krzyżujących się prostokątów. Korpus główny jest ustawiony frontem na południe, dobudówka mieści w sobie schody prowadzące na galerię części głównej, gdyż oranżeria za czasów Potockich pełniła rolę teatru. Nad środkowym ryzalitem umieszczona jest pełna dynamizmu grupa rzeźbiarska przedstawiająca Rydwan Apollina. Uznawana jest za najwspanialszą rzeźbę Redlera. Nad bocznymi ryzalitami znajdują się dwie grupy rzeźbiarskie z puttami ustawiającymi wazony otoczone girlandami kwiatów.

Obecnie w oranżerii mieści się Radzyński Ośrodek Kultury. W piwnicach od 1996 r. działa Galeria „Oranżeria", w której organizowane są wystawy czasowe.

Zdjęcie 3 Budynek Oranżerii

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

Zdjęcie 4 Rzeźby Redlera na budynku Oranżerii

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

W granicach obszaru rewitalizacji znajduje się również zabytkowy Kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy. Radzyński kościół zaliczany jest do czołowych dzieł architektonicznych tzw. renesansu lubelskiego. Stanowi perłę późnorenesansowego budownictwa sakralnego w Polsce. Styl ten jest odpowiednikiem zachodnioeuropejskiego manieryzmu – renesansu, ale zawierającego już elementy nadchodzącego baroku. Na zewnątrz kościoła można obserwować charakterystyczne elementy budownictwa renesansowego. Należą do nich attyki nad zakrystiami, dorycki fryz biegnący u góry zewnętrznych ścian świątyni, obramowania okien, pilastry, czyli płaskie filary, nieznacznie występujące przed lico ściany, ozdobione liśćmi akantu. Wnętrze – jak wyznaje wiele osób – niezwykle sprzyja wyciszeniu, modlitwie i kontemplacji. Może także dlatego, że jego architekturę i wystrój charakteryzują niezwykła harmonia, proporcja, spokój, piękno najwyższej miary.

Zdjęcie 5 Kościół p.w. Świętej Trójcy w Radzyniu Podlaskim

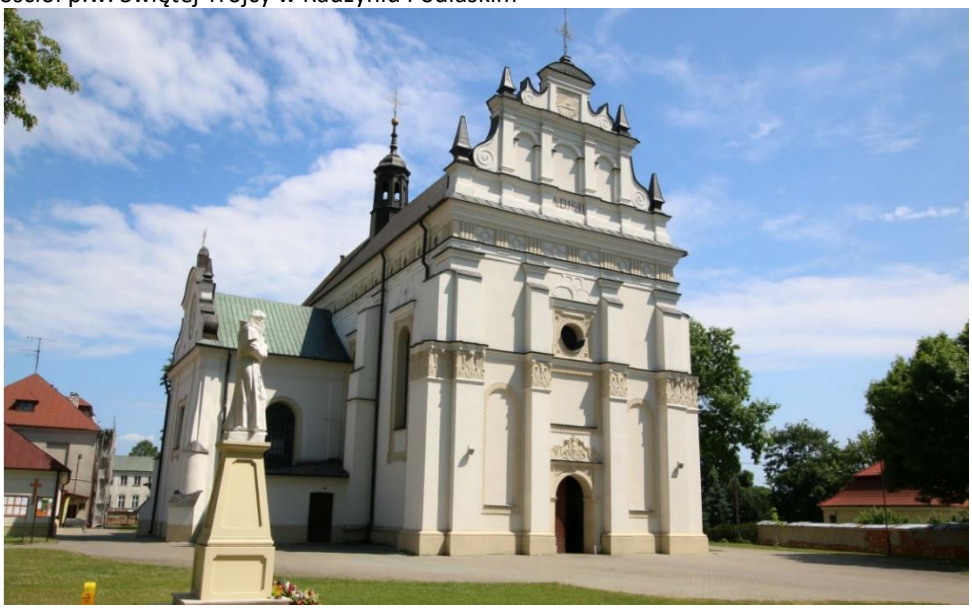

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

Wnętrze kościoła było wzbogacane i urządzane w różnych późniejszych okresach historycznych, dlatego budowla późnorenesansowa zawiera dekoracje manierystyczne, barokowe, rokokowe, klasycystyczne; przechowywane w niej pamiątki i upamiętnienia ważnych wydarzeń historycznych są pamiątką udziału naszych przodków w wielkiej historii regionu i całej Ojczyzny. Po wejściu do świątyni uwagę przyciąga dominujący we wnętrzu ołtarz główny pochodzący z początku XVIII wieku i noszący cechy stylu barokowego. W jego centrum umieszczony jest obraz "Trójca Święta" (1892 r.) namalowany przez cenionego w świecie malarza obrazów religijnych Józefa Buchbindera (1839-1909). W kościele jest wiele ciekawych elementów architektonicznych. Najcenniejszy znajduje się w północnej kaplicy noszącej wezwanie Matki Bożej Różańcowej. Prawdopodobnie jest to najstarsza część kościoła – niegdyś murowana kaplica Bractwa Różańcowego przy drewnianym kościele pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie. Szczególną uwagę przykuwa nagrobek Mniszchów. Dwa posągi wyrzeźbione są ze szwedzkiego, czerwonego marmuru. U góry spoczywa rycerz w zbroi. Posąg na dole przedstawia kobietę w stroju z epoki z atrybutami pobożności (różańcem i książką do nabożeństwa) oraz rękawiczkami – symbolem stanu szlacheckiego, czystości i godności. W górnej części mauzoleum umieszczona jest tablica ze sceną ukrzyżowania. Widnieją na niej figury osób modlących się u stóp krzyża – najprawdopodobniej członkowie rodziny Mniszchów. Ponadto na nagrobku zostały umieszczone liczne ozdoby: postacie płaczące, serafiny, gryfy, essy i rozliczne sztukaterie rzeźbiarsko - architektoniczne.

Nagrobek Mniszchów z radzyńskiego kościoła zaliczany jest do najwybitniejszych zabytków tego rodzaju w Polsce.

Zdjęcie 6 Ołtarz oraz mauzoleum we wnętrzu budynku Kościoła p.w. Świętej Trójcy

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/turystyka/zabytki/palac-potockich.html

Do rozwoju oraz pełnego wykorzystania tego potencjału konieczne jest wzmocnienie roli dziedzictwa w budowaniu spójności społecznej oraz wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym. Ważnym aspekt jest również możliwość adaptacja obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co wpływa korzystnie na zwiększenie dostępności m.in. usług i handlu.

- ✓ **Potencjał naturalny i turystyczno-rekreacyjny –** Miasto Radzyń Podlaski należy do miejsc o bardzo dużym potencjale turystyczno-rekreacyjnym. Od wielu lat czynione są starania, aby dołączyć do grona najciekawszych miejsc na turystycznej mapie nie tylko województwa lubelskiego, lecz całego kraju. Istniejące w obszarze obszaru rewitalizacji „zasoby naturalne"- mowa tutaj głównie o przepięknym zabytkowym Parku Miejskim - choć wymagają podjęcia kosztownych działań, stanowią o ogromnym potencjale obszaru rewitalizacji - mają duże znaczenie dla kontunuowania budowy marki Radzynia Podlaskiego jako miasta atrakcyjnego turystycznie, z szeroką ofertą dla mieszkańców i przyjezdnych. Niezaprzeczalnym potencjałem jest unikatowy charakter miasta – potencjał do istotnego wzrostu ruchu turystycznego.

  Z myślą o podniesieniu atrakcyjności turystycznej utworzona została ścieżka rowerowa biegnąca nad rzeką Białką. Trasa ścieżki przebiega również w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz w pobliżu największych atrakcji turystycznych miasta, m.in. zespołu pałacowo-parkowego, zespołu kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy, oranżerii pałacowej oraz pałacowego parku.
- ✓ **Potencjał aktywności gospodarczej** – potencjał ten to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. Bardzo istotne jest dotychczasowe nabyte doświadczenie rynkowe oraz gotowość do podejmowania ryzyka. To elementy kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby wytworzyć od zera.
- ✓ **Potencjał przestrzeni publicznych** - w granicach obszaru rewitalizacji znajdują się przestrzenie publiczne z bardzo dużym potencjałem. Niezwykle ważną role odgrywa tutaj Park Miejski stanowiący swoiste centrum Radzynia Podlaskiego.

5. Część planistyczna

Niniejsza część Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi odpowiedź na wyniki przeprowadzonej diagnozy. Nie stanowi ona wyłącznie biernej odpowiedzi. W szeregu aspektów nie ogranicza się jedynie do tego, co wynika automatycznie z diagnozy problemów, lecz (opierając się na zdiagnozowanych potencjałach) wychodzi naprzeciw wyzwaniom i wyprzedza powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. W związku z tym, Gminny Program Rewitalizacji oprócz tego, że ma swe źródło w diagnozie, to opiera się na wizji, która stanowi projekcję przyszłości.

Naczelnym celem podejmowanych działań w perspektywie do roku 2030 będzie powstrzymanie degradacji terenów znajdujących się w gorszym położeniu, poprawa jakości życia zamieszkującej tam ludności oraz przywrócenie wyznaczonemu obszarowi rewitalizacji - wskazanemu przez mieszkańców jako wymagającego interwencji -jego pierwotnych, ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju, funkcji. Urzeczywistnienie przedmiotowych celów będzie odbywało się poprzez szereg mniejszych i większych projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich"), realizowanych w równej mierze przez samorząd oraz instytucje publiczne, jak i przez organizacje społeczne oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów" rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom i organizującą aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanego terenu we wszystkich pięciu aspektach:

- **społecznym** – poprzez zapobieganie patologiom społecznym, takim jak alkoholizm czy przemoc w rodzinie, marginalizacji i wykluczeniu mieszkańców pozostających w „gorszej" sytuacji życiowej, kreowaniu zdrowych nawyków przeciwdziałających chorobom cywilizacyjnym dzieci i osób dorosłych (otyłość, nadwaga, wady postawy, choroby narządów ruchu i układu krążenia), odbudowywaniu więzi społecznych i rodzinnych, aktywizacji osób starszych, zwiększeniu szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków; niezwykle istotne jest również rozwijanie i wzmacnianie trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- **gospodarczym** – poprzez stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze rewitalizacji nowych przedsiębiorstw;
- **przestrzenno-funkcjonalnym** – w tym zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego stanowiącego potencjał lokalny;

- **technicznym** – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (m.in. stopień skanalizowania, stan techniczny budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej) – jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności;
- **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

5.1 Wizja i cele rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 3) Gminny Program Rewitalizacji zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja oraz uporządkowany system celów rewitalizacji stanowią spójną całość. Każdy z celów rewitalizacji w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczynia się do realizacji określonego fragmentu wizji, jak również wizji jako całości.

5.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Poniżej zaprezentowano wizję stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji w perspektywie roku 2030. Została ona wypracowana w oparciu o odbyte konsultacje społeczne i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty. Wypracowana przy współudziale społeczności lokalnej wizja obszaru rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju całego Miasta Radzyń Podlaski definiowanej na poziomie obowiązujących lokalnie dokumentów strategicznych. Świadczy to o spójności wizji rozwoju oczekiwanej przez społeczność lokalną, jak i definiowanej przez władze miasta na poziomie dokumentów strategicznych.

Wizja została sformułowana jako zbiór procesów, których przebieg warunkuje nie tylko osiągnięcie doraźnych zmian, lecz tworzy także podstawę dla długofalowego ożywienia wyznaczonego podobszaru rewitalizacji. W wizji uwzględniono wszystkie wymiary rewitalizacji, a także sformułowano specyficzne procesy, które powinny się toczyć w obszarach rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji to opis oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru. Wizja ma na celu: zobrazowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera:

- wyobrażenie, jak powinien wyglądać obszar rewitalizacji w roku 2030;
- wskazanie podmiotów (ludzie, instytucje, organizacje) występujących w tym wyobrażeniu;
- opis relacji zachodzących pomiędzy tymi podmiotami;
- cechy tych podmiotów;
- uszczegółowienie procesów.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji
W 2030 r. w obrębie obszaru rewitalizacji panuje ogólne poczucie ożywienia. Ulega on stopniowemu odrodzeniu, stając się przestrzenią przyjazną do życia, i dobrym miejscem do zamieszkania. ***W efekcie odbudowywania i utrwalania więzi sąsiedzkich i mnogości oddolnych małych inicjatyw wzmocniono spójność społeczną. Regularnie wzrasta liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Na nowo odżył patriotyzm lokalny i przeświadczenie mieszkańców o realnej możliwości kreowania otaczającej ich rzeczywistości. Choć zjawisko wykluczenia społecznego całkowicie nie znikło, to jest ono cały czas stopniowo ograniczane. W wyniku skoordynowanych przedsięwzięć dotyczących wsparcia mieszkańców z grup defaworyzowanych – ubogich, długotrwale bezrobotnych, rodzin z problemami, osób niepełnosprawnych, seniorów – natężenie negatywnych zjawisk społecznych uległo zmniejszeniu.*** ***Stworzone warunki oraz zagwarantowane instrumenty umożliwiają im powrót do życia społecznego i obywatelskiego. Nowe pokolenia mieszkańców obszaru rewitalizacji mają dużo większą (niż obecne) świadomość w zakresie prawidłowych postaw i zachowań ekologicznych, jak również zdrowego trybu życia. Przeświadczone są również o wartości i konieczności ustawicznego kształcenia.*** ***Obszar rewitalizacji jest terenem gwarantującym atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji jego mieszkańców.*** ***Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki inwestycjom publicznym, ale przede wszystkim w efekcie odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Odżyły przestrzenie publiczne, które teraz stanowią miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Są przyjaznymi i bezpiecznymi miejscami spędzania wolnego czasu, rekreacji, ale także prowadzenia działalności społecznej.*** **Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokiej jakości strukturą przestrzenną o walorach umożliwiających zachowanie i wzmocnienie roli funkcjonalnego i historycznego centrum miasta. Centrum miasta i jego zielone otoczenie stale przyciąga mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, ale także innych dzielnic, a także gości spoza miasta. Znikną miejsca zaniedbane. Zdegradowanym obiektom zostaną przywrócone ich pierwotne funkcje lub zostaną nadane nowe istotne dla społeczności lokalnej.** ***Mieszkańcom został zagwarantowany dostęp do wysokiej jakości usług społecznych. Zrealizowane przedsięwzięcia, których głównym zamierzeniem była ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowo-historycznego sprawiły, że obszar rewitalizacji stał się ciekawą rozpoznawalną atrakcją na turystycznej mapie Lubelszczyzny.*** ***Wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Operatywna społeczność w pełni wykorzystuje walory krajobrazowo-przyrodnicze i naturalne, bogactwo dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego, rozwiniętą sieć szlaków turystycznych oraz tras rowerowych do rozwoju społeczno-gospodarczego. Dzięki stworzeniu kompleksowej i zintegrowanej oferty nastąpił rozkwit turystyki.*** **Obszar rewitalizacji stwarza korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej potencjalnym i istniejącym podmiotom gospodarczym.** ***Instytucje publiczne prężnie współpracują, zarówno z podmiotami prywatnymi, jak i organizacjami społecznymi, a model wielopłaszczyznowego zarządzania oraz dojrzałe formy partycypacji społecznej stanowią stały element zarządzania „sprawami publicznymi". Całość tych czynników wpływa pozytywnie na zmianę wizerunku nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całego Miasta Radzyń Podlaski.***

Wyżej zaprezentowana wizja obszaru jest bardzo ambitna, ale jednocześnie możliwa do osiągnięcia. Jednocześnie należy podkreślić, że powodzenie całego Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym urzeczywistnienie wizji obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, zależy w głównej mierze od mobilizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie realizacji dużej liczby działań w „rodzimej" skali, zgodnych z celami Programu lub komplementarnych wobec nich, a dotyczących jakości prywatnego życia.

5.1.2 Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

W świetle ustawowych wytycznych cele rewitalizacji winny być wytypowane w taki sposób, aby implikowały następnie kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

W ramach niniejszego dokumentu wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów szczegółowych przyporządkowanych celom strategicznym. Strukturę niżej zaprezentowanych celów niniejszego dokumentu należy, w całym okresie jego obowiązywania, traktować jako stałą. Aktualizacji (przy uwzględnieniu bieżącej sytuacji) mogą podlegać kierunki działań zmierzające do realizacji wyznaczonych celów.

Rysunek 3 Schemat struktury celów w ramach GPR

Źródło: Opracowanie własne

W ramach prowadzonych prac nad opracowaniem GPR zastanawiano się nad znalezieniem hasła, które najpełniej oddawałoby ideę i priorytetowe zamierzenia procesu rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski. Zdecydowano, iż najbardziej adekwatnym hasłem będzie łacińskie hasło: SURSUM CORDA!, co oznacza: W GÓRE SERCA!. Proces rewitalizacji musi zacząć się od przemiany „serc" samych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszystkie realizowane działania prowadzić mają do zmiany mentalności, nawyków, przyzwyczajeń mieszkańców. Jednocześnie mają 'tchnąć w nich ducha" wiary i przeświadczenia o możliwości kreowania otaczającej rzeczywistości.

Hasło procesu rewitalizacji

SURSUSM CORDA – W GÓRĘ SERCA!

Naturalnym następstwem ww. hasła jest zaprezentowany poniżej cel główny, który określa zakres niezmiennego kierunku działań w perspektywie długoletniej. Przedmiotowy cel stanowi odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

Cel główny

POPRAWA STANDARDU I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI POPRZEZ OPTYMALNE WYKORZYSTANIE JEGO POTENCJAŁU I ZASOBÓW

Wyżej zaprezentowany główny cel rewitalizacji jest wielowątkowy i wielowymiarowy. Zakłada on odnowę obszaru rewitalizacji poprzez ożywienie i rozbudzenie potencjału tkwiącego w nim oraz zamieszkującej tam ludności, czego efektem będzie wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysu. Choć nie zostaną zupełnie zniwelowane zjawiska, które spowodowały jego degradację, to ich skala zostanie znacznie ograniczona. Działania podejmowane w ramach rewitalizacji będą przede wszystkim skupiały się na przeciwdziałaniu problemów społecznych. Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym czy środowiskowym mają za zadanie wspomagać przeciwdziałanie problemom społecznym.

Cele rewitalizacji oraz kierunki rozwoju obszarów rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb skumulowanych na obszarze zdegradowanym. Bezpośrednią inspiracją do ich powstania były wyniki prac mieszkańców podczas prowadzonych konsultacji społecznych. W dniu 7 października 2022 r. zorganizowane zostało spotkanie informacyjno-konsultacyjne, w ramach którego wypracowane zostały zarówno cele, jak i odpowiadające im kierunki działań Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ogółem wyznaczono 3 cele strategiczne oraz 14 celów szczegółowych. Struktura przyjętych w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych została przestawiona na kolejnym rysunku.

Rysunek 4 Cele szczegółowe i operacyjne GPR

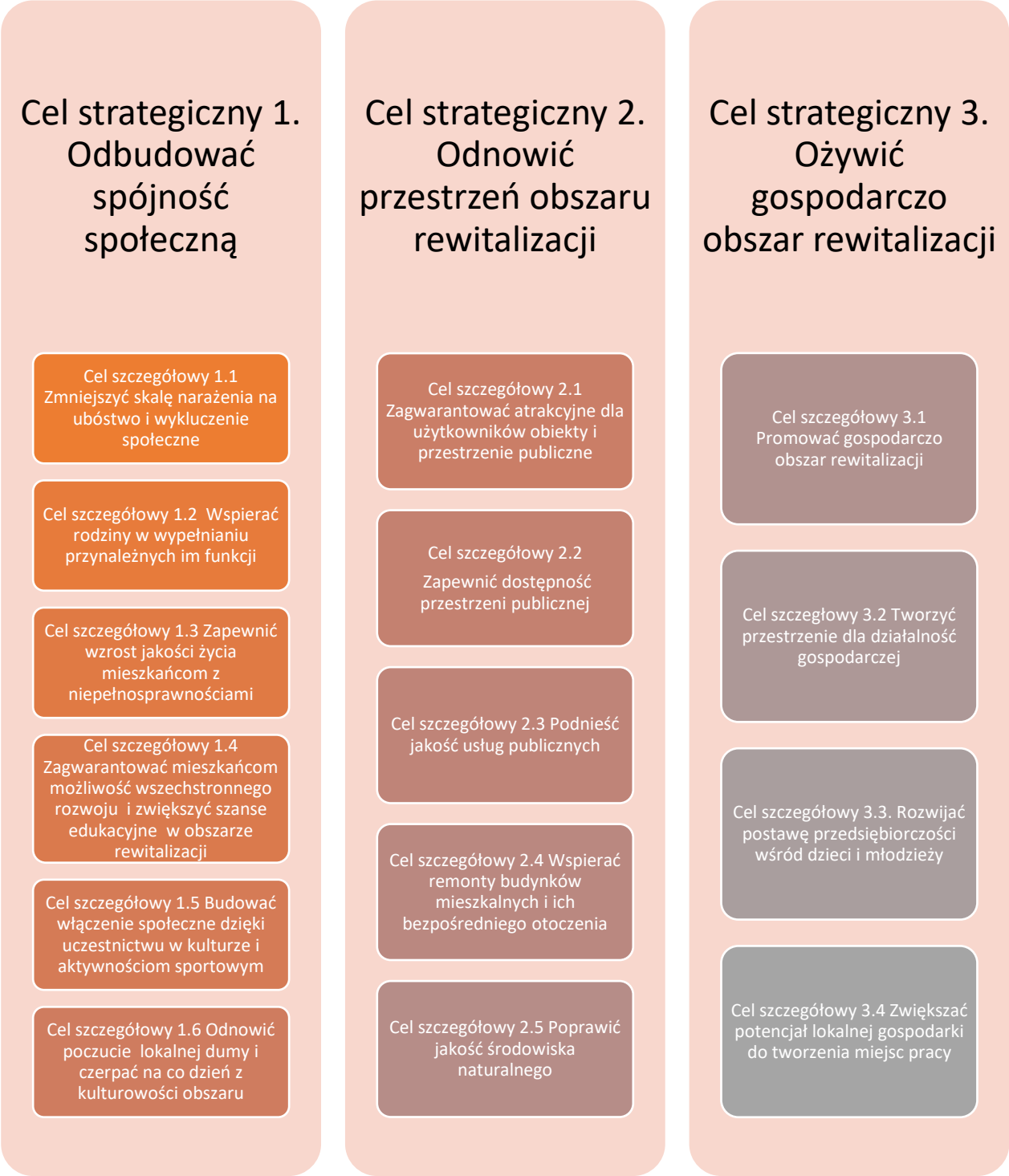

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji społecznych

Wyżej zaprezentowane cele umożliwią ograniczenie rozpoznanych na obszarze rewitalizacji problemów społecznych oraz problemów pozostałych 4 sfer poddanych analizie.

❖ Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną

Konsekwencje zdiagnozowanych i nawarstwiających się od wielu lat dysproporcji wyznaczonego obszaru rewitalizacji stanowi konieczność realizacji działań dążących do osiągnięcia spójności społecznej. W myśl definicji stosowanej przez Radę Europy spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną. Podstawą spójności społecznej jest sieć relacji zaufania budowana w nieustannym dialogu społecznym. Społeczeństwo spójne to wspólnota wolnych, wspierających się nawzajem ludzi, którzy dążą do zbiorowych celów metodami demokratycznymi. Spójność społeczna nie koncentruje się wyłącznie na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa. Jej fundamentem jest tworzenie solidarności w społeczeństwie, tak aby zminimalizować wykluczenie, zwalczać je za pomocą prewencji.

Pierwszy cel strategiczny skupia się na dążeniu do osiągniecia spójności społecznej poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, jego dziedziczeniu, zmniejszenie skali wykluczenia społecznego, którego źródła upatruje się m.in. w bezrobociu, chorobach czy niepełnosprawności. Działania w tym celu będą także zorientowane na wspieraniu rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji, jak również wyrównywaniu szans (edukacyjnych), budowaniu atmosfery sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Ponadto, aby w pełni osiągnąć ww. cel podejmowane będą działania na rzecz walki z różnego rodzaju nałogami oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Jednym z elementów jest zagwarantowanie dzieciom i młodzieży możliwości zwiększenia szans edukacyjnych i rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych nie tylko w warunkach szkolnych, lecz również pozaszkolnych. W związku ze starzejącym się społeczeństwem, istotne jest inicjowanie działań stworzenia systemu usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych na rzecz seniorów. Dodatkowo, aby wzmocnić procesy rewitalizacji konieczne będzie budowanie zaangażowania obywatelskiego we wspólne dobro całej społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego.

❖ Cel szczegółowy 1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne

Aktywne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym stanowi odpowiedź na problemy oraz potrzeby zidentyfikowane zarówno na poziomie analizy danych obiektywnych, a w konsekwencji także przeprowadzonej delimitacji, jak również wyartykułowane w procesie uspołeczniania Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie jego tworzenia. Główne kierunki działań w ramach niniejszego celu będą zatem skierowane na skuteczne planowanie docelowych ścieżek ograniczających wykluczenie społeczne, jak i ubóstwo, które pomimo identyfikowania go jako problem, może być ujmowane w kategoriach skutku (np. bierności społecznej, zawodowej, zdrowotnej itp.). Urzeczywistnienie celu nastąpi poprzez organizację szkoleń i warsztatów, mających na celu nabycie nowych umiejętności, umożliwiających zdobycie pracy, a także prowadzenie spotkań z zakresu doradztwa zawodowego, w zakresie ukierunkowania osób bezrobotnych i ich powrót na rynek pracy. Dużą rolą w tym zakresie będą pełnić instytucje rynku pracy (takie jak np. Powiatowy Urząd Pracy).

Istotną rolę będą również odgrywały różnego rodzaju inicjatywy mające na celu zmianę przyzwyczajeń i sposobu myślenia oraz postrzegania rzeczywistości przez dzieci i młodzież. Obserwowane od lat negatywne wzorce (głównie w domu czy w środowisku rówieśniczym) utrwalają w najmłodszych członkach lokalnej społeczności nieprawidłowe przyzwyczajenia typu: brak przeświadczenia o konieczności zdobywania kolejnych etapów edukacji.

Ostatnim z elementów jest aktywne działanie na rzecz najstarszych członków lokalnej społeczności. Kierunki działań przewidziane w ramach niniejszego celu operacyjnego uwzględnią aktualne trendy demograficzne oraz prognozy w ich zakresie. W związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa oraz wzrostem długości życia ludności w naturalny sposób zwiększa się popyt na usługi z zakresu pomocy osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Wdrożone zostaną przedsięwzięcia mające na celu poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszej grupy mieszkańców oraz działania wspierające utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej (pielęgnacja, pomoc w usługach domowych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, dowożenie gorących posiłków, zabiegi rehabilitacyjne w domu, pomoc w dokonywaniu zakupów, pomoc techniczna w gospodarstwie domowym, pranie, wsparcie rehabilitacyjne). Budowanie przestrzeni do spotkań i działań międzypokoleniowych, jak również kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, jako aktywnych, dążących do doskonalenia swoich umiejętności, przy udziale administracji publicznej, sektora prywatnego i NGO, wpłynie na przełamywanie negatywnych stereotypów związanych z fizycznymi aspektami starzenia się oraz będzie zapobiegać samotności i wykluczeniu osób starszych. Rozwiązaniem istniejących problemów może być rozwój tzw. alternatywnych form opieki.

Wśród niekonwencjonalnych form należy wymienić pomoc sąsiedzką oraz wolontariat. W obecnej sytuacji najlepszym rozwiązaniem jest podjęcie różnego rodzaju działań, które miałyby głównie zapobiegać marginalizacji społecznej.

Aktywna starość jest wciąż jeszcze czymś nowym w polskich warunkach. Nadal jako społeczeństwo ulegamy stereotypom osoby starszej: schorowanej, samotnej, nieaktywnej. Wobec czego istotne będzie podjęcie działań pozwalającym osobom starszym aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i obywatelskim. Kluczowa rola w osiągnięciu tego celu będzie przypisana organizacjom społecznym. Stanowią one dobrą formę aktywizacji seniorów. Bierność w życiu zawodowym i społecznym, ograniczenie kontaktów międzyludzkich ewidentnie przyczynia się do pogorszenia kondycji psychicznej i fizycznej osób starszych. Dlatego też należy podjąć wszelkie starania zwiększające aktywność życiową osób starszych. Praca zawodowa czy też społeczna może być szansą na przywrócenie własnej wartości, poczucia pożyteczności.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.1
- aktywne wspomaganie wszelkich form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa, ugruntowanie przeświadczenia o konieczności zdobywania kolejnych szczebli wykształcenia **- rozwój usług społecznych realizowanych na rzecz najmłodszych członków lokalnej społeczności, np. w formie pracy podwórkowej** **- edukacja w zakresie zarządzania gospodarstwem domowym** **- aktywne wspieranie mikro-inicjatyw samopomocowych, współdziałania sąsiedzkiego, projektów wymiany usług i współużytkowania dóbr, w celu budowania trwałej sieci wzajemnego wsparcia** **- aktywne wspieranie wszelkich inicjatywy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu z życia społecznego i obywatelskiego grup defaworyzowanych** **- zwiększanie zasięgu prowadzonych działań wspierających (np. porady psychologiczne, zawodowe czy pedagogiczne)** **- prowadzenie działań profilaktycznych i minimalizujących zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkomanii oraz innych uzależnień** **- prowadzenie działań informacyjnych na temat praw osób doświadczających przemocy oraz form przeciwdziałania przemocy** **- szerokie wdrożenie w miejskich zamówieniach społecznych klauzul społecznych oraz instrumentów ustawy o rewitalizacji wspierające zatrudnienie lokalne u wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych** **- rozwój systemu usług społecznych na rzecz osób starszych i schorowanych** **- wparcie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania** **- realizacja akcji i imprez lokalnych służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych** **- angażowanie osób starszych w inicjatywy woluntarystyczne sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowanie tradycji i zwyczajów** **- zapewnienie warunków do kontynuowania rozwoju osobistego przez seniorów** **- stworzenie warunków do przekazywania wiedzy i umiejętności przez seniorów młodszym pokoleniom** **- promowanie idei wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej** **- rozwój ekonomii społecznej**

❖ Cel szczegółowy 1.2 Wspierać rodziny w wypełnianiu przynależnych im funkcji

W ramach niniejszego celu intensywnie rozwijane i wspierane będą przedsięwzięcia prowadzone na rzecz wspierania rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji. Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,

które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Podstawowym założeniem działań prowadzonych na rzecz rodzin wymagających pomocy będzie przeświadczenie, o tym że zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Rodzina dysfunkcyjna jest zamknięta, zakłamana (chroni „tajemnicę rodzinną"), panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona raczej na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Wśród najczęściej występujących dysfunkcji należy wymienić: alkoholizm, inne uzależnienia lub choroby psychiczne w rodzinie, przemoc fizyczną lub psychiczną, maltretowanie, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny, czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka, nadużycia emocjonalne. Często mimo braku otwartego zgłaszania tego typu negatywnych zjawisk; są one obecne zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i w całym Mieście Radzyń Podlaski. Jednocześnie często rodziny (ze względu na utarte schematy czy mentalność) ukrywają swoje problemy ze względu na strach przed stygmatyzacją. Takie zjawiska występujące w okresie w jakim kształtuje się młoda osoba często rzutują na jej predyspozycjach rozwojowych oraz osobowości w sposób negatywny.

Mając na uwadze powyższe kwestie, działania powinny być skoncentrowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie. Wśród kierunków działań mających charakter prewencyjny znajduje się również rozwój oferty alternatywnych i atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież. Jednym z elementów przedmiotowego celu będzie rozwój systemu poradnictwa społecznego. Wobec zwiększającej się stale liczby mieszkańców borykających się z rożnego rodzaju problemami i zaburzeniami o podłożu psychicznym, sporej liczby mieszkańców uzależnionych, rozwój tego rodzaju usług publicznych jest niezbędny. Podstawowym celem realizacji tego rodzaju poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynań związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.2
- zmniejszanie poziomu uzależnienia rodzin od korzystania z pomocy społecznej **- realizowanie przedsięwzięć wspierających samodzielność rodzin** **- wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz całych rodzin przeciwdziałające występowaniu zachowań dewiacyjnych** **- udzielanie poradnictwa specjalistycznego, pedagogicznego, prawnego i psychologicznego rodzinom, w szczególności dysfunkcyjnym** **- rozwój instrumentów wsparcia rodzin, w tym rodziny sprawującej stałą opiekę nad osobą od tej opieki zależną** **- zapewnienie warunków organizacyjnych i kadrowych dla udzielania profesjonalnego wsparcia rodzin dysfunkcyjnych**

❖ Cel szczegółowy 1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową osób, których dotyczy. Od lat zauważalne jest, iż zjawisko nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie tylko trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar.

Przedsięwzięcia skupione w ramach przedmiotowego celu operacyjnego winny zakładać rozwój oferowanego wachlarza usług skierowanych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami. W ich ramach należy jednocześnie odejść od koncepcji niepełnosprawności „indywidulanej" (pojmowanej w kategoriach problemu indywidualnego, z którym radzenie sobie polega na leczeniu, rehabilitacji medycznej i dostosowywaniu się do wymagań otoczenia każdego niepełnosprawnego osobno; gdzie zauważalny jest wyraźny podział na ludzi „innych" oraz „normalnych"; w konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się są poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki, na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

Wśród zdiagnozowanych problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji znajduje się również niewystarczający dostęp do sprzętu rehabilitacyjnego czy wspomagającego. W świetle danych źródłowych, jak również prognoz, zarówno liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych z roku na rok będzie systematycznie wzrastać. Bariery finansowe wpływają na to, iż nie wszyscy mieszkańcy mogą pozwolić sobie na zakup nowego sprzętu, który z jednej strony jest niezbędny, a z drugiej bardzo kosztowny. Wiele osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się czy rehabilitacji i terapii, a których sprawność fizyczna wymaga stosowania specjalistycznego sprzętu, potrzebuje pomocy w pozyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i terapeutycznego, dzięki któremu mogłyby sprawniej funkcjonować. Ponadto, niekiedy w życiu osób niepełnosprawnych, na skutek różnych

uwarunkowań zdrowotnych czy społecznych zdarzają się takie sytuacje, kiedy konkretny sprzęt jest potrzebny od zaraz. Jednakże określone procedury formalne w różnego typu instytucjach, jakie osoba niepełnosprawna musi pokonać w celu uzyskania nowego sprzętu są często dość długotrwałe. Wobec czego ważnym aspektem niniejszego celu będzie dążenie do maksymalnego poszerzenia zakresu samodzielności życiowej osób niepełnosprawnych i włączanie ich do głównego nurtu życia społecznego.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.3
- zwiększenie usług publicznych świadczonych dla osób z niepełnosprawnościami **- utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego** **- przeciwdziałanie stereotypowemu postrzeganiu osób z niepełnosprawnościami** **- organizowanie przedsięwzięć integrujących i włączających osoby z niepełnosprawnościami w życie społeczne, obywatelskie i kulturalne** **- organizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej dla osób z niepełnosprawnościami, pozwalające na ich pełne włączenie w życie społeczne i obywatelskie**

❖ Cel szczegółowy 1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji

Kolejnym z filarów analizowanego celu strategicznego jest szeroko rozumiana edukacja dająca mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju; zapewniająca zarówno „lepszy start" w dorosłe życie, jak i dłuższą aktywność zawodową oraz społeczną. Wykształcenie i kompetencje są ważnym wskaźnikiem szans życiowych. To właśnie dlatego edukacja jest jednym z podstawowych instrumentów zwiększania szans na rynku pracy i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Dysponowanie odpowiednimi kompetencjami pełni coraz ważniejszą rolę na rynku pracy. Ma ono także szerszy wymiar, wiążący się z uczestnictwem w życiu społecznym i obywatelskim oraz szeroko rozumianą jakością życia. Nowoczesny model edukacji wymaga tego, ażeby umożliwić coraz większej liczbie osób nie tylko uzyskanie świadectwa lub dyplomu, ale zdobycie przez nich określonego zasobu wiedzy i umiejętności. Niezwykle istotne jest, aby proces edukacyjny obejmował również zakres tzw. „kompetencji kluczowych" (obejmujących: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną). Sednem wyodrębnienia ww. kompetencji jest przeświadczenie, że decydują one o możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim – służąc nie tylko powodzeniu jednostek, ale też przyczyniając się do budowania kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego. Bez wątpienia działania służące poprawie jakości nauczania służą spójności społecznej – przyczyniają się do poprawy umiejętności wszystkich uczniów, w tym również uczniów zagrożonych ryzykiem osiągania niskich wyników np. pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym czy tych, którzy osiągają z różnych przyczyn słabe wyniki w nauce lub mają zdiagnozowane specjalne potrzeby edukacyjne. Poza tym działania instytucji

edukacyjnych winny przyczyniać się do integracji społecznej grup i osób marginalizowanych. Szczególnie istotnym elementem jest umiejętne „wyposażanie" uczniów do wymogów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej oraz społecznej (m.in. bardzo dobra umiejętność posługiwania się narzędziami IT, znajomość przedmiotów matematyczno-technicznych oraz języków obcych). Promowanie wartości edukacji zaszczepi w uczniach ideę uczenia się przez całe życie, jako sposobu na rozwijanie siebie i swoich możliwości.

Wymogiem niezbędnym do podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia społeczności lokalnej jest stworzenie warunków powszechnego dostępu do edukacji już od najwcześniejszych etapów wychowania i kształcenia tj. etapu edukacji przedszkolnej. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja rozpoczętych już wcześniej w tej sferze działań. Realizowane będą działania zarówno na rzecz podnoszenia jakości i poziomu w istniejących placówkach przedszkolnych, jak również prowadzące do tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego. Wsparcie będzie obejmowało realizację programów rozwojowych ośrodków wychowania przedszkolnego, uwzględniających m.in. poprawę dostępności ośrodków, realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych, pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci, rodziców/opiekunów i nauczycieli, w tym w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz usprawniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami oraz doskonalenie zawodowe kadry, w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami, podnoszenie jakości systemu zarządzania. Komplementarnie realizowane będą działania polegające na tworzeniu nowej bazy dydaktycznej i lokalowej pozwalającej na zwiększenie liczby dzieci objętej wychowaniem przedszkolnym oraz unowocześnianiu istniejącej bazy w zakresie edukacji włączającej przedszkolnej.

Kierunki realizowanych działań obejmą również kształcenie na poziomie podstawowym. Realizowane będą programy rozwojowe szkoły skierowane do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – zarówno tych z problemami w nauce, jak i szczególnie uzdolnionych. Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej przyczyni się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijających talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych). Zakres obejmuje również organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji oraz doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców). Komplementarnie realizowane będą działania

polegające na dostosowaniu szkoły i realizowanego nauczania do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów oraz do potrzeb nauczycieli z niepełnosprawnościami, w tym upowszechnienie modelu dostępnej szkoły.

Wśród kierunków działań znajduje się organizacja świetlicy środowiskowej przeznaczonej dla dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci zaniedbanych wychowawczo, pochodzących z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mających problem z nauką bądź też pochodzących z rodzin z problemem uzależnień i przemocy.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.4
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju **- stworzenie warunków niezbędnych do prowadzenia nowoczesnego i włączającego procesu edukacyjnego** **- realizacja programów rozwojowych ośrodków wychowania przedszkolnego** **- tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i związanej z tym bazy lokalowej i dydaktycznej,** **- unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji włączającej przedszkolnej** **- rozwijanie w ramach kształcenia ogólnego kluczowych kompetencji wśród uczniów (np. w zakresie informatyki, matematyki i nauk przyrodniczych) oraz tzw. kompetencji społecznych (kreatywność i logiczne myślenie, innowacyjność, praca zespołowa)** **- realizacja programów rozwojowych szkół – m.in. organizacja dodatkowej oferty dydaktycznej, organizację i udzielanie pomocy psychologicznopedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych** **- dostosowanie szkoły i realizowanego nauczania do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów oraz do potrzeb nauczycieli z niepełnosprawnościami, w tym upowszechnienie modelu dostępnej szkoły** **- poprawa warunków edukacji poprzez odpowiednie doposażenie szkół** **- aktywne wspieranie inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego,** **- wspieranie inicjatyw edukacji ustawicznej ze świadomością, że edukacja ustawiczna seniorów pełni rolę wzorcotwórczą dla młodzieży i podnosi ogólny poziom aspiracji edukacyjnych wśród mieszkańców obszaru** **- utworzenie świetlicy środowiskowej (socjoterapeutycznej)**

❖ Cel szczegółowy 1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym

Wśród narzędzi kształtowania właściwych postaw obywatelskich i społecznych, jak również przeciwdziałania patologiom społecznym (takim jak alkoholizm czy chuligaństwo) i wyłączeniu społecznemu jest aktywność kulturalna, sportowa czy rekreacyjna. Tworzenie samej infrastruktury nie jest jednak wystarczające, konieczne jest również zapewnienie atrakcyjnej oferty, która wpłynie na zmianę niekorzystnych przyzwyczajeń i budowanie w kolejnych pokoleniach mieszkańców obszaru rewitalizacji „innej już świadomości". Niezbędne są również działania w zakresie animacji społecznej o charakterze kulturalno-edukacyjnym (w tym celu istnieje potrzeba podjęcia interwencji w zakresie infrastruktury Radzyńskiego Ośrodka Kultury) oraz związanym z profilaktyką zdrowotną.

Poza tym niezwykle istotnym elementem przedmiotowego celu będzie zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez prowadzenie działalności w zakresie promocji zdrowia

(w tym zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie uzależnieniom i różnego rodzaju chorobom cywilizacyjnym, profilaktyki nowotworów) oraz upowszechniania zachowań prozdrowotnych (prowadzących m.in. do zmniejszania problemu otyłości i nadwagi oraz chorób jamy ustnej i zębów wśród dzieci i młodzieży).

Kierunki działań niniejszego celu szczegółowego obejmują również stworzenie sieci terenowych animatorów sportu realizujących rożnego rodzaju aktywności sportowe spełniające następujące warunki: a) niskokosztowe lub bezkosztowe uczestnictwo indywidualne (brak opłat lub minimalne opłaty, brak konieczności posiadania kosztownego sprzętu lub stroju), b) możliwość uprawiania danej aktywności poza drogimi, specjalistycznymi obiektami o reglamentowanym dostępie (preferencja dla dyscyplin „podwórkowych" i podobnych), c) możliwość uprawiania danej aktywności przez osoby o sprawności mniejszej, niż przeciętna (nie będą wspierane dyscypliny o wysokim „progu wejścia"). Zadaniem animatorów będzie również nauka współdziałania w zespole i wpajanie zasad fair play.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.5
- wspieranie wszelkich form aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych **- planowanie z udziałem mieszkańców i NGO programu spotkań sąsiedzkich, działań animacyjnych, sportowych i kulturowych wspierający wytworzenie się pożądanych nawyków społecznych co do sposobów korzystania z tych otwartych przestrzeni publicznych w tym terenów zielonych** **- tworzenie szans dla osobistych sukcesów artystycznych jako podstawy wiary we własne siły, m.in. poprzez programy dla młodzieży, których celem jest prezentowanie na zewnątrz własnych dokonań artystycznych i budowanie dzięki temu osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska oraz otwieranie się na wzory zachowań, normy i style życia spoza tego środowiska** **- wspieranie mikrodziałań animacyjno-kulturalnych na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę" tego obszaru poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do działań rewitalizacyjnych i przeciwdziałanie „ucinaniu" działań na granicy wytyczonego formalnie obszaru** **- poprawa infrastruktury instytucji kultury wpływająca na znaczny rozwój oferty kulturalnej** **- rozpoczęcie terenowej pracy animatorów sportu realizujących wszelkie formy aktywności sportowej**

❖ Cel szczegółowy 1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru

Funkcjonowanie w miejscu przyjaznym, ocenianym przez konkretne jednostki jako atrakcyjne, właściwe i dobre dla nich, a więc wartościowanym pozytywnie, nie jest kategorią bez znaczenia dla odczuwanego zadowolenia z życia. W związku z tym, istotnym kierunkiem działań jest odnowa poczucia lokalnej dumy z faktu zamieszkiwania obszaru rewitalizacji. Choć na pierwszy rzut oka wydaje się to teren przesycony różnego rodzaju problemami, drzemie w nim ogromny potencjał. Jest to teren szczególny, wyróżniający się na tle innych obszarów na mapie Miasta Radzynia Podlaskiego. Miejsce, gdzie przeszłość (wyrażająca się nagromadzeniem pięknych i unikatowych w skali europejskiej zabytków) łączy się z teraźniejszością. Jest to obszar spójny pod względem przestrzennym, kulturowym i historycznym. Obszar rewitalizacji to serce całego miasta. Atrakcyjność kulturowa obszaru jest

związana ściśle z dziedzictwem miasta i stanowi jeden z najważniejszych czynników wpływających na jakość jego potencjału turystycznego. Kapitał ten to w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego, tj. obiekty zabytkowe. O sile obszaru decyduje również kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru (prowadzone życie kulturalne, muzea, galerie, kultywowane tradycje). Jest to również miejsce tętniące żywą kulturą ludową – coroczne imprezy oraz działające stowarzyszenia. Potencjały te nie są jednak zauważalne i wykorzystywane przez samych mieszkańców. Nie są również na ten moment wystarczające, aby zapewnić obszarowi konkurencyjną pozycję na turystycznej mapie kraju czy nawet województwa.

Wobec tego, głównym zamierzeniem przedmiotowego celu jest więc zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji nie tylko „na zewnątrz", lecz głównie w oczach samych mieszkańców obszaru i całego miasta. Budowa nowego obrazu obszaru, to poprawa nie tylko warunków bytowych, ale i szerzej rozumianej jakości życia mieszkańców. W ramach przedmiotowego celu kierunki działań obejmują nie tylko udostępnianie pozytywnych informacji czy prezentację walorów tegoż obszaru. Kluczowa będzie współpraca liderów społecznych i władz oraz znalezienie grup mieszkańców (początkowo nieformalnych, z czasem przekształcających się w formalne grupy, stowarzyszenia i fundacje), których zadanie obejmować będzie realizację różnego rodzaju działań w celu zmiany dotychczasowego wizerunku obszaru rewitalizacji.

Wizerunek miasta oraz wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest nie tylko sam w sobie istotnym czynnikiem rozwoju (może wspierać lub hamować rozwój), ale także wpływa decydująco na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych: spójność społeczna, czy aktywizacja gospodarcza mają większe szanse na urzeczywistnienie się w obszarze, w który ludzie wierzą, który postrzegają jako obszar szans rozwojowych, a nie zapaści.

Zmiana świadomości i postrzegania mieszkańców obszaru rewitalizacji przez zamieszkującą tam ludność wpłynie na zwiększenie szans urzeczywistnienia pozostałych celów Gminnego Programu Rewitalizacji. Bardzo ważne jest przełamanie wizerunku obszaru tkwiącego dotychczas w świadomości lokalnej społeczności. Pozytywne zmiany zachodzące w obrębie rewitalizacji „tchną nową nadzieję" i staną się motorem napędowym działań zamieszkującej tam ludności. Przezwyciężenie negatywnego wizerunku „wewnątrz obszaru" pozwoli na przełamanie bierności i wyjście z marazmu. Wpłynie na wyzwolenie potencjału społeczności lokalnej.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 1.6
- promowanie pozytywnego wizerunku obszaru rewitalizacji **- realizacja działań mających na celu wyłonienie lokalnych liderów animujących lokalną społeczności i wpływających na zmianę postrzegania przez mieszkańców otaczającej ich rzeczywistości** **- współpraca liderów społecznych i władz w celu propagowania pozytywnego wizerunku obszaru rewitalizacji** **- realizacja działań promujących walory kulturowe, naturalne i turystyczne obszaru rewitalizacji** **- realizacja działań (jednocześnie z wdrażaniem projektów infrastrukturalnych) wpływających na zwiększenie poczucia dumy z miejsca zamieszkiwania**

❖ Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji

Będąca głównym rdzeniem przedmiotowego celu strategicznego odnowa odnosi się do kwestii wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego pod względem zagospodarowania przestrzennego i poprawy infrastruktury wpływającej na jakość życia mieszkańców. Obejmują one wszelkie inwestycje mające na celu uporządkowanie oraz zagospodarowanie przestrzeni, w tym poprawę dotychczasowej funkcji obszaru, a także nadanie mu nowych funkcji. Ponadto planuje się realizację zadań, które mają na celu poprawę dostępności mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym osób niepełnosprawnych, do infrastruktury technicznej. Wiodące kierunki działań niniejszego celu dotyczą także tworzenia na obszarze rewitalizacji przestrzeni i miejsc, które pozwolą na postrzeganie go jako obszaru aktywnego i kreatywnego; tętniącego życiem. Niewykorzystany dotychczas potencjał przestrzeni publicznych zostanie wydobyty. Staną się one miejscem atrakcyjnym do spędzania wolnego czasu, aktywności zarówno ruchowej, jaki i umysłowej. Poza tym działania ukierunkowane zostaną na ożywienie obszaru zamieszkania, który dla potrzeb procesu rewitalizacji, został zdefiniowany nie tylko jako miejsce zamieszkania (budynki mieszkalne), lecz również jako strefa powiązana z nim funkcjonalnie i decydująca o jakości życia na danym terenie (budynki, w których umiejscowione są usługi publiczne). Kluczowym elementem będzie również poprawa warunków zamieszkiwania i odnowa techniczna obiektów zdegradowanych. Bardzo ważna w tym zakresie jest poprawa jakości środowiska i dbałość o czystość powietrza, co ma ogromny wpływ nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale także na tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru na „zewnątrz". Poza tym niezwykle istotny jest rozwój infrastruktury technicznej, której braki wpływają na obniżenie jakości zamieszkiwana ludności, zmniejszenie atrakcyjności osadniczej, jak również pogorszenie jakości środowiska naturalnego. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych jest jedynie małym elementem. Przede wszystkim należy wpłynąć na zmianę świadomości mieszkańców oraz ich negatywnych przyzwyczajeń. Niezwykle istotne w tej kwestii jest zbudowanie wspólnej odpowiedzialności za obszar, w którym się żyje.

❖ Cel szczegółowy 2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne

Do budowania korzystnego wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego do życia bez wątpienia przyczynią się działania zmierzające do zagospodarowania przestrzeni publicznych stanowiących tereny o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych. Mowa tutaj głównie o zdegradowanych przestrzeniach: Parku Miejskiego, stawów przy Pałacu, przestrzeni boiska przy Komendzie PSP czy przestrzeni przy budynkach byłego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych. W ich zakresie niezbędne jest podjęcie interwencji,

w ramach której staną się one przestrzeniami najbardziej sprzyjającymi spędzaniu wolnego czasu w obszarze rewitalizacji. Inwestycje, w efekcie których przedmiotowe obszar uzyskają nową jakość, pobudzą lokalną społeczność do aktywnego korzystania z otaczającego terenu. Kreatywna odnowa oraz aktywizacja przestrzeni publicznych buduje atrakcyjną tkankę „tętniącą życiem". Społeczne oczekiwanie dotyczy tworzenia terenów łatwo dostępnych i bezpiecznych miejsc spotkań, umożliwiających wypoczynek, rozwój i aktywność społeczno-kulturalną. Aby przestrzeń publiczna była atrakcyjna musi zaspokajać potrzeby mieszkańców poprzez: dostarczanie różnorodnych usług oraz wrażeń estetycznych, wysoki standard, brak barier, różnorodne wyposażenie i mnogość wydarzeń/imprez. Poza tym wysoka ranga przestrzeni publicznych może wynikać nie tylko z obecności atrakcyjnych obiektów przyciągających użytkowników, lecz również mnogości oferowanych usług. Bogaty, zróżnicowany wachlarz usług, zarówno pod względem branży, jak i pory ich udostepnienia sprzyja większej frekwencji.

Nie bez znaczenia pozostaje również rosnąca rola przestrzeni publicznych w procesie rewitalizacji społecznej. Ciekawie zaprojektowana przestrzeń jest sposobem na przedstawienie mieszkańcom obszarów zdegradowanych alternatywy dla otaczającej ich na co dzień szarości. Wpływa również na niwelowanie stresu związanego z przebywaniem w niezorganizowanym i zaniedbanym otoczeniu. Niwelowanie przestrzennych czynników, które negatywnie wpływają na użytkownika, stanowi sposób na przywrócenie przebywającym w niej ludziom poczucia bezpieczeństwa i swego rodzaju kontroli nad otoczeniem. Jeżeli jednocześnie nowa przestrzeń publiczna wnosi różnego rodzaju atrakcje stanowi to dodatkowy bodziec wpływający na standard życia okolicznych mieszkańców, prowokujących ich do aktywnego spędzania wolnego czasu. Prowokuje różnego rodzaju interakcje międzyludzkie, zachęca do przebywaniu w otoczeniu innych ludzi, niweluje dystans, stymuluje intelektualnie, bawi lub prowokuje do działania. Wielofunkcyjny i stymulujący charakter odnawianych przestrzeni publicznych ma bez wątpienia istotny wpływ na proces szeroko pojętej rewitalizacji społecznej. Głównym założeniem tego rodzaju przedsięwzięć jest nadzieja, że z czasem przyczynią się one do wprowadzania pozytywnych zmian w jakości życia mieszkańców zaniedbanych terenów. Estetyczna przestrzeń publiczna wpływa również zasadniczo na stopień utożsamiania się mieszkańców z miejscem, w którym żyją, przy czym im większy jest stopień akceptacji własnego otoczenia, tym słabną tendencje do niszczenia go i wandalizmu.

Nie wolno również zapominać, że przestrzeń publiczna powinna być przyjazna dla wszystkich, czyli dostępna dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową lub poznawczą. Będzie wtedy w stanie zapewnić pełną integrację społeczną jej użytkowników; stanie się miejscem zacieśnienia więzi międzyludzkich i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Zważywszy na tendencje (zwiększająca się liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych prawnie lub biologicznie), niezwykle istotne jest

przygotowanie się do zaspokojenia potrzeb nie tylko obecnych, ale i przyszłych mieszkańców, którzy mogą mieć ograniczenia w mobilności.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 2.1
- zapewnienie mieszkańcom uczestnictwa w procesie tworzenia koncepcji przestrzeni publicznej o najwyższym standardzie projektowym i wykonawczym, która stanie się ulubionym miejscem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców i chlubą całego miasta **-planowanie i wspieranie tematyzacji przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp.** **- zagospodarowanie zaniedbanych i zdegradowanych przestrzeni publicznych** **- przywrócenie przestrzeniom publicznym funkcjonalność i wartości użytkowej** **- stworzenie miejsc będących „wizytówką" obszaru rewitalizacji** **- zapewnienie dostępności nowych przestrzeni i usług publicznych (społecznych i kulturalnych)** **- stworzenie miejsc będących impulsem dla realizacji szeregu oddolnych inicjatyw**

❖ Cel szczegółowy 2.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej

Dostęp do przestrzeni publicznej stanowi gwarancję korzystania z pełni praw obywatelskich każdej osoby z niepełnosprawnością. Pojęcie dostępności w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami należy rozumieć bardzo szeroko. Zakres i kierunek podejmowanych działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, również w kontekście dostępności, wyznacza Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (w art. 9).

Istotne w ramach przedmiotowego celu będą działania wpływające na dostosowanie przestrzeni publicznej (rozumianej zarówno jako obiekty infrastrukturalne, jak również różnego rodzaju usługi publiczne świadczone w interesie ogólnym) do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami: narządu słuchu i posługujących się językiem migowym, narządu wzroku, w tym osób słabowidzących i niewidomych, narządów ruchu. Wśród ostatniej grupy przeważają argumenty za obecnym dużym poziomem niedostosowania obiektów publicznych pod względem architektonicznym (brak wind/schodołazów odpowiednich dojść/podjazdów pozwalających na dotarcie bezpośrednio do obiektu lub jego piętro) lub organizacyjnym (np. zamknięte na klucz toalety dla osób z niepełnosprawnościami, wejścia, brak wyposażenia pozwalającego na pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w organizowanych wydarzeniach kulturalnych czy społecznych, itd.). Istotny jest także dostęp do informacji z wykorzystaniem usług o charakterze elektronicznym. Osoby z niepełnosprawnościami mają problem z samodzielnym korzystaniem z zasobów publicznych. Brak dostępności stron internetowych i portali prowadzi do trudności przy załatwianiu spraw w różnych instytucjach, ponieważ osoby z niepełnosprawnościami nie mają dostępu do odpowiednich informacji umożliwiających im orientację pod względem merytorycznego załatwienia danej sprawy oraz orientacji co do fizycznej dostępności budynku oraz jego otoczenia.

W ramach niniejszego celu przewidziano likwidację barier architektonicznych występujących w przestrzeni publicznej, która pozwoli usunąć przed osobami z dysfunkcjami przeszkody

uniemożliwiające im jej pełną i samodzielną eksplorację. Niezwykle istotną kwestią będzie to, ażeby przestrzenie, budynki i obiekty publiczne w obrębie obszaru rewitalizacji, były przyjazne dla wszystkich, czyli dostępne dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową lub poznawczą. Zważywszy na tendencje (zwiększająca się liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych prawnie lub biologicznie), niezwykle istotne jest przygotowanie się do zaspokojenia potrzeb nie tylko obecnych, ale i przyszłych mieszkańców, którzy mogą mieć ograniczenia w mobilności. Szeroko rozumiana dostępność (accessibility) jest współcześnie jednym z kluczowych pojęć w tworzeniu spójnego, a jednocześnie otwartego społeczeństwa. Funkcjonalność oraz dostępność budynków i obiektów użyteczności publicznej wiąże się z oczywistą poprawą życia mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami. Poprzez ułatwiony dostęp do usług można stworzyć ludności warunki do realnego udziału w życiu społecznym. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z oferty obiektów użyteczności publicznej będzie zapobiegało izolacji społecznej tych osób, a jednocześnie przełamywało funkcjonujące krzywdzące stereotypy i niechęć środowiska (bariery społeczne). Poza tym dobrze wyposażone obiekty czy budynki użyteczności stanowią podstawę do podniesienia jakości świadczonych usług. W związku z tym wskazane jest systematyczne modernizowanie oraz doposażenie obiektów i infrastruktury różnego rodzaju usług publicznych (społecznych, zdrowotnych, kulturalnych, edukacyjnych). Niezbędne będzie podejmowanie odpowiednio zaprojektowanych działań dostosowawczych w przestrzeni publicznej. Poza tym należy zwiększyć liczbę realizowanych przez NOG działań wspierających.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 2.2
- likwidacja barier architektonicznych **- realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych zgodnych z zasadą uniwersalnego projektowania** **- planowanie wszystkich przedsięwzięć z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami** **- zwiększanie dostępności obiektów (przestrzeni/ budynków) publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami** **- zwiększanie dostępności oferowanych usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami poprzez zakup odpowiedniego wyposażenia i sprzętu pozwalającego na pełne uczestnictwo**

❖ Cel szczegółowy 2.3 Podnieść jakość usług publicznych

Kolejny z celów szczegółowych zakłada doskonalenie jakości istniejących i rozwój nowych usług publicznych, jako podstawy polepszenia jakości życia na obszarze rewitalizacji. Wiodące kierunki działań obejmują m.in. kwestię cyfryzacji usług publicznych. Administracja publiczna przechodzi dynamiczną transformację, napędzaną presją na stałe podnoszenie sprawności organizacyjnej. Rosną też wymagania i oczekiwania obywateli związane z dostępem do nowoczesnych usług publicznych. Aby skutecznie odpowiedzieć na te potrzeby konieczne jest budowanie zintegrowanych usług publicznych. Cyfryzacja administracji publicznej niesie za sobą szereg korzyści - od zmniejszania kosztów i poprawiania jakości usług dzięki automatyzacji, poprzez zwiększanie dostępu do informacji

publicznych aż po podnoszenie przejrzystości działania i poziomu bezpieczeństwa. Podstawową korzyścią jest jednak ułatwianie życia obywatelom.

Przedmiotowy obszar tematyczny koncentrował się będzie także na tworzeniu nowej i wyższej jakości usług oferowanych publicznie (bez względu na podmiot je świadczący) dostępnych dla różnych grup mieszkańców. Zakłada się zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych (poprzez realizację efektywnej polityki zdrowotnej nie tylko w zakresie mieszkańców obszaru rewitalizacji, lecz całego miasta; podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej z zakresu zdrowia i jego ochrony oraz wzmocnienie postaw dbałości o własny dobrostan psychiczny). Istotną rolę pełnić będzie rozwój różnego rodzaju usług społecznych, np. różnego rodzaju poradnictwa. Jedną z głównych aspiracji niniejszego celu jest zapewnienie zróżnicowanej, dobrej jakościowo oraz uwzgledniającej potrzeby mieszkańców oferty edukacyjnej, kształtującej świadome, mądre i uczące się społeczeństwo. Odpowiedni poziom oferowanych usług edukacyjnych ma ogromne znaczenie zarówno dla możliwości rozwoju wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Cel zakłada stworzenie (za pomocą realizacji programów kształcenia, zróżnicowanej oferty edukacyjnej oraz dostępnej nowej bazy/infrastruktury) wysokiej jakości oferty kształcenia przygotowującej do aktywności zawodowej i utrzymania się na rynku pracy. Domeną niniejszego celu będzie również zwiększanie jakości istniejących oraz rozwój rożnego rodzaju usług świadczonych na rzecz osób z grup marginalizowanych. Następnym z elementów będzie stwarzanie warunków do pełnego dostępu do usług kulturalnych. Mając na względzie różnorodność ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji, oferta winna być dostosowana do potrzeb różnych grup, także ze względu na wyróżnik wiekowy. Wzrost gospodarczy oraz rozwój społeczny wymagają nowoczesnej, dobrze funkcjonującej infrastruktury technicznej, stąd ważnym wyzwaniem stojącym przed obszarem rewitalizacji w perspektywie do 2030 r. jest stałe dążenie do poprawy jej jakości i dostępności. Poprawie zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz wzrostowi jego atrakcyjności osadniczej sprzyjać będzie podnoszenie standardu istniejącej oraz rozbudowa nowej infrastruktury technicznej. Mocną stroną obszaru rewitalizacji jest rozbudowany, w porównaniu z pozostałymi obszarami miasta, system sieci wodociągowej, gazowniczej, kanalizacyjnej oraz ciepłowniczej. Jednocześnie zauważalne są sfery do popraw również w tym zakresie.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 2.3
- podniesienie standardu obsługi administracyjnej spełniającej oczekiwania mieszkańców **- cyfryzacja usług publicznych ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami** **- rozwój szerokiej jakości usług kulturalnych i turystycznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców i współczesnych oczekiwań** **- rozwój usług zdrowotnych i społecznych na rzecz mieszkańców** **- podnoszenie poziomu oferty edukacyjnej na obszarze rewitalizacji** **- rozwój infrastruktury technicznej**

❖ Cel szczegółowy 2.4 Wspierać remonty budynków mieszkalnych i ich bezpośredniego otoczenia

Rdzeniem niniejszego celu szczegółowego jest szeroko rozumiany „obszar zamieszkania", budynki i lokale mieszkalne, a także ich bezpośrednie otoczenie powiązane z nimi funkcjonalnie i współtworzące jakość życia na danym terenie: przestrzenie wspólne, publiczne, ważne jako miejsca spotkań i dające poczucie wspólnoty oraz usługi obsługujące obszar. Przez „jakość" obszarów rozumiemy nie tylko techniczną jakość mieszkań i infrastruktury towarzyszącej ale także jakość życia społecznego na tych obszarach.

Szczególną rolę w ramach przedmiotowego celu stanowią działania zmierzające do poprawy obiektów o przeznaczeniu mieszkaniowym. Znaczna cześć obszaru rewitalizacji to głównie teren o tego rodzaju zabudowie. Znajduje się tu zarówno zabudowa wielorodzinna, jak również zabudowa jednorodzinna. Stan techniczny zabudowy mieszkaniowej prywatnej oraz spółdzielczej jest zróżnicowany. Występuje duże zróżnicowanie efektywności energetycznej budynków zarówno według ich przeznaczenia, jak i roku oddania do użytkowania.

W zasób mieszkaniowy Miasta Radzyń Podlaski wchodzi łącznie 35 budynków, w których znajduje się 224 lokali mieszkalnych do łącznej powierzchni 8 260,31 m^2. Przeprowadzona analiza wykazała, iż z najgorszą sytuacją mamy do czynienia w zakresie 3 budynków mieszkalnych, w których znajdują się mieszkania socjalne położone przy ulicy Koszary 1-3. Wszystkie budynki wymagają przeprowadzenia pilnych prac modernizacyjnych i termomodernizacyjnych.

Obszar rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem głównie centralną i jednocześnie najstarszą część Miasta Radzyń Podlaski. Jego cechą charakterystyczną jest skupienie problemu niskiej efektywności energetycznej starych zasobów mieszkaniowych (prywatnych i publicznych). Renowacja zasobów budowalnych jest jednym z największych wyzwań infrastrukturalnych jednostek samorządu terytorialnego. Budynki, w tym głównie o funkcji mieszkalnej, winny być poddawane systematycznej modernizacji uwzględniającej zasady gospodarki niskoemisyjnej. Kluczowym aspektem powoływanej wyżej renowacji jest obniżenie zużycia energii i emisji CO_2, przy jednoczesnym staraniu się o poprawę standardu budynków, zwłaszcza w kontekście zdrowia i bezpieczeństwa osób je zamieszkujących. Budynki oddawane do użytku w XXI w. cechują się relatywnie wysoką efektywnością energetyczną. Natomiast starsze zasoby budowlane charakteryzują się wysokim zapotrzebowaniem na energię i wymagają termomodernizacji. Dotyczy to w szczególności budynków jednorodzinnych, dla których podstawowym źródłem ciepła pozostają kotły na paliwa stałe. Taki stan rzeczy bezpośrednio wpływa na jakość środowiska naturalnego i jego zanieczyszczenie. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się stosunkowo dużym natężeniem problemów związanych z zabudową mieszkaniową oraz jej wpływem na jakość zamieszkiwania. Jest to teren wysokiej koncentracji przekroczeń jakości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu oraz nagromadzenia szkodliwych dla zdrowia

substancji (azbestu). W związku z tym, wiodące kierunki działań będą obejmowały promocję możliwych działań pozwalających na modernizację energetyczną zasobów mieszkaniowych (dostępne programy, możliwości uzyskania wsparcia finansowego, itd.)

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 2.4
- wspieranie właścicieli nieruchomości (w tym – wspólnoty mieszkaniowe reprezentujące właścicieli) i wieczystych użytkowników w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków **- wspieranie inicjatywy na rzecz poprawy standardu bezpośredniego otoczenia budynków (podwórek, wnętrz kwartałów itp.) z preferencją dla niewielkich aranżacji realizujących potrzeby mieszkańców: miejsc spotkań, ogrodów sąsiedzkich, urządzeń rekreacyjnych dla młodzieży i dorosłych, projektów artystycznych i estetyzujących przestrzeń** **- promocja działań na rzecz modernizacji energetycznej zasobów mieszkaniowych** **- modernizacja obiektów zabytkowych z uwzględnieniem OZE oraz termomodernizacji** **- realizacja projektów w zakresie edukacji mieszkańców w zakresie gospodarowania ciepłem** **- realizacja programów wymiany źródeł ciepła w budownictwie mieszkaniowym** **- podniesienie standardu i efektywności energetycznej zasobu mieszkaniowego Miasta Radzyń Podlaski** **- kontynuacja udziału w programach usuwania i utylizacji azbestu**

❖ Cel szczegółowy 2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego

Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się również niewystarczająca jakość środowiska naturalnego. Radzyń Podlaski to stosunkowo małe miasto powiatowe; o niezbyt dużej liczbie mieszkańców. Nie odnotowuje się tutaj więc problemów środowiskowych towarzyszących dużym metropoliom (np. uciążliwy dla środowiska przemysł, intensywna komunikacja i ruch miejski). Przez obszar rewitalizacji przebiega co prawda ważny szlak komunikacyjny- droga nr 19, jednakże pomimo dużego natężenia ruchu na tej drodze, nie odnotowuje się znacznego poziomu zanieczyszczeń związanych z emisją liniową. W graniach obszaru rewitalizacji znajduje się zarówno zabudowa wielorodzinna, jak również zabudowa jednorodzinna. Zauważalna jest przewaga tej drugiej. W zakresie zabudowy prywatnej, jak i publicznej zauważalne są trzy główne problemy. Pierwszy z nich to niewystraczający poziomo dostosowania budynków do aktualnych wymagań w zakresie energochłonności oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Drugi to wykorzystywanie przestarzałych, nieefektywnych energetycznie i wysokoemisyjnych (w przeważającej mierze węglowych) źródeł ciepła, co jest przyczyną występowania niskiej emisji (w szczególności w okresie jesienno-zimowym). Skażenie powietrza odbija niekorzystnie nie tylko na zdrowiu mieszkańców, lecz również na stanie technicznym zabudowy czy kondycji zieleni miejskiej. Ostatni z problemów to niski stopień edukacji ekologicznej mieszkańców. Wśród mnogości i wieloaspektowości zagadnienia procesu edukacyjnego prowadzonego na obszarze rewitalizacji pojawia się również wątek edukacji ekologicznej, która prowadzona jest w sposób rozproszony przez różne placówki (szkoły, instytucje publiczne). Jednocześnie przeprowadzona diagnoza wykazała, że w sferze tej istnieją poważne braki. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części miasta, charakteryzują się niewystarczającą świadomością ekologiczną (m.in. w zakresie sposobów

i możliwości poprawy efektywności energetycznej czy wpływu działalności ludzi na postępujące zmiany klimatu). Negatywne przyzwyczajenia oraz nieprawidłowe postawy konsumenckie mieszkańców powodują problemy nie tylko w skali lokalnej (np. przekroczenia jakości powietrza – benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10), lecz wywołują również skutki o charakterze globalnym. Niska świadomość nie pozostaje także bez konsekwencji zarówno dla życia mieszkańców, jak i ich zdrowia. Jak wskazują liczne badania m.in. występujące w powietrzu zanieczyszczenia, powstające w związku z eksploatacją urządzeń grzewczych, mogą zwiększać ryzyko zachorowalności i śmiertelności z powodu chorób płuc i układu krążenia, a także zwiększać ryzyko wystąpienia nowotworów.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 2.5
- podnoszenie standardu energetycznego budynków użyteczności publicznej oraz zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w sektorze publicznym **- zachęcanie i promowanie możliwości sfinansowania przez mieszkańców przedsięwzięć zwiększających efektywność energetyczną budynków i wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych** **- rozbudowa systemu edukacji ekologicznej** **- promowanie zmiany niekorzystnych dla środowiska naturalnego zachowań i przyzwyczajeń mieszkańców** **- realizacja wszystkich przedsięwzięć infrastrukturalnych ze szczególnym uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju** **- kształtowanie świadomość ekologicznej nowych pokoleń mieszkańców** **- realizacja przedsięwzięć polegających na zachowaniu istniejącej lub zwiększaniu powierzchni czynnej biologicznie poprzez odtwarzanie lub nadawanie nowych „zielonych" funkcji na obszarze rewitalizacji** **- pozostawianie większych obszarów, które nie będą koszone**

❖ CEL STRATEGICZNY 3. OŻYWIĆ GOSPODARCZO OBSZAR REWITALIZACJI

W świetle dostępnych danych statystycznych obszar rewitalizacji jawi się jako teren o dobrze rozwiniętej sferze gospodarczej (m.in. wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r. dla obszaru całego miasta wynosił: 10,71; natomiast w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na znacznie wyższym poziomie: 14,68). Sytuacja taka wynika z faktu, iż w jego obrębie znajduje się centralna część miasta, która zwyczajowo skupia zasób lokalowy służący realizacji różnego rodzaju usług i jest obszarem użytkowanym najbardziej intensywnie. Właśnie tam koncentrują się usługi, obiekty użyteczności publicznej, miejsca pracy, które też przyciągają i służą dużo szerszej społeczności. Zaznaczyć należy, iż często istotą problemu przedsiębiorczości, jako ważnego wskaźnika kryzysu, nie jest wymiar ilościowy, a jakościowy, związany z efektywnością funkcjonowania podmiotów i ich koordynacją. Słuszność tego stwierdzenia potwierdzono w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, podczas których mieszkańcy akcentowali problem niewystarczającego poziomu przedsiębiorczości rozumianej poprzez słabą kondycję istniejących firm.

Przedsiębiorczość to jeden z najważniejszych czynników w realny sposób wpływających na społeczności – jest generatorem wzrostu gospodarczego, elementem wzmacniającym spójność społeczną i zapobiegającym zjawisku wykluczenia społecznego. W ramach przedmiotowego celu

przedsiębiorczość rozumiana jest nie tylko poprzez pryzmat prowadzonej działalność gospodarczej: produkcji, handlu czy usług, ale także życiowej postawy „bycia przedsiębiorczym" – samosterowność, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka. Choć przedsiębiorczość rozumiana, jako „bycie przedsiębiorcą" jest nadal rdzeniem celu strategicznego 3, to równie istotnym elementem jest wyposażanie mieszkańców w postawę „bycia przedsiębiorczym"; niezwykle ważną także poza obszarem biznesu.

Obrane w ramach trzeciego celu strategicznego kierunki działania skupiają się wokół: wspierania synergii między przedsiębiorcami, wspierania lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, a także rozwijania postawy „bycia przedsiębiorczym". Ze względu na zidentyfikowane potencjały obszaru rewitalizacji, bardzo ważą rolę będzie ogrywać wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowo-historycznego oraz naturalnego do rozwoju sfery gospodarczej, głównie usług turystycznych, rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego, turystyki weekendowej. Wyżej wymienione potencjały nie są w same w sobie na tyle wyróżniające, aby zaspokoiły aktualne potrzeby i oczekiwania coraz bardziej wymagających turystów. Stąd potrzeba podjęcia interwencji w tym zakresie. Jednocześnie podkreślić należy, iż turystyka stanowi jedną z głównych gałęzi gospodarki i jej rozwój warunkuje progres całego obszaru. Turystyka ma szczególne znaczenie dla lokalnej gospodarki, gdyż aktywizuje oprócz podmiotów turystycznych, także wiele innych sektorów gospodarki takich jak: transport, łączność, przemysł, budownictwo, rolnictwo, działalność finansową i ubezpieczeniową. Turystyka generuje dodatkowy strumień pieniądza, który zasila lokalną gospodarkę poprzez ponoszone przez turystów wydatki. Ponadto wpływa pozytywnie na rynek pracy oraz zadowolenie społeczeństwa.

Przedsiębiorcy to kluczowi interesariusze procesu rewitalizacji, którzy mogą przyczynić się do podniesienia potencjału gospodarczego obszarów zdegradowanych. Z jednej strony potrzebują oni wsparcia, z drugiej są partnerami władz lokalnych w rozwiązywaniu problemów występujących w obszarze rewitalizacji. Współpraca samorządu i przedsiębiorców jest więc koniecznością. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż bez ożywienia gospodarczego poprawa sytuacji jakości życia ludności z obszaru rewitalizacji i rozwiązanie ich problemów społecznych są niemożliwe do osiągnięcia.

❖ Cel szczegółowy 3.1 Promować gospodarczo obszar rewitalizacji

Zdiagnozowanym problemem jest również niski stopień promocji gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz całego Miasta Radzyń Podlaski. W związku z tym, w ramach przedmiotowego celu założono podjęcie współpracy instytucji publicznych z przedsiębiorcami z obszaru rewitalizacji w celu przeprowadzenia wspólnej i skoordynowanej kampanii promocyjnej obszaru. Promocja ta częściowo będzie skierowana do samych mieszkańców miasta, którzy powinni poznać nowy potencjał gospodarczy centrum miasta i stać się jego trwałymi klientami. Skierowana zostanie również do osób

spoza miasta. Będzie miała charakter interdyscyplinarny. Z jednej strony promowane będzie ogromne dziedzictwo historyczno-kulturowe i naturalne obszaru, co wpłynie na rozwój branży turystycznej. Z drugiej promowani będą lokalni przedsiębiorcy oraz ich produkty i usługi. Wykorzystane zostaną różne kanały i narzędzia, zarówno te tradycyjne, jak również wykorzystujące najnowsze technologie.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 3.1
- wspólne opracowanie z przedsiębiorcami kampanii promocyjnej obszaru rewitalizacji **- organizacja wspólnych akcji promocyjnych przedsiębiorców i jednostki samorządu terytorialnego** **- wpieranie inicjatyw polegających na przestrzennym koncentrowaniu oferty unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej**

❖ Cel szczegółowy 3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej

W ożywieniu gospodarczym obszaru rewitalizacji odgrywać będzie tworzenie przestrzeni dla prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej. Kierunki działań przedmiotowego celu obejmują przede wszystkim nadawanie nowych funkcji gospodarczych obiektom zdegradowanym, które ze względu na obecny stan technicznych nie nadają się do użytku. Istotny element to także mądre i skuteczne planowanie przestrzenne, a także wprowadzenie systemu odpowiednich ulg podatkowych. Umiejętne wykorzystanie regulacji prawnych dotyczących planowania przestrzennego i gospodarowania nieruchomościami pozwoli Miastu Radzyń Podlaski stać się nowoczesnym animatorem działań wspierających i pobudzających lokalny rozwój gospodarczy (np. troska o infrastrukturę techniczną będącą podstawą prowadzenia działalności gospodarczej czy „miękkie czynniki" –otwartość kadr instytucji publicznych na potrzeby inwestorów). Kolejna kwestia to sprawny i przyjazny system obsługi inwestora i wsparcie przedsiębiorczości (m.in. budowanie partnerskich relacji z przedsiębiorcami, opartych na wzajemnym zaufaniu; współpraca na rzecz rozwoju gospodarczego z wieloma partnerami instytucjonalnymi; sąsiednimi gminami; podejmowanie partnerskich działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej mieszkańców). W szerokim ujęciu pojęcie przestrzeni rozumieć można również przez pryzmat dostępnych kadr potrzebnych potencjalnym pracodawcom. Stąd bardzo ważny element wsparcia w zakresie szkolnictwa zawodowego pozwalającego na podniesienie kapitału ludzkiego. Nowo stworzonym elementem „przestrzeni" pozwalającej na rozwój działalności gospodarczej będzie wdrożenie cyklicznej inicjatywy „Miejskiego targu przedsiębiorczości". Miejski targ przedsiębiorczości to wydarzenie, które ma na celu promowanie lokalnych przedsiębiorców oraz ich produktów i usług. To doskonała okazja dla małych i średnich firm, aby zaprezentować swoją ofertę oraz nawiązać kontakty biznesowe z klientami oraz innymi przedsiębiorcami. W trakcie targów przedsiębiorcy prezentują swoje produkty i usługi w różnych kategoriach, np. żywność, rękodzieło, moda, usługi IT czy e-commerce. Oferowane produkty i usługi są zwykle związane z charakterem miasta lub regionu, w którym odbywają się targi. Tego rodzaju inicjatywy stanowią wydarzenie o charakterze kulturalnym i społecznym, ponieważ przyciągają

tłumy mieszkańców miasta, okolicznych gmin i turystów. Stanowi ona doskonałą okazję do promowania miasta oraz jego atrakcji turystycznych, a jednocześnie do rozwijania lokalnej gospodarki i promowania małych i średnich przedsiębiorstw.

W efekcie podjętych działań powstaną nowe firmy, które swoim potencjałem i powiązaniami z lokalną gospodarką będą wywołać szereg pozytywnych zmian w otoczeniu i kreować lokalną rzeczywistość gospodarczą poprzez efekty mnożnikowe różnego typu.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 3.2
- rewitalizacja zdegradowanych budynków w celu nadania im nowych funkcji użytkowych, w tym gospodarczych **- planowanie przestrzenne obszarów w kontekście możliwości rozwoju działalności gospodarczej** **- wprowadzanie systemu ulg podatkowych i zachęt dla nowych inwestorów lub osób zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą** **- wprowadzenie sprawnego i przyjaznego systemu obsługi inwestora** **- wsparcie systemu szkolnictwa zawodowego** **- wdrożenie koncepcji „Miejskiego targu przedsiębiorczości”**

❖ Cel szczegółowy 3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży

Celem rozwijania postaw przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest stworzenie warunków do rozwoju kreatywności i przedsiębiorczości wśród młodego pokolenia. W ramach tego celu przewidziane są działania mające na celu edukację dzieci i młodzieży w zakresie przedsiębiorczości, takie jak np. organizacja konkursów, warsztatów i szkoleń. Dzięki temu młodzi ludzie będą mieli szansę poznać tajniki biznesu, rozwijać swoje zdolności i umiejętności oraz zwiększać swoją wiedzę na temat funkcjonowania rynku pracy. Dodatkowo, planowane są także działania mające na celu rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży, takie jak np. organizacja wakacyjnych praktyk dla młodzieży, wspieranie szkolnych klubów przedsiębiorczości oraz organizowanie konkursów na najlepsze pomysły biznesowe.

Rozwijanie postawy przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży jest ważne nie tylko dla przyszłości obszaru rewitalizacji, lecz również całego miasta. Dzięki temu, młodzi ludzie będą mieli większe szanse na sukces zawodowy, a miasto będzie mogło skorzystać z ich kreatywności i innowacyjnych pomysłów.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 3.3
- kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizacji i edukacji pozaszkolnej, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy **- wspieranie młodzieżowych inicjatyw przedsiębiorczych**

❖ Cel szczegółowy 3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy

Rozwój lokalnej gospodarki jest i będzie w najbliższych latach jednym z kluczowych warunków rozwoju Miasta Radzyń Podlaski. Jego ożywienie wpłynie przede wszystkim na wzrost liczby miejsc

pracy oraz dochodów mieszkańców, unowocześnienie warunków pracy, polepszenie jakości życia społeczności lokalnej.

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji istnieje już pewien potencjał osób aktywnych gospodarczo, przedsiębiorców, którzy dają pracę mieszkańcom. Należy więc podjąć kroki w kierunku zwiększania aktywności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości w celu tworzenia nowych miejsc pracy. Należy motywować mieszkańców oraz wspierać ich w otwieraniu i prowadzeniu własnej działalności poprzez spotkania informacyjne, debaty. Przekazywać im wiedzę na temat dostępnych form wsparcia rozpoczęcia działalności gospodarczej. Dodatkowym bodźcem motywującym do tworzenia nowych miejsc pracy mogą być ulgi finansowe dla podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy. Ważne będzie także zwiększanie świadomości pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji w organizacjach. Intensyfikacja działań mających na celu kompleksowe wzmocnienie kondycji lokalnych przedsiębiorstw, a tym samym lokalnych zasobów pracy, będzie sprzyjać odwróceniu niekorzystnych trendów, związanych z emigracją zarobkową mieszkańców obszaru, zwłaszcza ludzi młodych z wyższym wykształceniem, która negatywnie wpływa na perspektywy rozwojowe obszaru. Wzmocnienie lokalnych przedsiębiorstw i promowanie otwierania nowych działalności gospodarczych przyczyni się do stabilizacji i zwiększenia liczby miejsc pracy oraz zaopatrzenia obszaru w ważne dobra i usługi, a także do utrzymania i wykreowania konkurencyjnej struktury przedsiębiorstw.

Przeważająca część podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji to mikro przedsiębiorcy – małe, rodzinne firmy. Są to zazwyczaj firmy mocno zakorzenione w swoim regionie, które tworzą miejsca pracy również w gospodarczo mniej atrakcyjnych miejscach. Poza tym tego rodzaju podmioty cechuje wysoki stopień społecznej odpowiedzialności. Stąd kierunkiem działań będzie budowanie etosu przedsiębiorczości rodzinnej oraz pozytywnego wizerunku tych firm w świadomości społecznej.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej umożliwiających zatrudnienie osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, do których klasyczne instrumenty aktywizacji zawodowej (np. szkolenia, zatrudnienie subsydiowane) są niewystarczające. Tego rodzaju inicjatywy z jednej strony wpływają na integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z drugiej zaś wzmacniają potencjał sektora obywatelskiego. Wobec powyższego ważnym elementem przedmiotowego celu będzie rozwój ekonomii społecznej na obszarze rewitalizacji. Celem rewitalizacji jest budowa spójnych społeczności, której wyróżnikiem jest zdolność do nawiązywania i rozwijania trwałych, pozytywnych relacji między jednostkami, grupami i instytucjami oraz do skutecznego rozwiązywania wspólnych problemów. Rewitalizacja może być skuteczniejsza dzięki ekonomii społecznej. Jednocześnie ekonomia społeczna może się wzmocnić, dzięki włączeniu w proces rewitalizacji. Ekonomia społeczna jest aktywnością

oddolną, dopasowaną do potrzeb i możliwości środowisk lokalnych. Warunkiem skutecznej rewitalizacji jest społeczna mobilizacja, która może prowadzić do powstania właściwych ruchów społecznych. Przedsiębiorczość społeczna ze względu na swoją specyfikę, hybrydowy charakter (powstaje na styku sektorów) i łączenie celów biznesowych ze społecznymi, ma w sobie wymagany potencjał mobilizacyjny. Udział podmiotów ekonomii społecznej w rewitalizacji wzmacnia jej partycypacyjny charakter i może odbywać się m.in. poprzez realizację zleceń w zakresie zadań dotyczących działań rewitalizacyjnych – tych w obszarze „miękkim", jak różnorodne działania animacyjne integrujące mieszkańców, oraz w obszarze „twardym" – prace budowlane, adaptacyjne prowadzone zgodnie z profilem branżowym. Ekonomia społeczna generuje miejsca pracy o wysokiej jakości i ulepsza poziom życia, oferuje ramy dla nowych form przedsiębiorczości i pracy, odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnym i spójności społecznej, bierze udział w tworzeniu stabilności i pluralizmu ekonomii rynkowej.

Wiodące kierunki działań celu szczegółowego 3.4
- zwiększanie świadomości pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich **- promowanie dofinasowań udzielanych przedsiębiorcom (np. ZUS, programy krajowe),** **- budowanie pozytywnego wizerunku firm prowadzących działalność na obszarze rewitalizacji** **- aktywne wspieranie tworzenia oraz funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej dających szanse na zatrudnienie niepełnosprawnym i wykluczonym społecznie mieszkańcom** **- rozwój podmiotów ekonomii społecznej** **- wspieranie aktywności zawodowej, poprzez zlecanie podmiotom ekonomii społecznej w trybie bezprzetargowym – zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, zadań powstających w procesie rewitalizacji, takich jak: prace porządkowe, utrzymanie zieleni, prowadzenie jadłodajni itp.** **- wspieranie zlecania podmiotom ekonomii społecznej zlecanie niektórych zadań integrujących społeczność lokalną**

5.2 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obligatoryjnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z zapisami ustawy[14], lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia:

- nazwę i wskazanie podmiotów realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,

[14] Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 r., poz. 485)

- opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r., poz. 2240), o ile dane te są możliwe do wskazania.

Prowadzone w sposób partycypacyjny prace nad GPR pozwoliły na identyfikację szeregu projektów, które odpowiadają na zdiagnozowane problemy i obszary deficytowe. Część z projektów wykorzystuje istniejące potencjały obszaru (np. wykorzystanie przestrzeni instytucji kultury do prowadzenia działań włączających) lub dzięki podjętym działaniom poprawi ich funkcjonalność i przydatność dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (np. tereny zielone i obszary rekreacji).

Projekty rewitalizacyjne zostały zidentyfikowane w otwartym procesie, do którego zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, partnerzy społeczni i gospodarczy. Projekty można było zgłaszać w ramach otwartego naboru przedsięwzięć prowadzonego w dniach od 4 listopada 2022 r. do 31 stycznia 2023 r. Projekty można było przedkładać drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta Radzyń Podlaski oraz bezpośrednio w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Miasta Radzyń Podlaski. O prowadzonym naborze przedsięwzięć informowano podczas różnego rodzaju spotkań organizowanych przez Urząd Miasta Radzyń Podlaski.

Większość umieszczonych w ramach niniejszego GPR przedsięwzięć będzie realizowane przez podmioty publiczne. Jednocześnie należy zaznaczyć, że podstawowym ich założeniem jest doprowadzenie do wygenerowanie, zgodnych z celami Programu, aktywności mieszkańców, nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całego miasta. Osiągnięcie tego efektu wiąże się z gotowości władz miasta do aktualizacji niniejszego GPR zgodnie z ujawnionymi z czasem priorytetami mieszkańców.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały pogrupowane w ramach dwóch rodzajów: podstawowych i dodatkowych. Projekty umieszczone na liście podstawowej to te, które w bezpośredni sposób przyczyniają się do ograniczenia stwierdzonych zjawisk kryzysowych, w szczególności tych wskazanych w sferze społecznej. Realizacja tych przedsięwzięć jest więc niezbędna dla uzyskania satysfakcjonujących efektów rewitalizacji. Natomiast projekty dodatkowe to takie, które również przyczyniają się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, ale mają mniejsze oddziaływanie z punktu widzenia rozwiązania stwierdzonych problemów ale nie pozostają dla nich bez znaczenia. Mając na uwadze techniczne uwarunkowania realizacji inwestycji, których pełne rozpoznanie nastąpi dopiero w okresie realizacji programu rewitalizacji, należy dopuścić konieczność interwencji poza granicami obszaru rewitalizacji. Wynika to ze specyfiki planowanych działań, które pomimo lokalizacji poza terenem rewitalizacji oddziaływać będą poprzez swoją działalność przede wszystkim na mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Szczególnie istotnym aspektem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zasada spójności działań w zakresie planowanej infrastruktury oraz jej dalszej eksploatacji tj. określenia zasady przyszłej organizacji, funkcjonowania i wykorzystania dla potrzeb

osiągania prognozowanych rezultatów. W ramach niniejszego GPR przyjęto założenie, że infrastrukturę powstałą w ramach projektów rewitalizacyjnych należy traktować jako środek do osiągania zakładanych celów. Wobec tego całkowita ocena skuteczności działań będzie odnosić się zarówno do procesu wykonawczego obiektów, jak i sposobu ich przyszłego funkcjonowania. W ten sposób zapewniona zostanie także integracja projektów infrastrukturalnych i miękkich. Dodatkowo projekty są zintegrowane na poziomie celów – ich wspólna realizacja pozwoli na osiągnięcie zdefiniowanego celu, co przyczyni się do faktycznej zmiany na obszarze rewitalizacji.

W przypadku wystąpienia kolizji z istniejącymi urządzeniami telekomunikacyjnymi niezbędne będzie wystąpienie do operatora sieci telekomunikacyjnej o wydanie warunków technicznych na ich zabezpieczenie lub przełożenie.

Zawarta w rozdziałach 5.2.1 oraz 5.2.2 prezentuje listy zidentyfikowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą stanowić odrębny projekt lub mogą również łączyć się z innymi przedsięwzięciami w większe, wielokomponentowe projekty m.in. w przypadku inwestycji infrastrukturalnych lub organizacyjnych. Istnieje również możliwość realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych etapów (taki sposób realizacji wynika z konieczności wyodrębnienia etapów projektów finansowanych z różnych źródeł). Istniej również możliwość realizacji poszczególnych przedsięwzięć w etapach (w przypadku finansowania projektu z różnych źródeł). Projekty infrastrukturalne z zakresu poprawy efektywności energetycznej i infrastruktury drogowej służyć będą osiągnięciu celów programu rewitalizacji tylko wówczas, gdy będą bezpośrednio powiązane lub wspólnie realizowane z innymi projektami głownie ze sfery społecznej.

Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne (lista podstawowa oraz lista dodatkowa) będą zgodne z przepisami prawa oraz wszelkimi wymogami w zakresie ochrony przeciwpożarowej, m. in. poprzez: zapewnienie drogi pożarowej do obiektów zgodnie z przepisami odrębnymi oraz zapewnienie zaopatrzenia w wodę dla zewnętrznego gaszenia pożarów zgodnie z przepisami odrębnymi.

Istotnym elementem rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej jest realizacja tego zadania w sposób zrównoważony, który przy zastosowaniu rozwiązań ułatwiających dostępność miejsc dla większej liczby grup społecznych zachowa również przyrodnicze walory terenu, które również pozytywnie wpływaj na funkcjonowanie lokalnych społeczności. Dlatego też projekty rewitalizacyjne mają na celu zachowanie terenów zielonych, ochroną istniejących pomników przyrody oraz siedlisk gatunków chronionych. Niewskazane jest nadmierne usuwanie drzew i krzewów oraz przekształcanie terenów zielonych w wybetonowane place. Mając na względzie postępujące zmiany klimatu, w tym okresy o wysokich temperaturach, nie przewiduje się usuwania większości drzew z osłoniętych placów, do utrudniłoby lub uniemożliwiło wielu osobom korzystanie z przestrzeni publicznej.

Wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone w sposób zapewniający troskę o zachowanie terenów zielni na terenach rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie ochrony bioróżnorodności przyrodniczej, w tym siedlisk gatunków chronionych. Realizowane projekty nie spowodują zniszczenia istniejących i potencjalnych siedlisk gatunków chronionych. W celu ochrony liczebności wielu chronionych gatunków ptaków (m.in. jerzyki, kawki, wróble, mazurki, kopciuszki) oraz nietoperzy, w ramach prac związanych z modernizacją i termomodernizacją budynków, wprowadza się następujące ramy korzystania ze środowiska:

a) ze względu na możliwość zasiedlania budynków przez gatunki ptaków bytujących w szczelinach i otworach wentylacyjnych, przed rozpoczęciem prac powinno się przeprowadzić audyt ornitologiczny, a w ich trakcie wdrożyć odpowiednie rozwiązania chroniące (m.in. prowadzenie prac poza sezonem lęgowym, wykonanie zastępczych miejsc lęgowych itp.);

b) ze względu na możliwość zasiedlenia budynków przez nietoperze, przed przystąpieniem do realizacji prac należy dokonać szczegółowej oceny walorów przyrodniczych i skali zagrożeń; w przypadku stwierdzenia występowania nietoperzy należy wdrożyć odpowiednie rozwiązania chroniące (m.in. odpowiedni termin realizacji prac - późne lato i wczesna jesień; zaklejanie szczelin i innych kryjówek - jeśli istnieje podejrzenie, że mogą w nich przebywać nietoperze - jest niedopuszczalne; można to zrobić dopiero po bezpiecznym opuszczeniu przez nietoperze kryjówek letnich lub zimowych; po opuszczeniu przez nietoperze kolonii letniej (przełom lata i jesieni) lub zimowej (początek kwietnia) jest możliwe zabezpieczanie schronień, ale tak, by zwierzęta mogły wychodzić z kryjówek; ostateczne zatkanie wstępnie zabezpieczonych schronień nietoperzy, może nastąpić dopiero po upewnieniu się, że wszystkie ssaki opuściły azyl).

   Aby remont nie spowodował znaczącej szkody przyrodniczej, należy zwierzętom zapewnić istnienie odpowiedniej ilości właściwych schronień po remoncie:

- Pozostawienie kilku szczelin i otworów wykorzystywanych do tej pory przez nietoperze, gdyż te zwierzęta są bardzo przywiązane do swoich schronień. Jest to też często rozwiązanie najprostsze z technicznego punktu widzenia, przy czym nie może wpływać negatywnie na efekt docieplania i trwałość budynku. Jeśli po wykonaniu oceny technicznej uznano, że możliwe jest dalsze wykorzystywanie przez zwierzęta zajmowanych wcześniej szczelin, trzeba zagwarantować nietoperzom łatwy dostęp poprzez pozostawienie odpowiednio zabezpieczonego otworu w izolacji termicznej;
- Jeśli nie ma możliwości pozostawienia schronień istniejących, należy utworzyć schronienia alternatywne, równoważące ubytek takich miejsc w wyniku remontu;
- Liczba alternatywnych schronień powinna w pełni równoważyć stratę;

- Zrównoważenie strat należy rozpatrywać w skali lokalnej (np. osiedla, dzielnicy), a nie pojedynczego budynku, na którym może wystąpić problem z umieszczeniem odpowiedniej liczby skrzynek.
- Nie wszystkie skrzynki są zajmowane przez nietoperze, dlatego ich liczbę trzeba zwiększyć w zależności od gatunku i warunków lokalnych - o 50-200% - w stosunku do miejsc wykorzystywanych przez nietoperze, przed jego remontem;
- Dobór skrzynek i ich lokalizacja musi być uzgodniona z chiropterologiem (chiropterolog – specjalista zajmujący się między innymi życiem i zwyczajami nietoperzy).

c) ze względu na ochronę siedlisk i gatunków hydrogenicznych oraz wyeliminowanie kolizji dróg twardych ze szlakami migracyjnymi lub miejscami rozrodu i regularnego przebywania fauny, wyklucza się trasowanie nowych odcinków dróg przez siedliska przyrodnicze; dodatkowo przepusty wodne należy dostosowywać do wymogów przepustów ekologicznych dla małych i średnich zwierząt oraz stosować rozwiązania chroniące stosunki wodne oraz jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

5.2.1 Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Budynek Oranżerii w Radzyniu Podlaskim znajduje się w centrum miasta; na terenie zespołu pałacowo-parkowego. Budynek stanowi rokokową perłę; arcydzieło klasy europejskiej. Urzeka pięknem i harmonią. Znajduje się we wschodniej części parku. Budynek wzniesiony jako oranżeria wg projektu Jakuba Fontany w ramach wielkiej przebudowy zespołu pałacowego dokonanej w latach 1740-1763 za Eustachego Potockiego, zapewne w końcowej fazie tej przebudowy, między 1769 a 1773 r. Inspirowanego francuskimi założeniami przestrzennymi doby baroku, ze szczególnym uwzględnieniem (inspiracją) twórczości Jacquesa Blondela. Dekoracja rzeźbiarska Johanna Christostoma Redlera. Korpus główny jest ustawiony frontem na południe, dobudówka mieści w sobie schody prowadzące na galerię części głównej, gdyż oranżeria za czasów Potockich pełniła rolę teatru. Nad ryzalitem środkowym oranżerii umieszczona została rzeźba Jana Chryzostoma Redlera przedstawiająca Rydwan Apollina zaprzężony w trzy przepyszne rumaki. Jej podstawę tworzą widoczne wyraźnie kolumny i pilastry jońskie podtrzymujące belkownie. Po obu stronach ryzalitu umieszczono symetrycznie po cztery okna, zamknięte odcinkiem koła i zwieńczone delikatnymi motywami rocaille. Nad ryzalitami bocznymi znajdują się grupy rzeźbiarskie przedstawiające putta ustawiające wazony. Elewacje boczne są jednoosiowe, zaakcentowane małymi, segmentowymi naczółkami. Remontowana ok. 1860 r. W okresie międzywojennym nieużytkowana. W latach 1939-44 przekształcona w Dom Niemiecki, pełniła funkcję sali koncertowo-konferencyjnej. Na potrzeby tej funkcji wprowadzono do wnętrza emporę muzyczną (dzisiejsza zach. część kina mieszcząca strefę wejściową oraz operatornie na piętrze). Przekształcono także układ pomieszczeń cieplarni (domu ogrodnika). Na początku lat 60. XX w. adaptowana na dom kultury i kino; następnie rozbudowana o taras z garażem i nowe pomieszczenia sanitarne. W 1997 r. przeprowadzono remont kapitalny dachu.

Od 1966r. budynek stanowi siedzibę Radzyńskiego Ośrodka Kultury. W obiekcie znajduje się również kino „Oranżeria". Budynek stanowi zabytek wymagający podjęcia interwencji. Jego główne problemy to:
- degradacja substancji zabytkowych, rzeźb itp.,
- nadmierne zużycie energii przez obiekt,
- niewystarczająca liczba i standard pomieszczeń sanitarnych,
- wyeksploatowane długim użytkowaniem pomieszczenia wymagające modernizacji,
- niedostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Problemem jest brak wystarczających środków, aby samodzielnie z budżetu miasta, bez dofinansowania zewnętrznego, zrealizować kosztochłonną inwestycję. Niepodejmowanie z kolei działań naprawczych w obiekcie wpływa na ograniczenie możliwości działań w zakresie upowszechniania edukacji kulturalnej. Niedogodności i problemy bieżące będące skutkiem niedostatecznego poziomu realizacji funkcji kulturalnych na terenie miasta powodują stopniowy zastój w rozwoju zachowań prospołecznych. To z kolei powoduje dezintegrację i niespójność społeczną. Słaby kapitał ludzki ogranicza rozwój kreatywności, innowacyjnego myślenia, co w dłuższej perspektywie wpływa na ograniczenie rozwoju gospodarczego obszaru. Również sytuacja inwestycyjnego bezruchu daje efekt w postaci braku zachęty do rozwoju lokalnej działalności gospodarczej, co przekłada się na zwolnienie tempa rozwoju gospodarczego w regionie.

Wśród licznych zdiagnozowanych problemów sfery społecznej nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całego miasta, są różnego rodzaju choroby i zaburzenia psychiczne mieszkańców. Na etapie opracowywania diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, problemy tego rodzaju, chociaż bardzo trudno możliwe do uchwycenia w postaci konkretnych wskaźników czy danych statystycznych, akcentowane były bardzo mocno zarówno podczas prowadzonych konsultacji społecznych, jaki i zgłaszane były przez władze. Przyczyn tego rodzaju schorzeń jest wiele. Na wzrost liczby osób borykających się z tego rodzaju problemami wpływa przede wszystkim wyśrubowane tempo życia, stres, brak możliwości samorealizacji czy niemożność porozumienia się z najbliższymi. Problemy te równie mocno dotyczą wszystkich grup wiekowych – dzieci i młodzieży (które nie są akceptowane w środowisku rówieśniczym), dorosłych (którzy nie radzą sobie z problemami życia codziennego), a także seniorów (którzy często czują się niepotrzebni i odrzuceni). Zgodnie z rozmowami uzyskanymi w trakcie prowadzonego procesu opracowywania dokumentu, skala problemów i trudności psychicznych mieszkańców w rzeczywistości jest bardzo duża. Na terenie miasta szczególnie zauważalny jest deficyt dostępu do poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego. Głównie jest on prowadzony odpłatnie w prywatnych gabinetach, co dla sporej części mieszkańców stanowi poważną barierę. Kolejną trudność stanowi bariera mentalna. Nadal w społeczeństwie kwestie zdrowia psychicznego są tematem wstydliwym.

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano również problemy w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Część z rodzin pomimo posiadania wystarczających środków finansowych na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, dysponuje tymi środkami w sposób nieodpowiedni. Należy jednocześnie pamiętać o tym, że rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, pełni wiele funkcji i zaspokaja podstawowe potrzeby swoich członków, począwszy od biologicznych poprzez psychiczne, społeczne i emocjonalne. W związku z tym środowisko rodzinne jest również pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, stąd tak ważne jest jego prawidłowe funkcjonowanie.

Potrzeby związane z obsługą mieszkańców miasta, społeczności gmin sąsiednich, a także turystów w zakresie infrastruktury dziedzictwa naturalnego są w na terenie Miasta Radzyń Podlaski zaspokajane w dość dużym stopniu. Jednocześnie miasto, ze względu na ogromne bogactwo dziedzictwa kulturowego i historycznego stanowi główną atrakcję turystyczną Ziemi Radzyńskiej. W związku z tym turyści

	oczekują stałego uzupełniania oferty spędzania wolnego czasu na odpowiednim poziomie. Z uwagi na fakt potrzeby stałego budowania pozycji miasta jako jednego z centrów turystycznych Lubelszczyzny zachodzi konieczność ciągłego inwestowania w tego rodzaju infrastrukturę. Park, w obrębie którego usytułowany jest zabytkowy pałac, stanowi dla miasta element strategiczny na mapie atrakcji.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wyprowadzenie go ze stanu kryzysu poprzez wzmocnienie lokalnych usług społecznych i kulturalnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.. Przedmiotowy cel jest bardzo złożony i wielowątkowy. Realizacja przedmiotowego celu będzie następowała poprzez urzeczywistnienie następujących celów szczegółowych: 1. Zwiększenie efektywnego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) w osiąganiu korzyści społeczno-gospodarczych. 2. Zwiększenie aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze oraz budowanie postaw rozwoju gospodarczego poprzez rozwój infrastruktury kultury. 3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób z grup defaworyzowanych – seniorów, osób z niepełnosprawnościami, chorych, itd. 4. Wzrost dostępności wysokiej jakości usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji oraz terenu całego Miasta Radzyń Podlaski. 5. Poprawa estetyki i przywrócenie pierwotnych funkcji zdegradowanym przestrzeniom publicznym. 6. Zwiększenie bezpieczeństwa obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcie obejmuje kompleksowe działanie mające na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej i zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej. Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się wykonanie robót budowlanych, prac konserwatorskich i prac restauratorskich zabytkowego obiektu budowalnego Oranżerii oraz rewaloryzacji Parku Miejskiego. W ramach działania planowane jest dostosowanie całości budynku na potrzeby grup i organizacji społecznych zajmujących się szeroko rozumianą integracją i terapią przez sztukę z niewielkim udziałem pomieszczeń sanitarnych, administracyjnych i gospodarczych. Ze względu na istnienie sali dotychczas wykorzystywanej przez kino, zakłada się prowadzenie terapii przez muzykę, stand up, teatr, taniec, sztuki wizualne, w mniejszym stopniu sztuki plastyczne. Zabytkowy obiekt zostanie przystosowany do pełnienia nowoczesnych funkcji kulturotwórczych i terapeutycznych, zgodnie z ideą adaptacyjnego ponownego użycia. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano zmianę przeznaczenia funkcji pomieszczeń w podpiwniczeniu budynku - pomieszczenia zostaną zaadaptowane dla potrzeb funkcjonowania klubów integrujących i służących spotkaniom różnorodnych grup społecznych i pomocowych oraz stowarzyszeń (np.: Stowarzyszenie Klub Seniora "Radzyńskie Wrzosy", AA, integracje młodzieży z trudnych środowisk), projektuje się nowy układ węzłów sanitarnych wraz z podnośnikiem dla osób niepełnosprawnych; „salę plastyczną” przeznacza się na pracownie scenografii i kostiumów; „salę szachową” na spotkania miłośników gier planszowych; odbudowywane pomieszczenia pod tarasem przeznacza się na zaplecze techniczne i gospodarcze. Sala kinowa zostanie przekształcona w salę widowiskowo-konferencyjną dostosowaną do prowadzenia terapii przez muzykę czy teatr oraz organizowane koncerty, występy kabaretowe, wieczory poetyckie. Na parterze budynku znajdować się będą również dostosowane sanitariaty, niewielka sala wykładowo-szkoleniowa; „salę fitness” przeznacza się pod zajęcia z tańca i choreografii wydzielając w niej dodatkowo hol i szatnie.

	Istniejące dotychczas na piętrze budynku pomieszczenia biurowe przekształcone zostaną w gabinety, w ramach których świadczone będą usługi społeczne, w tym opieki psychologicznej i doradztwa personalnego. Realizacja działania inwestycyjnego uwarunkowana została potrzebami społecznymi mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. deficyt pomocy psychologicznej, usług na rzecz osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, bezradność w sprawach rodzinnych, brak nowych miejsc pracy wpływający na ubożenie rodzin). Ze względu na wieloletnią tradycję i utożsamienia przez mieszkańców obszaru z funkcjami kulturalnymi zakres przedsięwzięcia obejmuje działania pozwalające na możliwość kontynuacji pierwotnych funkcji - utworzona zostanie nowoczesna i w pełni wyposażona sala widowiskowa pozwalająca na organizację różnego rodzaju koncertów, przeglądów artystycznych, teatralnych, pieśni, itd. Z drugiej strony, znacznej części obiektu nadane zostaną nowe funkcje – w budynku ulokowane zostaną usługi obejmujące: poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, poradnictwo dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, a także świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży. Drugim elementem projektu jest rewaloryzacja Parku Miejskiego, który zajmuje szczególne miejsce w świadomości lokalnej społeczności. Wartość zabytkowych założeń zieleni jest ogromna, dlatego też zasługują one na szczególną troskę. Prawidłowo wykonana rewaloryzacja ma na celu przywrócenie pierwotnego charakteru, poprzez odtworzenie klimatu epoki, w której park został zaprojektowany. Jednym z najważniejszych składników zabytkowego założenia, w efekcie rewaloryzacji zielona przestrzeń odzyska pierwotny charakter i zachwyci na nowo. Celem jest również ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Element dotyczący rewaloryzacji Parku Miejskiego spełniać będzie następujące funkcje: - ochrona przed degradacją zabytkowego kompleksu parkowego i zachowanie dziedzictwa dla przyszłych pokoleń, - zachowanie i ochrona terenów zielonych, - adaptacja obszarów miejskich do zmian klimatu poprzez zachowanie powierzchni biologicznie czynnej i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych. Celem drugiego etapu przedsięwzięcia jest polepszenie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz zwiększenie dostępności lokalnych walorów turystycznych i naturalnych poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej – zabytkowego Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi wsparcie lokalnego wzrostu gospodarczego poprzez ochronę, promowanie i rozwój turystycznych walorów obszaru. Projekt przyczyni się do pobudzenia gospodarki opartej na kapitale ludzkim i możliwości zarobkowania na skutek zwiększonego ruchu turystycznego. Zadbane dziedzictwo naturalne pozytywnie wpłynie na jakość życia poprzez budowanie więzi społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z miejsca zamieszkania. Zagospodarowanie terenu publicznego przyczyni się do stworzenia zwartej – estetycznej i funkcjonalnej - przestrzeni w reprezentacyjnej części Miasta Radzyń Podlaski. Przewiduje się, że dzięki rewitalizacji obszar stanie się atrakcyjniejszy nie tylko estetycznie ale i gospodarczo. Spójne i uporządkowane otoczenie przyczyni się do stworzenia nowych możliwości zatrudnienia dla osób zagrożonych wykluczeniem. Wpłynie to na wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia został określony na podstawie dokumentacji projektowej sporządzonej m.in. w oparciu o przeprowadzone konsultacje z lokalną społecznością. Zakres projektu obejmuje również przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze	W ramach prac dostosowawczych zaplanowano następujące elementy: - likwidacja progów w drzwiach, - montaż szerokich drzwi pozwalających na swobodny przejazd,

szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	- montaż podłogi z materiałów antypoślizgowych, - dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwytów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło), - montaż podnośnika pionowego, budowa podjazdu dla osób poruszających się na wózkach w wejściu głównym, - w Parku Miejskim powstaną elementy najazdowe pozwalające na swobodny wjazd do Parku, szerokość ścieżek dostosowana dla potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w wypełnianiu przynależnych im funkcji** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami,** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji,** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym,** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na urzeczywistnienie celu strategicznego 1. W ramach przeprowadzonych prac powstaną nowe pomieszczenia przeznaczone dla potrzeb utworzenia poradni psychologiczno-pedagogicznych dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży. W ich ramach świadczone będę także usługi doradztwa zawodowego, usługi na rzecz osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, w zakresie spraw rodzinnych oraz opiekuńczo-wychowawczych. W obiekcie nadal realizowane będą pierwotne funkcje kulturalne (animacja i edukacja kulturalna). Projekt wpłynie również na ograniczenie szeregu zdiagnozowanych problemów społecznych (redukuje zjawisko wykluczenia społecznego osób z grup marginalizowanych – m.in. będzie prowadził do zwiększenia udziału uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu kulturalnym i obywatelskim; stworzone zostanie miejsce oraz oferta spędzania czasu i podejmowania aktywności przez osoby starsze i niepełnosprawne; będzie miejscem integracji międzypokoleniowej; zagwarantowany zostanie dostęp do usług społecznych dla mieszkańców, którzy ze względu na stan zamożności nie mieli możliwości korzystania z takich usług). Projekt przyczynia się również do zwiększenia bezpieczeństwa na obszarze poprzez np. zainstalowanie zewnętrznego oświetlenia oraz monitoringu. Stworzy on warunki dla aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływającej na ich stan zdrowia (przedsięwzięcia w zakresie aktywności ruchowej i zdrowego stylu życia). Nastąpi udostępnienie warunków do rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów (infrastruktura powstała w ramach projektu będzie stanowić impuls do realizacji szeregu oddolnych inicjatyw i aktywności społecznych oraz obywatelskich). Bez wątpienia przyczynia się do ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej (powstanie przestrzeń, gdzie kultywowane i przekazywane będą zwyczaje, tradycje, historia, spuścizna). Przedmiotową inwestycję cechuje wieloaspektowa komplementarność. Ma ona kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji (wykluczenie społeczne, marginalizowanie grup defaworyzowanych, brak dostępu do dobrej jakości usług społecznych, marazm i bierność społeczności lokalnej), a przez to otwiera możliwość uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (m.in. ochrona i kultywowanie dziedzictwa niematerialnego, podnoszenie świadomości ekologicznej i zdrowotnej mieszkańców, integracja międzypokoleniowa, itd.). **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:**

	2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne, **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej,** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych;** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt pozytywnie wpłynie na jakość zagospodarowania przestrzeni publicznych. Przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji budynku Oranżerii oraz uporządkowanie przestrzeni publicznej Parku Miejskiego będzie sprzyjać uzupełnieniu i uporządkowaniu układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Niniejsze przedsięwzięcie stanowi jeden z elementów szeregu planowanych inicjatyw mających na celu uporządkowanie miejsc zdegradowanych (m.in. stawy przy Pałacu, boisko przy Komendzie PSP czy przestrzeń przy budynkach na ul. Armii Krajowej 2 i 4), co wpłynie na podniesienie estetyki całego obszaru rewitalizacji. Projekt przywraca wartości użytkowe i przestrzenne obiektom zdegradowanym i niespełniającym współczesnych standardów. Polega na poprawie estetyki i funkcjonalności przestrzeni. Oprócz tego zachowuje elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego. Istotnym elementem przedsięwzięcia jest jego organizacja przy uwzględnieniu zasady uniwersalnego projektowania gwarantującej zapewnienie pełniej dostępności obiektów dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju. Po pierwsze w jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania wpływające na zmniejszenie energochłonności budynku, wykorzystane zostaną energooszczędne rozwiązania technologiczne i techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko – lampy ledowe do oświetlenia budynku wewnątrz oraz na zewnątrz. Rewaloryzacja Parku Miejskiego wraz z odpowiednim kanalizowaniem ruch turystycznego wpłynie na zachowanie i zwiększenie bioróżnorodności obszaru. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.3 Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Przedsięwzięcie wpłynie na realizację celu 3. dotyczącego rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji, co przełoży się na rozwój tej branży działalności gospodarczej. Projekt pobudzi lokalną gospodarkę głównie branżę turystyczną, wpłynie na zwiększenie liczby odwiedzających region turystów, co przyniesie wymierne efekty ekonomiczne lokalnej społeczności.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.1660/8, 061501_1.0001.1660/7 **Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji** TAK: ✓ / NIE *(wymagane uzasadnienie) / NIE DOTYCZY ***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2025-2030
Łączna wartość przedsięwzięcia	30 000 000,00 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 4 000 000,00 - środki krajowe

	Środki prywatne	0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	25 500 000,00 zł - Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (w tym częściowo w ramach ZIT; EFRR); środki ogólnokrajowe (w tym m.in. FENiKS, KPO). Każdy z komponentów będzie finansowany odrębnie i nie zachodzi ryzyko podwójnego finansowania.
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł
	Wkład wnioskodawcy:	500 000,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	6,8	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów, w których świadczone będą usługi poradnictwa psychologicznego i doradztwa personalnego	Sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	Sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba nowoczesnych ośrodków animacji społeczności lokalnej	Sztuki	0	1	Statystyki Urzędu Miasta

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	Sztuki	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Osoby	0	600	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	Osoby	0	20	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia przyniesie konkretne efekty o wymiarze społeczno – ekonomicznym. Wśród głównych efektów w sferze społecznej należy wymienić: zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, zwiększenie integracji społecznej, wzrost poczucia tożsamości lokalnej, a także większa aktywizacja w działania kulturalne. Dzięki realizacji inwestycji uzupełniona zostanie oferta, dzięki czemu zwiększy się liczba odbiorców wydarzeń kulturalnych. Lokalny patriotyzm oraz poczucie przynależności wpłyną na zadowolenie z miejsca zamieszkania. Obiekt jako miejsce realizacji wydarzeń artystyczno-edukacyjnych wpłynie na rozwój kapitału społecznego. W wymiarze regionalnym projekt przyczyni się do rozwoju turystyki, która stanowi ważny element gospodarki województwa. W dłuższej perspektywie wzrost liczby turystów odwiedzających region przyczyni się także do rozwoju usług towarzyszących turystyce i wykorzystania możliwości synergii branży turystycznej z innymi branżami, co wiąże się ze zwiększeniem dochodów gospodarstw domowych i powstaniem nowych miejsc pracy, a także wzrostem atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. W efekcie zagospodarowania zdegradowanej przestrzeni publicznej nastąpi poprawa obsługi znacznej części obszaru rewitalizacji i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju (np. rozwój turystki). Dzięki temu będzie on miał pozytywny wpływ na redukcję bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Elementem przedsięwzięcia jest poprawa estetyki i funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni publicznych oraz przywróci im wartości użytkowe i przestrzenne. Zachowuje on elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego oraz przyczynia się do likwidacji kolizji widokowych. Budynek Oranżerii zostanie poddany pracom termomodernizacyjnym; zastosowane technologie będą ekologiczne i energooszczędne co przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji oraz poprawy jakości powietrza w okolicy. Efektem realizacji działania będzie zmniejszenie skali wykluczenia społecznego i wyrównywanie szans funkcjonowania w społeczeństwie osób niepełnosprawnych (dzieci, młodzieży, osób dorosłych) oraz seniorów o zmniejszonej sprawności psychofizycznej i społecznej i ich rodzin, jak również umożliwienie tym osobom i rodzinom szybkiego powrotu do aktywności fizycznej, społecznej, zawodowej. Realizacja przedsięwzięcia zapewni aktywizację i integrację mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski, zwiększy ich aktywność fizyczną, społeczną i zawodową (m.in. powrót do środowiska, rodziny, codziennych zajęć, pracy zawodowej). Projekt wpłynie także na zwiększenie dostępności do wysokiej jakości, bezpłatnych usług społecznych, co będzie bezpośrednio wpływać na zminimalizowanie zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji – ograniczonego dostępu do poradnictwa psychologicznopedagogicznego, prawnego oraz zawodowego. Przyczyni się również do poprawy jakości zdrowia i życia mieszkańców.	
Przedsięwzięcia komplementarne	2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu

	6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy" 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA" 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Na terenie Miasta Radzyń Podlaski znajdują się pięć zbiorników wodnych o powierzchni łącznej 2,7281 ha, położonych na działce nr: 1660/7 przy ul. Jana Pawła II, w bezpośrednim sąsiedztwie Pałacu Potockich. Wyżej wymienione zbiorniki są bardzo zaniedbane i nie spełniają obecnie dostatecznie celów retencji wody. Z uwagi na postępujące zmiany klimatyczne potrzebne są działania ukierunkowane na ograniczenie odpływu wody opadowej oraz jej magazynowanie (zarówno w naturalnych zbiornikach retencyjnych jak i w profilu glebowym) oraz na zwiększenie poziomu zagospodarowania/retencjonowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstawania. Niewysączające oświetlenia zbiornika wodnego wpływa na znaczny spadek bezpieczeństwa przebywania w jego rejonie. Kolejną z niedogodności jest brak wystarczającej liczby ścieżek i alejek wokół zbiornika, co znacznie utrudnia poruszanie się wokół niego. Znajdujące się tam obiekty małej architektury (ławki, kosze na śmieci, itp.) są stare i w złym stanie technicznym. Brak miejsc wypoczynku i organizacji spotkań lokalnej społeczności. Istniejący stan powoduje, że odbiór estetyczny miejsca jest obniżony. Niedostateczne zagospodarowanie powoduje niezadowolenie wśród mieszkańców a jednocześnie hamuje możliwości przyspieszenia tempa rozwoju. Tymczasem zasoby naturalne posiadają walor podnoszący jakość życia, budujący spójność społeczną. Jednym z najważniejszych problemów gospodarczych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz terenu całego miasta jest niewystarczająca liczba miejsc pracy. Dlatego też, ludność w wieku produkcyjnym wyjeżdża w poszukiwaniu środków do życia, a inni nie chcą sprowadzać się do miejsca, które jest tak mało atrakcyjne. Gwarancja posiadania w miarę stabilnej pracy jest jednym z głównych wyznaczników przy poszukiwaniu miejsca do życia. Coraz więcej mieszkańców decyduje się opuścić miasto, co z kolei prowadzi do szeregu negatywnych zjawisk: rozluźnianie się więzi rodzinnych, rozbicie rodzin, pozostawienie bez opieki najstarszych członków rodziny czy problem „eurosierot" (dzieci ponoszących negatywne, psychologiczne konsekwencje emigracji rodziców w celach zarobkowych). Te problemy były mocno podkreślane w trakcie trwania konsultacji społecznych.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest polepszenie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w Mieście Radzyń Podlaski. Celem realizacji przedsięwzięcia jest również rozwój małej retencji przyczyniający się do ochrony zasobów wody na terenach miejskich. Ochrona tych zasobów staje się jeszcze bardziej paląca w związku ze zmianami klimatycznymi, czyli brakiem śniegu zimą, często długotrwałym brakiem opadów powodującym rekordowe susze. Projekt jednocześnie ma na celu wsparcie lokalnego wzrostu gospodarczego poprzez ochronę, promowanie i rozwój turystycznych walorów obszaru. Przedsięwzięcie ma wpłynąć na pobudzenie

	lokalnej gospodarki opartej na kapitale ludzkim i możliwości zarobkowania na skutek zwiększonego ruchu turystycznego. W obrębie terenów zielonych zagwarantowana zostanie również możliwość prowadzenia przez mieszkańców drobnej sprzedaży (foodbike z lodami, kawą czy zimnymi napojami). Zadbane dziedzictwo naturalne pozytywnie wpłynie na jakość życia poprzez budowanie więzi społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z miejsca zamieszkania. Celem pośrednim projektu jest poprawa zagospodarowania układu komunikacji, w tym budowa ciągów pieszo-jezdnych, likwidacja barier architektonicznych wpływająca na podniesie dostępność obiektów dla osób mających trudności w poruszaniu się (osoby niepełnosprawne na wózkach inwalidzkich, itp.) oraz usprawni system komunikacji dla wszystkich mieszkańców i osób przyjezdnych. Przedsięwzięcie obejmuje również montaż elementów małej architektury oraz oświetlenia wpływającego na znaczne podniesienie bezpieczeństwa obszaru. W jego ramach przewidziano: montaż infrastruktury rekreacyjnej (siłownia zewnętrzna), umiejscowienie obiektów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, miejsce na ognisko i grilla, wiaty z miejscami na posiłek), budowę sanitariatu, budowę placu zabaw, budowę parkingu wraz z zagospodarowaniem terenu. Zagospodarowanie terenu publicznego przyczyni się do stworzenia zwartej – estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni do realizacji wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w niemal centralnej – reprezentacyjnej części miasta. Przewiduje się, że dzięki rewitalizacji obszar stanie się atrakcyjniejszy nie tylko estetycznie ale i gospodarczo. Spójne i uporządkowane otoczenie przyczyni się do stworzenia nowych możliwości zatrudnienia dla osób zagrożonych wykluczeniem. Wpłynie to na wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy. W ramach projektu powstanie również infrastruktura związana z retencjonowaniem wód zabezpieczająca zasoby wodne na terenie miasta i mająca pozytywny wpływ na budowanie jego odporności na zmiany klimatu i przeciwdziałanie skutkom suszy i powodzi. Poprawiona retencja wody, ma na celu spowolnienie lub powstrzymanie odpływu wody (w tym wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych). Przewidywane działania będą miały pozytywny wpływ na poprawę bilansu wodnego. Zmniejszą się również zagrożenia związane z podtopieniami, powodziami oraz suszą w regionie, co w konsekwencji przełoży się również na ograniczenie strat w środowisku i gospodarce. Istnieje również konieczność wykonania jazu na rzece Białka, która przepływa w bliskim sąsiedztwie w/w zbiorników wodnych. Realizacja przedsięwzięcia zostanie podzielona na etapy. Każdy z komponentów będzie finansowany odrębnie i nie zachodzi ryzyko podwójnego finansowania. Kolejnym z elementów wpływających na zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju będzie umiejscowienie w obrębie terenów zielonych ławek solarnych pozwalających na korzystanie z darmowego Internetu oraz ładowanie urządzeń elektrycznych. Dzięki swojemu ledowemu oświetleniu pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa w porze wieczornej i nocnej.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności	W ramach zagospodarowania przestrzeni wokół zbiorników wykorzystane zostaną elementy pozwalające na zagwarantowanie swobodnego dostępu dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami: - ciągi piesze wykonane z materiału zapewniającego możliwie najbardziej równą przestrzeń (tak aby zapewnić swobodne poruszanie się osobom mającym trudności ruchowe, poruszającym się na wózkach inwalidzkich, ale także rodzicom z dziećmi w wózkach), brak uskoków, schodów i innych barier architektonicznych/terenowych,

osobom ze szczególnymi potrzebami	- ciągi piesze wykonane w taki sposób, aby mogły się po nich poruszać osoby niewidzące (specjalne „tory" tak, aby zniwelować ryzyko wykraczania poza ciągi), - informacje umieszczone na odpowiedniej wysokości; sporządzone prostym i łatwym do zrozumienia językiem; zawierające napisy w alfabecie Braille'a, - możliwość wypożyczenia elektronicznej przystawki do wózka inwalidzkiego, co ułatwi swobodę poruszania się i bezwysiłkowego korzystania z infrastruktury.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** W efekcie realizacji projektu nastąpi społecznie oczekiwane zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych. Stworzone zostanie miejsce dające realną alternatywę dla dotychczasowych sposobów spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji. Powstanie infrastruktura, która wpłynie na możliwość integracji społeczności lokalnej i rozwoju aktywności fizycznej, co przełoży się na poprawę stanu zdrowia mieszkańców. Miejsce stanie się atrakcją turystyczną i jedną z wizytówek miasta. Przyjazna, ładna i zadbana przestrzeń publiczna powoli na zwiększenie stanu zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkania oraz ożywienie poczucia dumy lokalnej. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe: 2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Dzięki przedsięwzięciu nastąpi pozytywna zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji i estetyzacja otoczenia, co przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców. W jego ramach przewidziano szereg elementów pozwalających na zapewnienie pełnej dostępności przestrzeni publicznej osobom z niepełnoprawnościami, co bezpośrednio wpłynie na ich włączenie w życie społeczne czy kulturalne. Będzie przeciwdziałać ich marginalizacji i odosobnieniu. Wśród podstawowych zamierzeń projektu jest zwiększenie poziomu ochrony środowiska naturalnego, ochrona bioróżnorodności obszaru oraz przeciwdziałanie i łagodzenie zmian klimatu. Zaplanowano szereg elementów przyczyniających się do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Dzięki projektowi nastąpi zwiększenie oferty turystycznej obszaru rewitalizacji i budowanie marki produktu turystycznego. Projekt przyniesie także efekty w sferze gospodarczej – ożywienie lokalnej gospodarki w zakresie drobnych usług gastronomicznych, sprzedaży produktów lokalnych i rękodzieła, wzrost liczby podmiotów oferujących usługi agroturystyczne. W obrębie terenu zielonego będzie istniała możliwość drobnej sprzedaży np. rower gastronomiczny (foodbike) z kawą, zimnymi napojami czy lodami.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.1660/7

	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji		
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**	**NIE DOTYCZ**
	✓		
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**		
Okres realizacji	2025-2030		
Łączna wartość przedsięwzięcia	12 500 000,00 zł		
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	1 000 000,00 zł - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład	
	Środki prywatne	0,00 zł	
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	10 625 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR); środki ogólnokrajowe (m.in. FENiKS, KPO)	
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł	
	Wkład wnioskodawcy	875 000,00 zł	
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji			

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	2,7281	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	Ha	0	2,7281	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów udostępnionych dla potrzeb prowadzenia drobnej działalności gospodarczej	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Osoby	0	500	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba podmiotów prowadzących w zrewitalizowanym obiekcie drobną działalność gospodarczą	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Projekt będzie miał wpływ na wzrostu aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, głównie branży turystycznej. Po pierwsze planowanym efektem jego realizacji będzie zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych prywatnych prowadzących działalność związaną z obsługą turystów (mini gastronomia, sprzedaż produktów lokalnych czy rękodzieła). Po drugie przy obsłudze nowo utworzonej infrastruktury (głównie utrzymywanie porządku oraz organizacja wydarzeń) zostaną zaangażowani nowi pracownicy. Da to szansę na zatrudnienie mieszkańców z grup marginalizowanych. Przyczyni się on do zwiększenia dostępu do dobrej jakości nowych i niedrogich usług społecznych (np. ścieżki spacerowe i rowerowe, plac zabaw i siłownia napowietrzna) umożlwiających aktywne i zdrowe spędzanie wolnego czasu). Stworzy więc warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Dzięki jego realizacji osobom borykającym się z problemami społecznymi (niepełnosprawne) zostanie stworzona możliwość uzyskania pracy (spółdzielnia socjalna obsługująca nowopowstałą infrastrukturę). Bez wątpienia, dzięki montażowi oświetlenia, będzie miał on wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.	
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Miasto Radzyń Podlaski, ze względu na ulokowanie tutaj licznych i unikatowych w skali europejskiej zabytków, stanowi ono znaczącą lokalizację na turystycznej mapie Lubelszczyzny. Jednocześnie, na terenie miasta widoczne są elementy wymagające poprawy, które wpłynęłyby w sposób znaczący na podniesienie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej obszaru. Można w tym celu wykorzystać występujące tereny zdegradowane oraz budynki które są w bardzo w złym stanie technicznym i nie spełniają obecnie swoich funkcji. Zmiany społeczno-kulturowe, które zaszły w efekcie pandemii COVID- 19 oraz kryzysu migracyjnego wpłynęły bardzo na funkcjonowanie jednostek publicznych, w tym instytucji kultury. Pandemia doprowadziła do czasowego deficytu usług kulturalnych (zawieszenie działalności i ograniczenie możliwości fizycznej interakcji i spotkania z publicznością) nie tylko w skali lokalnej, lecz całego kraju. W związku z tym, zaistniała konieczność przeformułowania dotychczasowych form świadczenia usług kulturalnych i ich dostosowania do aktualnych oczekiwań i potrzeb odbiorców. Główne bariery w tym zakresie dotyczą ograniczonych środków budżetowych miasta, jak również niewystarczający poziom infrastruktury obiektów świadczących usługi kulturalne a także braki w wyposażeniu. Dodatkowo obecna sytuacja społeczna wpłynęła na pojawienie się kolejnych barier. Masowe migracje, z których kumulacją mamy aktualnie do czynienia w naszym kraju, obok innych skutków, niosą również za sobą przemiany w obszarze kultury, wpływają na rozbicie dotychczasowego ładu społecznego. W pierwszej kolejności są to bariery językowe (nastąpiła konieczność tworzenia oferty również w innych językach) oraz mentalne (brak uczestnictwa w życiu społecznym imigrantów, ich izolacja, poczucie przebywania „nie u siebie"). Instytucje publiczne stoją przed kolejnymi wyzwaniami, tj. asymilacją i integracją bez poczucia presji. Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajdują się: deficyt oferty spędzania czasu wolnego, co prowadzi do zachowań patologicznych i dewiacyjnych (głównie wśród dzieci i młodzieży) zauważalnych nie tylko na obszarze rewitalizacji, ale również całego miasta, niewystarczająca oferta usług kulturalnych i turystycznych obniżająca atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną obszaru. Równocześnie z problemami: bezrobocia, ubóstwa, dużego udziału mieszkańców korzystających z pomocy MOSP występują problemy dotyczącego bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy nieodpowiednich warunków w środowisku domowym dzieci i młodzieży do nauki, co przekłada się na słabsze wyniki na poszczególnych etapach edukacji. Z różnego rodzaju względów (głównie bariery finansowe oraz brak wykształcenia/umiejętności czy wiedzy rodziców; nierzadko brak czasu rodziców) dzieci i młodzież mają utrudniony dostęp do edukacji. Problemem jest także brak przeświadczenia o konieczności nauki i zdobywania kolejnych szczebli edukacji. Całość wyżej wymienionych zachowań prowadzi do marazmu i bierności w zakresie jakichkolwiek działań.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową rewitalizację dwóch budynków byłego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanego terenu. W ramach projektu zakłada się kompleksową modernizację budynków: - budynek przy ul. Armii Krajowej 2, stanowiących własność Miasta Radzyń Podlaski (jeden budynek o trzech kondygnacjach o powierzchni zabudowy 293 m^2, jeden budynek z 2 kondygnacjami o powierzchni zabudowy 221 m^2, dwa budynki parterowe o łącznej powierzchni zabudowy 146 m^2, - budynek przy ul. Armii Krajowej 4 (użyczenie lub zakup) - jeden budynek o dwóch kondygnacjach o powierzchni zabudowy 305 m^2, dwa budynki parterowe o łącznej powierzchni zabudowy 128 m^2.

W ramach przedsięwzięcia nastąpi dostosowanie pomieszczeń istniejącego budynku do obecnie obowiązujących przepisów budowlanych i sanitarnych, poprawa ich funkcjonalności, wymiana zużytych lub złej jakości elementów budowalnych i instalacyjnych. Zamianie ulegnie układ i wielkość niektórych pomieszczeń. Wymieniona zostanie cała instalacja co oraz istniejące przestarzałe źródło ciepła. Wymieniona zostanie instalacja wod-kan i ccw. Zakres projektu obejmuje również przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych. Budynek zostanie poddany kompleksowym pracom termomodernizacyjnym. Po zakończeniu prac modernizacyjnych budynek zostanie oddany do użytku społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcie zakłada utworzenie kompleksu „Fabryka Aktywności Miejskiej" jako miejsca wsparcia i aktywności dla osób i grup mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nowopowstała „Fabryka Aktywności Miejskiej" zaplanowana jest jako miejsce spotkań, pracy, szkoleń, kursów, konferencji, aktywności, integracji i profilaktyki dla osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem (m.in. osoby dotknięte chorobą alkoholową, narkomanią, samotnością, depresją, młodzież z problemami wychowawczymi, seniorzy, niepełnosprawni, samotne matki, rodziny z problemami wychowawczymi i przemocą) oraz dla organizacji pozarządowych działających na rzecz wsparcia i pomocy takim osobom i grupom społecznym.

W odnowionych budynkach prowadzona będzie działalność w zakresie rozwoju usług kulturalnych, turystycznych i zagospodarowania turystycznego obszaru. W budynkach udostępniony zostanie szeroki wachlarz usług kulturalnych dla każdej z grup wiekowych.

Przedsięwzięcie zakłada znaczny rozwój usług kulturalnych i turystycznych świadczonych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. W efekcie realizacji projektu powstanie profesjonalne studio nagrań i transmisji on-line pozwalające na znaczne rozszerzenie działalności prowadzonej przez ROK. Realizowane będą zdalne warsztaty rękodzielnicze czy kulinarne. Wdrożony zostanie cały szereg nowych propozycji, takich jak: webinary, udostępnianie podcastów, realizacja koncertów i przeglądów artystycznych live. Profesjonalizacja działań przyczyn się do wzrostu zainteresowania społeczności lokalnej ofertą kulturalną. Do realizacji działań i tworzenia treści zaproszone zostaną wszystkie działające na terenie miasta stowarzyszenia, sportowe, kulturalne, regionalne, historyczne. Zniwelowana zostanie bariera uniemożliwiająca dostosowanie oferty do aktualnych oczekiwań, co przełoży się na zaspokojenie „głodu" mieszkańców w tej dziedzinie. Prowadzona działalność zostanie dostosowana do wymagań obecnej, coraz bardziej cyfrowej rzeczywistości. Utworzona zostanie także młodzieżowa grupa na stałe współpracują z ROK przy realizacji inicjatyw. Organizowane zostaną warsztaty z zakresu obróbki audio/video. Przekazana młodzieży wiedza pozwoli na przygotowanie jej do wsparcia działań ROK. Realizacja projektu umożliwi podniesienie kompetencji cyfrowej szerokiego grona odbiorców. Nieocenioną wartością dodaną przedsięwzięcia będzie fakt, iż utworzone studio audio/video, będzie również miejscem nauki i zdobywania umiejętności dla przyszłych pokoleń. Będzie to miejsce stanowiące warsztat nauki i pracy oraz rozwoju kompetencji cyfrowych dla całej społeczności lokalnej. Działania prowadzone będą przez nas w taki sposób, aby zagwarantować ich pełną dostępność zarówno dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz przybyłych imigrantów. Prowadzone będą działania odwołujące się zarówno do wartości kultury naszego kraju, jak i kultury kraju rodzimego-koncerty pieśni i muzyki, warsztaty. Oddzielną inicjatywą będzie dyskusyjny klub filmowy. Organizowane w jego ramach spotkania będą stanowiły świetną okazję do nauki języków dzięki native speakerom. Pozwolą również na nawiązanie kontaktów w miłej atmosferze. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na rozszerzenie zakresu rozpoczętych wcześniej inicjatyw na rzecz włączenia społecznego emigrantów przybyłych do naszego kraju.

W obiekcie ulokowana zostanie również świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, która wpierać będzie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zapewniająca pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy oraz zagrożonym demoralizacją. Świetlica przeznaczona będzie dla dzieci i młodzieży uczęszczających do szkoły podstawowej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci zaniedbanych wychowawczo, pochodzących z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mających problem

	z nauką bądź też pochodzących z rodzin z problemem uzależnień i przemocy. Wśród głównych zadań świetlicy należy wymienić: zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom, pomoc w nauce, profilaktyka wychowawcza, uczestniczenie w imprezach kulturalno-oświatowych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci, organizowanie czasu wolnego, współpraca z rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka oraz z odpowiednimi instytucjami w celu tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi dzieci, dożywianie dzieci, kształtowanie prawidłowych kontaktów dziecka z jego rodziną oraz środowiskiem, praca wychowawcza mająca na celu kształtowanie postaw społecznych u dzieci, stała współpraca ze szkołą (pedagogiem, wychowawcą) z pracownikiem socjalnym, kuratorem, psychologiem, sądem i podmiotami leczniczymi. Funkcjonowanie obiektu będzie bezpośrednio wiązało się również z nowymi miejscami pracy (stałe miejsca pracy i/lub umowy czasowe), co bezpośrednio wpłynie na przeciwdziałanie problemom: bezrobocia, ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz przyczyni się do ożywienia gospodarczego obszaru. W obiekcie udostępniona zostanie przestrzeń do prowadzenia działalność gospodarczej (drobna sprzedaż pamiątek/kawiarenka). Realizacja przedsięwzięcia zostanie podzielona na etapy. Każdy z komponentów będzie finansowany odrębnie i nie zachodzi ryzyko podwójnego finansowania.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach prac dostosowawczych zaplanowano następujące elementy: - likwidacja progów w drzwiach, - montaż szerokich drzwi pozwalających na swobodny przejazd, - montaż podłogi z materiałów antypoślizgowych, - dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwytów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło), - montaż podnośnika pionowego-budowa podjazdu dla osób poruszających się na wózkach przy wejściu głównym.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w wypełnianiu przynależnych im funkcji** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Realizacja projektu wpłynie na urzeczywistnienie celu 1. W jego ramach przewidziano utworzenie świetlicy środowiskowej, pozwalającej na przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom obszaru rewitalizacji: problemy rodzin w wykonywaniu przynależnych im funkcji, deficyt miejsc spędzania czasu wolnego oraz rozwoju pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży, utrudnione warunki nauki, wykluczenie społeczne, brak prawidłowych wzorców zachowań i postaw, niskie przeświadczenie o niezbędności nauki i zdobywania kolejnych szczebli edukacji. Inicjatywna wpłynie także na zwiększenie włączenia społecznego przybyłych i coraz częściej osiedlających się na stałe migrantów.

	W dalszej kolejności powozili na stworzenie atrakcyjnej przestrzeni pozwalającej na realizację różnego rodzaju oddalonych inicjatyw społeczności lokalnej. Zagwarantowanie ciekawej oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych pozwoli na ograniczenie skali nieakceptowanych społecznie zachowań. Elementy wyposażenia budynków oraz zaadaptowanej przestrzeni wokół nich pozwolą na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt pozytywnie wpłynie na jakość zagospodarowania przestrzeni publicznych. Przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji budynków użyteczności publicznej oraz uporządkowanie przestrzeni publicznej wokół nich będzie sprzyjać uzupełnieniu i uporządkowaniu układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Istotnym elementem przedsięwzięcia jest jego organizacja przy uwzględnieniu zasady uniwersalnego projektowania gwarantującej zapewnienie pełniej dostępności obiektów dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju. Po pierwsze w jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania wpływające na zmniejszenie energochłonności budynków, wykorzystane zostaną energooszczędne rozwiązania technologiczne i techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko – lampy ledowe do oświetlenia budynku wewnątrz oraz na zewnątrz. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe: 3.1 Promować gospodarczo obszar rewitalizacji** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Przedsięwzięcie wpłynie na realizację celu 3. dotyczącego rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji, co przełoży się na rozwój tej branży działalności gospodarczej. Projekt pobudzi lokalną gospodarkę głównie branżę turystyczną, wpłynie na zwiększenie liczby odwiedzających region turystów, co przyniesie wymierne efekty ekonomiczne lokalnej społeczności. Przyczyni się również do zwiększenia zatrudnienia na obszarze rewitalizacji (stałe miejsca pracy lub/i czasowe zatrudnienie), co będzie przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom społecznym i wpłynie na urzeczywistnienie celów dotyczących ożywienia gospodarczego obszaru. W budynku udostępniona zostanie przestrzeń przeznaczona dla potrzeb prowadzenia drobnej działalności gospodarczej.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Armii Krajowej 2 i 4 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.(336/3, 336/4, 336/8)
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji
	TAK ✓ / **NIE *(wymaga uzasadnienia)** / **NIE DOTYCZY**
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**

Okres realizacji	2025-2028	
Łączna wartość przedsięwzięcia	10 500 000,00 zł	
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	1 000 000,00 zł - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład
	Środki prywatne	0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	8 925 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł
	Wkład wnioskodawcy:	575 000,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	0,2479	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia budynków przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej	m^2	0	1125 (zabudowa)	Protokół odbioru końcowego
Liczba nowo powstałych podmiotów wsparcia dla dzieci i młodzieży	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba nowoczesnych ośrodków animacji społeczności lokalnej	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	szt.	0	4	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Osoby	0	500	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	Osoby	0	4	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba ulokowanych przedsiębiorstw w zrewitalizowanych obiektach	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

W efekcie realizacji projektu zdegradowanym budynkom nadane zostaną nowej funkcje: kulturalne, turystyczne, społeczne oraz opiekuńczo-wychowawcze. Zlikwidowane zostaną bariery dostępu mieszkańców do dostosowanej do aktualnych oczekiwań odbiorców oferty kulturalnej. Zagwarantowanie ciekawej formy spędzania czasu wolnego wpłynie na zmniejszenie nieakceptowanych społecznie zachowań na obszarze rewitalizacji.

	Budynki staną się swoistym centrum życia społecznego - miejscem spotkań i aktywności społecznej oraz obywatelskiej, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży. Zostanie stworzona atrakcyjna oferta spędzania czasu dla lokalnej społeczności. Podstawowym założeniem miejsca będzie integracja międzypokoleniowa, wobec czego w budynku zostaną skupione usługi oferowane na rzecz seniorów oraz dzieci i młodzieży. Stworzenie centrum aktywności lokalnej będzie impulsem do prowadzenia szeregu inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki utworzonej świetlicy środowiskowej dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji uzyskają pomoc w codziennym funkcjonowaniu i w nauce. Pozwoli ona również na rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, rozwijanie kultury osobistej, organizowanie dzieciom czasu wolnego. W placówce podopieczni będą kształtować dobre zachowania w życiu codziennym oraz umiejętność zgodnego przebywania, funkcjonowania i współdziałania w grupie rówieśniczej. Dzieci będą miały możliwość zaczerpnięcia porad od wychowawców dotyczących bieżących spraw i problemów, na które napotykają się w codziennym życiu.
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 5/P - „Jedynka odNowa” 6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA” 7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim 8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji 9/P – Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 4/D- Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski

	8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy" 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA" 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Zakład Gospodarki Lokalowej w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	W skład zasobu mieszkaniowego Miasta Radzyń Podlaski wchodzą m.in. 3 budynki wielorodzinne położne przy ul. Koszary 1-3 oraz 1 budynek wielorodzinny przy ul. Sienkiewicza 1. Budynek mieszkalny nr 1 (Koszary)– powierzchnia użytkowa 529,25 m^2, liczba lokali: 18; liczba osób zamieszkujących: 26; stan techniczny- niezadowalający: ściany zewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, ściany wewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, dach - konstrukcja drewniana, kryty blachą. Budynek mieszkalny nr 2 (Koszary) – powierzchnia użytkowa: 663,06 m^2, liczba lokali: 18; liczba osób zamieszkujących: 40, stan techniczny- niezadowalający: ściany zewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, ściany wewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, dach - konstrukcja drewniana, kryty blachą i papą. Budynek mieszkalny nr 3 (Koszary) - powierzchnia użytkowa: 671,74 m^2, liczba lokali: 17; liczba osób zamieszkujących: 39, stan techniczny- niezadowalający: ściany zewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, ściany wewnętrzne - murowane z czerwonej cegły, dach - konstrukcja drewniana, kryty blachą i eternitem falistym. Każdy z wyżej wymienionych budynków mieszkalnych posiada przynależne komórki lokatorskie konstrukcji murowanej, kryte papą oraz kilka o konstrukcji stalowej. Budynki posiadają dostęp do mediów: energia elektryczna, woda, kanalizacja. Budynki ogrzewane są za pomocą pieców kaflowych ogrzewających poszczególne lokale. Budynek mieszkalny (Sienkiewicza) - powierzchnia użytkowa budynku: 143,10 m2, liczba lokali: 3, liczba osób zamieszkujących: 6, stan techniczny niezadowalający: ściany zewnętrzne - drewniane obmurowane cegłą, podłogi drewniane na legarach, dach - konstrukcja drewniana, kryty eternitem falistym, ogrzewanie: piec. Podstawowym problemem w zakresie przedmiotowych budynków jest ich stan techniczny oraz duża energochłonność (zarówno w zakresie energii elektrycznej, jak i cieplnej). Nie posiadają one odpowiedniego docieplenia, niezbędna jest wymiana dachu oraz podłóg. Problematyczny jest istniejący system wentylacji pomieszczeń. W chwili obecnej nie spełnia ona swoich funkcji, co prowadzi do występowania wilgoci i pleśni na ścianach i suficie. Istnieje konieczność wykonania docieplenia ganków oraz wymiany przestarzałej stolarki okienno-drzwiowej. Konieczne jest przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych. Ww. lokale stanowią lokale komunalne. Ze względu na ograniczone środki budżetowe samodzielna realizacja przedsięwzięcia nie jest możliwa.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksową i głęboką modernizację budynków mieszkalnych stanowiących mieszkania komunalne, zgodnie z opracowaną dokumentacją dla każdego z nich. W ramach działań przewidziano m.in. prace dotyczące ocieplenia budynków, wymiany pokrycia dachowego, wymiany stolarki okienno-drzwiowej, wymiany podłóg oraz systemu ogrzewania budynków. Istotnym elementem są prace modernizacyjne systemu wentylacji budynków. W częściach wspólnych modernizacji zostanie poddany

	system oświetlenia wewnętrznego oraz zewnętrznego (z wykorzystaniem energooszczędnego oświetlenia LED). Zakres projektu obejmuje również przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Budynki objęte przedsięwzięciem są parterowe. W związku z tym, dostęp do nich z poziomu drzwi wejściowych jest zapewniony. W ramach prowadzonych prac zaplanowano likwidację progów w przejściach oraz wymianę stolarki drzwiowej na taką, która zapewni swobodny dostęp osobom mającym trudności w poruszaniu się oraz poruszającym się na wózkach inwalidzkich. W częściach wspólnych zamontowany zostanie energooszczędny system oświetlenia sterowany automatycznie (czujniki ruchu), co pozwoli na korzystanie z niego bez konieczności wykonywania dodatkowych czynności.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe: 1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w wypełnianiu przynależnych im funkcji** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Jednym z najistotniejszych elementów wpływających na jakość życia jest miejsce i warunki zamieszkiwania. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę komfortu i warunków zamieszkiwania osób będących w szczególnej sytuacji (tj. mieszkańców korzystających z mieszkań komunalnych). Zmiana jakości zamieszkiwania wpłynie pozytywnie na sposób postrzegania swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie nastąpi ich aktywizacja i przełamanie bierności. Zmiana mentalności przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim oraz wpłynie na zwiększenie aktywizacji zawodowej mieszkańców. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę warunków zamieszkiwania najmłodszych członków lokalnej społeczności, co pozwoli na ich aktywizację w dziedzinie edukacji i rozwijania swoich pasji oraz talentów. Dzięki modernizacji systemu oświetlenia zewnętrznego nastąpi znaczne podniesienie bezpieczeństwa całej okolicy. Oczekiwanym efektem projektu będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców w uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynków oraz późniejsze dbanie o wspólnie utworzony teren. Planujemy, aby teren wokół budynków został przygotowany przez mieszkańców wg. ich pomysłów i potrzeb (np. kwietniki czy zieleńce). **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe: 2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.4 Wspierać remonty budynków mieszkalnych i ich bezpośredniego otoczenia** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Celem projektu jest poprawa standardu mieszkań komunalnych będących w zasobach Miasta Radzyń Podlaski. Dzięki niemu nastąpi rozszerzenie dostępności, jakości świadczonych usług publicznych oraz zaspokojone zostaną podstawowe potrzeby osób będących w szczególnej sytuacji życiowej (głównie o niskich dochodach lub bezrobotne utrzymujące się ze świadczeń PUP oraz MOPS). Bezpośrednie wsparcie otrzyma budownictwo mieszkaniowe będące w zasobie miasta. Przedsięwzięcie wpłynie w znaczny sposób na ochronę środowiska naturalnego. W ramach projektu nastąpi znaczna poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych (prace termomodernizacyjne, energooszczędne oświetlenie). Jego efektem będzie również zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza dzięki wymianie nieefektywnych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła.

Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Koszary 1-3	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.(2019/1, 1188, 1192, 1194
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	**2025-2028**			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 500 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	1 275 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład wnioskodawcy:	225 000,00 zł		

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźnik produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	0,8969	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego
Liczba budynków mieszkalnych, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	Osoby	0	111	Ewidencje i statystyki prowadzone przez Urząd Miasta
Liczba ludności korzystającej ze wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Osoby	0	111	Ewidencje i statystyki prowadzone przez Urząd Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

	W efekcie realizacji projektu nastąpi znaczna poprawa jakości i komfortu zamieszkiwania w budynkach komunalnych wchodzących w skład zasobu miasta. Przyczyni się również do poprawy estetyki całego otoczenia, która ma bardzo duży wpływ na poziom zadowolenia z miejsca zamieszkiwania a przez to poziom identyfikacji i poczucia lokalnej dumy. Ważnym elementem planowanego przedsięwzięcia jest również animowanie do realizacji oddolnych inicjatyw. W związku z tym, po realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, planowany jest kolejny etap, w ramach którego bezpośrednimi uczestnikami i realizatorami będą mieszańcy budynków wielorodzinnych. Obejmować będzie on uprządkowanie i uprzątniecie przestrzeni wokół budynków oraz jej aranżacja wg. własnych pomysłów i potrzeb. Pozwoli to na bezpośrednie zaangażowanie i zwiększenia poczucia sprawczości i decydowania o otaczającej rzeczywistości i przestrzeni. Realizacja wspólnych pomysłów pozwoli na zwiększenie w przyszłości inicjatyw inicjowanych i kolejnych realizowanych wspólnie przez społeczność lokalną. Tego rodzaju działania będą miały wpływ na zmianę postaw mieszkańców i myślenia na przyszłość. Dzięki nim mieszkańcy odzyskają poczucie sprawczości i zyskają chęć do dokonywania zmian również w życiu osobistym i zawodowym.
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**5/P - „Jedynka odNowa”**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Biorąc pod uwagę mnogość i wieloaspektowość problemów w sferze edukacji, korelację pomiędzy poziomem wykształcenia a szansą na powodzenie w życiu osobistym i zawodowym, niezbędne jest podjęcie interwencji w zakresie ww. sfery. Wykształcenie i kompetencje są ważnym wskaźnikiem szans życiowych. Dlatego właśnie edukacja jest jednym z podstawowych instrumentów zwiększania szans na rynku pracy i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Dysponowanie odpowiednimi kompetencjami pełni coraz ważniejszą rolę na rynku pracy. Ma ono także szerszy wymiar, wiążący się z uczestnictwem w życiu społecznym i obywatelskim oraz szeroko

	rozumianą jakością życia. Mając na względzie dobro dotychczasowych i przyszłych pokoleń, w tym również z obszaru rewitalizacji, szczególnie pożądana jest realizacja niniejszego projektu. Budynek szkoły wybudowany został w XX wieku. Ostatni remont został przeprowadzony na początku lat 90-tych. Na zespół budynków składa się: stary budynek dydaktyczny oraz stara sala, a także nowa sala gimnastyczna z nowym łącznikiem. Obiekty znajdują się w ścisłym centrum miasta nieopodal historycznego Zespołu pałacowo-parkowego. Wokół budynku znajduje się ogrodzenie, którego elementy (słupy) stanowią wartość historyczną i zostały wpisane do rejestru/ewidencji zabytków. Ze względu na długotrwałą eksploatację oraz brak gruntownych remontów, budynek utracił parametry racjonalnych kosztów eksploatacji (awaryjność instalacji wewnętrznych budynku, zużycie stolarki okiennej i drzwiowej, niedostateczne parametry termoizolacyjności). Problematyczny jest także brak dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (brak odpowiednich otworów drzwiowych, śliska podłoga, utrudniony dostęp do pomieszczeń położnych na piętrze budynku), które znacznie utrudniają realizację oferty edukacyjnej. Wśród problemów znajduje się także niespełniający norm system oświetlenia budynku, utrudniający skupienie wśród uczniów i powodujący szczególne niedogodności dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym).
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem głównym projektu jest poprawa warunków edukacji na poziomie podstawowym na ternie Miasta Radzyń Podlaski przyczyniająca się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, językowych) z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw (kreatywność, innowacyjność oraz praca zespołowa). Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty poprzez przeprowadzenie prac remontowych, zmodernizowanie i uzupełnienie infrastruktury szkolnej, w tym odpowiednie jej wyposażenie. Planowany zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmie przebudowę i modernizację budynków wchodzących w skład szkoły obejmujących następujące elementy: - docieplenie ścian zewnętrznych nadziemia i piwnic, a także stropu nad ostatnią kondygnacją, - wymiana pokrycia dachu wraz z orynnowaniem i remontem kominów, - roboty budowalne związane z wymianą instalacji wewnętrznych w budynkach (elektrycznych, wodnych i kanalizacyjnych, w tym ciepłej wody użytkowej, centralnego ogrzewania), jako instalacji wykonanych w latach 50-tych XX wieku, oraz infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami, - wymianę źródeł światła, - wymianę instalacji centralnego ogrzewania (grzejniki, montaż termostatów), - wymiana stolarki okienno-drzwiowej, - prace budowlano-modernizacyjne poszczególnych pomieszczeń, - prace dostosowawcze budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. wymiana wyeksploatowanej podłogi i montaż antypoślizgowej posadzki, dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym montaż uchwytów, czujek oświetleniowych, montaż podłogi antypoślizgowej, montaż platform pozwalających na swobodny dostęp do pięter budynków, - likwidacja barier architektonicznych przy wejściach do budników, - prace modernizacyjne w budynku sali gimnastycznej: elewacja, dach, przystosowanie drzwi wejściowych dla niepełnosprawnych, stworzenie zaplecza sanitarnego z udogodnieniami dla niepełnosprawnych, odnowienie wnętrza sali, - likwidacja barier dla niepełnosprawnych – m.in. usunięcie klatek z krat w szatni; usuniecie progów, Zakres przedsięwzięcia obejmie również uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół obiektów szkolnych:

	- rewitalizacja terenu zielonego przy szkole, - wymianę przyłączy kanalizacji sanitarnej wraz z obniżeniem studzienek kanalizacyjnych, - montaż nowych urządzeń na placu zabaw wraz z jego poszerzeniem i stworzeniem placu rekreacyjnego z siłownią napowietrzną oraz mini amfiteatrem przystosowanym do zajęć na świeżym powietrzu, - wykonanie trawników i nasadzeń z wykorzystaniem elementów ogrodu sensorycznego stworzonego z myślą o specyficznych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży, w szczególności z trudnościami z odbiorem oraz interpretacją bodźców pochodzących z otoczenia, - montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery), - prace modernizacyjne ogrodzenia wokół szkoły oraz roboty restauratorsko-konserwatorskie zabytkowych słupów, z dwoma bramami i furtą wejściową. Zakres projektu obejmuje również przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach prowadzonych prac zlikwidowane zostaną progi w drzwiach oraz zamontowane szerokie drzwi pozwalające na swobodny przejazd, zamontowana zostanie podłoga z materiałów antypoślizgowych. Na podłodze zastosowane zostaną oznakowania dla osób niedowidzących i niewidomych-linie prowadzące lub/i ścieżki dotykowe. Oznaczenia dróg ewakuacyjnych wykonane z materiałów o właściwościach fotoluminescencyjnych. Na ścianach zamontowane zostaną specjalne tabliczki naprowadzające. Nastąpi dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwytów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło). W celu zagwarantowania pełnej dostępności budynku zamontowane zostaną platformy pozwalające na swobodne poruszanie się po budynku osobom z niepełnosprawnościami.
Powiązania z celami GPR	**<u>Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną</u>** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Realizacja przedsięwzięcia umożliwi podniesienie poziomu kształcenia i dostosowania go do potrzeb zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego. Ponadto pozwoli ona na rozszerzenie programu nauczania o dodatkowe zajęcia, co przełoży się bezpośrednio na podniesienie jakości kapitału ludzkiego. Realizacja projektu znacznie poprawi komfort przyswajania przez uczniów wiedzy. Przyczyni się do wzrostu indeksu zadowolenia mieszkańców z poziomu życia w mieście, jak również w długoterminowej perspektywie umożliwi podniesienie jego atrakcyjności poprzez wzrost potencjału intelektualnego kapitału ludzkiego, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju miasta, powiatu i regionu. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia wpłyną na zwiększenie wiedzy w zakresie ekonomii i przedsiębiorczości, rozwijając przy tym tzw. kompetencje miękkie, m.in. umiejętność pracy w grupie, radzenia sobie ze stresem, wiarę we własne możliwości, kreatywność, zdolność do planowania i konsekwentnej realizacji przedsięwzięć. Aktywizacja dzieci od najmłodszych lat sprawia, że w kreatywny sposób podchodzą do wyboru przyszłej ścieżki edukacji, dzięki czemu po jej zakończeniu pewniej wkroczą na rynek pracy. **<u>Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji</u>** **Cele szczegółowe:**

	2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w 2. cel strategiczny. W pierwszej kolejności pozwoli na znaczny rozwój oraz wzrost poziomu świadczonych usług publicznych (edukacyjnych). Pozwoli na poprawę estetyki oraz zagospodarowania przestrzennego obszaru. Elementy wypływające na zmniejszenie energochłonności obiektów wpłyną na znaczą poprawę jakości środowiska naturalnego. Atrakcyjna dla odbiorców przestrzeń wpłynie na wzrost zainteresowania dzieci i młodzieży nauką, co przełoży się na wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej obszaru. W efekcie przedsięwzięcia nastąpi także znaczne zwiększenie dostępności placówki edukacyjnej dla potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, różnego rodzaju dysfunkcjami oraz niepełnosprawnościami. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** Realizacja celów projektu przyczyni się do rozwoju kompetencji komputerowych i informacyjnych, czyli kluczowych umiejętności, niezbędnych do pełnego funkcjonowania we współczesnym świecie. Zdobyte umiejętności będą stanowiły o przewadze konkurencyjnej na rynku pracy. Zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Efektem inwestycji będzie też pobudzenie lokalnego rynku poprzez angażowanie w realizację poszczególnych działań zewnętrznych wykonawców/ dostawców z racji charakteru zaplanowanych działań niemieszących się w zakresie działalności ani JST ani szkół (zwiększony obrót środków, wymiana towarów i usług).			
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Jana Pawła II 25	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.(578/12, 578/1)
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**	**NIE DOTYCZY**	
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2026-2028			
Łączna wartość przedsięwzięcia	8 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	5 500 000,00 zł - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 000 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład wnioskodawcy:	500 000,00 zł		

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba doposażonych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	osoby/rok	411	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby/rok	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Dzięki realizacji przedmiotowego projektu zostaną osiągnięte znaczące korzyści społeczno-gospodarcze. Osiągnięte korzyści będą miały charakter lokalny i regionalny. Wśród najważniejszych z nich należy wymienić: zwiększenie jakości kapitału ludzkiego, zahamowanie procesu przedwczesnego opuszczania systemu edukacji, wdrożenie zasady projektowania uniwersalnego prowadzącej do zapewnienia równości w dostępie do edukacji dla wszystkich osób, niezależnie od ich stopnia ich sprawności, dzięki dostosowaniu sal edukacyjnych i infrastruktury szkolnej do specyficznych potrzeb edukacyjnych osób z dysfunkcjami, wzrost zadowolenia mieszkańców z życia na terenie Miasta Radzyń Podlaski. Realizacja celów projektu przyczyni się również do rozwoju kompetencji komputerowych i informacyjnych, czyli kluczowych umiejętności, niezbędnych do pełnego funkcjonowania we współczesnym świecie. Aktywizacja dzieci i młodzieży od najmłodszych lata sprawia, że w kreatywny sposób podchodzą one do wyboru przyszłej ścieżki edukacji, dzięki czemu po jej zakończeniu pewniej wkroczą na rynek pracy. Planowana inwestycja dzięki eliminacji barier dostępu dla osób niepełnosprawnych wyrówna szanse edukacyjne wszystkich dzieci i przeciwdziałać będzie marginalizacji tej grupy, wykluczeniu cyfrowemu, umożliwi aktywny udział w życiu szkoły, co zwiększy ich aktywność i poczucie integracji ze społecznością uczniowską.

Przedsięwzięcia komplementarne

6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”
7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim
8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji
14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”
16/P – Aktywizacja ludzi młodych
1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego
2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej
3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”
10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa przedsięwzięcia	6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	Na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci i młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji wpływa szereg ograniczeń związanych m.in. z: - sytuacją materialną rodzin, które nierzadko utrzymują się z prac dorywczych lub pobieranych świadczeń pomocy społecznej, - niskimi aspiracjami edukacyjnymi – niska świadomość rodziców dotycząca potrzeby edukacji ma bezpośredni wpływ na motywację dzieci do nauki; nie wszyscy rodzice inwestują w rozwój swoich dzieci (zakup książek, wyjazdy do kina, teatru); zachęcają do czytania książek; - niedoinwestowania infrastruktury edukacyjnej szkół– niewystarczająca ilość pomocy dydaktycznych i naukowych, co ma bezpośredni wpływ na ofertę edukacyjną; ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii teleinformatycznych (przestarzałe i awaryjne komputery, ograniczony dostęp do Internetu oraz multimediów) wpływa na efektywność prowadzonych zajęć i możliwość zaciekawienia uczniów nauką; - zróżnicowania poziomu kwalifikacji nauczycieli – poprawa jakości systemu edukacji jest warunkiem pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji uczniów. Oprócz problemów stricte związanych z procesem edukacyjnym, wśród dzieci i młodzieży zauważalne są coraz częściej problemy związane ze sferą psychologiczną i emocjonalną. Przyczyny zaburzeń emocjonalnych nierzadko tkwią w środowisku rodzinnym uczniów. To w domu rodzinnym dzieci uczą się, w jaki sposób wyrażać emocje. Podczas dnia codziennego dzieci obserwują zachowanie rodziców przeżywających różne uczucia i emocje, nieświadomie ich naśladując. Jednym z ważnych elementów świadomego wychowywania dziecka przez rodziców jest nauczenie go, jak należy wyrażać uczucia. Zbyt duży rygoryzm w tym zakresie, jak również nadmierny liberalizm, gdy nie pokazuje się dziecku żadnej potrzeby ani nie uczy się żadnego sposobu kontrolowania swoich reakcji emocjonalnych, mogą spowodować u dziecka zaburzenia na tle emocjonalnym. Uczniowie z trudnościami emocjonalnymi łatwo zrażają się trudnościami, porzucają podjęte inicjatywy, dlatego nie wystarczy odkryć ich możliwości, ale trzeba je wspierać w działaniu, aby nie zrezygnowały i nie odniosły porażek. Niezbędna jest pomoc dziecku w odnalezieniu miejsca w grupie rówieśników.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Grupa docelowa - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim. Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację programu rozwojowego szkoły: a) organizację i realizację dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych); b) rozwój umiejętności uczniów poprzez wsparcie potencjału dydaktycznego szkoły; c) organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji

	d) doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców) e) doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym w ramach szkoły ćwiczeń Formy podnoszenia kwalifikacji/ kompetencji są skierowane wyłącznie do kadry szkoły/ placówki oświatowej objętej wsparciem w projekcie i kończą się obligatoryjnym dokumentem potwierdzającym zdobycie przez uczestników projektu kwalifikacji/ kompetencji. Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwoju kompetencji potrzebnych w procesie zielonej transformacji oraz nowoczesnych technologii, istnieje konieczność wspierania kompetencji cyfrowych, jak również kompetencji dotyczących zielonej transformacji zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli (wsparcie obejmie uczniów i nauczycieli). Projekt zakłada doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Dostępność w ramach projektu zostanie zagwarantowana poprzez: - dostępność infrastrukturalną budynku szkoły, - konieczność zagwarantowania w razie potrzeby usług tłumacza migowego, publikacji z wykorzystaniem alfabetu Braille'a, audiodeskrypcja, zapewnienie pętli indukcyjnej, - prezentacja treści jasnym, zrozumiałym i nieskomplikowanym językiem (unikanie skomplikowanych pojęć branżowych). Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowane zostaną elementy zasad projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe: 1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w wypełnianiu przynależnych im funkcji** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji przedmiotowego celu rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzmocnienie jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Projekt pozwoli na podniesienie jakości kształcenia i zróżnicowanie oferty edukacyjnej szkół objętych projektem przyczyniając się do wszechstronnego i kompleksowego rozwoju kapitału ludzkiego mieszkańców, bo atrakcyjne i dostosowane do potrzeb danej grupy/ danego przedmiotu nowoczesne metody nauczania z wykorzystaniem adekwatnego sprzętu TIK zwiększy możliwości rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, wzmocni chęci i motywację do nauki, co przełoży się na wyższe wyniki edukacyjne w egzaminach zewnętrznych. Dzięki organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcia rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju uczniów, a także doskonaleniu umiejętności wychowawczych, projekt będzie przeciwdziałać szeregu zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie przedsięwzięcia nastąpi wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia oraz możliwości jego ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji. Skuteczna edukacja włączająca dotyczyć będzie w

	szczególności grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na uczniach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji ogólnodostępnej, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cel szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** W związku z realizacją projektu uczniom zagwarantowany zostanie dostęp do atrakcyjnych i dostosowanych do współczesnych wymagań usług edukacyjnych świadczonych przez podmioty publiczne. Zakres przedsięwzięcia został określony w sposób pozwalający na pełne w nim uczestnictwo osób z różnego rodzaju dysfunkcjami, co pozwoli na ich włączenie społeczne. Nastąpi znaczne podniesienie jakości świadczonych usług publicznych. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Zdobyta w efekcie realizacji projektu wiedza oraz nabyte umiejętności będą stanowiły o przewadze konkurencyjnej na rynku pracy. Zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Pozwolą także na zwiększenie kreatywności i innowacyjności, co przełoży się na zwiększenie jakości kapitału ludzkiego na przyszłość.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Jana Pawła II 25	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.(578/12, 578/1)
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2026-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	850 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład wnioskodawcy:	150 000,00 zł (wkład niepieniężny)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	411	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	55	55	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	0	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	55	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Dzięki realizacji dodatkowych zajęć z zakresu kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijających talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych) projekt przyczyni się do znacznego podniesienia sytuacji na rynku pracy. Ponadto nastąpi rozwój indywidualny ucznia oraz zostaną zaspokojone specjalne potrzeby uczniów.
Realizacja projektu pozwoli na zapewnienie równego dostępu do najwyższej jakości edukacji poprzez realizację ciekawej oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym objęcie wsparciem uczniów z niepełnosprawnościami, wspieranie rozwoju oraz podnoszenia jakości doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ponadto pozwoli na wyposażenie szkół w nowoczesne materiały i środki dydaktyczne, co poprawi dostęp do nowoczesnej edukacji mieszkańców miasta i zwiększy ich szansę na rynku pracy. Inicjatywa wpłynie również pozytywnie na eliminacje zdiagnozowanych na etapie delimitacji problemów w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, ich kompetencji społeczno-emocjonalnych, które w obecnych czasach wymagają nierzadko podjęcia pracy specjalistów.

Przedsięwzięcia komplementarne
5/P - „Jedynka odNowa”
7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim
8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji
14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”

	16/P – Aktywizacja ludzi młodych 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Przedszkole funkcjonuje nieprzerwanie od 1956 r. przy ul. Armii Krajowej 12 (dawniej ulica 22 Lipca 12). Jest to placówka z długoletnimi tradycjami. Posiada Izbę Regionalną, w której zgromadzone są liczne eksponaty. Jak podaje przewodnik „Spacerkiem po Radzyniu” Izba Regionalna to jedno z miejsc na terenie miasta warte odwiedzenia. Stan techniczny budynku pozostawia wiele do życzenia. Budynek nie spełnia wymogów w zakresie izolacyjności cieplnej, przez co dochodzi do dużych strat ciepła, co generuje dodatkowe koszty. Konieczne jest przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i dachu. Niezbędna jest również wymiana nieszczelnego dachu oraz drzwi ewakuacyjnych. Modernizacji wymagają instalacje wodno-kanalizacyjne oraz nieefektywny system oświetlenia. Konieczne jest zwiększenie dostępności budynku użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, m.in. prace dostosowawcze łazienek, dostosowanie klatek schodowych. Interwencji wymagają również elementy wokół budynku, tj. taras wraz z schodami, ścieżka z kostki, ogrodzenie przy placu zabaw. Stan techniczny obecnego placu zabaw decyduje również o podjęciu działań w tym zakresie. Istnieje potrzeba usunięcia starego żywopłotu i nasadzenie nowych krzewów. Plac zabaw jest miejscem otwartym. Korzystają z niego nie tylko dzieci uczęszczające do placówki, ale z terenu całego miasta. Teren placu zabaw stanowi swoiste miejsce integracji społeczności lokalnej.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres przedsięwzięcia obejmuje kompleksową termomodernizację budynku (wymiana stolarki okienno-drzwiowej, kompleksowe ocieplenie budynku) wraz z wymianą pokrycia dachowego Przedszkola Miejskiego nr 1. Nastąpi również dostosowanie wewnętrznych klatek schodowych do wymogów Ppoż. Interwencja zakłada również modernizację instalacji wodno-kanalizacyjnej i instancji elektrycznej. Konieczne jest zamontowanie okien oddymiających oraz drzwi przeciwpożarowych wewnętrznych. Gruntownemu remontowi zostaną poddane łazienki, w tym zostaną one dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez montaż pochwytów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło). Modernizacji poddany zostanie system oświetlenia. Zakres prac obejmuje również prace wokół budynku. Zaplanowano kompleksową renowację tarasu wraz z przylegającymi do niego schodami, wymianę ścieżki oraz ogrodzenia placu zabaw. Powstanie nowy plac zabaw. Przedsięwzięcie zakłada stworzenie unikalnego miejsca zabaw dla dzieci o dużej wartości poznawczej. Nowoczesny plac zabaw wyposażony zostanie w funkcjonalne urządzenia sprawnościowe oraz moduły przeznaczone do wielozmysłowego poznawania świata, co pozwoli połączyć dzieciom zabawę z nauką poprzez rozwój motoryki, równowagi oraz koordynację ruchową, pobudzi także wrażenia, wyobraźnię ruchową oraz kreatywność dzieci. Wokół budynku dokonane zostaną nowe nasadzenia (krzewy i rośliny, w tym w miejscu usunięcia starego żywopłotu).

	W jednym z pomieszczeń ulokowana zostanie izba regionalna pozwalająca na prezentowanie dorobku i dziedzictwa historyczno-kulturowego obszaru. Zakres projektu obejmuje również przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach prowadzonych prac zlikwidowane zostaną progi w drzwiach oraz szerokie drzwi pozwalające na swobodny przejazd, zamontowana zostanie podłoga z materiałów antypoślizgowych. Na podłodze zastosowane zostaną oznakowania dla osób niedowidzących i niewidomych-linie prowadzące lub/i ścieżki dotykowe. Oznaczenia dróg ewakuacyjnych wykonane z materiałów o właściwościach fotoluminescencyjnych. Na ścianach zamontowane zostaną specjalne tabliczki naprowadzające. Nastąpi dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwytów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło). W celu zagwarantowania pełnej dostępności budynku zamontowane zostanie schodołaz pozwalający na swobodny dostęp na piętro budynku osobom z niepełnosprawnościami.
Powiązania z celami GPR	**<u>Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną</u>** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Realizacja projektu wpłynie na zwiększenie komfortu korzystania z obiektu zarówno dla dzieci, jak i rodziców oraz kadry pracującej w przedszkolu. Dodatkowe wyposażenie wpłynie na podniesienie atrakcyjności oferty wychowawczo-opiekuńczej placówki, co może przyciągnąć niezdecydowanych dotychczas rodziców. Jednocześnie podkreślić należy, iż przebywanie dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego wpływa na szybszy ich rozwój i lepszy start w kolejnych etapach edukacji. Włączenie społeczne nastąpi poprzez realizację prac zgodnych z zasadą uniwersalnego projektowania, co pozwoli na zagwarantowanie pełnej dostępności budynku oraz oferty przedszkola. Kolejnym ważnym elementem będzie plac zabaw, który stanowić będzie nie tylko miejsce łączenia zabawy z nauką przez dzieci. Stanie się także miejscem dla całej społeczności lokalnej, które uatrakcyjni spędzanie czasu wolnego oraz umożliwi integrację środowiska lokalnego. Będzie miejscem spotkań całych rodzin z dziećmi, które w bezpieczny sposób będą mogłyby rozwijać swoją sprawność ruchową, zaspokajać potrzeby zabawy i kontaktu z rówieśnikami. Nowa przestrzeń sprzyjać będzie zacieśnianiu relacji sąsiedzkich i otwiera lokalną społeczność na różne inicjatywy, kształtować będzie prawidłowe postawy społeczne wśród najmłodszych i sprzyjać ich rozwojowi, zachęcać dzieci i rodziców do aktywnego spędzania wspólnych chwil na świeżym powietrzu. Wpłynie także na znaczne podniesienie atrakcyjności obszaru. **<u>Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji</u>** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych 2.** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Dzięki przeprowadzonemu przedsięwzięciu dzieci uzyskają dostęp do nowoczesnego, bezpiecznego, przestronnego budynku użyteczności publicznej oraz atrakcyjnej przestrzeni publicznej wokół niego. Efektem przedsięwzięcia będzie znaczne podniesienie

	jakości oferowanych usług publicznych. W jego ramach zaplanowano również szereg elementów przyczyniających się do poprawy jakości środowiska naturalnego (zmniejszenie energochłonności budynku w efekcie przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych, zastosowanie energooszczędnego oświetlenia). **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** Projekt przyczyni się do zwiększenia zainteresowania rodziców działalnością placówki. Szybsze rozpoczęcie edukacji w wieku przedszkolnym procentuje lepszymi efektami w ramach kolejnych szczebli kształcenia. Prowadzony w sposób ciekawy proces edukacyjny wpływa na zwiększenie kreatywności i innowacyjności w późniejszym etapie rozwoju, co ma bezpośredni wpływ na jakość kapitału ludzkiego. Jednocześnie ludzie kreatywni i innowacyjni nie obawiają się podejmować ryzyka i nowych wyzwań w postaci prowadzenia własnej działalności, są bardziej przedsiębiorczy. Efektem inwestycji będzie też pobudzenie lokalnego rynku poprzez angażowanie w realizację poszczególnych działań zewnętrznych wykonawców/ dostawców z racji charakteru zaplanowanych działań niemieszących się w zakresie działalności ani JST ani szkół (zwiększony obrót środków, wymiana towarów i usług). Utworzona izba regionalna wpłynie na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru, co przyczyni się do jego ożywienia gospodarczego.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Armii Krajowej 12 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.(362/4, 362/6, 352/6, 352/2, 353/2, 353
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji
	TAK / **NIE *(wymagane uzasadnienie)** / **NIE DOTYCZY**
	✓
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2024 – 2025
Łączna wartość przedsięwzięcia	6 000 000,00 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 600 000,00 zł - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład
	Środki prywatne 0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS: 5 100 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR), w tym w ramach ZIT – MOF Radzynia Podlaskiego. W ramach jednego przedsięwzięcia dany projekt nie będzie finansowany równolegle z dwóch źródeł.
	Środki pochodzące z innych źródeł: 0,00 zł
	Wkład wnioskodawcy: 300 000,00 zł
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	
Wskaźniki produktu	

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych przedszkoli	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba doposażonych przedszkoli	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	osoby/rok	123	123	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby /rok	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać bezpośrednio zdiagnozowanym problemom w sferze funkcjonalno-przestrzennej i dotyczącym niedostosowania budynków użyteczności publicznej do aktualnych standardów energetycznych budynków oraz braku ich dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przeprowadzone prace remontowe wpłyną na znaczne podniesienie efektywności cieplnej budynku, co bezpośrednio wpłynie nie tylko na komfort uczęszczających do niego dzieci i pracowników, ale również przyniesie wymierne efekty ekonomiczne (zmniejszenie kosztów utrzymania obiektu) i ekologiczne (zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego). Wpłynie także na znaczne podniesienie jakości oferowanych usług publicznych w dziedzinie wychowania przedszkolnego. Zagwarantowane zostaną warunki do prowadzenia atrakcyjnego procesu wychowawczo-opiekuńczego, co w przyszłości przełoży się na zwiększenie uczestnictwa w kolejnych etapach edukacji oraz innowacyjności i kreatywności społeczeństwa. Wysokiej jakości edukacja pozwala na nabycie wymaganych kompetencji i umiejętności, co procentuje przez całe życie. Istotna jest również zmiana mentalności i nabycie przeświadczenia o niezbędności nauki i rozwijania się. Taki efekt można jedynie osiągnąć zachęcając do nauki i rozwoju dzieci od najmłodszych lat.

Kolejny z pozytywnych efektów projektu dotyczy integracji społeczności lokalnej, zwiększenia poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania, wspólnoty oraz dumy lokalnej. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż plac zabaw ma charakter publiczny, korzystają z niego nie tylko dzieci uczęszczające do przedszkola, ale cała społeczność lokalna (mieszkańcy okolicznych domów oraz bloków). Miejsce to jest często wybierane przez rodziców z dziećmi. Przez to niejako stanowi miejsce integracji społeczności lokalnej. Remont pomieszczeń Izby Regionalnej wpłynie na zwiększenie jej atrakcyjności turystycznej, co przełoży się na zwiększenie ruchu turystycznego i związane z tym ożywienie gospodarcze.

Przedsięwzięcia komplementarne

5/P - „Jedynka odNowa”
6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”
8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji
14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”
16/P – Aktywizacja ludzi młodych
1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego
2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej
3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”
10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa przedsięwzięcia	8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Przedszkole Miejskie nr 1 w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród szerokiego wachlarza problemów obszaru rewitalizacji znajduje się także niewystarczający poziom zaplecza technicznego przedszkola, co uniemożliwia realizację oferty na wysokim poziomie. Istniejący sprzęt i wyposażenie jest dość wyeksploatowane. Zachodzi więc potrzeba zakupu nowego wyposażenia. Kolejną ze słabych stron jest brak odpowiedniego zaplecza technicznego i deficyty kadrowe pozwalające na prowadzenie edukacji włączającej przedszkolnej. Zmiany zachodzące we współczesnym świecie, ich wielkość i intensywność powodują, że coraz bardziej wpisują się one w codzienność edukacji, warunkują jej rozwój, wskazują na szeroką perspektywę oddziaływań. Wyjście naprzeciw tym zmianom to zadanie dostępnego przedszkola, koncentrującego się na stworzeniu takich warunków, które zapewnią dzieciom sukces przy przekraczaniu kolejnego progu edukacji oraz umożliwią korzystanie z dobrodziejstw otaczającego nas świata, a w konsekwencji osiąganie życiowych celów. Zachodzi również potrzeba zwiększenia dostępności przedszkola do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ze względu na limitowane środki finansowe instytucji publicznej, a także niekorzystną sytuację finansową rodzin, które często nie mogą pozwolić sobie na kolejne opłaty, realizacja zajęć dodatkowych dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych odbywa się w bardzo okrojonym zakresie i nie pokrywa w całości potrzeb dzieci. Kolejnym z problemów jest deficyt pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i rodziców/opiekunów. Wśród niedogodności zgłaszanych przez kadrę placówki znajdują się również problemy w zakresie nawiązania odpowiednich i skutecznych relacji z rodzicami/opiekunami dzieci. Istnieje również potrzeba zwiększenia wiedzy i kompetencji kadry w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami. Jak wskazuje kadra z roku na rok zwiększa się liczba dzieci o specjalnych potrzebach.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest wspieranie dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Zakres obejmuje wsparcie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej na terenie Miasta Radzyń Podlaski, m.in. poprzez: a) unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji włączającej przedszkolnej, b) realizację programu rozwojowego ośrodka wychowania przedszkolnego uwzględniającego m.in. - poprawę dostępności przedszkola, - realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych, - pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci, rodziców/opiekunów i nauczycieli, w tym w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz usprawniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami - doskonalenie zawodowe kadry przedszkola (w tym nauczycieli i kadr zarządzających), w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami, podnoszenie jakości systemu zarządzania. W ramach projektu realizowane będą elementy rozwijające jakość edukacji przedszkolnej (przede wszystkim w odniesieniu do metodyki pracy z dziećmi, rozwoju kompetencji kluczowych, realizacji dodatkowych zajęć, kompetencji kadry w zakresie diagnozy i identyfikacji

	potencjalnych problemów rozwojowych na wczesnym etapie, pedagogiki małego dziecka) oraz poprawiające dostępność przedszkola dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Działania dotyczące wsparcia w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej będą: dotyczyć przede wszystkim grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na dzieciach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Dostępność projektu dla osób z niepełnosprawnościami zagwarantowana zostanie poprzez zapewnienie pełnej dostępności budynku przedszkola w ramach wcześniej przeprowadzonego przedsięwzięcia inwestycyjnego (projekt rewitalizacyjny 7/P). W ramach projektu zakupiony zostanie sprzęt i wyposażenie pozwalające zarówno na pełne uczestnictwo dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, w ofercie zajęć realizowanych przez przedszkole. Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowane zostaną elementy zasad projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Zrealizowany program rozwoju ośrodka wychowania przedszkolnego stanowić będzie odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby i skutkować będzie kompleksowym, trwałym podniesieniem jakości świadczonych usług oraz przygotowaniem przedszkola do prowadzenia edukacji włączającej. Zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego w nauczaniu prowadzić będzie do zaspokojenia potrzeb wynikających ze zróżnicowań w zakresie statusu socjoekonomicznego, kulturowego i zdrowotnego dzieci. Dostępność nierozerwalnie związana jest z włączeniem. Zamierzeniem jest, aby w przedszkolu włączanie było czymś naturalnym, nie działaniem chaotycznym i pozbawionym reguł. Będzie ono miało charakter naturalny, bo wynikać będzie z głębokiego przekonania wszystkich uczestników procesu o słuszności idei inkluzji, z obszernej wiedzy kadry przedszkola oraz z poczucia odpowiedzialności za każdego wychowanka. Prowadzony w placówce proces będzie oparty na empatii i konsekwencji. Projekt wpłynie pozytywnie na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami. Zagwarantowana zostanie możliwość wszechstronnego rozwoju dzieci, co przełoży się na zwiększenie ich szans edukacyjnych w przyszłości. Nowoczesna placówka, świadcząca wysokiej jakości usługi wpłynie znacznie na podniesienie stanu zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkiwania, co przełoży się na wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Przedsięwzięcie sprzyjać będzie upowszechnianiu edukacji przedszkolnej jako formy opieki i wychowania dzieci. Przeciwdziałanie ich wykluczeniu z edukacji przedszkolnej wpłynie na wyrównywanie ich szans edukacyjnych oraz zwiększenie ich socjalizacji na jak najwcześniejszym etapie życia. Dzięki nauce w przedszkolu dzieci zdobywają

	umiejętności i kompetencje, również w wymiarze społecznym, które przygotowują je do nauki i obowiązków szkolnych na kolejnych etapach. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** Realizacja projektu wpłynie na podniesienie atrakcyjności oferty i usług świadczonych w placówce edukacyjnej, co wpłynie na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. Dzięki zakupionemu sprzętowi i wyposażeniu oraz zwiększeniu kompetencji i umiejętności kadry przedszkola nastąpi znaczna zmiana jakościowa prowadzonego procesu dydaktycznego, który stanie się procesem włączającym w pełnym wymiarze. Przedszkole będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, oferującym wysokie standardy edukacyjne i moralne, w którym znaczenie mają podstawowe wartości, takie jak miłość, mądrość i wolność. Podniesienie jakości usług publicznych pozwoli na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, zniwelowanie deficytów oraz wyrównanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży)** W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej przedszkola wprowadzane będą elementy przedsiębiorczości. W efekcie zrealizowanych zajęć nastąpi zaznajomienie najmłodszych z zagadnieniami ekonomii oraz oszczędzania. Zbudowane zostaną postawy samodzielności i przeświadczenia o szukaniu rozwiązań pozwalających na radzenie sobie z każdym problemem.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Armii Krajowej 12 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.(362/4, 362/6, 352/6, 352/2, 353/2, 353/1) **Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji** **TAK** / **NIE *(wymaga uzasadnienia)** / **NIE DOTYCZY** ✓ ***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2026-2027
Łączna wartość przedsięwzięcia	500 000,00 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 0,00 zł Środki prywatne 0,00 zł Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS: 425 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+) Środki pochodzące z innych źródeł: 0,00 zł Wkład wnioskodawcy: 75 000,00 zł (wkład niepieniężny)
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	
Wskaźniki produktu	

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	osoby	14	14	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	123	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.	0	123	Protokół odbioru
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością	szt.	0	1	Protokół odbioru

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	14	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zwiększenie dostępu do edukacji włączającej przedszkolnej, edukacji o wysokiej jakości usług, co przyczyni się do zniwelowania deficytów oraz wyrównania szans edukacyjnych i rozwojowych wśród dzieci. Projekt wpłynie na upowszechnianie edukacji przedszkolnej jako formy opieki i wychowania dzieci, przeciwdziałając ich wykluczeniu z edukacji przedszkolnej najmłodszych. Dzięki niemu w przedszkolu dzieci zdobywać będą umiejętności i kompetencje, również w wymiarze społecznym, które przygotowują je do nauki i obowiązków szkolnych. Zakupiony sprzęt i wyposażenie oraz przygotowana kadra przedszkola stanowić będą gwarancję stałej zmiany jakościowej usług dydaktycznych. Nastąpi niwelacja problemu dostępności przedszkola dla dzieci ze szczególnymi problemami. Zwiększona zostanie znacznie możliwość uczestnictwa dzieci ze szczególnych grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. dzieci z niepełnosprawnościami. Zagwarantowany im zostanie pełen dostęp do edukacji, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.

Przedsięwzięcia komplementarne

5/P - „Jedynka odNowa”
6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”
7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim
14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”
16/P – Aktywizacja ludzi młodych
1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego
2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej
3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”
10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa przedsięwzięcia	9/P – Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się duży udział osób wykluczonych bądź zagrożonych takim wykluczeniem, a także osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. W związku z zachodzącymi zmianami społecznymi wzrasta systematycznie liczba osób starszych, potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu, mających problemy z mobilnością ze względu na stan swojego zdrowia. Na wyznaczonym ternie rewitalizacji udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie nieco niższym niż średnia dla całego miasta i wynoszącym 18,69%. Wskaźniki dotyczące struktury wieku ludności obszaru rewitalizacji prezentują się nieco lepiej, niż dane dla terenu całego miasta. Pomimo tego, są to wartości których poziom jest nadal niekorzystny. W zakresie starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach miejskich powiatu radzyńskiego. Postępujący proces starzenia się populacji, zwiększający się udział osób starszych w społeczeństwie (w tym osób wymagających wsparcia), zmiany w tradycyjnym modelu rodziny (odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej, wzrastająca liczba rodzin niepełnych) oraz niewysoki status ekonomiczny seniorów, w szczególności osób samotnych to czynniki, które powodują, że usługi społeczne świadczone w miejscu zamieszkania to forma usług o coraz większym zasięgu i znaczeniu społecznym. Kolejnym z problemów obszaru rewitalizacji jest stosunkowo duży udział ludności korzystającej z opieki MOPS. W jego obrębie zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń MOPS. W latach 2015-2020 zarówno na obszarze całego miasta, jaki wyznaczonego obszar rewitalizacji zauważalny jest pozytywny trend spadku liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń MOPS. W zakresie obu obszarów spadek ten jest porównywalny (2020 r.: miasto: -26,58%, obszar rewitalizacji: - 26,15%). Szczególnie niepokoi jednak fakt, iż na wyznaczonym obszarze rewitalizacji udział mieszkańców pobierających świadczenia MOPS jest niemal dwukrotnie wyższy (w 2020 r. 4,23%) niż dla obszaru całego miasta (2020 r.: 2,15%). Ponadto, osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowią znaczy odsetek (2020 r.: 58,90%) wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zauważalna jest koncentracja osób borykających się z problemem ubóstwa. Podobnie jak w przypadku danych dotyczących ogólnej liczby osób korzystających ze świadczeń MOPS, również i w tym przypadku, w obrębie obszaru rewitalizacji, jak również terenu całego miasta w latach 2015-2020 zanotowano spadek liczby mieszkańców pobierających świadczenia MOPS z tytułu ubóstwa. Podkreślić należy, iż w obrębie obszaru rewitalizacji jest to spadek niższy (miasto: -52,63%; obszar rewitalizacji: - 50,63%). Udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujący obszar rewitalizacji jest ponad dwukrotnie wyższy (2020 r.: 0,86%) niż w przypadku obszaru całego miasta (20202 r.: 0,36%). Osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą cześć wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu. Zauważyć należy również, że udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów MOPS pobierających świadczenia z tego tytułu ulega zwiększeniu (2015 r- 69,30%; 2020 r.: 72,22%).

	Kolejnym ze zdiagnozowanych problemów mieszkańców zarówno obszaru rewitalizacji, jak również obszaru całego miasta są różnego rodzaju schorzenia zdrowotne. Również i w tym zakresie wyznaczony obszar rewitalizacji wypada mniej korzystnie. W jego obrębie zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających świadczenia MOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej chrobry. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jedynie w zakresie tej przyczyny odnotowano wzrost liczby beneficjentów MOPS w zakresie obu obszarów. Przedmiotowy wzrost w granicach obszaru rewitalizacji jest ponad 2,5-krotnie wyższy (2020 r.: 18,81%) niż w obrębie całego miasta (2020 r.: 7,10%). Dodatkowo, udział mieszkańców pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujących obszar rewitalizacji ulega systematycznemu wzrostowi i jest niemal dwukrotnie wyższy (2015 r.-2,14%; 2020 r.-2,64%), niż w zakresie całości obszaru miasta (2015 r. 0,98%, 2020 r.- 1,09%), Szczególnie niepokoi fakt, iż osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą cześć wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu (2015 r- 65,16%; 2020 r.: 72,29%). Kolejna z palących kwestii na obszarze Miasta Radzyń Podlaski to niepełnosprawność. Udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujący obszar rewitalizacji jest ponad dwukrotnie wyższy (2020 r.: 1,92%) niż w przypadku obszaru całego miasta (2020 r.: 0,91%). Osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2015-2020 przeważającą cześć wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu. Zauważyć należy również, że udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów MOPS pobierających świadczenia z tego tytułu ulega zwiększeniu (2015 r- 59,17%; 2020 r.: 66,67%). W związku z dwoma ww. zagadnieniami nierozerwalnie związana jest kwestia osób, które sprawują opiekę nad osobami jej wymagającymi i niesamodzielnymi. Stała opieka nad dziećmi bądź osobami dorosłymi, których niepełnosprawność wiąże się z całym spektrum problemów zdrowotnych, utrudniających bądź uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie, może prowadzić do wyczerpania fizycznego i psychicznego, co przekłada się na mniejszą skuteczność w opiece nad osobą niepełnosprawną i obniżenie poziomu życia zarówno opiekuna, jak i osoby niepełnosprawnej. Wobec powyższego konieczne jest podjęcie działań mających na celu odciążenie opiekunów osób niepełnosprawnych. Zarówno dostępne dane, jak również prognozy GUS oraz informacje uzyskane w trakcie prowadzonej diagnozy wskazują, iż postępujące starzenie się społeczeństwa i wydłużenie okresu życia są zjawiskami nieuniknionymi. W konsekwencji wzrastać będzie udział ludności wymagającej opieki ze względu na stan swojego zdrowia lub niepełnosprawność.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia będzie zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług społecznych, które wspierają dostęp do opieki skoncentrowanej na osobie oraz poprawa dostępności tychże usług dla osób z niepełnosprawnościami. Zakłada ono rozwój usług uwzględniających podmiotowość jednostki, świadczonych w środowisku zamieszkania, głównie w warunkach domowych. Przewiduje również szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej. Podniesiona zostanie dostępność usług świadczonych w społeczności lokalnej, np. w formie usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami, rozwoju usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych). Przewiduje się również wsparcie dla opiekunów faktycznych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z zakresu opieki nad tymi osobami, w tym opieka wytchnieniowa, kształcenie potrzebne do opieki, poradnictwo, tworzenie wypożyczalni sprzętu opiekuńczego i rehabilitacyjnego. Przeciwdziałając wykluczeniu komunikacyjnemu rozwijane będą usługi transportowe “door to door”. Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmować będzie: a) wsparcia tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania, b) wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki,

	c) szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, d) rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie oferowane osobom potrzebującym pomocy w codziennym funkcjonowaniu będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb tych osób. Będzie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością. W szczególności wsparcie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami dostosowane jest do osobistych preferencji oraz rodzaju niepełnosprawności. Wsparcie będzie dotyczyć tylko społeczności lokalnej. Wsparcie dla usług opiekuńczych lub asystenckich prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej. Przeprowadzone działania umożliwiają pozostanie osób z niepełnoprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej, pozwalające tym osobom w miarę możliwości na samodzielne funkcjonowanie. Zakres przedsięwzięć obejmie np. działania zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo tych osób takie jak np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania (mieszkania adaptowalne), sfinansowanie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego (zwiększającego samodzielność tych osób) i sprzętu pielęgnacyjnego (niezbędnego do opieki nad tymi osobami), sfinansowanie wypożyczenia lub zakupu tego sprzętu, usługi dowożenia posiłków, przewóz do miejsca pracy lub ośrodka wsparcia. W celu zapewnienia braku stygmatyzacji osób pochodzących z obszaru rewitalizacji, przedsięwzięcie obejmie mieszkańców całego Miasta Radzyń Podlaski. W zakresie osób zamieszkujących w granicach obszaru rewitalizacji zastosowane zostaną preferencyjne kryteria uczestnictwa.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt z założenia obejmuje i jest nakierowany na osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Przewiduje on szereg działań pozwalających na włączenie tej grupy w nurt życia społecznego i obywatelskiego, w miarę możliwości na samodzielne funkcjonowanie, zwiększenie ich mobilności i autonomii. Działanie będzie zapewniało dostępność m.in. dzięki stosowanym technologiom informacyjno-komunikacyjnym oraz promowanie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.3 Zapewnić wzrost jakości życia mieszkańcom z niepełnosprawnościami** Przedsięwzięcie wpłynie na znaczny wzrost jakości życia mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz wykluczonych społecznie m.in. ze względu na stan ich zdrowia. Dzięki niemu wsparcie otrzymają osoby wymagające pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotną kwestią będzie fakt, iż wsparcie realizowane będzie w najbardziej przyjaznym dla jednostki środowisku, tj. nie w formach stacjonarnych lecz w miejscu zamieszkania. Projekt przyczyni się również do rozwoju usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. Przyczyni się również do wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki. Celem opieki wytchnieniowej jest zapewnienie opiekunom okazji do odpoczynku, odprężenia i odreagowania, aby mogli kontynuować swoją rolę w opiece bez nadmiernego obciążenia. Dzięki temu osoby, które były dotychczas wykluczone społecznie ze względu na konieczność sprawowania stałej opieki, uzyskają możliwość włączenia się w nurt życia społecznego i obywatelskiego.

	Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji **Cele szczegółowe: 2.3 Podnieść jakość usług publicznych** Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na znaczny rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących obszar rewitalizacji. Realizowane będą usługi, które dotychczas nie były oferowane przez MOPS albo były oferowane w bardzo znikomym zakresie. Rozwój usług publicznych wpłynie na znaczną poprawę jakości życia i zamieszkiwania nie tylko w obrębie obszaru rewitalizacji, lecz również całego Miasta Radzyń Podlaski.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	-	**Numer ewidencyjny działki:**	-
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	9.	**10.**		
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2025 -2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	600 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	510 000,00 zł -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Wkład wnioskodawcy:	90 000,00 zł (wkład niepieniężny)		

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	60	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości
Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	szt.	0	**1**	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać bezpośrednio zdiagnozowanym problemom w zakresie: deficytu usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej (m.in. w zakresie usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania lub opieki wytchnienieniowej) oraz odpowiadać na

	aktualny stan i prognozy w zakresie stopniowego starzenia się społeczności oraz wzrostu liczby osób chorych lub niepełnosprawnych wymagających opieki. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż realizacja usług społecznych przyczynia się do utrzymania odpowiedniego poziomu życia osób starszych lub niesamodzielnych, które w codziennym życiu doświadczają ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb w miejscu zamieszkania, a poprzez to w dłuższej perspektywie przyczyniają się opóźnienia momentu umieszczenia w placówkach całodobowej opieki. Mieszkańcom stworzona zostanie możliwość dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, mimo doświadczanych ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Poprzez odpowiednie wsparcie zapewniane w formie usług opiekuńczych powyższe ograniczenia oraz bariery będą niwelowane, przyczyniając się do zachowania (mimo postępującego procesu starzenia) lub podnoszenia poziomu jej życia. Świadczenie usług w sposób zorganizowany adekwatnie do rozpoznanych potrzeb zakładać będzie partycypację osoby starszej w wykonywaniu poszczególnych czynności wchodzących w zakres usług (charakter wspierająco-aktywizujący, ale nie wyręczający) oraz ścisłą współpracę w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby starszej (zgodnie z zasadą pomocniczości). Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi podtrzymanie lub poprawa sprawności fizycznej najstarszych członków lokalnej społeczności, zapewnienie im dobrej kondycji psychicznej oraz integracji ze społecznością w stopniu adekwatnym do indywidualnych możliwości i potrzeb, utrzymanie stabilnego stanu zdrowia, uniknięcie powikłań związanych z hospitalizacją, długotrwałą lub przewlekłą chorobą, uniknięcie powikłań wynikających z długotrwałego unieruchomienia (odparzenia, odleżyny, przykurcze, powikłania układu oddechowego, pokarmowego, krążenia),podtrzymanie lub zwiększenie samodzielności, zmniejszanie izolacji społecznej. Bardzo istotną kwestią jest również kompensowanie ograniczonej zdolności do samodzielnego poruszania się przy pomocy osoby drugiej.
Przedsięwzięcia komplementarne	3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 4/D- Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**10/P – „Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim”**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**

Krótki opis sytuacji problemowej	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim na działce nr 140/3 posiada dwa budynki, tj. budynek główny oraz budynek garażowo – magazynowy. Budynek główny jest w całości użytkowany na potrzeby działalności statutowej, natomiast drugi budynek praktycznie nie jest użytkowany. Stan techniczny tego budynku jest zły (brak termomodernizacji, przestarzałe instalacje wewnętrzne, nieszczelna i stara stolarka okienna i drzwiowa, zawilgocone pomieszczenia). Budynek ten znajduje się w głębi działki i bezpośrednio przylega do istniejącego boiska sportowego do piłki nożnej wraz z bieżnią. Stan techniczny istniejącego boiska należy ocenić na niezadawalający. Ze względów bezpieczeństwa nie jest możliwe organizowanie na jego terenie imprez i wydarzeń sportowych. Jego stan techniczny powoduje również, iż nie jest to miejsce atrakcyjne dla mieszkańców. Czas na boisku spędza lokalna młodzież. Jednak nie jest to dla niej miejsce uprawiania sportu, a organizacji spotkań towarzyskich. Ponadto dużym problem jest brak zaplecza szatniowo magazynowego. Główne problemy związane z infrastrukturą: - brak odpowiednich pomieszczeń do realizacji działań o charakterze społecznym (np. sala edukacyjna dla dzieci Ognik), - brak sali szkoleniowej i przygotowania fizycznego dla strażaków, - brak dostępu do Izby Tradycji Pożarniczych (Izba znajduje się w budynku garażowo – magazynowym, jednak z uwagi na zły stan techniczny budynku funkcje te nie są realizowane), - z uwagi na zły stan techniczny funkcje garażowe nie są realizowane w budynku, - brak ogólnodostępnej przestrzeni do realizacji wydarzeń / imprez na świeżym powietrzu, - niska jakość infrastruktury sportowej, w tym brak boiska wielofunkcyjnego dostępnego przez cały rok, Problemy odnoszące się do całego obszaru rewitalizacji: - deficyt dobrze wyposażonych obiektów sportowych, w tym obiektów dostępnych całorocznie (posiadających oświetlenie, sztuczną nawierzchnię), - brak w mieście nowoczesnej sali edukacyjnej dla dzieci związanej z tematyką zapobiegania i przeciwdziałania pożarom i innym sytuacjom zagrożenia życia i zdrowia.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Projekt obejmuje modernizację / przebudowę budynku garażowo – magazynowego wraz z budową wielofunkcyjnego boiska sportowego i zagospodarowaniem terenu, tj.: - modernizacja energetyczna budynku (ocieplanie ścian, ocieplenie i wymiana dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej), - remont instalacji wewnętrznych budynku, - budowa instalacji wentylacji mechanicznej z rekuperacją, - wykonanie prac remontowych wewnątrz budynku wraz z zakupem wyposażenia, - utworzenie zaplecza sanitarno – szatniowego na potrzeby boiska w budynku garażowo – magazynowym, - budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego wraz z wyposażeniem, - budowa oświetlenia terenu i monitoringu, - budowa odwodnienia (drenażu) terenu boiska ze zrzutem wody do stawu należącego do SP, - budowa parkingu, - zagospodarowanie terenu (ławki, kosze na śmieci, nasadzenia roślin, miejsce odpoczynku z tzw. zieloną ścianą), - inne prace budowlane związane z remontem/przebudową budynku oraz boiska i zagospodarowaniem terenu.

	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowa rewitalizacja opisanej infrastruktury i nadanie jej nowych i/lub przywrócenie utraconych funkcji społecznych na omawianym obszarze. Realizacja przedsięwzięcia umożliwi organizację na przedmiotowym obiekcie wydarzeń wpływających na rozwiązywanie problemów społecznych wykazanych w diagnozie i integrujących lokalną społeczność zamieszkującą obszar rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres prac uwzględniał będzie dostosowanie obiektu i boiska do potrzeb osób z niepełnosprawnościami zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. W ramach prac dostosowawczych zaplanowano następujące elementy: - likwidacja progów w drzwiach, - montaż szerokich drzwi pozwalających na swobodny przejazd osobom poruszającym się na wózkach, - dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, - podłoga z materiałów antypoślizgowych, - infomat z pętlą induktofoniczną, zlokalizowany w Izbie Tradycji Pożarniczych, - przeniesienie sali „Ognik" z piętra budynku głównego Komendy do modernizowanego budynku garażowo-magazynowego, dostępnego z poziomu gruntu.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Zmodernizowany budynek garażowo-magazynowy wygeneruje przestrzeń, na której będą mogły odbywać się działania związane z edukacją i profilaktyką przeciwpożarową oraz szkolenia dla szkół i innych placówek z zakresu kwalifikowalnej pierwszej pomocy przedmedycznej. Dzięki prowadzonym szkoleniom nastąpi zwiększenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru rewitalizacji. W budynku powstanie również Izba Tradycji Pożarniczych, która dzięki zebranym eksponatom ukaże odwiedzającym historię pożarnictwa na tym obszarze. Będzie to doskonałe miejsce do spotkań i rozważań strażaków o rozwoju pożarnictwa w Polsce i na ziemi radzyńskiej. Dzięki boisku wielofunkcyjnemu mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli korzystać z różnych form aktywności fizycznych. Boisko stanie się miejscem integracji społeczności lokalnej. Boisko będzie doskonałym miejscem do organizacji różnego rodzaju przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność, spotkań międzypokoleniowych, ale także miejscem organizacji oddolnych inicjatyw. Celem projektu jest zapewnienie bezpiecznej przestrzeni do spędzania wolnego czasu, integracji osób z różnych środowisk, w tym osób niepełnosprawnych, zorganizowanie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu. Projekt umożliwi również organizację różnorodnych form aktywności dla osób w różnym wieku, w tym seniorom i osobom niepełnosprawnym. Zakres prac uwzględniał będzie dostosowanie obiektu i boiska do potrzeb osób z niepełnosprawnościami zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:**

	2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** Zmodernizowany budynek garażowo-magazynowy zostanie w pełni zagospodarowany, tworząc przestrzeń sprzyjającą rozwojowi kultury i edukacji na obszarze rewitalizacji. Użytkowany w chwili obecnej w minimalnym zakresie obiekt, który jest w złym stanie technicznym, dzięki realizacji projektu stanie się atrakcyjnym miejscem skupiającym społeczność lokalną. W efekcie realizacji projektu nastąpi pozytywna zmiana w zakresie postrzegania obszaru rewitalizacji, zarówno przez samych mieszkańców obszaru, jak również przez całą społeczność miasta. Budynek garażowo-magazynowy wraz z przyległym boiskiem stanie się miejscem o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych oraz sprzyjających rozwojowi aktywności fizycznej i konstruktywnego spędzania czasu wolnego. Nastąpi poprawa ładu przestrzennego i estetyki otoczenia. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.3. Rozwijać postawę przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży** Zagospodarowanie zaniedbanej i zdegradowanej przestrzeni przyczyni się do podniesienia atrakcyjności obszaru, co przekłada się na zwiększenie atrakcyjności osadniczej. Rozwój osadnictwa idzie w parze ze wzrostem różnego rodzaju usług świadczonych przez sektor przedsiębiorstw. Poprawa jakości przestrzeni publicznej, estetyki otoczenia oraz zwiększenie możliwości spędzania czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji wpłynie na kreowanie wśród nich postawy przedsiębiorczości, rozwijania pasji, odkrywania postaw społecznych. Osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem, ubóstwem będą miały bezpłatną możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu z innymi mieszkańcami, co przyczyni się do zacieśniania więzi wśród grup rówieśniczych.

Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Pomiarowa 1	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.140/3
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2024-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	5 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	500 000,00		
	Środki prywatne	0,00		

	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	4 250 000,00
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00
	Wkład wnioskodawcy:	250 000,00

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	0,9143	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	Osoby	0	4 400	Statystyki ewidencji ludności

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Bezpośrednim efektem planowanego przedsięwzięcia będzie poprawa jakości zdegradowanych przestrzeni publicznych, przyczyniająca się do zwiększenia poziomu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki inwestycji powstanie zupełnie nowa oferta skierowana zarówno do mieszkańców miasta jak i do strażaków na co dzień korzystających z budynku oraz zaplecza sportowego. Wykonanie inwestycji spowoduje utworzenie / realizację funkcji:
- sali edukacyjnej dla dzieci z wyposażeniem umożliwiającej naukę postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia pożarowego czy przeciwdziałanie wystąpieniu pożarów oraz innych zagrożeń życia i zdrowia, - Izby Tradycji Pożarniczych przedstawiającej zgromadzone przez SP eksponaty (w Izbie znajdzie się również kiosk multimedialny / infomat prezentujący szersze informacje na temat historii pożarnictwa),
- sali szkoleniowej oraz przygotowania fizycznego dla strażaków oraz dla przyszłych ochotników,
- garażową (funkcja ta obecnie nie jest realizowana),
- zaplecza szatniowo – magazynowego dla osób korzystających z boiska,
- ogólnodostępnego boiska wielofunkcyjnego do realizacji wydarzeń sportowych zarówno dla strażaków jak i dla mieszkańców,
- niewielkiego skweru do wypoczynku i rekreacji (ławki, nowe nasadzenia roślin, zielona ściana),

Teren będzie oświetlony i objęty monitoringiem, co zapewni wzrost bezpieczeństwa przebywających tam osób.
Inwestycja zapewni utworzenie zupełnie nowej ogólnodostępnej przestrzeni i realizacją funkcji: edukacyjnych, szkoleniowych, sportowych, rekreacyjnych. Inwestycja zapewni utworzenie zupełnie nowej ogólnodostępnej przestrzeni i realizacją funkcji: edukacyjnych, szkoleniowych, sportowych, rekreacyjnych.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
5/P - „Jedynka odNowa”
7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim
11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim
12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych
19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego
20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim
5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu
6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski
7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski
8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski
9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”
13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim

Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	Stan techniczny budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim należy ocenić jako niewystarczający. Obiekty nie spełniają obecnych wymagań w zakresie efektywności energetycznej. Ze ścian zewnętrznych systematycznie odpada tynk. W piwnicy budynku jest wilgoć, która jest efektem nieprawidłowego docieplenia budynku. Również w trakcie większych opadów do piwnicy dostaje się woda.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres przedsięwzięcia obejmuje kompleksową termomodernizację budynków PSP w Radzyniu Podlaskim. Zakres obejmuje działania przeciwwilgociowe budynku.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W Komendzie PSP w Radzyniu Podlaskim powołany został koordynator ds. dostępności w Komendzie. Na stronie internetowej Komendy udostępniona jest deklaracja oraz raport koordynatora ds. dostępności. Komenda ma podpisaną umowę z tłumaczem języka migowego, który jest do dyspozycji w razie potrzeby. Na parkingu przy Komendzie znajdują się dwa wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, tuż przy wejściu dla osób z niepełnosprawnościami wyposażonym w odpowiedni podjazd. Drzwi do budynku otwierają się automatycznie po naciśnięciu przycisku znajdującego się przy drzwiach.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji obiektów PSP wpłynie na znaczne obniżenie kosztów ich utrzymania. Wygenerowane w ten sposób oszczędności pozwolą na doposażenie jednostki, co przełoży się na możliwość podejmowania przez strażaków sprawniejszych i bardziej efektownych działań podczas powadzonych akcji ratowniczo-gaśniczych prowadzonych na obszarze rewitalizacji, a także całego miasta. Nastąpi podniesienie poziomu bezpieczeństwa pożarowego mieszkańców całego miasta i powiatu radzyńskiego. Wygenerowane oszczędności pozwolą na większą intensyfikację działań związanych z edukacją i profilaktyką przeciwpożarową oraz rozwój szkoleń dla szkół i innych placówek z zakresu kwalifikowalnej pierwszej pomocy przedmedycznej. Dzięki prowadzonym szkoleniom nastąpi zwiększenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zamontowane zewnętrzne energooszczędne oświetlenie (wzdłuż ulicy Lendzinek II) pozwoli na znaczne zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w najbliższej okolicy. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych, 2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Przeprowadzone działania termomodernizacyjne wpłyną na znaczą poprawę efektywności energetycznej budynku. Poprawią nie tylko jego komfort cieplny ale przede wszystkim wpłyną na zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego budynku. Tego rodzaju działania

	przynoszą nie tylko wymierne korzyści ekonomiczne, ale również ekologiczne, tj. zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło produkowane przy użyciu konwencjonalnych nośników energii oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa estetyki obiektów komendy podniesie wartość wizerunkową i atrakcyjność obszaru rewitalizacji i całego miasta Radzyń Podlaski. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Odnowiony, estetyczny budynek komendy podniesie atrakcyjność obszaru rewitalizacji i wpłynie na decyzje w zakresie zabudowy sąsiednich terenów, obecnie użytkownych jako pola, łąki i targowisko.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Pomiarowa 1 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.140/3
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji
	TAK / **NIE *(wymaga uzasadnienia)** / **NIE DOTYCZY**
	✓
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2023-2025
Łączna wartość przedsięwzięcia	3 000 000,00 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 0,00
	Środki prywatne 0,00
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS: 2 400 000,00
	Środki pochodzące z innych źródeł: 0,00
	Wkład wnioskodawcy: 600 000,00

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	**0,175**	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	Osoby	0	**54**	Statystyki ewidencji ludności

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja projektu przyniesie znaczące korzyści społeczno-ekonomiczne zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnymi oraz co najważniejsze, w wymiarze globalnym. Projekt przyczyni się do realizacji aktualnej polityki energetycznej kraju. Bezpośrednio wpłynie na ograniczenie zapotrzebowania na energię cieplną pozyskiwaną tradycyjnymi sposobami, co przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych surowców energetycznych. Przyczyni się to do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania tychże zasobów. Dzięki redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, substytucji paliw kopalnych oraz ograniczeniu negatywnego wpływu funkcjonowania energetyki zawodowej (która jest w znacznym stopniu odpowiedzialna za globalne problemy ekologiczne), projekt pozytywnie wpłynie na poprawę stanu środowiska naturalnego. W ujęciu lokalnym przedsięwzięcie wpłynie na bardziej efektywne zaspokojenie potrzeb energetycznych. Przyniesie również wymierne profity finansowe - zmniejszenie obciążeń wynikających z konieczności zakupu paliw do produkcji energii cieplnej. Wygenerowane oszczędności zostaną przeznaczone dla realizacji celów w wymiarze społecznym. Ponadto projekt wpłynie na rozwój firm specjalizujących się w pracach z zakresu termomodernizacji.	
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 5/P - „Jedynka odNowa” 7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Ulica Budowlanych znajduje się w północnej części miasta i dochodzi do jego granic. Wzdłuż ulicy usytuowane są różnego rodzaju budynki przeznaczone do prowadzenia działalności usługowej i handlowej (m.in. stacja paliw, produkcja domów drewnianych). Na obniżenie estetyki otoczenia wpływa usytuowanie kilku starych i zaniedbanych budynków produkcyjnych. Znajdują się tutaj również dwa duże

	budynki wielorodzinne oraz nieliczne budynki jednorodzinne. Budynki zamieszkałe są przez stosunkowo młodych mieszkańców, tj. przez dużą liczbę rodzin z małymi dziećmi. Problemem tej części obszaru rewitalizacji jest brak jakiejkolwiek infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego przez dzieci w sposób bezpieczny. W chwili obecnej ze względu na brak alternatyw dzieci bawią się na placach przed blokami, które usytułowane są bezpośrednio przy ulicy. Taki stan rzeczy zagraża bezpośrednio bezpieczeństwu bawiących się dzieci. Brak jest tutaj również miejsca pozwalającego na integrację społeczności ulicy Budowlanych. W pobliżu nie ma placów zabaw dla dzieci ani siłowni zewnętrznych. Taki stan rzeczy wpływa na obniżenie atrakcyjności terenu i zadowolenia z miejsca zamieszkania. Jest również przyczyną marazmu i bierności mieszkańców; braku chęci do dokonywania zmian otaczającej rzeczywistości. Problemem jest brak integracji mieszkańców oraz poczucia wspólnoty. Wśród zdiagnozowanych obszarów problemowych wymagających interwencji znajdują się także problemy zdrowotne mieszkańców oraz brak zdrowych nawyków w zakresie systematycznej aktywności ruchowej. Ze względu na brak chodnika przy ulicy Budowlanych uprawianie biegania jest także niebezpieczne.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres rzeczowy projektu obejmuje uporządkowanie terenu publicznego znajdującego się przy ulicy Budowalnych (działka ewidencyjna 3192) wraz z jego zagospodarowaniem. Zamontowane zostaną urządzenia placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej. Wykonane zostaną trawniki, zieleńce, kwietniki i nasadzenia, które pozwolą na stworzenie ogrodu sensorycznego. Zasadzone zostaną także rośliny miododajne pozwalające na zachowanie bioróżnorodności terenu. Ustawione zostaną także elementy małej architektury, tj. ławki, w tym jedna solarna i kosze na śmieci. W efekcie powstanie przyjazna, estetyczna i zachęcająca do aktywności przestrzeń publiczna. Będzie ona miejscem spotkań i integracji społeczności lokalnej. Zamontowane urządzenia pozwolą na korzystanie z nich wszystkim mieszkańcom, bez względu na stan ich zdrowia oraz poziom aktywności ruchowej.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Teren publiczny zostanie wyrównany tak, aby zapewnić możliwość swobodnego poruszania się po nim. Plac zabaw będzie posiadał antypoślizgową nawierzchnię. Zamontowana zostanie specjalna huśtawka integracyjna umożliwiająca zabawę dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, huśtawka wahadłowa dla osób niepełnosprawnych z siedziskiem w formie krzesełka z zabezpieczeniem przed wypadnięciem oraz trampolina przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, która dzięki odpowiednio wyprofilowanemu wjazdowi i wyjazdowi pozwoli bez przeszkód dostać się na matę do skakania. Zamontowany zostanie także pionizator, tj. urządzenie przeznaczone do rehabilitacji osób z problemami kończyn dolnych. W ramach siłowni zewnętrznej zamontowane zostaną urządzenia dedykowane osobom starszym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, tak aby aktywność fizyczna była dostępna dla wszystkich niezależnie od formy. Wykonane trawniki, kwietniki i nasadzenia pozwolą na realizację elementów ogrodu sensorycznego stworzonego z myślą o specyficznych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży, w szczególności z trudnościami z odbiorem oraz interpretacją bodźców pochodzących z otoczenia. Zamontowane zostaną specjalne oznaczenia pozwalające na zwiększenie dostępności terenu.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne,** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Zagospodarowana przestrzeń stanie się miejscem spotkań i integracji mieszkańców. Zarówno plac zabaw, jak i siłownia pozwoli na łączenie aktywności fizycznej mieszkańców z przebywaniem na świeżym powietrzu. Oczekiwanym efektem jest zmiana nawyków mieszkańców i zwiększenie ich aktywności fizycznej, co bezpośrednio będzie miało wpływ na poprawę ich kondycji zdrowotnej.

	Wyposażenie siłowni i placu w specjalne urządzenia będzie skutecznie przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu oraz aktywizowaniu osób z niepełnosprawnościami, różnego rodzaju problemami zdrowotnymi, a także osób starszych. Pozwoli również na zapewnienie wysokiego stopnia integracji wszystkich mieszkańców; przeciwdziałać będzie stygmatyzacji i ewentualnemu wykluczeniu niektórych z grup. Urządzenia są skonstruowane w taki sposób, by osoby niepełnosprawne mogły z nich skorzystać bez konieczności pomocy osób trzecich i pozostając w wózku inwalidzkim. Takie rozwiązania nie tylko dają możliwość aktywizacji społecznej i fizycznej, ale również likwidują bariery, które wykluczałyby niepełnosprawnych z korzystania z ogólnodostępnych miejsc sportu i rekreacji. Elementy ogrodu sensorycznego pozwolą na silne oddziaływanie na zmysły. W ogrodach tego rodzaju wszystkie zmysły, nie tylko wzrok, ale zwłaszcza węch, słuch i dotyk, zostają pobudzone bardziej niż w przypadku „tradycyjnych" ogrodów. To ogród zaprojektowany głównie z myślą o osobach z dysfunkcjami, ograniczeniami. Ma pozwalać na bliższe poznanie świata, dokładne jego obejrzenie, poczucie, odczucie. Projekt przyczyni się także do znacznego zwiększenia bezpieczeństwa bawiących się dzieci (specjalnie wydzielona przestrzeń pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i zabawę z dala od ruchu ulicznego) oraz osób dorosłych chcących realizować aktywność ruchową. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt pozwoli na zniwelowanie problemów w zakresie deficytu przestrzeni publicznych pozwalających na integracje społeczności lokalnej, realizację aktywności fizycznej oraz bezpieczną zabawę dzieci. Człowiek jest istotą zakotwiczoną w otaczającej ją rzeczywistości. Określa swoją tożsamość dzięki przestrzeniom, w jakich przychodzi mu spędzać czas i działać w życiu codziennym. Otaczająca przestrzeń kształtuje poczucie tożsamości i wpływa na efektywność i poziom satysfakcji życiowej. Ładna i zadbana przestrzeń znacznie zmniejsza uczucie niepokoju. Wzmacnia poczucie rozluźnienia niezbędne do kreatywnego myślenia. Osoby mieszkające w ładnej przestrzeni wysoko oceniają jakość i satysfakcję z codziennego życia.			
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Budowlanych 4	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.3192
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2025-2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	300 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	125 000,00 zł - PFRON- Dostępna przestrzeń publiczna		
	Środki prywatne	0,00		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00		

	Środki pochodzące z innych źródeł:	100 000,00 - środki Lokalnej Grupy Działania
	Wkład wnioskodawcy:	75 000,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba obiektów rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2715	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	ha	0	0,2715	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób odwiedzających obiekty rekreacyjne objęte wsparciem	osoby/rok	0	57	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia będzie przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom sfery społecznej, tj. bierności i marazmowi mieszkańców, braku chęci do współdziałania, biernego stosunku do otoczenia oraz nierzadko chęć odosobnienia do reszty społeczeństwa. Zniweluje problem deficytu miejsc publicznych pozwalających na aktywne, ciekawe i integrujące różne grupy społeczne spędzanie czasu wolnego. Coraz większe tempo życia, jakie serwuje nam współczesna rzeczywistość, powoduje, że mieszkańcy, w tym również ci najmłodsi podlegają poważniejszym obciążeniom psychicznym. Ogrom otaczających stymulacji (głównie TV, telefony, Internet) powoduje, iż przetwarzanie bodźców jest coraz trudniejsze. Radzenie sobie z codziennym stresem i bodźcami pociąga za sobą efekty w postaci wyczerpania i zmęczenia. Przeciążenia powodują, że mieszkańcy budują bariery interpersonalne izolując się od innych ludzi i reszty otoczenia. W konsekwencji może to prowadzić do zaburzeń fizycznych i emocjonalnych. W myśl założeń psychologii środowiskowej istnieje ścisły związek pomiędzy otoczeniem, środowiskiem życia człowieka a nim samym. Projekt stanowi zatem odpowiedź na potrzeby w zakresie stworzenia miejsca pozwalającego na odreagowanie i stymulowanie pozytywnych reakcji. Pozwoli na wzrost poczucia wspólnoty lokalnej i rozpoczęcia realizacji oddolnych inicjatyw. Przeciwdziałać będzie również zdiagnozowanym problemom w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Wpłynie pozytywnie na upowszechnienie aktywności ruchowej jako elementu pozwalającego na dbanie o kondycje zdrowotną i psychiczną mieszkańców.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1
5/P - „Jedynka odNowa”
7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim
10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim

	11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Zdiagnozowanym problemem nie tyko obszaru rewitalizacji, lecz całego Miasta Radzyń Podlaski jest niewystarczający stopień przedsiębiorczości mieszkańców, ich innowacyjności, kreatywności i chęci do podejmowania ryzyka związanego z prowadzeniem własnego biznesu. Jednocześnie potencjałem obszaru rewitalizacji są istniejący i prowadzący już na jego terenie działalność przedsiębiorcy. Wobec tego zachodzi konieczność podjęcia interwencji w zakresie promocji i popularyzacji na zewnątrz produktów czy usług realizowanych przez rodzimych przedsiębiorców. Problemem jest również stosunkowo wysoki udział mieszkańców bezrobotnych oraz uzależnionych od systemu opieki społecznej. W związku z tym, cenna jest każda inicjatywa mogąca wpłynąć na zmniejszenie ww. niekorzystnych zjawisk zachodzących w społeczności lokalnej
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem projektu jest promocja potencjału, jakim charakteryzuje się lokalna przedsiębiorczość obszaru rewitalizacji. Zakres projektu obejmuje opracowanie koncepcji i wdrożenie na stałe organizacji cyklicznej imprezy pn. „Radzyński Targ Przedsiębiorczości”. Będzie to wydarzenie, którego główny cel obejmuje promowanie lokalnych przedsiębiorców oraz ich produktów i usług. Impreza będzie doskonałą okazją dla małych i średnich firm, aby zaprezentować swoją ofertę oraz nawiązać kontakty biznesowe z klientami oraz innymi przedsiębiorcami. W trakcie wydarzenia przedsiębiorcy prezentować będą swoje produkty i usługi w różnych kategoriach, np. żywność, rękodzieło, moda, usługi IT czy e-commerce. Impreza będzie nie tylko okazją do sprzedaży produktów i usług, ale również do nawiązania kontaktów biznesowych oraz zdobycia cennych doświadczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej. Przedsiębiorcy będą mieli również okazję do zaprezentowania swoich innowacyjnych pomysłów oraz uzyskania feedbacku od klientów oraz innych przedsiębiorców. W trakcie imprezy udzielane będą również przedsiębiorcom informacje w zakresie możliwości pozyskania dodatkowego finansowania rozwoju prowadzonej działalności oraz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr. Mieszkańcy uzyskają

	dostęp do informacji w zakresie możliwości pozyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Targ będzie również doskonałą okazją do promowania miasta oraz jego atrakcji turystycznych oraz jednocześnie do rozwijania lokalnej gospodarki i promowania małych i średnich przedsiębiorstw. Bardzo ważną kwestią będzie osadzenie imprezy we współczesności (aktualne zapotrzebowanie na produkty, usług, technologie) przy jednoczesnym czerpaniu z kulturowości obszaru (uwzględnienie lokalnych potencjałów obszaru). Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Wydarzenie będzie realizowane na świeżym powietrzu, na terenie zapewaniającym jego dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnoprawnościami. W ramach targów prezentowane będą nowości ułatwiające życia ludziom ze szczególnymi potrzebami.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Cykliczna impreza przyczyni się do ożywienia społecznego obszaru rewitalizacji. Będzie nie tylko wydarzeniem gospodarczym, ale również wydarzeniem o charakterze kulturalnym. Przyciągnie mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, ale całego miasta i turystów spoza niego. Dzięki wydarzeniu mieszkańcy zyskają możliwość wszechstronnego rozwoju, swoich pasji i zainteresowań. Młode pokolenia zostaną zaciekawione innowacyjnymi pomysłami, co w przyszłości wpłynie na wzrost ich kreatywności i przedsiębiorczego podejścia do życia. Poprzez uczestnictwo w wydarzeniu kulturalnym odrodzi się poczucie więzi międzysąsiedzkich i nastąpi wzrost spójności społecznej. Odżyje poczucie lokalnej dumy. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Publiczna przestrzeń zyska nowy wymiar. Zostanie ożywiona i będzie zawierała ciekawą i rozwijającą ofertę spędzania czasu wolnego dla społeczności lokalnej. Będzie świetną alternatywą dla dzieci i młodzieży, co pozwoli na oderwanie ich od życia codziennego i da możliwość postrzegania świata w inny sposób. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:**

	3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** Cykliczne wydarzenie będzie stanowiło doskonałą promocję gospodarczą nie tylko obszaru rewitalizacji, ale również całego Miasta Radzyń Podlaski. Lokalni przedsiębiorcy uzyskają doskonalą okazję do zaprezentowania swoich usług i produktów szerokiej publiczności. Targ da również możliwość nawiązania kontaktu i zacieśnienia współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, a także zbudowania rozpoznawalność marki wśród uczestników wydarzenia. W trakcie targu przedsiębiorcy zyskają możliwość zapoznania się z ofertą konkurencji. Udział w imprezie będzie również stanowił motywację do rozwoju oraz może wskazać kierunek, w którym powinna podążyć firma.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Rynek **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.579/17
	Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji
	TAK **NIE *(wymaga uzasadnienia)** **NIE DOTYCZY**
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2025-2030
Łączna wartość przedsięwzięcia	60 000,00 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 48 000,00 zł - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK
	Środki prywatne 0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS: 0,00 zł
	Środki pochodzące z innych źródeł: 0,00 zł
	Wkład wnioskodawcy: 12 000,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Wskaźniki produktu				
Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń promujących gospodarczo obszar	osoby/wydarzenie	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba przedsiębiorców wystawiających swoje stoiska w ramach wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	szt./wydarzenie	0	10	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	100	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji	
Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji oraz całego miasta. Cykliczna impreza będzie wydarzeniem o charakterze kulturalnym i społecznym; przyciągać będzie tłumy mieszkańców miasta oraz turystów. Pozwoli na stworzenie „przestrzeni" pozwalającej na promocję istniejących przedsiębiorców i realizowanych przez nich usług oraz zachęci mieszkańców do zakładania nowych działalności gospodarczej. Będzie doskonałą okazją do promowania postawy bycia „przedsiębiorczym" zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcie wpłynie na urzeczywistnienie celów zakładających konieczność promowania gospodarczego obszaru rewitalizacji, tworzenia przestrzeni do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej oraz zwiększania potencjału lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy. „Miejski Targ Przedsiębiorczości" na stałe wjedzie do kalendarza imprez organizowanych na terenie miasta i stanie się jedną z jego wizytówek promujących obszar. Zwiększenie rozpoznawalności miejsca wpłynie nie tylko na podniesienie jego atrakcyjności turystyczne, ale również na zmianę sposobu postrzegania obszaru przez samych mieszkańców. Dzięki temu zwiększy się poczucie lokalnej przynależności oraz dumy z miejsca zamieszkania.	
Przedsięwzięcia komplementarne	3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ" 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka" 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju" 4/D- Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy" 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA" 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ"**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród problemów obszaru rewitalizacji znajduje się niewystarczająca oferta kulturalna i pozwalająca na produktywne spędzenie czasu wolnego. Zauważalna jest izolacja rodzin i brak chęci do wspólnego spędzania czasu. Zjawisko to dotyczy nie tylko osób spoza kręgu rodziny, ale również samych rodzin, gdzie brak jest integracji międzypokoleniowej, brak jest czasu na wspólne aktywności, co powoduje rozluźnienie więzi rodzinnych. Wśród barier utrudniających mieszkańcom obszaru rewitalizacji dostęp do kultury należy wymienić:

	*ekonomiczne – stan zamożności mieszkańców obszaru rewitalizacji jest decydujący o priorytetach w zakresie wydatkowania funduszy - w pierwszej kolejności zaspakajane są potrzeby podstawowe; często nie wystarcza środków na realizację tzw. potrzeb „wyższego rzędu", takich jak uczestnictwo w kulturze; *lokalizacyjne - stosunkowo spora odległość od dużych ośrodków posiadających bogatą ofertę kulturalną (Lublin – ok.75 km czy Warszawa ok.150 km); *mentalne – brak „nawyków" obcowania i zainteresowania kulturą, *komunikacyjne - związane z słabo rozwiniętym transportem lokalnym. Społeczność lokalna ma bardzo ograniczony dostęp do „profesjonalnych" wydarzeń kulturalnych, takich jak spektakle teatralne. Brak dostępu do wartościowych wydarzeń artystyczno-edukacyjnych wpływa negatywnie na potencjał intelektualny i społeczno-kulturalny, co w konsekwencji prowadzi do zaniku poczucia wspólnoty, marazmu oraz ogólnego zniechęcenia. Z naszych obserwacji wynika, iż mieszkańcy spędzają większość czasu wolnego w przestrzeni prywatnej, głównie w efekcie braku odpowiednich miejsc i wydarzeń. Pomimo utrudnionego dostępu do kultury poza miejscem zamieszania (świadczonej w stosunkowo daleko usytułowanych dużych ośrodkach miejskich). Zauważalna jest bierność mieszkańców w lokalnym życiu kulturalnym, a to głównie za sprawą niedostosowania części oferty ROK do oczekiwań odbiorców. Duży wpływ na "głód" rozszerzenia oferty kulturalnej ma również ciężka sytuacja finansowa części mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całego miasta, którzy nie mogą sobie pozwolić na korzystanie z ww. usług poza obszarem zamieszkania przez niewystarczające środki. Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Jego zakres obejmie organizacje 6 profesjonalnych spektakli teatralnych. Podstawowym założeniem jest organizacja spektakli na świeżym powietrzu – „na ulicach" a nie w budynkach. Będzie to teatr plenerowy, rozumiany jako zaaranżowane na wolnym powietrzu widowisko i teatr uliczny będący formą zaangażowanej społecznie interwencji. Do realizacji zaproszone zostaną grupy teatralne posługuje się różnymi technikami, np. teatr tradycyjny, teatr cieni, teatr uliczny czy pantomima. Przedstawienia odbywać się będą w dni wolne od pracy w godzinach popołudniowych, tak aby mogły w nich uczestniczyć wspólnie całe rodziny. Mając na względzie sytuacje ekonomiczną mieszkańców obszaru rewitalizacji zaplanowano, iż ceny biletów będą miały jedynie charaktery symboliczny i nie będą wpływały na możliwość uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach przez najuboższych mieszkańców. Projekt jest skierowany do wszystkich rodzin z obszaru rewitalizacji, jak również pozostałej części Miasta Radzyń Podlaski. Stwarzane warunki dadzą przestrzeń do uczestnictwa osobom w ciężkiej sytuacji materialnej, pochodzących z rodzin zmagających się z uzależnieniami, wykluczonym, osobom z niepełnosprawnościami, dużym rodzinom, samotnym matkom oraz bezrobotnym. W efekcie realizacji projektu mieszkańcom obszaru rewitalizacji, którzy mają utrudniony dostęp do wydarzeń teatralnych zagwarantowany zostanie regularny dostęp do profesjonalnej oferty artystycznej dla całych rodzin. Nieocenioną wartością dodaną przedsięwzięcia będą spotkania z twórcami po spektaklach, jako forma rozmowy i uczestnictwa bezpośredniego w wydarzeniu artystycznym. Spektakle zakończone będą spotkaniami z twórcami i aktorami, w trakcie których dzieci będą miały szansę zadać nurtujące je pytania oraz usłyszeć ciekawostki na temat pracy w teatrze - będzie to element edukacyjny projektu bezpośrednio angażujący uczestników/widzów.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze	Wydarzenie będzie realizowane na świeżym powietrzu, na terenie zapewaniającym jego dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnoprawnościami. Przedsięwzięcie zakłada udział osób z niepełnosprawnościami. Wykorzystane zostaną następujące środki zapewnianiające dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w sposób: - tłumaczenie spektakli na Polski Język Migowy, - wszystkie

szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	materiały/spektakle ukazujące się on-line na wolnej licencji będą dostosowane do osób niesłyszących i niewidzących (stworzenie napisów oraz zapewnienie tłumacza), - w czasie trwania spektakli oraz spotkań dla osób niesłyszących zostanie zapewniony tłumacz.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poprzez uczestnictwo w organizowanych wydarzeniach kulturalnych całych rodzin nastąpi wzrost zaangażowania młodych ludzi oraz wpłynie edukacyjnie na kształtowanie kolejnych pokoleń. Ważnym aspektem będzie uaktywnienie roli rodziców w edukacji kulturalnej dzieci. Zaspokojony zostanie subiektywny i specyficzny „głód" oferty kulturalnej. Nastąpi ubogacenie dotychczasowej oferty ROK dotyczącej edukacji kulturalnej i animacji kultury dla wszystkich niżej wymienionych grup wiekowych. Dzięki przedsięwzięciu zagwarantowana zostanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju. Projekt przyczyni się do włączenia społecznego poprzez udział w kulturze. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych,** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt wpłynie na wzbogacenie oferty istniejącej instytucji kultury (Radzyńskiego Ośrodka Kultury). Dzięki niemu ożywiona zostanie przestrzeń obszaru rewitalizacji. Stanie się miejscem krzewienia kultury i doznań artystycznych społeczności lokalnej. Spektakle uczynią obszar „bijącym sercem" miasta (pełnym ludzi, integracji i wspólnej zabawy).
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.(1660/7, 1660/8) **Lokalizacja w obrębie obszaru rewitalizacji** **TAK** ✓ / **NIE *(wymaga uzasadnienia)** / **NIE DOTYCZY** ***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2025-2030
Łączna wartość przedsięwzięcia	250 000,00 zł

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	140 000,00 zł - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program EtnoPolska
	Środki prywatne	0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł
	Środki pochodzące z innych źródeł:	90 000,00 zł - środki Lokalnej Grupy Działania
	Wkład wnioskodawcy:	20 000,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	100	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Rozwój oferty kulturalnej kultury, ułatwią zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru, wzmocnią jego atrakcyjność turystyczną, przyczynią się też do rozwoju kapitału społecznego mieszkańców, bo atrakcyjna i dostosowana do potrzeb danej grupy oferta kulturalna wpłynie pozytywnie na możliwości rozwoju osobistego, wzmocnienia poczucia tożsamości lokalnej i kultywowania tradycji, wzrostu aktywności zawodowej ludności. Mieszkańcy, którzy ze względu na liczne bariery dotychczas nie mieli możliwości obcować „ze sztuką wysoką", uzyskają dostęp do spektakli teatralnych. Wpłynie to na pobudzenie ich kreatywnego myślenia.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości
15/P – Warsztaty Twórcze
16/P – Aktywizacja ludzi młodych
17/P – Aktywizacja seniorów
18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka"
"20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim
1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego
2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej
3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju"

	10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**15/P – Warsztaty Twórcze**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Krótki opis sytuacji problemowej	W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalny jest deficyt usług w zakresie integracji mieszkańców. Sami mieszkańcy odznaczają się jednocześnie brakiem poczucia wspólnoty i sprawczości społecznej. Niechętnie angażują się w życie społeczne i obywatelskie. Ze względu na ograniczone środki finansowe (spora cześć mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji to osoby o niskich dochodach lub borykające się z problemem ubóstwa) mieszkańcy w pierwszej kolejności są zmuszeni do zaspokajania podstawowych potrzeb. Natomiast potrzeby wyższego rzędu, w tym dotyczące samorozwoju oraz podnoszenia swoich kompetencji, nie są praktycznie w ogóle realizowane. Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem jest zanikanie więzi międzypokoleniowych.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest integracja przedstawicieli różnych grup wiekowych i społecznych oraz zainspirowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do aktywności twórczej. Zaplanowano organizacje następujących grup warsztatów: 1.Warsztaty integracyjne - umożliwiające poznanie się i przełamanie barier między osobami pochodzącymi z odrębnych grup społecznych oraz różnych wiekowo. 2. Warsztaty literackie – próba pracy nad tekstem/scenariuszem. 3. Warsztaty słowa – obejmujące pracę nad sposobem wysławiania się i dykcją oraz interpretacją tekstu pisanego 4. Warsztaty muzyczne - ukazanie możliwości zastosowania muzyki w różnego rodzaju formach scenicznych. 5. Warsztaty animacyjne - związane z poszukiwaniem oraz realizacją zaskakujących twórczo sposobów animacji społeczności lokalnej, jak i przestrzeni miejskiej. 6. Warsztaty społeczne – których głównym zamierzeniem będzie poszukiwanie odpowiedzi na zagadnienie jak kultura może pomóc mi w życiu. Każdy warsztat zostanie dopasowany pod względem użytych narzędzi i metod pracy do możliwości, chęci i otwartości na działanie uczestników. Warsztaty kierowane są również dla osób zróżnicowanych wiekowo. Współpraca między młodymi dorosłymi a seniorami ma szansę stworzyć trwalsze relacje między osobami o zróżnicowanych potrzebach. Najstarsi członkowie lokalnej społeczności cierpią na brak kontaktu z bliskimi, którzy najczęściej wyjechali z miasta. W związku z tym, warsztaty staną się doskonała okazją do poznania nowych ludzi, obcowania i działania, zmiany (chociaż chwilowej) codziennego życia. Osoby dorosłe w wieku produkcyjnym, które są aktywne zawodowo na co dzień nie mają możliwości uczestniczenia w zajęciach twórczych lub warsztatach. Przedsięwzięcie będzie stanowić dla nich szansę spróbowania własnych sił na polu kultury i sztuki. Istotnym elementem będzie bezpłatne uczestnictwo w organizowanych warsztatach, ponieważ niewiele osób z terenów rewitalizowanych zechciałoby wziąć udział w projekcie musząc ponosić opłaty za udział.

	Działania warsztatowe będą chwilowym skierowaniem uwagi osób będących w trudnej sytuacji (np. bezrobotnych, wykluczonych społecznie) na inną przestrzeń życiową, w której mogą czuć się dobrze wszyscy, niezależnie od pozycji społecznej, materialnej. Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania warsztatowe kierowane do osób niepełnosprawnych, które niestety często znajdują się również w grupie osób wykluczonych będą składały się przede wszystkim z dostosowania wszystkich miejsc trwania warsztatów do potrzeb osób z utrudnionym poruszaniem się. Przewidziano następujące elementy zapewniające dostępność dla osób z niepełnosprawnościami: - w czasie trwania warsztatów dla osób niesłyszących zostanie zapewniony tłumacz języka migowego - zagwarantowany zostanie pojazd/bus do transportu osób ze szczególnymi potrzebami.
Powiązania z celami GPR	**<u>Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną</u>** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** W efekcie realizacji projektu mieszkańcom zapewniona zostanie możliwość wszechstronnego rozwoju. Wpłynie on na osoby wykluczone społecznie, które poprzez pracę wśród różnych grup społecznych poszerzą swoje horyzonty poznawcze oraz wykształcą umiejętności współpracy i tolerancji. Zarówno w grupie warsztatowej, jak i mieszkańcach nastąpi wzmocnienie poczucia wspólnoty i sprawczości społecznej. Realizacja warsztatów da również możliwość zmiany nastawienia do życia społecznego - zmiana pozycji z biernego widza do aktywnego uczestnika – animatora oraz zainspirowanie mieszkańców do aktywności twórczej. Kolejnym z efektów przedsięwzięcia będzie odnowa poczucia lokalnej dumy i zadowolenia z miejsca zamieszkania. **<u>Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji</u>** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** W związku z realizacją projektu nastąpi znaczne rozszerzenie usług publicznych oferowanych społeczności lokalnej. Ogromną wartością dodaną przedsięwzięcia jest fakt, iż realizacja warsztatów będzie odbywać się na zasadzie braku odpłatności a jedynie deklaracji chęci uczestnictwa. Dzięki czemu mieszkańcy z grup marginalizowanych uzyskają możliwość rozwoju różnego rodzaju kompetencji.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres: ul. Jana Pawła II 4 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.1660/8 **Lokalizacja na obszarze rewitalizacji**

	TAK	NIE *(wymaga uzasadnienia)	NIE DOTYCZY
	✓		
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**		
Okres realizacji	2025-2030		
Łączna wartość przedsięwzięcia	100 000,00 zł		
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	90 000,00 zł - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK	
	Środki prywatne	0,00 zł	
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł	
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł	
	Wkład wnioskodawcy:	10 000,00 zł	

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/warsztat	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/warsztat	0	30	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

W efekcie realizacji projektu mieszkańcy z grup marginalizowanych otrzymają możliwość rozwoju różnego rodzaju kompetencji i umiejętności. Wpłynie to na podniesienie kapitału ludzkiego obszaru rewitalizacji, tj. zwiększy się kreatywność, przedsiębiorczość, umiejętność radzenia sobie w życiu przez mieszkańców. Nabyte kompetencje pozwolą również na zwiększenie szans na lokalnym rynku pracy. Wspólna realizacja projektu przez różne grupy wiekowe wpłynie na zwiększenie integracji międzypokoleniowej.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości
14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”
16/P – Aktywizacja ludzi młodych
17/P – Aktywizacja seniorów
18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka”

	20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**16/P – Aktywizacja ludzi młodych**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Krótki opis sytuacji problemowej	W granicach obszaru rewitalizacji zauważalna jest mała aktywność osób młodych, która przekłada się na brak identyfikacji i silnego związku z obszarem oraz niechęcią w zakresie pielęgnowania i kultywowania elementów stanowiących dziedzicowo historyczno-kulturowe wielu pokoleń. Osoby młode wskazywały na deficyt miejsc oraz oferty pozwalającej na aktywne i konstruktywne spędzanie czasu wolnego stanowiące alternatywę dla np. spędzania czasu przed komputerem, telefonem czy nieefektywne wykorzystywanie czasu w grupie rówieśniczej. Brak oferty usług atrakcyjnych dla ludzi młodych wpływa nie tylko na samych mieszkańców, obniża również znacznie atrakcyjność terenu na zewnątrz. Na przestrzeni lat zauważyć można, iż sposób zagospodarowania czasu wolnego przez młodzież ulega znacznej zmianie. Najistotniejsze zagrożenia niosą za sobą media, zwłaszcza: telewizja, Internet, a także komputer. Widać również niepokojący wzrost zachowań, które działają destrukcyjnie na młodzież i powodują brak motywacji do nauki.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmuje wsparcie działań zwiększających tożsamość ludzi młodych z obszarem w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego (m.in. organizacja warsztatów, konkursów, itp.), wsparcie działań zwiększających usługi rekreacyjnego oraz związanego z aktywnym spędzaniem czasu wolnego, co będzie przeciwdziałać nieakceptowalnym społecznie zachowaniom młodego pokolenia (np. organizacja zajęć/warsztatów sportowych, tanecznych, realizacja zajęć przez animatorów w formie pracy podwórkowej, itd.), a także wsparcie działań zwiększających świadomość ekologiczną ludzi młodych (m.in. w zakresie zrównoważonego rolnictwa, zielonej gospodarki). Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie	Realizacja zajęć, warsztatów, eventów będzie odbywała się w miejscach/obiektach, które będą w pełni dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W razie stwierdzenia takiej potrzeby w momencie dokonywania szczegółowej diagnozy grupy docelowej projektu podjęta zostanie decyzja o ewentualnej konieczności zakupu dodatkowego wyposażenia pozwalającego na zapewnienie pełnego dostępu do uczestnictwa w projekcie osobom z niepełnosprawnościami (np. pętla indukcyjna, program do audiodeskrypcji czy usługa tłumacza języka migowego, itd.).

z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami			
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Celem przedsięwzięcia jest aktywizacja młodych członków lokalnej społeczności oraz zwiększenie ich tożsamości z obszarem w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego (m.in. organizacja warsztatów, konkursów, itp.). Dzięki organizowanym działaniom mieszkańcy będą mogli lepiej poznać otaczające je dziedzictwo, co przełoży się na wzrost poczucia lokalnej dumy i patriotyzmu. W ramach projektu nastąpi również wsparcie działań zwiększających usługi rekreacyjnego oraz związanego z aktywnym spędzaniem czasu wolnego. Sposób wykorzystania czasu wolnego jest jednym z bardzo istotnych elementów życia ludzkiego. Czas wolny ma dla młodego człowieka dużą wartość - pełni wiele funkcji istotnych dla jakości jego życia. Stwarza szanse odprężenia, odpoczynku, regeneracji sił, ale również szerokiej edukacji. W ramach czasu wolnego, poprzez różnorodne zajęcia, każdy człowiek kształtuje zainteresowania i pogłębia wiedzę. Bardzo istotnym elementem jest „mądre i umiejętne" korzystanie z czasu wolnego. Przedsięwzięcie będzie wpierać rodziny w wyplenieniu przynależnych im funkcji, zagwarantuje młodym mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększy ich szanse edukacyjne. Ważnym jego elementem jest budowanie włączenia społecznego dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt wpłynie na znaczne wzbogacenie oferty usług realizowanej na rzecz ludzi młodych. Przedmiotowe działania będą realizowane z zachowaniem zasady pełnej dostępności. Zakres projektu obejmuje działania zwiększające świadomość ekologiczną ludzi młodych (m.in. w zakresie zrównoważonego rolnictwa, zielonej gospodarki). Pozwoli na zdobycie wiedzy wpływającej na zmianę mentalności i negatywnych przyzwyczajeń ekologicznych mieszkańców, co będzie miało bezpośredni wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego.		
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II 4		061501_1.0001.1660/8
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji		
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**	**NIE DOTYCZY**
	✓		
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**		

Okres realizacji	2025-2030	
Łączna wartość przedsięwzięcia	30 000,00 zł	
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł
	Środki prywatne	0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł
	Środki pochodzące z innych źródeł:	22 500,00 zł - Środki Lokalnej Grupy Działania
	Wkład wnioskodawcy:	7 500,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Wskaźniki produktu				
Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	30	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

W efekcie realizacji inicjatywy nastąpi zmiana przyzwyczajeń i sposobu myślenia oraz postrzegania otaczającej rzeczywistości przez dzieci i młodzież. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zachowanie i pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa lokalnego, więzi międzypokoleniowej, starych zawodów, rzemiosła, itd. Z drugiej strony będzie odpowiadać na oczekiwania części najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie kreowania współczesnej oferty aktywnego i interesującego spędzania czasu wolnego. Realizowane zajęcia pozwolą na zacieśnienie więzi, budowanie nowych relacji, zwiększenie poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania. Będą doskonałą okazją do wyrwania się z „szarej codzienności" i pozwoli na zwiększenie poczucia sprawczości i chęci do działania wśród dzieci i młodzieży. W przyszłości zaprocentuje to zmianą myślenia i mentalności kolejnych pokoleń, które będą przeświadczone o konieczności i potrzebie aktywnego udziału w życiu społecznymi i obywatelskim. Projekt będzie przeciwdziałać również zdiagnozowanym potrzebom w zakresie niewystarczającego poziomu wiedzy i świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży. Pozwoli na zdobycie wiedzy wpływającej na zmianę mentalności i negatywnych przyzwyczajeń ekologicznych mieszkańców. Aspekt pedagogiczny projektu obejmuje nabycie przez ludzi młodych umiejętności organizowania „mądrego" czasu wolnego, możliwość przejawiania własnej inicjatywy oraz samodzielność.

Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ" 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka"

	20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**17/P – Aktywizacja seniorów**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Krótki opis sytuacji problemowej	Aktywna starość jest wciąż jeszcze czymś nowym w polskich warunkach. Nadal jako społeczeństwo ulegamy stereotypom osoby starszej: schorowanej, samotnej, nieaktywnej. Wobec czego istotne będzie podjęcie działań pozwalających osobom starszym aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i obywatelskim. Bierność w życiu zawodowym i społecznym, ograniczenie kontaktów międzyludzkich ewidentnie przyczynia się do pogorszenia kondycji psychicznej i fizycznej osób starszych. Dlatego też należy podjąć wszelkie starania zwiększające aktywność życiową osób starszych.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	W ramach przedsięwzięcia wdrożone zostaną działania stanowiące odpowiedź na konkretne zdefiniowane problemy, tj. wykluczenie cyfrowe seniorów (m.in. budowanie kompetencji cyfrowych seniorów, zapoznanie się z e-usługami i e-administracją, bezpieczeństwo w sieci, itd.) oraz działania promocyjne i aktywizacyjne, których celem jest wspieranie utrzymania jak najdłużej w odpowiedniej sprawności życiowej seniorów (m.in. wsparcie działań w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów (60+), promocja aktywności fizycznej, zdrowego stylu życia, realizacja zajęć sportowych, itd.). Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie poczucia pomyślnego/pozytywnego starzenia się rozumianego w dwojaki sposób. W pierwszej kolejności chodzi o płaszczyznę zachowania - zewnętrzna, czyli rozmiar i rodzaj aktywności społecznej. Druga płaszczyzna subiektywna - wewnętrzna, czyli odczucie zadowolenia i szczęśliwości. Pozytywne starzenie się stanowi postawę wobec własnej starości, której główne cechy koncentrują się wokół afirmacji życia i akceptacji kolejnych jego faz. Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie	Realizacja zajęć, warsztatów, eventów będzie odbywała się w miejscach/obiektach, które będą w pełni dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W razie stwierdzenia takiej potrzeby w momencie dokonywania szczegółowej diagnozy grupy docelowej projektu podjęta zostanie decyzja o ewentualnej konieczności zakupu dodatkowego wyposażenia pozwalającego na zapewnienie pełnego dostępu do uczestnictwa w projekcie osobom z niepełnosprawnościami (np. pętla indukcyjna, program do audiodeskrypcji czy usługa tłumacza języka migowego, itd.).

z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami			
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi znaczne rozszerzenie usług społecznych, w tym opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej. Grupę docelową będą stanowili mieszkańcy w wieku senioralnym, tj. 60+ oraz osoby z niepełnosprawnościami. Projekt przyczyni się do włączenia społecznego grup defaworyzowanych. Zapewni mieszkańcom możliwość włączenia się w życie społeczne i obywatelskie, wszechstronnego rozwoju. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt wpisuje się w realizację przedmiotowego celu strategicznego. Odpowiada na potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej w zakresie stworzenia przestrzeni pozwalającej na ciekawe i aktywne spędzanie czasu wolnego oraz rozwój pasji i zainteresowań. Realizowane zajęcia wpłyną m.in. na podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców, co przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego		
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II 4		061501_1.0001.1660/8
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji		
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**	**NIE DOTYCZY**
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**		
Okres realizacji	2025-2030		
Łączna wartość przedsięwzięcia	30 000,00 zł		
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł	
	Środki prywatne	0,00 zł	
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł	
	Środki pochodzące z innych źródeł:	22 500,00 zł	

		- Środki Lokalnej Grupy Działania
	Wkład wnioskodawcy:	7 500,00 zł

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	30	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi włączenie najstarszych członków lokalnej społeczności w nurt życia społecznego i obywatelskiego. Przeprowadzone działania pozwolą na zwiększenie kompetencji cyfrowych seniorów. Edukacja cyfrowa seniorów przyniesie korzyści nie tylko dla nich – a także dla osób z ich otoczenia. Mowa tutaj o korzyściach w wielu sferach życia: komunikacji i utrzymania relacji, zdrowia i opieki, a także rozwoju i wypoczynku oraz aktywności konsumenckiej. Co ważne, umiejętność korzystania z komputera, telefonu bądź komunikatorów i aplikacji mobilnych umożliwią seniorom nie tylko utrzymanie kontaktu, czy rozwój zainteresowań, lecz wpłyną również na wzrost ich pewności siebie, satysfakcję oraz poczucie podążania z duchem czasu. Inną korzyścią jaką przyniesie edukacja cyfrowa seniorów jest ich włączenie do życia społecznego, obywatelskiego, kulturalnego. Przede wszystkim dlatego, że przy pomocy urządzeń cyfrowych możliwe jest zaczerpnięcie informacji zarówno w kwestiach około-medycznych, urzędowych czy konsumenckich, a także np. o tym co ciekawego dzieje się w danym mieście/społeczności. Przestrzeń cyfrowa jako źródło wiedzy i informacji szczególnego znaczenia nabiera dla osób o niskiej mobilności, np. w związku z problemami z chodzeniem. Zresztą także dla chodzących osób, jednak obciążonych różnymi schorzeniami, urządzania cyfrowe dostarczają możliwości podnoszących ich poziom (i poczucie) bezpieczeństwa.

Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

	12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka”
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Krótki opis sytuacji problemowej	Problemem nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całego Miasta Radzyń Podlaski jest małe poczucie wspólnoty i izolacja mieszkańców. Współczesność nie sprzyja budowaniu więzi społecznych, powszechny jest permanentny brak czasu oraz natłok obowiązków, co w efekcie powoduje poczucie zagubienia w rzeczywistości i zanik potrzeb wyższego rzędu – społecznych, kulturalnych, estetycznych. Oddolne inicjatywy lokalnych społeczności zanikają, więzi międzyludzkie słabną a każde kolejne pokolenie jest coraz bardziej hermetyczne i skierowane „do wewnątrz”. Filozofia życia nastawiona na „branie” i powszechny konsumpcjonizm wypiera relacje międzyludzkie oparte na wspólnocie, gotowości do dzielenia się i nastawieniu na drugiego człowieka. Taki kształt społeczeństwa wymaga inicjatyw odgórnych, które stworzą okazje i płaszczyznę do odbudowy relacji społecznych w wymiarze lokalnym.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację cyklicznej imprezy pod hasłem „Sąsiedzka Retro Potańcówka”. Założeniem imprezy będzie wspólna zabawa taneczna przy dźwiękach starych, ale ponadczasowych melodii. Do współpracy zaproszone zostaną zarówno profesjonalne, jak i amatorskie lokalne zespoły, które dostaną szansę zaistnienia i promocji swojej twórczości. Zaproszeni artyści udowodnią sceptykom, że muzyka sprzed stu lat nadal świetnie się broni mocą ponadczasowych tekstów, kompozycji i aranżacji. Dla dzieci zorganizowana zostanie strefa zabawy z animatorem i licznymi atrakcjami. Do organizacji wydarzenia wykorzystana zostanie m.in. zrewitalizowana przestrzeń Radzyńskiego Rynku. Organizator zapewni zaplecze – stoliki, krzesła, przy których będzie można swobodnie porozmawiać, odpocząć. Realizacja zadań w ramach projektu nastąpi w granicach obszaru rewitalizacji z zastrzeżeniem, iż udział w przedsięwzięciu mogą wziąć wszyscy mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski. Przewidziano preferencje dla uczestników z obszaru rewitalizacji.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W ramach organizacji cyklicznej imprezy wykorzystane zostaną przestrzenie/budynki/obiekty, które są w pełni dostoswane do potrzeb osób z niepełnoprawnościami.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji**

1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym
1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru

Spójność społeczna to nieodzowny warunek stworzenia współczesnego, postępowego społeczeństwa. Dążąc do odbudowy wizerunku danego obszaru nieodzownym elementem jest zmiana społeczna, zmiana zbiorowej mentalności i utrwalonych nawyków oraz postaw społecznych, a raczej anty-społecznych. Spójność społeczną budować można trwale dając mieszkańcom możliwości do nieskrępowanych, często spontanicznych aktywności. Takim właśnie przedsięwzięciem ma być Potańcówka Retro. Ta forma aktywizacji społecznej dostępna będzie absolutnie dla każdego, dla najmłodszych oraz najstarszych, bez względu na pozycję społeczną czy zasobność. Będzie pomostem międzypokoleniowym, gdzie spotkać się mogą wszyscy członkowie społeczności lokalnej. Przy takiej okazji w sposób niewymuszony nawiązuje się relacje, których podstawą jest wspólna dla wszystkich chęć spędzenia miło wolnego czasu. W wydarzeniu, które jest doskonałą alternatywą spędzania czasu wolnego, uczestniczyć będą całe rodziny. Wspólne, rodzinne uczestnictwo w potańcówce przyczyni się do budowania więzi również wewnątrz rodziny – aktywność w postaci wspólnej zabawy jest równie ważna i pożądana z wychowawczego punktu widzenia. Muzyka i taniec od zawsze w sposób wyjątkowy integrowały ludzi, w myśl sentencji „muzyka łagodzi obyczaje". Konwencja estetyczna imprezy sprawi, że każdy odnajdzie tam coś dla siebie, starsi mieszkańcy będą mieli okazję posłuchać przebojów z lat młodzieńczych, dla młodego pokolenia zaś będzie to równie atrakcyjne, bowiem muzyka sprzed dekad cały czas jest obecna we współczesnej popkulturze. Taka płaszczyzna jest idealna dla nawiązywania wielu różnorodnych interakcji i relacji. Imprezy tego typu spajają społeczność w sposób wyjątkowy, bowiem ludzie wspólnie dobrze się bawią, a forma aktywności jaką jest zabawa jest możliwa tylko w sposób autentyczny, szczery i nieskrępowany. Cykliczność imprezy sprawi, że początkowi sceptycy i jednostki wycofane, obserwując wydarzenia i towarzyszące mu emocje, też najprawdopodobniej chętnie z czasem zaangażują się. Na takich imprezach mieszkańcy będą mieli okazję poznać się prywatnie, nawiązać stosunki inne niż zawodowe, oficjalne. To stanowi o wyjątkowym charakterze wydarzenia, które docelowo przyciągnąć może osoby spoza grona mieszkańców, co budowało będzie pozytywny wizerunek obszaru.

Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji

Cele szczegółowe:

2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne
2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej
2.3 Podnieść jakość usług publicznych
2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego

Zrewitalizowana przestrzeń publiczna postrzegana przez lokalną społeczność jako miejsce jej przyjazne i atrakcyjne to nadrzędny cel działań, których częścią jest niniejsze przedsięwzięcie. Nowoczesne tereny publiczne powinny być przede wszystkim wielofunkcyjne, a oferta na ich wykorzystanie winna być skierowana do wszystkich tak, aby każdy mieszkaniec obszaru znalazł tam dla siebie atrakcyjną formę aktywności. Wydarzenie kulturalne jakim będzie potańcówka przyczyni się w znacznym stopniu do ożywienia wizerunku obszaru oraz ożywienia społecznego, zmotywuje mieszkańców do wyjścia z domów, do aktywnego wykorzystania czasu wolnego. Przestrzeń publiczna, której oferta wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniom każdej z grup społecznych wpływa zbawiennie na integrację społeczną. Staje się płaszczyzną wymiany międzypokoleniowej, wymiany wiedzy, umiejętności, doświadczeń, pomysłów. Jest to baza, na której zbudować można autentycznie spójne społeczeństwo, które chce i umie działać wspólnie. Tak zorganizowana przestrzeń musi dawać każdemu członkowi społeczności możliwość pełnego uczestnictwa we wszystkich wydarzeniach. Należy pochylić się więc szczególnie nad zagadnieniami dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych. Forma potańcówki jest otwarta dla każdego, nie wymaga szczególnej infrastruktury ani skomplikowanej organizacji.

Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:**	ul. Rynek	**Numer ewidencyjny działki:**	061501_1.0001.579/17
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**		**NIE DOTYCZY**
	✓			
	***UZASADNIENIE – Nie dotyczy**			
Okres realizacji	2025-2030			
Łączna wartość przedsięwzięcia	60 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	50 000,00 zł - Programy Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	10 000,00 zł		

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa**	**Wartość docelowa**	**Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika**
Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	70	Statystyki Urzędu Miasta

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Sprawnie zorganizowane przedsięwzięcie, poprzez przyciąganie coraz większej liczy uczestników, w tym osób z zewnątrz, przyczynić się może w znacznym stopniu do podniesienia jakości usług na lokalnym rynku. Zakładaną zmianą w mentalności społecznej będzie przede wszystkim poziom zadowolenia z bycia członkiem danej społeczności. Środowisko ludzi pozytywnie nastawionych do otaczającej rzeczywistości będzie naturalnym sposobem dbało o tą rzeczywistość. Każda pozytywna zmiana będzie motorem napędowym kolejnych zmian na lepsze – w wymiarze jednostkowym, podstawowej jednostki jaką jest rodzina oraz całego środowiska społecznego obszaru rewitalizacji.

Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości

	14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski**
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród problemów sfery funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji znajdują się kwestie dotyczące niewystarczającego poziomu infrastruktury zarówno w zakresie dróg, jak i infrastruktury technicznej. W efekcie przeprowadzonej inspekcji telewizyjnej stwierdzono znaczną degradację kanału ściekowego usytułowanego pod ul. Warszawską oraz Chomiczewskiego, co grozi zatrzymaniem odpływu ścieków z okolicznych osiedli mieszkaniowych. Pod obiema drogami znajduję się również wodociąg z rur żeliwnych oraz azbestowo-cementowych, który jest wyeksploatowany i nie zapewnia odpowiednich parametrów dostarczanej wody. Zużycie wodociągu powoduje liczne awarie i brak zapewnienia ciągłości dostaw wody. Niewystarczający jest również stan nawierzchni ulic oraz infrastruktury chodnikowej w tym zakresie.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa poruszania się po drogach publicznych. W ramach przedmiotowego projektu planowane jest wykonie przebudowy sieci wodno-kanalizacyjnych oraz kanalizacji deszczowej wraz z odbudową i modernizacją dróg. Zakłada ona częściową przebudowę dwóch dróg/ulic na terenie miasta Radzyń Podlaski: ulicę Chomiczewskiego oraz ulicę Warszawską. W ulicy Warszawskiej i krzyżującej się z nią ulicy Chomiczewskiego istnieje ponad pięćdziesięcioletnia sieć wodno-kanalizacyjna. Dodatkowo w ulicy Warszawskiej wykonany zostanie nowy kanał technologiczny. W celu zapobiegnięcia degradacji nawierzchni w obu ulicach zachodzi konieczność wykonania sieci kanalizacji deszczowej wraz z wpustami odbierającymi wodę opadową z nawierzchni. W następstwie przebudowy infrastruktury podziemnej należy wykonać odtworzenie nawierzchni ulic wraz chodnikami. Przedsięwzięcie będzie rozwiązywać problemy w sferze technicznej oraz społecznej.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie	W zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej projekt jest neutralny pod względem dostępności dla osób niepełnosprawnych - przyczynia się do poprawy jakości wody i odbioru ścieków. W zakresie infrastruktury drogowej zaplanowano chodniki o wymaganej szerokości, bez kolizji oraz uskoków/progów, co będzie stanowiło udogodnienie dla osób mających problemy z poruszaniem się lub poruszających się na wózkach inwalidzkich.

z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Dzięki projektowi mieszkańcom zagwarantowany zostanie dostęp do godnych warunków zamieszkiwania. Przyniesie także korzyści zdrowotne dla społeczności lokalnej w efekcie poprawy jakości infrastruktury oczyszczania ścieków, co przełoży się na ochronę wód gruntowych. Ma to związek przede wszystkim ze zmniejszeniem narażenia społeczeństwa na negatywne oddziaływania zanieczyszczeń pochodzących z niekontrolowanego przedostawania się ścieków do gleb, wód gruntowych i powierzchniowych. W związku z występującym ryzykiem związanym z przedostawaniem się ścieków do gruntu oraz mając na uwadze schemat rozprzestrzeniania się tych zanieczyszczeń w różnych ośrodkach tj. gleba, woda gruntowa, woda powierzchniowa i powietrze, pojawią się konkretne korzyści zdrowotne w wyniku realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia. W efekcie przeprowadzonych działań dotyczących poprawny jakości dróg publicznych oraz ciągów pieszych znacznej poprawie ulegnie poziom bezpieczeństwa obszaru. Projekt wpłynie na poprawę jakości komfortu zamieszkiwania mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Stanowi także krok ku rozwojowi gospodarczemu obszaru, na którym inwestycja jest realizowana. Nowoczesna infrastruktura wodno-kanalizacyjna oraz drogowa wpływa bowiem na wzrost atrakcyjność inwestycyjnej terenów. Dzięki takim działaniom mieszkańcy mogą łatwiej i w bardziej komfortowych warunkach dotrzeć do pracy, szkoły, ośrodków medycznych czy kulturalnych. Jakość dróg odgrywa również niebagatelne znaczenie w sytuacjach losowych np. konieczność wezwania karetki i nagłej udzielania nagłej pomocy. W takich przypadkach wysoka jakość infrastruktury drogowej odgrywa bardzo ważną rolę. Spójny układ komunikacyjny wpływa na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Nierzadko to właśnie dostępność komunikacyjna i możliwość dogodnego prowadzenia transportu wpływa na decyzję o lokalizacji prowadzonej działalność. Wobec czego, realizacja tego rodzaju przedsięwzięć jest niezwykle istotna dla ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Mieszkańcy zyskają dostęp do wysokiej jakości infrastruktury technicznej zaspokajającej jej podstawowe potrzeby socjalno-bytowe. Poprawa infrastruktury drogowej i powiązań komunikacyjnych sprzyja również rozwojowi gospodarczemu obszaru. Projekt wpłynie na poprawę społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej oraz spójności układu komunikacyjnego. Odpowiednio rozwinięta sieć drogowa w bardzo dużym stopniu wpływa na atrakcyjność i spójność przestrzenną, co znacząco wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i potencjał

	gospodarczy obszaru. Projekt wpłynie na poprawę jakości środowiska naturalnego poprzez ograniczenie procesu przedostawania się niebezpiecznych substancji zagrażających życiu i zdrowiu ludzi do wody i gleby, oraz dotrzymywanie bezpiecznych wskaźników emisyjnych w odniesieniu do pozostałych substancji zagrażających ekosystemom wodnym.		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	ul. Warszawska ul. Chomiczewskiego	ULICA WARSZAWSKA: nr 2757/2, 2760 Obręb 0002 BIAŁA nr 465/2, 468/2, 469/2, 473/2, 477/6, 645/3, 682, 683/2, 788/1, 788/3, 809, 2013/1, 2135, 3181/2 Obręb 0001 RADZYŃ MIASTO ULICA CHOMICZEWSKIEGO:787, 787/2, 1135/11, 1135/12, 1150, 1174/26, 1211, 1389, 1682/6, 1682/8, 3248 Obręb 0001 RADZYŃ MIASTO
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji		
	TAK	**NIE *(wymaga uzasadnienia)**	**NIE DOTYCZY**
	✓	✓	
	***UZASADNIENIE** Projekt ma charakter systemowy i obejmuje realizację prac w zakresie infrastruktury drogowej oraz wodno-kanalizacyjnej w ciągu ul. Warszawskiej i Chomiczewskiego. Ze względu na swoją specyfikę realizacja projektu wykracza poza granice wyznaczanego obszaru rewitalizacji (ciąg dróg poza obszarem). Nieracjonalnym byłoby zakończenie inwestycji jedynie w graniach obszaru rewitalizacji. Jednocześnie przedsięwzięcie ma ogromne znacznie dla poprawy warunków zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji, jak również poza nim.		
Okres realizacji	2023-2024		
Łączna wartość przedsięwzięcia	5.157.894,74 zł		
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	4.900.000,00 zł - Rządowy Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych	
	Środki prywatne	0,00 zł	
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł	
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł	
	Wkład wnioskodawcy:	257.894,74 zł	

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Długość przebudowanej sieci wodociągowej	km	0	1940,6	Protokół odbioru końcowego

Długość przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	km	0	1086,9	Protokół odbioru końcowego
Długość zmodernizowanych dróg	km	0	2007,03	Protokół odbioru końcowego
Długość zmodernizowanych chodników	km	0	4014,06	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba odbiorców korzystających z przebudowanej sieci wodociągowej	osoby/rok	0	568	Statystyki Urzędu Miasta (ewidencja zamieszkania ludności)
Liczba odbiorców korzystających z przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	osoby/rok	0	568	Statystyki Urzędu Miasta (ewidencja zamieszkania ludności)

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Projekt oddziałuje zarówno w krótkim jak i w długim okresie w sposób pozytywny, zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i szanse i prognozy rozwojowe regionu, a przede wszystkim przyczynia się do poprawy jakości środowiska naturalnego. Dzięki realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia spełnione zostaną wszelkie normy i wymogi krajowe oraz unijne związane z ochroną środowiska w zakresie gospodarki ściekowej. Infrastruktura publiczna, która powstanie w wyniku realizacji przedsięwzięcia umożliwi rozwój nowych inwestycji oraz podniesie wartość nieruchomości, które uzyskają dostęp do mediów. Wszystkie podjęte działania będą miały ogromny wpływ na ochronę ekosystemu miasta i tym samym kształtowały walory turystyczne regionu.

W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi także podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1
10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim
11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim
12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych
20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim
5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu
6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski
7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski
8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski

9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”
13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim**
Podmioty odpowiedzialne za realizację	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski** **Parafia Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim**
Krótki opis sytuacji problemowej	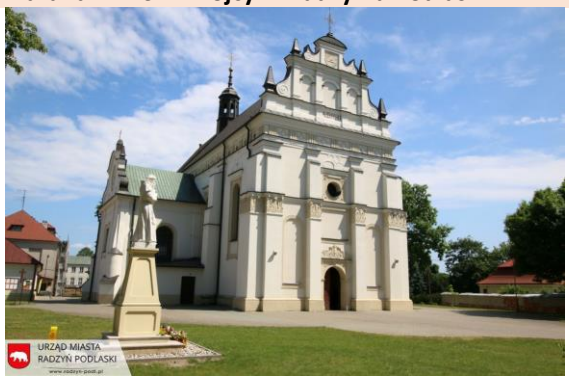 Kościół Trójcy Świętej w Radzyniu Podlaskim znajduje się na trasie Szlaku Renesansu Lubelskiego. Kościół św. Trójcy usytułowany jest w centrum miasta u zbiegu ulic Ostrowieckiej i Jana Pawła II. Kościół ufundowała rodzina Mniszchów, dzierżawiąca dobra radzyńskie od połowy XVI do połowy XVII wieku. Budowa radzyńskiego kościoła została zakończona w roku 1641, o czym świadczy data nad głównym wejściem. Konsekracja kościoła odbyła się w roku 1644. Obecny kościół pw. Świętej Trójcy jest kontynuatorem wezwania najstarszego radzyńskiego kościoła i tradycji parafialnej. Jest on też zabytkiem późnorenesansowego budownictwa sakralnego w Polsce. W latach 2010–2013 kościół przeszedł renowację. Problemem jest niewystarczający poziom zachowania zabytku stanowiącego jedną z największych atrakcji turystycznych Radzynia Podlaskiego. Jednocześnie w świadomości społeczności lokalnej żywe jest przeświadczenie o niezbędności zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego w odpowiednim stanie dla przyszłych pokoleń. Wśród głównych problemów Parafii należy wymienić: *niewystarczający poziom ochrony zabytku stanowiących bogactwo regionu i mogącego mieć znaczny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy miasta; *niedostateczne wykorzystanie infrastruktury zabytku dla celów kulturalnych i społecznych (istniejący zabytek ma ogromny potencjał - w tym lokalowy); *ograniczone środki budżetowe Parafii uniemożliwiające samodzielne przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych i konserwatorskich zabytku, zabezpieczających je przed degradacją; * niepodejmowanie aktualnych pilnie działań w zakresie zabytku wpływa na postępujące niszczenie dorobku dziedzictwa kulturowego regionu.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie efektywności wykorzystania istniejącego potencjału dziedzictwa historyczno-kulturowego podobszaru rewitalizacji w celu osiągnięcia korzyści społecznych i gospodarczych. Cele szczegółowe obejmują 1. Podniesienie jakości zabytkowej infrastruktury, 2. Zwiększenie oferty kulturalno-turystycznej miasta, 3. Wzrost kapitału społecznego miasta. Przedmiotowa inwestycja polegać będzie na odtworzeniu kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła w nawie głównej, kaplicach bocznych oraz prezbiterium na podstawie wykonanej kwerendy archiwalnej oraz badań dokumentacji historycznej. W zakres prac wchodzić

	będzie naprawa i scalenie warstw szlichty w miejscach głuchych odspojeń, wykruszeń oraz innych uszkodzeń mechanicznych. Projekt przewiduje odtworzenie charakterystycznej dla architektury kościoła posadzki z uwzględnieniem podziałów i wielkości elementów kamieniarskich oraz sposobu ich ułożenia. Opracowanie uwzględniać będzie charakterystyczną dla okresu powstania kościoła kolorystyki posadzki, współgrającej kompozycyjnie z wnętrzem. Przedmiotowe prace budowlano - konserwatorskie mają na celu zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku. Prace budowlano-konserwatorskie poprzedzone zostaną wykonaniem kwerendy archiwalnej oraz projektu zgodnie z przepisami prawa wraz z programem prac konserwatorskich oraz przygotowaniem niezbędnych badań i ekspertyz. Inwestycja ma na celu podniesienie walorów estetycznych wnętrza przedmiotowego kościoła. Planowane prace są kontynuacją wykonywanych w latach poprzednich prac konserwatorskich na zewnątrz, a także prac konserwatorskich i restauratorskich wewnątrz obiektu.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	W celu zwiększania dostępności obiektu dla osób o szczególnych potrzebach w tym niepełnosprawnych zaplanowano następujące elementy: - tablica informacyjna zawierająca informacje o zabytkowym obiekcie - umocowana na odpowiedniej wysokości; istotne treści zostaną również ujęte w alfabecie Braille'a, - zakupiona zostanie przenośna pętla indukcyjna dla osób niesłyszących, - zabytek wzbogaci się o tablet, na którym będzie materiał informacyjno-promocyjny o obiekcie opatrzony napisami (audiodeskrypcja), tak aby mogły zapoznać się z nim osoby niesłyszące.
Powiązania z celami GPR	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** **Cele szczegółowe:** **1.1 Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne** **1.2 Wspierać rodziny w pełnieniu przynależnych im funkcji** **1.4 Zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększyć szanse edukacyjne w obszarze rewitalizacji** **1.5 Budować włączenie społeczne dzięki uczestnictwu w kulturze i aktywnościom sportowym** **1.6 Odnowić poczucie lokalnej dumy i czerpać na co dzień z kulturowości obszaru** Dzięki realizacji elementu przedsięwzięcia polegającego na zwiększeniu dostępności obiektu zabytkowego dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami, projekt wpłynie na ograniczenie szeregu zdiagnozowanych problemów społecznych, w tym redukcję zjawiska wykluczenia społecznego osób z grup marginalizowanych – m.in. będzie prowadził do zwiększenia udziału uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnymi i obywatelskim. Zaplanowane działania będą mieć pozytywny wpływ na więzi społeczne oraz tożsamość kulturową mieszkańców regionu. **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **2.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne** **2.2 Zapewnić dostępność przestrzeni publicznej** **2.3 Podnieść jakość usług publicznych** **2.5 Poprawić jakość środowiska naturalnego** Projekt pozytywnie wpłynie na jakość zagospodarowania przestrzeni publicznych. Przeprowadzone prace dotyczące posadzki zabytkowego obiektu będą sprzyjać uzupełnieniu i uporządkowaniu układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Projekt przywraca wartości użytkowe i

	przestrzenne obiektom oraz wpływa na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni. Oprócz tego zachowuje elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego. **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji** **Cele szczegółowe:** **3.2 Tworzyć przestrzenie dla działalność gospodarczej** **3.4 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy** W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie atrakcyjności turystycznej podobszaru rewitalizacji, co przełoży się na rozwój tej branży działalności gospodarczej. Projekt pobudzi lokalną gospodarkę, głównie branżę turystyczną, wpłynie na zwiększenie liczby odwiedzających region turystów, co przyniesie wymierne efekty ekonomiczne lokalnej społeczności.
Lokalizacja przedsięwzięcia	**Adres:** ul. Jana Pawła II 15 **Numer ewidencyjny działki:** 061501_1.0001.828/4
	Lokalizacja w obszarze rewitalizacji
	TAK / **NIE *(wymaga uzasadnienia)** / **NIE DOTYCZY**
	✓
	***UZASADNEINIE – Nie dotyczy**
Okres realizacji	2024-2025
Łączna wartość przedsięwzięcia	816.326,53 zł
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych: 800 000,00 zł - Rządowy Program Odbudowy Zabytków
	Środki prywatne 0,00 zł
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS: 0,00 zł
	Środki pochodzące z innych źródeł: 0,00 zł
	Wkład wnioskodawcy: 16.326,53 zł (Środki Parafii)

Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,9548	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia budynków zabytkowych objętych rewitalizacją	m2	0	674	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	1000	Statystyki Parafii

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

W wymiarze regionalnym projekt przyczyni się do rozwoju turystyki, która stanowi ważny element gospodarki nie tylko obszaru rewitalizacji, ale całego Miasta Radzyń Podlaski. W dłuższej perspektywie wzrost liczby turystów odwiedzających region przyczyni się także do rozwoju usług towarzyszących turystyce i wykorzystania możliwości synergii branży turystycznej z innymi branżami, co wiąże się ze zwiększeniem dochodów gospodarstw domowych i powstaniem nowych miejsc pracy, a także wzrostem atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. W efekcie zagospodarowania zdegradowanej przestrzeni publicznej nastąpi poprawa obsługi znacznej części obszaru rewitalizacji i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju (np. rozwój turystki). Zachowuje on elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego.

Przedsięwzięcia komplementarne

1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim
2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego
3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne
4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1
10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim
11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim
12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych
19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego
5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu
6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski
7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski
8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski
9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL
11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”
13/D- Wykonanie wiat garażowych

5.2.2 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa projektu	**1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego**

Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Radzyński Ośrodek Kultury**		
Zakres realizowanych działań	Przedmiotem przedsięwzięcia jest szereg zintegrowanych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, których nadrzędnym celem jest działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury materialnej, ochrona dziedzictwa kulturowego, popieranie i stwarzanie możliwości odkrywania historii i rozwoju Miasta Radzyń Podlaski i regionu oraz popularyzacja wiedzy historycznej i historii regionu, pielęgnowanie oraz rozwijanie tradycji lokalnych, a także przekazywanie ich kolejnym pokoleniom. Wśród planowanych do wdrożenia działań znalazły się następujące: 1. „Warsztaty rękodzielnicze”- w ramach projektu planuje się organizację zajęć rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w szczególności z obszaru rewitalizacji. Pielęgnowanie kultury i tradycji lokalnych, promowanie wyrobów produkowanych tradycyjnie. 2. „OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA” - przedmiotem podejmowanych działań będzie organizacja wystaw promujących twórczość artystów regionalnych i związanych z regionem oraz organizacja ich wernisaży, które będą okazją do spotkań mieszkańców. Z kolei spotkania te będą okazją do budowania lokalnej tożsamości. 3. Konkurs fotograficzny pod hasłem "MOJA MAŁA OJCZYZNA", przeznaczony dla amatorów fotografowania w dwóch kategoriach wiekowych: dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe. Konkurs ma na celu utrwalenie obrazu Miasta Radzyń Podlaski, jako małej ojczyzny. Celem prowadzonych działań będzie m.in. lepsza integracja lokalnej społeczności i docenienie lokalnej kultury i tradycji. Ważna będzie też idea integracji międzypokoleniowej i towarzyszące temu zwiększenie aktywności seniorów oraz dowartościowanie osób starszych poprzez stworzenie im warunków do przekazywania swojej wiedzy i doświadczenia młodszemu pokoleniu. Także dla pozostałych mieszkańców miasta zaproponowane zajęcia będą atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu. Głównym celem projektu jest zwiększenie zainteresowania lokalnej społeczności kulturą i historią całego Miasta Radzyń Podlaski, tradycjami i obyczajami ludowymi regionu, aktywizacja lokalnej społeczności wokół ochrony dziedzictwa kulturowego oraz integracja różnych środowisk działających w obrębie kultury ludowej Lubelszczyzny. Jako priorytet powinno być traktowane przekazywanie dzieciom i młodzieży tradycji regionalnych w ich możliwie najwierniejszej formie. Bardzo ważne jest przekazywanie z pokolenia na pokolenie treści kulturowych związanych z regionem tj. obyczaje, zwyczaje, wierzenia, sposoby myślenia i zachowania, normy społeczne, uznane przez zbiorowość za społecznie doniosłe dla jej współczesności i przeszłości, a co za tym idzie pielęgnowanie polskości poprzez uwrażliwienie na obyczaje. Projekt jest realizowany poprzez propagowanie przedsięwzięć kulturalnych, promocje lokalnych artystów ludowych, poszukiwanie nowych obszarów lokalnej aktywności kulturowej oraz poznawanie własnej tożsamości, „kim jesteśmy, skąd pochodzimy”. Działań mających na celu poznawanie historii o regionie, uczenia szacunku do kultury ludowej jako spuścizny dziadków oraz sposobności do ocalenia od zapomnienia całego dorobku ludowego, nigdy nie jest za dużo w edukacji społeczeństwa. Głównym zamierzeniem realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia na obszarze całego miasta jest brak stygmatyzacji i segregacji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części miasta. Poza tym wyciągnięcie wyznaczonego obszaru rewitalizacji z kryzysu wymaga pełnej integracji obszaru deficytowego z obszarami o znacznie lepszej sytuacji w skali jednostki samorządu terytorialnego.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Wśród podstawowych problemów obszaru rewitalizacji znajdują się: niewystarczająca oferta kulturalna istniejącej instytucji kultury i w głównej mierze jest ona skierowana do dzieci i młodzieży, brak poczucia przynależności lokalnej i poczucia dumy z miejsca zamieszkiwania.		

	Poza tym, według mieszkańców obszaru rewitalizacji istnieje ogromna potrzeba integracji lokalnej społeczności, szczególnie wokół tradycji lokalnej – kultury, sztuki, ale także zanikających rzemiosł czy zawodów. Następuje zanik więzi społecznych będący wynikiem zarówno braku miejsc oraz oferty wspólnego spędzania wolnego czasu oraz coraz szybszym tempem życia. Nie bez znaczenia pozostają tutaj również wydarzenia minionych lat i panująca pandemia COVID-19 (konieczność izolacji, zachowywania wymogów reżimu sanitarnego, brak możliwości bezpośrednich spotkań). Suma zadań składających się na planowane przedsięwzięcie przyczyni się z jednej strony do rozbudowy oferty instytucji kultury, z drugiej tworzyć będzie platformę/pretekst do spotkań i integracji. Podstawowym założeniem przedsięwzięcia jest integracja pomiędzy różnymi pokoleniami, przekazywanie wiedzy i umiejętności młodym przez osoby starsze. Ma to jednocześnie efekt terapeutyczny – aktywizuje starsze osoby, „wyciąga" je z domu, sprawia, że czują się ważni i potrzebni. Dzięki realizacji przedsięwzięcia dokonana zostanie waloryzacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz wzrośnie poziom aktywności mieszkańców, a co za tym idzie, nastąpi wzmocnienie kapitału społecznego. Poprzez realizację projektu nastąpi wzmocnienie poczucia przynależności do danego regionu, jego tradycji i kultury wśród lokalnej społeczności.
Szacowany koszt:	100 000,00 zł
Źródła finasowania	- środki Lokalnej Grupy Działania - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Wspieranie Zaangażowania Społecznego Dzieci i Młodzieży - Edukacja i Partycypacja) - EtnoPolska – Narodowe Centrum Kultury
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ" 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka" 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju" 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy" 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA"

Numer i nazwa projektu	**2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej**

Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Radzyński Ośrodek Kultury** **Szkoła Podstawa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim** **Miejskie Przedszkole nr 1 w Radzyniu Podlaskim**
Zakres realizowanych działań	Grupę docelową projektu będą stanowili mieszkańcy, w szczególności dzieci i młodzież, obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części miasta. Edukacja ekologiczna odgrywa bardzo ważną rolę w kształtowaniu świadomości prośrodowiskowej. Jej adresatem powinni być zarówno uczniowie szkół wszystkich szczebli, przedszkoli, a także wszyscy mieszkańcy miasta. Edukacja ma za zadanie wykształcić nowe spojrzenie na środowisko i jego walory oraz nauczyć jak chronić przyrodę i racjonalnie korzystać z jej dóbr. Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja zintegrowanych działań na rzecz kształtowania prawidłowych postaw i nawyków w zakresie zdrowia, żywienia, uprawiania sportu, zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. Całość realizowanych przedsięwzięć służyć ma również integracji lokalnej społeczności, w tym w szczególności integracji międzypokoleniowej. Jednym z głównych działań będzie rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców takich jak np.: • organizowanie Dnia Ziemi i Światowego Dnia Ochrony Środowiska i w jego ramach organizacja „Eko-pikniku" w formie imprezy rodzinnej, na której tematem przewodnim będzie uświadamianie zagrożeń związanych z brakiem dbania o środowisko naturalne, prezentowane będą różne działania proekologiczne, połączenie tych działań z plenerową akcją plastyczną z udziałem uczniów, • cykliczne sprzątanie terenów zielonych „Sprzątanie Świata"– zaangażowanie uczniów w generalne sprzątanie terenów zielonych, • spacery i wycieczki dla dzieci i młodzieży - na rzecz rozwoju zrównoważonego. Swoista wrażliwość dziecka i jego zdolność do wnikliwej obserwacji przyrody, a zwłaszcza ciekawość i radość, jaką wykazuje w bezpośrednim kontakcie z przyrodą stwarza przed nauczycielem nieograniczone wręcz możliwości różnicowania form edukacji ekologicznej; • organizacja cyklicznych akcji „Dnia dla Klimatu" - podczas których popularyzowane będą inicjatywy proklimatyczne i związane z gospodarką niskoemisyjną; • stacjonarne warsztaty ekologiczne organizowane dla uczniów (przykładowa tematyka „My i nasze środowisko", Kwaśne deszcze", „Drzewa liściaste naszych lasów i parków", „ Podstawy gospodarki odpadami", „Ekologiczna ocena opakowań", „Gdzie z tym śmieciem?"., „Racjonalne użytkowanie energii czyli jak oszczędzać pieniądze i środowisko", „Rośliny chronione", „Ptaki i ich rola w przyrodzie", „Niebezpieczny samochód") • promowanie możliwości dofinansowania do wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania oraz dofinasowania w zakresie montażu odnawialnych źródeł energii, realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych i zmniejszających energochłonność budynków mieszkalnych; • promowanie działań zmierzających do podniesienia świadomości mieszkańców w zakresie szkodliwości spalania w piecach śmieci i paliwa gorszej jakości; • uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i różnych programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym (wraz z podaniem otrzymanych nagród i wyróżnień), • udostępnianie i popularyzacja informacji, w tym także materiałów drukowanych, na temat zagrożeń i prośrodowiskowych działań miasta, celem wspólnej edukacji mieszkańców tego terenu. Realizacja przedsięwzięcia wiąże się z koniecznością stworzenia alternatywy dla dotychczasowego sposobu spędzania wolnego czasu zarówno przez dzieci i młodzież, jak również dorosłych. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na obszarze rewitalizacji zauważalne są

	problemy dzieci i młodzieży z otyłością czy nadwagą oraz wadami postaw. Poza tym spora część dzieci stale nie uprawia aktywności ruchowej – przyzwyczajone są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Nie przestrzegają również zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców, którzy nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Wobec czego drugi filar przedmiotowego przedsięwzięcia będzie stanowiła realizacja małych przedsięwzięć przyczyniających się do uatrakcyjnienia oferty spędzania czasu, w tym m.in.: • organizacja imprez i festynów o tematyce zdrowotnej, • organizacja zabaw i ćwiczeń ruchowych oraz zajęć dedykowanych zarówno dzieciom przedszkolnym jak i w wariancie popołudniowym dzieciom starszym i osobom dorosłym (m.in. maraton zumby, zumba kids itp.) • organizacja eventów sportowych m.in. cyklicznego pod patronatem Burmistrza Radzynia Podlaskiego, zawodów i wyścigów rowerowych, połączonych z przypominaniem aktualnych przepisów o ruchu drogowym i zasad pierwszej pomocy przedmedycznej; • promocja aktywnego i zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji, • prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie różnego rodzaju chorób. Możliwość uczestnictwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć, angażujących osoby w różnym wieku, będzie również ważnym elementem integrującym lokalną społeczność.

Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	

Wpływ na cele rewitalizacji	Przeprowadzone w ramach przedsięwzięcia inicjatywy przyczynią się do podniesienia świadomości lokalnej społeczności w takich dziedzinach jak: efektywność energetyczna, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i powiązania pomiędzy wykorzystaniem energii a zamianami klimatu, kreowania postaw proekologicznych u mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszystkie podejmowane działania mają na celu zwiększenie poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska wśród wszystkich mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski. Prowadzenie edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży to najważniejszy segment działań edukacyjnych. Dzięki wyrobieniu w nich nawyków właściwego postępowania w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska, można się spodziewać, że wprowadzane inwestycje i zmiany będą znajdowały przychylniejsze przyzwolenie społeczeństwa. Jak wynika z doświadczeń dzieci i młodzież mogą stać się swoistym przekaźnikiem treści ekologicznych w swoich rodzinach. Mogą one „upominać" i nakłaniać rodziców do właściwego postępowania z odpadami powstającymi w gospodarstwie domowym. W pewnym stopniu poprzez swą świadomość ekologiczną dzieci i młodzież będą kształtować także model konsumpcyjny w rodzinie. Dzięki temu podczas zakupów będą wybierane np. opakowania wielokrotnego użytku. Przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej będą pozytywnie oddziaływały na system rozwoju oraz wychowania dzieci i młodzieży szkolnej. Przyczynią się do budowania pozytywnych relacji i więzi między rówieśnikami, a także zwiększenia włączenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją i negatywnym wpływem środowiska. Szczególnie istotne jest to, że aktywność fizyczna to nie tylko trening ciała, ale także trening umysłu. Dzięki regularnym ćwiczeniom kształtuje się w sobie wiele cech i zyskuje nowe umiejętności, które pomagają w życiu codziennym, dodają zaradności i pozytywnej energii. Aktywny tryb życia wpływa na kształtowanie takich cech jak: samodyscyplina, praca zespołowa, pokora, cierpliwość, umiejętność analitycznego myślenia, samoświadomość, pewność siebie. Przeciwdziała również problemom zdrowotnym, takim jak otyłość czy nadwaga oraz wady postawy, które są szczególnie uciążliwe w zakresie dzieci i młodzieży, które dodatkowo są z tego powodu stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym. Poza tym zapewnia dłużą aktywność fizyczną oraz umysłową. Zaangażowanie mieszkańców w aktywne

	uczestnictwo w zajęciach sportowych, traktowane będzie również jako działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Dobrostan mieszkańców zapobiegnie dezaktywizacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych (choroby krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno-stawowo-mięśniowego). Wartością dodaną przedsięwzięcia będzie integracja społeczna realizowana w oparciu o promocję aktywności sportowej.
Szacowany koszt:	100 000,00
Źródła finasowania	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025 - Środki Ministerstwa Zagranicznych w ramach programu „Edukacja globalna” - Fundusz Naturalnej Energii (Spółka GAZ-SYSTEM) - Program UE dla zdrowia 2021–2027 - „Sport na start” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa projektu	**3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”**
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Radzyński Ośrodek Kultury**
Zakres realizowanych działań	Grupę docelową projektu będą stanowili mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części Miasta Radzyń Podlaski. Aktywna społeczność powinna być: współpracująca, twórcza, zaangażowana, zaradna, bezpieczna, solidarna, otwarta, ucząca się. Głównym celem przedsięwzięcia będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Miasta Radzyń Podlaski (w szczególności obszaru rewitalizacji) w życie publiczne. Związki z miejscem zamieszkania i lokalną wspólnotą budują bowiem poczucie zakorzenienia i przynależności, tworzą kapitał społeczny i poszerzają możliwości wspólnoty. Niezwykle istotne w

	procesie aktywizacji społeczności lokalnych jest partnerstwo trzech sektorów, a więc administracji, biznesu i organizacji pozarządowych. Władze samorządowe powinny stanowić integralną część wzmacniającą wspólnotę i przyczyniać się do powstania społeczeństwa obywatelskiego. Projekt umożliwi mieszkańcom angażowanie się w różnorodne działania na rzecz swojej wspólnoty. Pobudzi on aktywizację mieszkańców w zakresie spraw publicznych (solidarność społeczna, włączenie społeczne, równość szans, proces budowania i przekształcania przestrzeni miejskiej) – m.in. poprzez rozwój wolontariatu czy wspieranie działań na rzecz integracji społecznej (np. działania na rzecz dzieci, seniorów, niepełnosprawnych). Jego założeniem jest również angażowanie mieszkańców w sprawy publiczne, tak aby odbudować poczucie wspływu na otaczającą rzeczywistość (np. aktywizowanie młodzieży, działania na rzecz dostępu do informacji publicznej, czy edukacja obywatelska). Proces zmiany społecznej na poziomie lokalnym powinien być oparty na aktywizacji grup społecznych i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną** ✓ **Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji** ✓ **Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
Wpływ na cele rewitalizacji	W efekcie jego realizacji w przyszłości nastąpi zwiększenie inicjatyw oddolnych, wzrost liczby mieszkańców angażujących się w działania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatywy w, wzrost partycypacji mieszkańców w sprawy publiczne oraz wzmocnienie potencjału III sektora. Wyrównywanie szans, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i tworzenie warunków dla godnego funkcjonowania we wspólnocie ludzi marginalizowanych to tylko niektóre z efektów realizowanego przedsięwzięcia.
Szacowany koszt:	60 000,00 zł
Źródła finasowania	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności)
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa projektu	**4/D- Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski**

Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**		
Zakres realizowanych działań	Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Głównym celem przedsięwzięcia jest rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej, w tym wzrost zatrudnialności w sektorze ekonomii społecznej w Mieście Radzyń Podlaski, w szczególności w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Przewiduje się, że w ramach nowopowstałego przedsiębiorstwa społecznego działalność prowadzić będą również osoby spoza obszaru rewitalizacji (ale z terenu miasta). Projekt przewiduje kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i utrzymania miejsc pracy w zakresie podmiotu ekonomii społecznej obsługującego m.in. infrastrukturę powstałą w ramach projektów „1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego", „2/P - Zielona Strefa Aktywności Miejskiej", „3/P -Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne", „13/P – Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy ulicy Budowlanych". Projekt zakłada uzyskanie wsparcia w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy w nowo utworzonym podmiocie ekonomii społecznej, usług wsparcia rozwoju (w tym animacyjne, inkubacyjne, okołobiznesowe) oraz działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Przedsięwzięcie bezpośrednio wpłynie na wzrost zatrudnienia i integracji społecznej w obszarze rewitalizacji, ze szczególnym ukierunkowaniem na tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej. Dzięki temu nastąpi poprawa dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Efektem prowadzonych działań będzie zahamowanie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych. W efekcie powołania do życia podmiotów ekonomii społecznej ich członkom zostanie umożliwione odbudowanie i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy i zamieszkania. Oprócz tego uzyskają oni szansę na odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Skoordynowane działania ukierunkowane na aktywizację zawodową mieszkańców obszaru będą sprzyjały zatrzymaniu negatywnych trendów, związanych z zarobkowym odpływem migracyjnym zwłaszcza młodych osób, negatywnie wpływającym na perspektywy rozwojowe regionu.		
Szacowany koszt:	800 000,00 zł		
Źródła finasowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)		
Przedsięwzięcia komplementarne	9/P – Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy"		

	11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia

Numer i nazwa projektu	**5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu**		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**		
Zakres realizowanych działań	Wśród wielu problemów obszaru rewitalizacji znajduje się również wysoki udział budynków pokrytych szkodliwym dla zdrowia i życia ludzkiego oraz jakości środowiska naturalnego azbestem. Pomimo uczestnictwa w latach wcześniejszych w projektach, których głównym zamierzeniem była utylizacji azbestu („System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego", współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020) zarówno na obszarze rewitalizacji, jak również całego miasta nadal pozostaje duża ilość azbestu do usunięcia. Przeprowadzona analiza wykazuje, iż na terenie Miasta Radzyń Podlaski udział budynków pokrytych azbestem kształtuje się na poziomie 20,92% wszystkich budynków mieszkalnych. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji udział ten kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla całego miasta i wynoszącym 21,34%. Wobec powyższego istnieje potrzeba kontynuacji działań mających na celu usuwanie szkodliwego azbestu. Zakres przedsięwzięcia będzie więc obejmował usunięcie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest. Działania przewidują demontaż, odbiór, transport oraz unieszkodliwienie odpadów azbestowych.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż azbest jest zaliczany aktualnie do dziesięciu najgroźniejszych zanieczyszczeń Ziemi. Wobec wyżej zaprezentowanego wpływu azbestu na stan zdrowia mieszkańców niezwykle istotna jest kontynuacja działań w zakresie usuwania tej szkodliwej substancji na terenie miasta. Dzięki czemu nastąpi zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych mieszkańców spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.		
Szacowany koszt:	1 000 000,00 zł		
Źródła finasowania	-Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego		

	3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa projektu	**6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski**
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Zakres realizowanych działań	Przeprowadzona diagnoza obszaru Miasta Radzyń Podlaski wykazała, iż wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji charakteryzują się bardzo dużym natężeniem problemu w zakresie udział obszarów, na których odnotowano przekroczenie dopuszczalnych stężeń benzo/a/pirenu. Przekroczenie tychże substancji w powietrzu związane jest głównie z wykorzystywaniem nieefektywnych i przestarzałych źródeł ciepła. W ramach przeprowadzonej diagnozy ustalono, iż w obrębie wyznaczonego obszaru zdegradowanego, powierzchnia obszarów, na których odnotowano przekroczenie poziomu zanieczyszczenia powietrza, wynosi: 3,1627 km^2. Oznacza to, iż aż 51,82% całości obszaru przekroczeń powietrza w obrębie jednostek referencyjnych znajduje się w obrębie wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Jedocześnie ww. obszar przekroczeń stanowi 53,48% obszaru zdegradowanego. Jeszcze gorzej sytuacja kształtuje się w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, gdzie powierzchnia obszarów przekroczeń wynosi: 2,767 km^2, co stanowi aż 81,10% tego obszaru. Zła jakość powietrza pociąga za sobą problemy zdrowotne, które z kolei generują koszty ekonomiczne (tzw. koszty zewnętrzne), które ponosi każdy mieszkaniec. Koszty te obejmują w szczególności: wydatki na opiekę zdrowotną, ponoszone bezpośrednio przez ludzi chorujących z powodu zanieczyszczenia powietrza, jak i wydatki w ramach systemu opieki zdrowotnej. Podstawowym celem przedsięwzięcia jest systemowe ograniczenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, poprzez kompleksową likwidację istniejących, nieefektywnych źródeł ciepła. Zakres przedsięwzięcia obejmuje wdrożenie miejskiego programu przeciwdziałania niskiej emisji polegającego na stworzeniu systemu dopłat dla budownictwa mieszkaniowego - jednorodzinnego, spółdzielni, wspólnot, itd. w zakresie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na źródła niskoemisyjne lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej.

	Promowane będą inwestycje w odnawialne źródła energii. Szczegółowy zakres i wysokość dotacji zostaną określone w odrębnym regulaminie. Program dotyczyć będzie wszystkich budynków mieszkalnych na terenie Miasta Radzyń Podlaski, ze szczególnym uwzględnieniem (dodatkowe preferencje) dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Priorytetowym zamierzeniem przedmiotowego działania jest wycofanie z eksploatacji przestarzałych urządzeń grzewczych mające na celu poprawę jakość powietrza na terenie Miasta Radzyń Podlaski. W efekcie realizacji projektu nastąpi nie tylko poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, ale również obniżenie kosztów utrzymania gospodarstw domowych związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego. Wprowadzenie tego rodzaju rozwiązań pozwoli na przeprowadzenie inwestycji mieszkańcom, którzy dotychczas ze względu na ograniczone środki finansowe nie mogli samodzielnie prowadzić tego rodzaju działań. Przyczyni się to do wygenerowania oszczędności finansowych w budżetach domowych, które będą mogły zostać przeznaczone na zaspokojenie innych kwestii. Przedsięwzięcie przyczyni się do zmiany postrzegania obszaru nie tylko przez mieszkańców miasta, ale wpłynie na jego podniesienie atrakcyjności osiedleńczej oraz turystycznej.		
Szacowany koszt:	1 000 000,00 zł		
Źródła finasowania	- Środki Miasta Radzyń Podlaski		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/D- Wykonanie wiat garażowych		

Numer i nazwa projektu	**7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski**

Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**		
Zakres realizowanych działań	Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się występowanie budynków użyteczności publicznej, które nie spełniają aktualnych wymagań efektywności energetycznej, co wpływa na znaczne obniżenie komfortu użytkowników tychże budynków. Dodatkowo przestarzałe źródła ciepła powodują utrudnienia z utrzymaniem stałej temperatury w obiektach. Wysoka energochłonność budynków (dot. energii cieplnej i energii elektrycznej) wpływa na wzrost kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją tychże budynków, co wpływa na obciążenie budżetu miasta. Jednocześnie lokalne zanieczyszczenia powietrza wpływające na obniżenie jakości życia oraz spadek atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania. Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości środowiska naturalnego na terenie Miasta Radzyń Podlaski wpływająca na wzrost jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych: zoptymalizowanie działań zwiększających efektywność energetyczną sektora publicznego, łagodzenie zmian klimatu poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z OZE. Zakres przedsięwzięcia obejmuje kompleksową i głęboką termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Indykatywny zakres wymaganych prac termomodernizacyjnych przewidziany zostanie w ramach poszczególnych audytów energetycznych.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Planowane działania wpłyną na zmianę zapotrzebowania na ciepło wybranych budynków użyteczności publicznej, czego efektem będzie znaczna oszczędność energii skutkująca zarówno zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza, jak i kosztów eksploatacyjnych. Przedsięwzięcie przyniesie zarówno szereg korzyści ekonomicznych, jak i ekologicznych. Do pozytywnych dla środowiska efektów, zaliczyć można spowolnienie eksploatacji nieodnawialnych źródeł energii, zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza i uniknięcie kosztów zewnętrznych spowodowanych zmianami klimatu. Realizacja projektu przyniesie znaczące korzyści zarówno w wymiarze lokalnym i regionalnym oraz co najważniejsze, w ujęciu globalnym. Przyczyni się on do realizacji aktualnej polityki energetycznej kraju i zobowiązań lokalnych wynikających z dokumentów strategicznych i dotyczących poprawy jakości środowiska naturalnego zarówno w obrębie obszaru rewitalizacji, jak również całego Miasta Radzyń Podlaski. Bezpośrednio wpłynie na ograniczenie zapotrzebowania na energię cieplną pozyskiwaną tradycyjnymi sposobami, co przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych surowców energetycznych oraz poprawę efektywności ich wykorzystywania. Dzięki niemu nastąpi spadek zapotrzebowania na energię elektryczną z sieci, co przyczyni się do ograniczenia negatywnego wpływu funkcjonowania energetyki na środowisko. Projekt zwiększy bezpieczeństwo energetyczne obszaru. Efektem redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery (pyły, benzo[a] piren, NOx, dwutlenek węgla- CO_2) będzie poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru podnosząca jej atrakcyjność i konkurencyjność. W ujęciu lokalnym przedsięwzięcie wpłynie na zaspokojenie potrzeb społeczności - poprawę warunków technicznych i zwiększenie komfortu użytkowania budynków użyteczności publicznej. Poprzez realizację działań w zakresie podniesienia efektywności energetycznej przyniesie także korzyści ekonomiczne - zmniejszenie obciążeń budżetowych związanych z eksploatacją przedmiotowych budynków. Oszczędności wygenerowane w związku z realizacją przedsięwzięcia przełożą się na realizację kolejnych zadań własnych samorządu. Korzystnie wpłynie na zdrowie mieszkańców przyczyniając się do ograniczenia zachorowań, będących efektem zanieczyszczenia środowiska.		
Szacowany koszt:	1 500 000,00 zł		

Źródła finasowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa projektu	**8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski**
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Zakres realizowanych działań	Główną przyczyną problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji jest bariera ekonomiczna, która nierzadko ma wpływ na problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb socjalno-bytowych. Tym bardziej nie pozwala na samodzielne inwestowanie w technologie OZE. Brak odpowiednich zasobów finansowych oraz niewystarczająca świadomość ekologiczna przyczyniają się do uzależnienia mieszkańców od tradycyjnych metod produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Te z kolei są kosztochłonne i powodują znaczne obciążenie budżetów domowych (wzrastające ceny nośników oraz całoroczna potrzeba dostępu do c.w.u.). Ponadto tradycyjne metody pozyskiwania energii cieplnej są niezwykle szkodliwe dla środowiska naturalnego (emisja szkodliwych substancji do powietrza przez cały rok), a przez to dla samych mieszkańców. Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości środowiska naturalnego na terenie Miasta Radzyń Podlaski wpływająca na wzrost jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych: redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza dzięki montażowi instalacji OZE w gospodarstwach domowych, podniesienie jakości życia mieszkańców miasta w efekcie stosowania alternatywnych źródeł energii, zmniejszenie obciążeń budżetów gospodarstw domowych. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w

	zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci), w tym z zapewnieniem możliwości usuwania wyrobów zawierających azbest przed dokonaniem montażu instalacji oraz budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE). Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do transformacji dotychczasowych źródeł pozyskiwania energii, w kierunku wykorzystania technologii ekologicznych i niskoemisyjnych oraz zaspokojenia rosnących potrzeb energetycznych społeczności. W efekcie powstaną nowe jednostki wytwórcze do produkcji energii z OZE, co bezpośrednio przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń oraz umożliwi efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów. Projekt zwiększy bezpieczeństwo energetyczne regionu, przy wykorzystaniu jego naturalnych uwarunkowań i potencjału. Wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców. Przedsięwzięcie obejmuje mieszkańców całego Miasta Radzyń Podlaski. W jego ramach przewidziano preferencje dla najuboższych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Preferencje dotyczą zarówno pierwszeństwa na liście uczestników projektu, jak również dodatkowych dopłat do wkładu własnego niezbędnego do wniesienia przez uczestnika projektu.

Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	

Wpływ na cele rewitalizacji	Wśród korzyści wynikających z zastosowania OZE należy wymienić korzyści ekonomiczno-społeczne (wprowadzenie niewyczerpalnych i tanich źródeł energii - w miejsce trudniej dostępnych i coraz droższych paliw kopalnych), ekologiczne (zredukowanie emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych i redukcja efektu cieplarnianego) i zdrowotne (ograniczenie zachorowań wynikających z zanieczyszczeń środowiska). Dodatkowo dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego miasta i dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej oraz cieplnej. Realizacja przedsięwzięcia przyniesie wymierne korzyści społeczno-ekonomiczne. W efekcie realizacji nastąpi poprawa warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak również pozostałej części miasta Radzyń Podlaski (poprzez ułatwiony dostęp do ciepłej wody użytkowej oraz zmniejszenie zużycia energii elektrycznej) oraz zwiększenie komfortu życia (wyeliminowana zostanie potrzeba całorocznego użytkowania pieców z ręcznym załadunkiem paliwa). W konsekwencji, zmniejszeniu podlegać będzie stopa ubóstwa energetycznego. Ponadto, ze względu na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (CO_2, CO, SO_2 , tlenki azotu - NOx, pyły oraz benzo(α)pirenu) zredukowany zostanie negatywny wpływ produkcji energii cieplnej na środowisko naturalne. Skutkiem dodatkowym będzie poprawa jakości życia/zdrowia mieszkańców. Kolejnymi korzyściami będą korzyści ekonomiczne w postaci redukcji zużycia kosztownych tradycyjnych surowców energetycznych i zmniejszenie obciążenia budżetów domowych. W wymiarze regionalnym, wygenerowane oszczędności pozostaną w regionie aktywizując lokalny potencjał gospodarczy, co przyniesie zwiększenie poziomu dobrobytu. Wzrost popularności rozwiązań z zakresu OZE na terenie miasta przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych paliw i poprawę efektywności ich wykorzystania (racjonalna gospodarka zasobami i realizacja zasady zrównoważonego rozwoju).
Szacowany koszt:	2 000 000,00 zł
Źródła finasowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne

	4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa projektu	**9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL**
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski**
Zakres realizowanych działań	Zakres przedsięwzięcia obejmuje utworzenie E-PORTALU jako bezpiecznej platformy służącej udostępnianiu e-usług. Konieczność jego realizacji wynika z potrzeby tworzenia i rozwijania bezpiecznych elektronicznych usług publicznych na obszarze Miasta Radzyń Podlaski dla obywateli i przedsiębiorców. Występujący w ostatnim czasie bardzo szybki rozwój e-usług elektronicznych na poziomie krajowym i regionalnym oraz potrzeby zgłaszane przez mieszkańców spowodowały, że istnieje potrzeba tworzenia rozwiązań cyfrowych zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa, jakości i dostępności e-usług. Niezwykle istotną potrzebą nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całego miasta jest konieczność stworzenia narzędzia do rozwijania partycypacji społecznej oraz kontaktów między mieszkańcami. Zgodnie z założeniem portal ma być zintegrowaną platformą: a) informacyjną (również w zakresie: e-usług, informacji o wydarzeniach, terenach inwestycyjnych, ofertach przedsiębiorców, ofertach dla przedsiębiorców, atrakcjach turystycznych, aktywności organizacji pozarządowych), 2) zakładającą wdrożenie nowych oraz modernizację istniejących usług publicznych świadczonych przez Internet (m.in. w zakresie różnych podatków, opłat za odbiór odpadów, innych naliczanych opłat np.: za użytkowanie wieczyste, za zajęcie pasa drogowego, za umieszczenie w pasie drogowym urządzeń obcych, za wodę), 3) służącą upowszechnieniu szeroko rozumianej partycypacji społecznej np. poprzez wdrożenie narzędzi elektronicznych do przeprowadzania konsultacji społecznych, 4) służącą do rozwijania kontaktów między podmiotami oraz na poziomie podmiot – urząd oraz służącą wymianie poglądów, opinii np.: w zakresie działań inwestycyjnych - w tym również ich zaproponowania. Utworzenie portalu miejskiego stanowi jeden z elementów projektu ZIT obejmującego teren całego MOF Radzynia Podlaskiego.

Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną	Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji	Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	W efekcie realizacji przedsięwzięcia stworzony zostanie spójny, zintegrowany portal internetowy dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, odpowiadający na potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców, turystów odwiedzających teren Radzynia Podlaskiego a także wszystkich podmiotów (np. przedsiębiorców) zainteresowanych tym obszarem. Realizacja projektu wpłynie na zwiększenie dostępności usług osobom mającym trudności w poruszaniu się lub zapracowanym, które nie mają czasu na osobiste załatwianie spraw w urzędzie. Dzięki niemu nastąpi usprawnienie realizacji procedur administracyjnych oraz poprawa wydajności cyfrowego świadczenia usług publicznych. Jego zamierzeniem jest również zwiększenie partycypacji społecznej i udziału mieszkańców w procesie decyzyjnym. Planowanym efektem jest wzrost zaangażowania mieszkańców w życie obywatelskie, poczucia możliwości realnego wpływu na sprawy publiczne oraz zadowolenia z miejsca zamieszkiwania i jakości świadczonych usług publicznych. Modernizacja zasobów informatycznych oraz specjalistyczne szkolenia kadr urzędu wpłyną na wzmocnienie cyberbezpieczeństwa przechowywanych danych oraz świadczonych e-usług. Cyfryzacja usług w zakresie sektora gospodarczego wpłynie pozytywie na ożywienie gospodarcze, promocję gospodarczą obszaru i zwiększanie jego potencjału do tworzenia miejsc pracy. Realizacja usług w formie cyfrowej, bez wykorzystywania tradycyjnych papierowych dokumentów oraz zakup sprzętu i wyposażenia charakteryzującego się najniższym stopniem zużycia energii ma pozytywny wpływ na realizacje zasady zrównoważonego rozwoju (mniejsze zużycie papieru oraz energii elektrycznej).		
Szacowany koszt:	2 000 000,00 zł		
Źródła finasowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (EFRR)		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”		

	13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa projektu	10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Radzyński Ośrodek Kultury**		
Zakres realizowanych działań	Obszar rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski jest miejscem, gdzie mieszkają grupy społeczne szczególnie zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym. Są to osoby, które ze względu na swoje okoliczności losowe, nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych. Borykają się one z problemem ubóstwa dochodowego. Sytuacja, w której się znajdują, uniemożliwia lub ogranicza ich uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. W grupie tej funkcjonują dzieci wychowywane przez rodziców z różnorodnymi problemami społecznymi (bezrobocie, w tym długotrwałe, przemoc fizyczna i psychiczna, itp.). Grupy te są szczególnie narażone na wykluczenie społeczne oraz są pozbawione możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta. Na takie potrzeby społeczne właśnie odpowiada przedsięwzięcie „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”. Zakłada ono działania integracyjne, a także włączenie wymienionych grup społecznych w działania kulturalne, społeczne itp. Głównym celem przedsięwzięcia jest stworzenie oferty usług aktywizacji kulturalnej oraz integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym. Przedsięwzięcie będzie organizowanym cyklicznie wydarzeniem artystycznym, realizującym różnego typu przedsięwzięcia aktywizujące społecznie. Działania te mają służyć integracji i włączeniu osób wykluczonych społecznie z obszaru rewitalizacji w działania kulturalne, społeczne itp. Przedsięwzięcie stwarza możliwość prezentacji lokalnych produktów, takich jak: domowe potrawy, pierniki, miód, tradycyjne wędliny, pieczywo, sery i zdrową żywność. Przestrzeń publiczna zostanie wypełniona świątecznymi straganami, a każdy uczestnik będzie mógł poczuć atmosferę świąt. Osoby uczestniczące w wydarzeniu będą mogły kupić świąteczne ozdoby lub wykonać je samemu pod okiem artystów, wziąć udział w warsztatach rękodzieła. Przewiduje się wspólne kolędowanie.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Przedsięwzięcie pozwoli na zintegrowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji, ograniczenie niewłaściwych zachowań społecznych poprzez aktywizację społeczną i ożywienie kulturalne tej części miasta. Przyczyni się również do upowszechnienia kultury, rozwijania potrzeb, zainteresowań kulturalnych oraz stymulowania i wspomagania mieszkańców Miasta Radzyń Podlaski w rozwijaniu i sublimacji swojej aktywności, współtwórczej i twórczej, zabawowej oraz rekreacyjnej. Przedsięwzięcie pozwoli na kształtowanie właściwych zachowań społecznych, norm i uczestnictwa we współczesnym życiu kulturalnym.		
Szacowany koszt:	20 000,00 zł		
Źródła finasowania	- Środki własne Miasta Radzyń Podlaski		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości		

	14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa projektu	**11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”**		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski** **Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne**		
Zakres realizowanych działań	Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację, potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą wypełniały następujące cele: - wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrożenie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją, - poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, - pobudzanie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne, - zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddalonych działań na rzecz dobra wspólnego, - zwiększanie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym, - wykorzystanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe), - wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności. Ostateczny kształt i zakres przedsięwzięcia oraz partnerów je realizujących, a także liczbę zgłoszonych mini-projektów rewitalizacyjnych zostaną ustalone na etapie sporządzania mikro-projektu/ów. W pierwszym etapie planowane jest wspólne opracowanie koncepcji przedsięwzięcia/ęć (ewentualnie konkurs na tego rodzaju koncepcje), tak aby mini projekt/y-rewitalizacyjny/e mógł/y implementować założenia tychże koncepcji. Koncepcja zakłada animowanie lokalnej społeczności do poszukiwania innowacji wpływających na podniesienie jakości życia, polepszenia standardu usług publicznych czy wykorzystania zasobów. Według tej koncepcji to właśnie społeczność wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju i rozwiązywaniu nękających je problemów. Podejście takie nie polega na wdrożeniu rozwiązania uniwersalnego a opera się na potrzebach i potencjale danego obszaru.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Przyjęta forma opracowania projektu wpłynie na wzrost zainteresowania i realizacji inicjatyw w formułach partnerskich oraz z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań wpływających na poprawę sytuacji w społeczności lokalnej. W rezultacie, formuła partnerstwa		

	stanie się w przyszłości regułą. Wartością dodaną będzie wzrost innowacyjności obszaru, która będzie dotyczyła inicjatyw oddolnych skupiających się na pilotażach rozwiązań zmieniających sposób funkcjonowania społeczności lokalnej i poprawiających jakość ich życia a także zwiększających zaangażowanie w sprawy lokalne. Szerokie zachęcanie mieszkańców do realizacji oddolnych inicjatyw wpłynie na zwiększenie spójności i aktywizację lokalnych społeczności, w tym szczególnie osób młodych oraz seniorów, przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej oraz lepszej integracji społeczności. Istotnym elementem operacji realizowanych w formule partnerskiej będzie sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu. Nie bez znaczenia jest edukacja i poszerzanie światopoglądu.
Szacowany koszt:	300 000,00 zł
Źródła finasowania	Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 5/P - „Jedynka odNowa” 6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA” 7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim 8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji 9/P – Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej

	3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 4/D- Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski 9/D- BEZPIECZNY E-PORTAL 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia 13/D- Wykonanie wiat garażowych

Numer i nazwa projektu	**12/D- Rozwój interwencyjnych usług wparcia**
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Miejski Ośrodek Pomocy** **Ewentualni partnerzy (OPS z terenu powiatu radzyńskiego oraz NGO)**
Zakres realizowanych działań	Wśród wielu problemów, ujawnionych w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, znajduje się również kwestia odczuwalnego przez mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, ale również całego Miasta Radzyń Podlaski deficytu usług psychologicznych i specjalistycznych. W szczególności mieszkańcy odczuwają bardzo mocno deficyt dostępnych usług psychologicznych w sytuacjach kryzysowych, gdy taka pomoc jest potrzebna nagle. Problem ten jest szczególnie istotny ze względu na fakt, iż w nie tylko w obrębie miasta, lecz całego powiatu radzyńskiego nie ma podmiotu/jednostki stricte zajmujące interwencją kryzysową. Najbliższa tego typu instytucja usytułowana jest w Białej Podlaskiej (50 km) oraz Lublinie (ok. 70 km). Jednocześnie doświadczenia ostatnich lat (pandemii COVID-19, wojna w bliskim sąsiedztwie – Miasto Radzyń Podlaski leży na północnej cześć województwa lubelskiego, w obszarze przygranicznym), odcisnęły bardzo mocno piętno na psychice mieszkańców i odczuwają oni coraz częściej potrzebę uzyskania pomocy. Ze względu na specyfikę miejsca należy pamiętać, iż konieczność skorzystania z pomocy psychologicznej jest nadała tematem tabu i wręcz czym wstydliwym. Wobec tego, spora cześć mieszkańców nie decyduje się na szukanie pomocy. Niepokoją również opinie wśród osób korzystających z dostępnych form pomocy. Nie są oni usatysfakcjonowani uzyskaną pomocą. Podstawowym problemem w tym jest brak znajomości kadr (w tym pracowników instytucji pomocy społecznej) specyfiki interwencji kryzysowej. Celem projektu jest wspieracie integracji społecznej osób dotkniętym kryzysem i ich otoczenia poprzez specjalistyczne usługi oraz podnoszenie kompetencji kadr świadczących usługi interwencji kryzysowej na terenie Miasta Radzyń Podlaski oraz ewentualnych partnerów projektu. Naszym zamierzeniem jest zaproszenie do udziału w projekcie partnerów (OPS) z gmin sąsiadujących, w celu zwiększenia oddziaływania efektów projektu. Koncepcja projektu zakłada przedsięwzięci o charakterze systemowym, tj. wykraczającym poza obszar miasta (o ile zgłoszą się zainteresowani partnerzy. Projekt realizowany będzie partnerstwie, które obejmować będzie podmioty z dwóch sektorów: społecznego i publicznego. Cele szczegółowe projektu to:

	- wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci - rozwój usług specjalistycznych i interwencyjnych dla osób doświadczających kryzysu, przemocy, dyskryminacji - podnoszenie kompetencji kadr świadczących usługi interwencji kryzysowej - zapewnienie dostępu do usług m.in. poradnictwa specjalistycznego, psychologicznego, psychologicznego dla dzieci, prawnego, terapii i socjalnego osobom dotkniętym kryzysem i ich otoczenia. W ramach projektu zaplanowano rozwój kompleksowych usług, które przyczynią się do realizacji celu głównego: - usługi specjalistyczne i interwencyjne dla osób doświadczających kryzysu, przemocy, dyskryminacji - grupy wsparcia oraz warsztaty dla osób doświadczających kryzysu, przemocy, dyskryminacji - szkolenia doskonalące, warsztaty dla kadry świadczącej usługi interwencji kryzysowej, -utworzenie całodobowej infolinii punktu interwencji kryzysowej.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Projekt jest szczególnie istotny dla mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji. To oni bezpośredni zgłosili potrzebę rozwoju tego rodzaju usług publicznych. W efekcie realizacji projektu mieszkańcy uzyskają dostęp do pomocy w sytuacji kryzysowej, która pozwali na przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencja kryzysowa umożliwia odzyskanie równowagi wewnętrznej. Osoba, która upora się ze swoim problemem, wyjdzie z kryzysu, odzyskuje poczucie sprawczości. Celem interwencji może być pomoc klientowi w uzyskaniu większej świadomości na temat swojego problemu i zmianie poglądów na jego temat. Dzięki temu osoba odzyskuje kontrolę nad swoim problemem. W efekcie interwencji kryzysowej klient odzyskuje umiejętność skutecznego radzenia sobie z problemami. Interwencja może także pomóc w adekwatnej ocenie okoliczności, które wpływają na powstanie kryzysu. Klient uzyskuje pomoc w znalezieniu skutecznych alternatyw do stosowanych dotychczas nieskutecznych zachowań. W efekcie następuje nie tylko rozwiązanie problemu i wyjście z kryzysu, ale klient zyskuje kompetencje, które pomogą mu w przyszłości w radzeniu sobie z trudnymi doświadczeniami. Projekt przyczynia się do urzeczywistnienia przedmiotowego celu strategicznego. Wpływ na znaczny rozwój usług na terenie nie tylko obszaru rewitalizacji, ale całego miasta. Dostęp do specjalistycznych usług wpłynie znacznie na podniesienie jakości życia mieszkańców. Przedsięwzięcie ma istotne znaczenie zarówno dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak również całego Miasta Radzyń Podlaski. To właśnie zgłoszone potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji stanowiły podstawę opracowania koncepcji przedmiotowego projektu. Mając na względzie istniejącą sytuację niezbędne jest podjęcie trudu wprowadzenia zmian systemowych, nie tylko punktowych o znacznie ograniczonym zasięgu. Jednocześnie na podkreślenie zasługuje fakt, iż projekt w sposób bezpośredni odpowiada na problemy zgłoszone przez mieszkańców i przyczyniła się do zminimalizowania zdiagnozowanych problemów społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji, tj. wykluczenia społecznego, deficytu usług poradnictwa specjalistycznego, psychologicznego, w tym dziecięcego oraz rodzinnego, deficytu ośrodków wsparcia kryzysowego oraz przemocy rodzinnej. Projekt zakłada preferencje dla mieszkańców z obszaru rewitalizacji.		
Szacowany koszt:	1 500 000,00 zł		
Źródła finasowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2017-2021 (EFS+)		
Przedsięwzięcia komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego		

	3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 9/P – Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski 13/P – Radzyński Targ Przedsiębiorczości 14/P – „POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ” 15/P – Warsztaty Twórcze 16/P – Aktywizacja ludzi młodych 17/P – Aktywizacja seniorów 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka” 1/D- Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego 2/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej 3/D- „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju” 10/D- „Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy” 11/D- RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”

Numer i nazwa projektu	**13/D- Wykonanie wiat garażowych**		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	**Komenda Powiatowa Policji w Radzyniu Podlaskim**		
Zakres realizowanych działań	Zakres przedsięwzięcia obejmuje wykonanie wiat garażowych na pojazdy służbowej na terenie Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim od strony północnej tj. ul. Poziomkowej w ilości 9 stanowisk, w tym: 7 stanowisk pojedynczych na pojazdy osobowe i 1 stanowiska podwójnego na pojazdy typu furgon. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Mieście Radzyń Podlaski, w tym wyznaczonym obszarze rewitalizacji.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	**Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną**	**Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji**	**Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji**
	✓	✓	
Wpływ na cele rewitalizacji	Przedsięwzięcie jest usytułowane poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, jednakże jego realizacja jest dla niego istotna. Ze względu na zdiagnozowaną kumulację w granicach ww. obszaru niekorzystnych zjawisk wpływających na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego, niezbędna jest realizacji wszelkich działań przyczyniających się do poprawy sytuacji w mieście. Komenda Powiatowa Policji usytułowana na przy ul. Warszawskiej 100 a jest jedyną instytucją porządku publicznego w mieście. Wobec czego, wszelkie działania rozwojowe tejże jednostki są istotne dla podniesienia bezpieczeństwa w Radzyniu Podlaskim. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do podniesienia wartości w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym.		
Szacowany koszt:	50 000,00 zł		

Źródła finasowania	- Środki Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim
Przedsięwzięcie komplementarne	1/P - Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim 2/P – Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego 3/P - Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne 4/P - Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1 5/P - „Jedynka odNowa” 7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim 10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 11/P – Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim 12/P – Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych 19/P – Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego 20/P – Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu 6/D- Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski 7/D- Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski 8/D- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski

5.3 Szacunkowe ramy finansowe GPR

Dywersyfikacja źródeł finansowania stanowi jeden z podstawowych warunków decydujących o powodzeniu procesu wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Różnorodność i komplementarność finansowa decyduje o tym, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie efektywna i bezpieczna (zwiększa szanse na powodzenie i pełną realizację założeń).

5.3.1 Indykatywne ramy finansowe GPR

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez różnorodne grupy podmiotów tj. przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Do pierwszego rodzaju źródeł finansowania (tj. komercyjnych) zalicza się przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Ponadto wskazuje się, że niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych i pozarządowych. Na etapie realizacji zapisów GPR bardzo istotna jest współpraca różnych podmiotów gwarantująca powodzenie wdrażanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wspomniany drugi rodzaj obejmuje źródła niekomercyjne. Wśród nich największe znaczenie mają środki własne budżetu miasta, fundusze europejskie oraz środki pochodzące z programów krajowych.

Poniższa tabela prezentuje szacowane koszty realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na dzień sporządzania GPR nie są znane koszty i zakres rzeczy dodatkowych projektów rewitalizacyjnych, dlatego też tabela obrazuje tylko i wyłącznie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 20 Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład wnioskodawcy (PLN)
1/P	**Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim**	Infrastrukturalny	Miasto Radzyń Podlaski	2025-2030	30 000 000,00	4 000 000,00 - środki ze źródeł krajowych	0,00	25 500 000,00 - Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (w tym częściowo w ramach ZIT; EFRR); środki ogólnokrajowe (w tym m.in. FENiKS, KPO)	0,0	500 000,00
2/P	**Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego**	Infrastrukturalny	Miasto Radzyń Podlaski	2025-2030	12 500 000,00	1 000 000,00 - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład	0,00	10 625 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027; środki ogólnokrajowe (m.in. FENiKS, KPO)	0,0	875 000,00
3/P	**Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne**	Infrastrukturalny	Miasto Radzyń Podlaski	2025-2028	10 500 000,00	1 000 000,00 - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład	0,00	8 925 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)	0,0	575 000,00
4/P	**Rewitalizacja budynków**	Infrastrukturalny	Zakład Gospodarki	2025-2028	1 500 000,00	0,00	0,00	1 275 000,00	0,00	225 000,00

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład wnioskodawcy (PLN)
	mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1		Lokalowej w Radzyniu Podlaskim					-Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)		
5/P	**„Jedynka odNowa”**	Infrastrukturalny	Miasto Radzyń Podlaski	2026-2028	8 000 000,00	5 500 000,00 - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład	0,00	2 000 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)	0,0	500 000,00
6/P	**„ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”**	Nieinfrastrukturalny	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim	2026-2027	1 000 0000,00	0,00	0,00	850 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)	0,00	150 000,00 (wkład niepieniężny)
7/P	**Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim**	Infrastrukturalny	Miasto Radzyń Podlaski	2024-2025	6 000 000,00	600 000,00 - środki ze źródeł krajowych, np. Rządowy Fundusz Polski Ład	0,00	5 100 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR), w tym w ramach ZIT – MOF Radzynia Podlaskiego	0,0	300 000,00
8/P	**Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji**	Nieinfrastrukturalny	Przedszkole Miejskie nr 1 w Radzyniu Podlaskim	2026-2027	500 000,00	0,00	0,00	425 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)	0,0	75 000,00 (wkład niepieniężny)

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład wnioskodawcy (PLN)
9/P	**Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski**	Nieinfrastrukturalny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzyniu Podlaskim	2025-2026	600 000,00	0,00	0,00	510 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)	0,0	90 000,00 (wkład niepieniężny)
10/P	**10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**	Infrastrukturalny	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim	2024-2027	5 000 000,00	500 000,00	0,00	4 250 000,00	0,00	250 000,00
11/P	**Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**	Infrastrukturalny	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim	2023-2025	3 000 000,00	0,00	0,00	2 400 000,00 -Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)	0,00	600 000,00
12/P	**Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych**	Infrastrukturalny	Miasta Radzyń Podlaski	2025-2026	300 000,00	125 000,00 - PFRON- Dostępna przestrzeń publiczna	0,00	0,00	100 000,00 - środki Lokalnej Grupy Działania	75 000,00
13/P	**Radzyński Targ Przedsiębiorczości**	Nieinfrastrukturalny	Miasta Radzyń Podlaski	2025-2030	60 000,00	48 000,00 zł	0,00	0,00	0,00	12 000,00

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład wnioskodawcy (PLN)
						- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK				
14/P	**„POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”**	Nieinfrastrukturalny	Radzyński Ośrodek Kultury	2025-2030	25 000,00	140 000,00 zł - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program EtnoPolska	0,00	0,00	90 000, zł - środki Lokalnej Grupy Działania	20 000,00
15/P	**Warsztaty Twórcze**	Nieinfrastrukturalny	Radzyński Ośrodek Kultury	2025-2030	100 000,00	90 000,00 zł - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK	0,00	0,00	0,00	10 000,00
16/P	**Aktywizacja ludzi młodych**	Nieinfrastrukturalny	Radzyński Ośrodek Kultury	2025-2030	30 000,00	0,00	0,00	0,00	22 500,00 zł - Środki Lokalnej Grupy Działania	7 500,00
17/P	**Aktywizacja seniorów**	Nieinfrastrukturalny	Radzyński Ośrodek Kultury	2025-2030	30 000,00	0,00	0,00	0,00	22 500,00 zł - Środki Lokalnej Grupy Działania	7 500,00
18/P	**„Sąsiedzka Retro Potańcówka”**	Nieinfrastrukturalny	Radzyński Ośrodek Kultury	2025-2030	60 000,00	50 000,00 zł - Programy Narodowego	0,00	0,00	0,00	10 000,00

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład wnioskodawcy (PLN)
						Instytutu Muzyki i Tańca - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - środki Fundacji ORLEN, Fundacja Banku Millennium, Fundacji BGK				
19/P	**Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego**	Infrastrukturalny	Miast Radzyń Podlaski	2023-2024	5 157 894,74	4.900.000,00 zł - Rządowy Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych	0,00	0,00	0,00	257 894,74
20/P	**Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim**	Infrastrukturalny	Miast Radzyń Podlaski Parafia Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim	2024-2025	816.326,53	800 000,00 zł - Rządowy Program Odbudowy Zabytków	0,00	0,00	0,00	16 326,53

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 21 Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowa wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania
1/D	**Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego**	Nieinwestycyjny	Radzyński Ośrodek Kultury	100 000,00	- środki Lokalnej Grupy Działania - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Wspieranie Zaangażowania Społecznego Dzieci i Młodzieży - Edukacja i Partycypacja) - EtnoPolska – Narodowe Centrum Kultury
2/D	**Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej**	Nieinwestycyjny	Radzyński Ośrodek Kultury Szkoła Podstawa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaskim Miejskie Przedszkole nr 1 w Radzyniu Podlaskim	100 000,00	- - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025 - Środki Ministerstwa Zagranicznych w ramach programu „Edukacja globalna” - Fundusz Naturalnej Energii (Spółka GAZ-SYSTEM) - Program UE dla zdrowia 2021–2027 - „Sport na start” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego
3/D	**„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”**	Nieinwestycyjny	Radzyński Ośrodek Kultury	60 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności)
4/D	**Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski**	Nieinwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	800 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFS+)
5/D	**Kontynuacja programu usuwania azbestu**	Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	1 000 000,00	-Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
6/D	**Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski**	Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	1 000 000,00	- Środki budżetu Miasta Radzyń Podlaski

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowa wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania
7/D	**Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski**	Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	1 500 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR) - Fundusze Norweskie
8/D	**Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski**	Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	1 500 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR) - Fundusze Norweskie
9/D	**BEZPIECZNY E-PORTAL**	Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski	2 000 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (EFRR)
10/D	**„Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy"**	Nieinwestycyjny	Radzyński Ośrodek Kultury	20 000,00	- Środki budżetu Miasta Radzyń Podlaski
11/D	**RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA"**	Nieinwestycyjny/ Nieinwestycyjny+Inwestycyjny	Miasto Radzyń Podlaski/Urząd Miasta Radzyń Podlaski Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne	300 000,00	Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0" współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
12/D	**Rozwój interwencyjnych usług wparcia**	Nieinwestcyjny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Ewentualni partnerzy (OPS z terenu powiatu radzyńskiego oraz NGO)	1 500 000, 00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2017-2021 (EFS+)
13/D	**Wykonanie wiat garażowych**	Inwestycyjny	Komenda Powiatowa Policji w Radzyniu Podlaskim	50 000,00	-Środki Komendy Powiatowej Policji w Radzyniu Podlaskim

Źródło: Opracowanie własne

5.3.2 Potencjalne źródła finansowania GPR

Rewitalizacja jest procesem wieloaspektowym, także pod względem finansowania. Wiąże się ona z koniecznością oparcia realizacji przedsięwzięć na różnych źródłach finansowania stosownie do ich obszarów tematycznych. Zastosowanie zasady komplementarności źródeł finasowania tj. łączenia środków europejskich z różnych funduszy i programów ze środkami z krajowych źródeł publicznych oraz zaangażowaniu środków prywatnych znacznie zwiększa szanse powodzenia na wdrożenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawione są potencjalne źródła finansowania tych przedsięwzięć.

❖ **Środki Europejskie**

Rozporządzenie ogólne[15] dopuszcza stosowanie przez państwo członkowskie nowego instrumentu wspierającego rozwój regionalny[16] pn. *inne instrumenty terytorialne*[17], który w systemie wdrażania polityki spójności w Polsce będzie wykorzystany m.in. do wspierania działań rozwojowych realizowanych przez pojedyncze JST szczebla lokalnego, tj. gminy. Zgodnie z zapisami *Procedury oceny gminnych programów rewitalizacji (GPR) w województwie lubelskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*[18] Gminny Program Rewitalizacji będzie pełnić funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego) o ile zostanie uzupełniony o opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem programu w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności. Projekty wynikające z GPR mogą korzystać z różnych źródeł finansowania stosownie do ich dostępności, a sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć może uwzględniać możliwości, jakie stwarzają różne programy pomocowe. Wykorzystanie środków finansowych w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027* stanowić będzie jedno z najważniejszych źródeł wsparcia zewnętrznego procesu rewitalizacji w Mieście Radzyń Podlaski. Zgodnie z zapisami *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*[19], zastosowanie instrumentów terytorialnych wdrażanych w oparciu o programy rewitalizacji następować będzie w ramach dedykowanych priorytetów i celów szczegółowych: *2.1.11 Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie, 2.1.11.1.*

---

[15] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

[16] Art. 28 i art. 39 rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE),

[17] Zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

18 Załącznik do uchwały nr CDXXVI/7499/2023 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 25 stycznia 2023 r.

[19] przyjętego przez Zarząd Województwa Lubelskiego Uchwałą nr CDXVII/7223/2022 z dnia 13 grudnia 2022 roku i zatwierdzonego przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą nr C(2022)8382 z dnia 24 listopada 2022 roku [Dz. U. Woj. Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2022 poz. 6857]

Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

Poza wyżej wymienionym i stricte przeznaczonym procesowi rewitalizacji priorytetem, wymienić można również inne priorytety i cele szczegółowe *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*, które stanowić mogą potencjalne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- ✓ 2.1.2. Priorytet II Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu - 2.1.2.1. Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych, 2.1.2.2. Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
- ✓ 2.1.3. Priorytet III Ochrona zasobów środowiska i klimatu - 2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, 2.1.3.2. Cel szczegółowy 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, 2.1.3.3 Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu, 2.1.3.4 Cel szczegółowy 2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
- ✓ 2.1.4 Priorytet IV Efektywne wykorzystanie energii- 2.1.4.3 Cel szczegółowy 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, 2.1.4.4. Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.
- ✓ 2.1.7 Priorytet VII Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych- 2.1.7.1 - Cel szczegółowy 4(ii) (EFRR) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online, 2.1.7.2 - Cel szczegółowy 4(iii) (EFRR) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, 2.1.7.3 - Cel szczegółowy 4(v) (EFRR) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej,

2.1.7.4 - Cel szczegółowy 4(vi) (EFRR) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

- ✓ 2.1.8 Priorytet VIII Zwiększanie spójności społecznej – 2.1.8.1 - Cel szczegółowy 4h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, 2.1.8.2 - Cel szczegółowy 4k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej, 2.1.8.3 - Cel szczegółowy 4l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
- ✓ 2.1.9 -Priorytet IX Zaspokajanie potrzeb rynku pracy - 2.1.9.1 - Cel szczegółowy 4a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej, 2.1.9.2 - Cel szczegółowy 4b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy, 2.1.9.3 - Cel szczegółowy 4c) (EFS+) Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, 2.1.9.4 - Cel szczegółowy 4d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.
- ✓ 2.1.10 Priorytet X Lepsza edukacja- 2.1.10.1 - Cel szczegółowy 4e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych

systemów szkolenia i przygotowania zawodowego, 2.1.10.2 - Cel szczegółowy 4f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, 2.1.10.3 - Cel szczegółowy 4g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Wśród potencjalnych europejskich źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych można wymienić również:

- ✓ Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0" współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
- ✓ *Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko* – Program został zatwierdzony w dniu 6 października 2022 roku przez Komisję Europejską; jego celem jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego; z tego względu cele programu są bezpośrednio powiązane z celami programu rewitalizacji, który opiera się na realizacji tej zasady w odniesieniu do wyznaczonego w gminie obszaru rewitalizacji,
- ✓ *Krajowy Plan Odbudowy i Wzmacniania Odporności* - obejmuje środki Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które dedykowane są różnym obszarom tematycznym, między innymi zielonej transformacji miast. Wsparcie będzie kierowane m.in. na wprowadzenie zieleni na terenach miejskich, bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej.
- ✓ *Europejska Inicjatywa Miejska* - stanowi nowy instrument wspierający miejski wymiar polityki spójności. Europejska inicjatywa miejska wspiera innowacyjne działania prowadzone na obszarach miejskich, które stają się miejscem testowania nowych rozwiązań mających na celu poprawę jakości życia ich mieszkańców. Oprócz wspierania innowacji, służy również wspieraniu potencjału wszystkich obszarów miejskich w Europie.

❖ **Środki krajowe**

- ✓ *Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych* - program utworzony uchwałą nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 roku z późniejszymi zmianami, ma na celu zwiększenie

skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne[20] udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w art. 65 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o *zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.* Program obejmuje cztery obszary priorytetowe dotyczące różnego rodzaju zadań własnych gminy. Dotyczą one między innymi infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, infrastruktury kulturalnej i sportowej czy też rewitalizacji.

- ✓ *Program Wieloletni Senior Plus* - program na lata 2021-2025, który prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie warunków do aktywnego starzenia się w środowisku lokalnym oraz jak najdłuższego udziału w życiu społecznym seniorów. Wspiera on działania mające na celu zwiększenie spójności społecznej poprzez wsparcie kierowane do najstarszej części społeczeństwa. Program obejmuje zarówno działania związane utworzeniem lub wyposażeniem infrastruktury społecznej wspierającej seniorów, jak też stanowi wsparcia dla zapewnienia funkcjonowania już istniejących obiektów.
- ✓ *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa* - zgodnie z art. 90u ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty[21] Rada Ministrów realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021-2025, którego celem jest wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych oraz pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, które stanowią centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program ten realizowany jest poprzez poprawę oferty bibliotek publicznych oraz inwestycje w ich infrastrukturę. Obejmuje to w szczególności dostosowanie bazy lokalowej do współczesnych standardów w zakresie obiektów użyteczności publicznej w celu rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności świadczonych usług.
- ✓ *Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych* - zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 roku *o Funduszu Solidarnościowym*[22] fundusz, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jest funduszem celowym obejmującym wsparcie osób niepełnosprawnych oraz emerytów i rencistów. Stosownie do art. 6 oraz art. 7 ust. 1 i ust. 5 ustawy zgromadzone w ramach niniejszego funduszu środki finansowe przeznaczane są na realizację zadań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez programy rządowe Rady

[21] Tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 1915 ze zmianami
[22] Tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku poz. 1787

Ministrów i programy resortowe ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednym z takich programów jest program rozwoju centrów opiekuńczo-mieszkalnych realizowany przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

- ✓ *Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej* - zgodnie z art. 86 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych*[23] Minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest dysponentem państwowego funduszu celowego pod nazwą Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Wydatki w ramach funduszu ponoszone są na przebudowę, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych, rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, rozwój turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa oraz zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej. Zasady wdrażania środków funduszu określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2019 roku w sprawie przekazywania środków z Funduszu Kultury Fizycznej[24].
- ✓ *Fundusz Dostępności* - zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku *o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*[25] Fundusz Dostępności jest funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Celem tego funduszu jest realizacja zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Realizacja przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych może być wspierana w ramach funduszu poprzez korzystnie oprocentowane instrumenty zwrotne.
- ✓ *Fundusz Termomodernizacji i Remontów* - wdrażanie programu ustanowiła ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, przewiduje udzielanie wsparcia na działania w zakresie termomodernizacji lub przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu skutkom luki remontowej.

❖ **Środki międzynarodowe**

- ✓ *Fundusze norweskie i EOG* **-** celem funduszy jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych oraz współpracy merytorycznej pomiędzy państwami-darczyńcami oraz państwem-beneficjentem. Szeroki zakres wsparcia jest wzbogacony poprzez możliwość współpracy z partnerami z krajów finansujących, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

[23] Tekst jednolity Dz. U. z 2022 roku poz. 888 ze zmianami
[24] Tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 1638
[25] Tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1062 ze zmianami

5.4 Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych

Komplementarność stanowi istotny element Gminnego Programu Rewitalizacji. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. W ramach niniejszego rozdziału powiązania rozpatrywane są w następujących aspektach:

a) przestrzennym,
b) problemowym,
c) w zakresie ustawy o dostępności z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
d) proceduralno-instytucjonalnym,
e) międzyokresowym,
f) źródeł finansowania.

5.4.1 Komplementarność przestrzenna

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej. Ze względu na znaczenie tego obszaru planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych obszarach Miasta Radzyń Podlaski. Komplementarność przestrzenna opiera się na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni i relacjach przestrzennych z pozostałymi częściami miasta. Przestrzeń traktowana jest jako całość, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie punktowo, ale poprzez efekt synergii na całe otoczenie.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu analizy istotnych dla rozwoju miasta problemów oraz z uwzględnieniem opinii przedstawicieli zainteresowanych środowisk jak i samych mieszkańców. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa, świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej w ramach rewitalizacyjnej interwencji. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią aktywną i zintegrowaną odpowiedź na główne problemy wytypowanego obszaru. O zachowaniu zasady komplementarności przestrzennej świadczy przed wszystkim wyznaczony obszar rewitalizacji. Przeprowadzona delimitacji pozwoliła na wybranie obszaru charakteryzującego się największą koncentracją niekorzystnych zjawisk społecznych i współwystępujących innych negatywnych zjawisk

(w sferze środowiskowej lub gospodarczej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej). Wyznaczony obszar jest zwarty i spójny.

Przeważająca część podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych skupia się wyłącznie na obszarze rewitalizacji i jest z nim ściśle powiązana. W ramach GPR przewidziano również w niewielkim zakresie przedsięwzięcia obejmujące teren obszaru rewitalizacji, jak również mieszkańców pozostałej części miasta. Taka sytuacja dotyczy części przedsięwzięć nieinfrastrukturalnych (np. 9/P – *Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski*, 13/P – *Radzyński Targ Przedsiębiorczości*, 14/P – *„POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”,* 15/P – *Warsztaty Twórcze,* 16/P – *Aktywizacja ludzi młodych*, 17/P – *Aktywizacja seniorów*, 18/P – *„Sąsiedzka Retro Potańcówka”)* , które ze względu na swoją specyfikę realizowane będą stricte w graniach obszaru rewitalizacji ale swoim zasięgiem obejmą wszystkich mieszkańców. Głównym celem tychże przedsięwzięć jest aktywizacja społeczna, kulturalna i obywatelska społeczności lokalnej. Podstawowym założeniem takiej konstrukcji jest chęć przeciwdziałania niepożądanym efektom takim jak stygmatyzacja i segregacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć ma niwelować poczucie „gettoizacji” mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz doprowadzić do rozmywania i przekraczania granic. W ramach GPR w zakresie przedsięwzięć uzupełniających zaplanowano przedsięwzięcia wykraczające poza obszar rewitalizacji. Dotyczy to wyłącznie systemowych przedsięwzięć mających charakter kompleksowy i związany z poprawą sytuacji w sferze technicznej, gdzie wyposażenia mieszkańców w niezbędną infrastrukturę (np. program ograniczania niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła lub kontynuacja programu usuwania azbestu) dotyczy obszaru całego miasta. Jednocześnie w każdym z takich przypadków założono pierwszeństwo i preferencje w zakresie obszaru rewitalizacji.

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy konkretnego terenu. W związku z faktem, iż wiele z nich dotyczy działań podejmowanych w zakresie miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, pozytywne skutki ich realizacji zauważalne będą nie tylko w granicach obszaru rewitalizacji, lecz również w obrębie całego Miasta Radzyń Podlaski. Co najważniejsze, będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe i przeciwdziałać rozlewaniu się problemów na inne części miasta. Zaplanowane projekty wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na zidentyfikowane wyzwania w sposób skoncentrowany i kompleksowy.

5.4.2 Komplementarność problemowa

Niniejszy GPR spełnia całość wymogów w zakresie komplementarności problemowej i jest dokumentem spójnym wewnętrznie oraz zewnętrznie, harmonijnie wplecionym w system zarządzania strategicznego Miasta Radzyń Podlaski:

- ✓ w następnej kolejności (rozdział 3.) zaprezentowano metodologię przeprowadzenia procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 4. przedstawiono szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji (zawierającą informację w zakresie zaobserwowanych problemów i obszarów deficytowych, jak również potencjałów decydujących o możliwościach rozwojowych obszaru),
- ✓ w rozdziale 5.1.1 zaprezentowano wizję stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 5.1.2 zaprezentowano zhierarchizowany zestaw celów rewitalizacji (cel główny – cele strategiczne- cele operacyjne), których realizacja następować będzie za pomocą wyznaczonych kierunków działań,
- ✓ w rozdziale 5.2.1 - przedstawiono listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zawierającą w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny oraz opis działań zapewniających dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami),
- ✓ w rozdziale 5.2.2 przedstawiono charakterystykę (realizujących cele i kierunki działań rewitalizacyjnych) pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✓ w rozdziale 5.3 przedstawiono indykatywne ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- ✓ mechanizmy zapewnienia komplementarności – zarówno pomiędzy rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, różnymi rodzajami podmiotów je realizujących jak i pomiędzy różnymi źródłami ich finansowania zostały opisane w tymże rozdziale (5.4).
- ✓ w rozdziale 6. zaprezentowano kompleksowy system wdrażania GPR wraz z kwantyfikowalnymi rezultatami rewitalizacji, opatrzonymi wskaźnikami oceny postępów wdrażania,
- ✓ szczegółowy opis powiązań przedmiotowego GPR z dokumentami strategicznymi poszczególnych szczebli został zaprezentowany w rozdziale 7. *Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi*,
- ✓ w rozdziale 8. zawarto informacje w zakresie procesu uspołeczniania procedury opracowywania i wdrażania GPR,
- ✓ zakres niezbędnych zmian w dokumentach strategicznych i uchwałach Miasta Radzyń Podlaski został zaprezentowany w rozdziale 9.,
- ✓ rozdział 10 zawiera informacje w zakresie procesu opiniowania dokumentu przez wymagane organy, procedury oceny oddziaływania na środowisko dokumentu, a także załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Przedstawione w niniejszym Programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wszystkie z przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają

charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy podstawowej zostało zapewnione m.in. na poziomie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzonych w okresie 04.11.2022 r.- 31.01.2023 r. przez Miasto Radzyń Podlaski. Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych obiektów czy budynków, zaniedbanych terenów publicznych, dla których dominującą sferą interwencji jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa, zakłada się, iż będą one stanowiły trwałą bazę dla realizacji projektów społecznych (wspierających potencjał młodzieży oraz ich kompetencje społeczne i edukacyjne, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców, promujących zdrowe nawyki żywieniowe i ruchowe, a także zwiększające świadomość w zakresie postaw proekologicznych i proklitycznych, zwiększających dostęp do kultury). Taka sytuacja dotyczy m.in. projektów: 1/P - *Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim*, 2/P – *Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego*, 3/P - *Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne.* Infrastruktura powstała w ramach przedmiotowych przedsięwzięć będzie wykorzystywana m.in. do realizacji następujących projektów „miękkich": 15/P – *Warsztaty Twórcze*, 16/P – *Aktywizacja ludzi młodych*, 17/P – *Aktywizacja seniorów*. Zmodernizowana w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych infrastruktura szkolna i przedszkolna (5/P - „Jedynka odNowa", 7/P – Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim) w dalszej kolejności będzie stanowiła bazę do realizacji programów edukacyjnych pozwalających na zwiększenie poziomu włączającego charakteru procesu edukacyjnego (realizowanego w ramach 6/P - „ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA", 8/P – Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji).

Jednocześnie przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich skutki przyczyniały się do niwelowania problemów w różnych sferach, osiągając w niektórych przypadkach wymiar horyzontalny. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do ograniczania problemu patologii, jak i aktywizacji zawodowej. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane zarówno w warstwie społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do fizycznego funkcjonowania (ograniczenia barier architektonicznych) wskazanej kategorii społecznej. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii przyczyni się do podniesienia standardu zamieszkania, a także będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko naturalne poprzez ograniczenie tzw. niskiej emisji. Projekty polegające na poprawie jakości usług publicznych (np. poprawa standardu i rozwój bazy

dydaktycznej szkoły) przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Wpłynie to na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji (np. uporządkowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych, co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych, jak również usług podstawowych dla mieszkańców). Wskazane w ramach niniejszego dokumentu przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Planowane przedsięwzięcia zostały stworzone po dokładnym zapoznaniu się z danymi pozyskanymi w trakcie wykonywania diagnozy oraz na podstawie działań partycypacyjnych, które były realizowane w trakcie przygotowywania GPR. Wynikają one również z potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji, a także odpowiadają na potrzeby sygnalizowane w następujących obszarach: społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Kolejność realizacji zidentyfikowanych projektów rewitalizacyjnych wynika z logicznej konsekwencji wprowadzonych zmian w obszarze rewitalizacji. W pierwszej kolejności realizowane będą projekty inwestycyjne, których efekty w formie udostępnionej powierzchni lub wyposażenia mogą zostać wykorzystane podczas realizacji projektów „miękkich". Na kolejność realizacji projektów wpływ ma również rozwiązanie najbardziej naglących potrzeb obszaru rewitalizacji.

5.4.3 Komplementarność proceduralno- instytucjonalna

Niniejszy GPR charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

W rozdziale 6. szczegółowo opisany został system wdrażania GPR, natomiast w rozdziale 6.1. zaprezentowano strukturę zarządzania wdrażaniem GPR. System monitorowania oraz system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów GPR) został opisany w rozdziale 6.2 W tymże rozdziale zaprezentowano także mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program).

System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania w Mieście Radzyń Podlaski głównie poprzez uwzględnienie GPR w filarze schematu struktury zarządzania, jako ramy operacyjnej integrującej wszystkie strategiczne działania.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski odpowiada Burmistrz Miasta, przy wsparciu Urzędu Miasta. Kwestie rewitalizacji zostaną merytorycznie usytuowane w Referacie Inwestycyjnym, co wiązało się będzie z realizacją szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp.

Nadzór nad realizacją GPR będzie pełnił wskazany pracownik merytoryczny, jednocześnie będzie koordynatorem rewitalizacji. W Regulaminie Organizacyjnym znajdą się zapisy poszerzające zakres działania Wydziału Rozwoju Gospodarczego o zagadnienia związane z wdrażaniem i monitorowaniem wdrażania GPR. Umiejscowienie koordynatora w obrębie struktur Urzędu Miasta zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Przewidziano niezbędne ramy dla efektywnego współdziałania instytucji i podmiotów oraz wzajemnej koordynacji ich działań. Wypracowane spójne procedury zarządzania programem rewitalizacji w oparciu o istniejące struktury administracyjne i systemy zarządzania miastem pozwolą na zachowanie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej oraz skuteczne wdrożenie powiązanych ze sobą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecania zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych.

5.4.4 Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Zapisy ustawy o rewitalizacji obligują jednostki opracowujące dokument do tego, aby w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych umieszczonych na liście podstawowej zawrzeć opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696 z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 pkt. 3) ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. W katalogu osób spełniających powyższą definicję wymienić można: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową czy też intelektualną), ale też inne osoby mające w sposób trwały lub czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (przykładowo osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp). W związku z powyższym instytucje publiczne zobowiązane są do:

- ✓ stosowania zasad projektowania uniwersalnego - w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 (Dz. U. 2012 poz. 1169),
- ✓ racjonalnych usprawnień – tj. modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług,
- ✓ dostępu alternatywnego – w pierwszych dwóch latach funkcjonowania ustawy, polegającego na zastosowaniu takich rozwiązań organizacyjnych, które zapewnią osobie ze szczególnymi potrzebami dostęp do budynku, ale nie w sposób samodzielny, albo które nie zapewniają dostępu do budynku podmiotu publicznego, ale umożliwiają skorzystanie z usług publicznych, np. w sposób zdalny.

Każde z zwartych w ramach GPR przedsięwzięć zawiera informacje w zakresie jego zgodności z ww. ustawą.

5.4.5 Komplementarność międzyokresowa

Etap opracowania GPR dla Miasta Radzyń Podlaski, zgodnie z zasadą ciągłości w planowaniu, poprzedziła analiza obowiązującego w kwestii rewitalizacji dokumentu strategicznego. Kwestie rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski podejmował uchwalony na podstawie Uchwały Nr XXXVII/211/09 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 8 października 2009 r. „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2009-2015”. Powyższy LPR był pierwszym dokumentem, w którym wyznaczono obszar rewitalizacji i wytyczono plan działania w zakresie rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski. Jego aktualizacja nastąpiła na podstawie „Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzynia Podlaskiego na lata 2016-2023” przyjętego Uchwałą Nr XXXII/208/2017 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 19 maja 2017 r. Powyższa aktualizacja nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020. Wyżej wymieniony Miejski Program Rewitalizacji został określony według tzw. procedury pozaustawowej zgodnie z „Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020: oraz „Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim”. Przejściowe przepisy o rewitalizacji dopuściły obowiązywanie programów rewitalizacji opracowanych wg tej procedury do końca roku 2023. „Miejski Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2016-2023” został wpisany do wykazu programów rewitalizacji prowadzonego przez Marszałka Województwa Lubelskiego (Uchwała Nr CXCVI/3938/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 10 lipca 2017 r.) , co było jednoznaczne z pozytywną weryfikacją i

umożliwieniem przedsięwzięciom zawartym w tym dokumencie ubiegania się o współfinansowanie ze środków unijnych na rewitalizację.

Komplementarność międzyokresowa projektów ujętych w GPR polegać będzie na kontynuacji części działań zapoczątkowanych lub zrealizowanych w ramach wdrażania Miejskiego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2016-2023. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach GPR są kontynuacją i niezbędnym uzupełnieniem działań prowadzonych w poprzednich latach. Komplementarność międzyokresowa dotyczy zarówno wymiaru infrastrukturalnego. Cześć z przedsięwzięć, których ze względu na ograniczone środki finansowe nie udało się do tej pory zrealizować, została przeniesiona do realizacji w ramach GPR ze względu na tożsamość przestrzenną oraz problemową (cześć z problemów jest nadal aktualna, zatem zachodzi konieczność podjęcia stosownej interwencji- zaplanowane przedsięwzięcia będą w sposób bezpośredni im przeciwdziałać). Dotyczy to m.in. przedsięwzięcia 1/P dotyczącego rewitalizacja zabytkowego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim. W ramach GPR zaplanowano również realizację działań znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie wcześniejszych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym m.in. 1/P - *Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim*, 2/P - *Zielona Strefa Aktywności Miejskiej* Radzynia Podlaskiego), usytułowane są nieopodal infrastruktury powstałej w ramach przedsięwzięć Miejskiego Programu Rewitalizacji, tj. 3 *Rewitalizacja placu publicznego RYNEK w Radzyniu Podlaskim* czy 4 *Rewitalizacja pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Radzyniu Podlaskim.* Dodatkowo część z planowanych aktualnie przedsięwzięć odbywać się będzie z wykorzystaniem zrewitalizowanej we wcześniejszej perspektywie infrastruktury. Przykładem takiego przedsięwzięcia jest 18/P – „Sąsiedzka Retro Potańcówka", które to realizowane będzie m.in. w obrębie zrewitalizowanego Rynku. Taki sposób postepowania ma na celu osiągniecie efektu synergii pomiędzy zrealizowanymi już i planowanymi do wdrożenia przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Kontynuacja dotyczy również aspektu społecznego - bezpośrednia kontynuacja przedsięwzięć mających na celu włączenie społeczne i obywatelskie mieszkańców, rozwój usług społecznych w celu poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji czy podniesienie jakości usług edukacyjnych i zdrowotnych. Dzięki kontynuacji problemowej poprzednich projektów oraz realizacji nowych zintegrowanych inicjatyw skoncentrowanych na jednolitym obszarze rewitalizacji, możliwe będzie wzmocnienie dotychczas uzyskanych efektów i przyśpieszenie procesu wyprowadzania wskazanego terenu ze stanu kryzysowego.

Całość stworzonej infrastruktury i przestrzeni będzie służyć realizacji przedsięwzięć obejmujących m.in. rozwój usług społecznych, zwiększenie oferty dla seniorów, dzieci i młodzieży. Nowa przestrzeń będzie również na realizację cyklicznych wydarzeń wpływających na podniesienie świadomości ekologicznej i zdrowotnej mieszkańców oraz rozwoju postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Będzie również miejsce wielu oddolnych inicjatyw. Powstała w ramach wcześniej zrealizowanych przedsięwzięć, w tym rewitalizacyjnych infrastruktura (m.in. zabytkowego Pałacu Potockich) pozwoli na kontynuacje działań w zakresie włączanie społecznego grup defaworyzowanych, rozwoju włączającego charakteru procesu edukacyjnego.

W ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się dalsze ożywienie społeczne przestrzeni publicznych, które zostały zmodernizowane w poprzednich latach oraz dalszą modernizację infrastrukturalną wraz z integracją i aktywizacją społeczną mieszkańców oraz ożywieniem gospodarczym obszaru z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te są ścisłą kontynuacją procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Doświadczenie i wnioski z realizacji poprzednich działań pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie wdrażania procesu rewitalizacji.

5.4.6 Komplementarność źródeł finansowania

Niniejszy GPR spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Przedmiotowa komplementarność została zapewniona przez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny, jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne oraz środki europejskie.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł, z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania, pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądanych zmian. Ponadto, projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji. Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez gminę warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji oraz programów aktywizacji i wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych.

W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, określono indykatywne ramy finansowe. Przy każdym z przedsięwzięć (z listy podstawowej oraz uzupełniającej) wskazano komplementarne źródła finansowania.

Program zakłada umiejętne wykorzystywanie środków ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

5.4.7 Kompleksowość

Koncentracja interwencji i niezbędność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla terenów całego miasta, przy jednoczesnym

objęciu obszarów objętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja GPR dotyczy wielu różnorodnych obiektów i przestrzeni, które z jednej strony wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast – poprzez efekt synergii będą pozytywnie oddziaływać na ożywienie i rozwój całego miasta. O kompleksowości dodatkowo świadczy przekrojowość poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podsumowanie kompleksowości w obrębie GPR odzwierciedla załączona poniżej matryca obrazująca powiązania na poziomie przedsięwzięć oraz celów rewitalizacji. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągania konkretnych i mierzalnych celów.

Tabela 22 Matryca kompleksowości – komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz dodatkowych przedsięwzięć z celami strategicznymi i szczegółowymi GPR

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną						Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji					Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji			
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 1.4	CS. 1.5	CS 1.6	CS. 2.1	CS 2.2	CS 2.3	CS 2.4	CS 2.5	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3	CS 3.4
1/P	Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓
2/P	Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego	✓		✓		✓	✓		✓			✓		✓		✓
3/P	Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓
4/P	4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓				
5/P	„Jedynka odNowa”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓
6/P	„ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓
7/P	Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓
8/P	Podniesienie jakości edukacji	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną						Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji					Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji			
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 1.4	CS. 1.5	CS 1.6	CS. 2.1	CS 2.2	CS 2.3	CS 2.4	CS 2.5	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3	CS 3.4
	przedszkolnej na obszarze rewitalizacji															
9/P	Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓					✓	✓
10/P	10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
11/P	Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
12/P	Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
13/P	Radzyński Targ Przedsiębiorczości	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
14/P	„POZA PUDEŁKIEM. TEATR W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
15/P	Warsztaty Twórcze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną						Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji					Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji			
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 1.4	CS. 1.5	CS 1.6	CS. 2.1	CS 2.2	CS 2.3	CS 2.4	CS 2.5	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3	CS 3.4
16/P	Aktywizacja ludzi młodych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
17/P	Aktywizacja seniorów	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	
18/P	„Sąsiedzka Retro Potańcówka”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
19/P	Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego	✓		✓			✓	✓	✓	✓			✓	✓		
20/P	Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św. Trójcy w Radzyniu Podlaskim	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓			
1/D	Z tradycją w przyszłość - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓		✓	
2/D	Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓		✓	

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną						Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji					Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji			
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 1.4	CS. 1.5	CS 1.6	CS. 2.1	CS 2.2	CS 2.3	CS 2.4	CS 2.5	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3	CS 3.4
	zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej															
3/D	„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓		✓	
4/D	Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
5/D	Kontynuacja programu usuwania azbestu	✓	✓													
6/D	Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
7/D	Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8/D	Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9/D	BEZPIECZNY E-PORTAL	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
10/D	„Radzyński Jarmark Bożonarodzeniowy”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną						Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji					Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji			
		CS 1.1	CS 1.2	CS 1.3	CS 1.4	CS. 1.5	CS 1.6	CS. 2.1	CS 2.2	CS 2.3	CS 2.4	CS 2.5	CS 3.1	CS 3.2	CS 3.3	CS 3.4
11/D	RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12/D	Rozwój interwencyjnych usług wparcia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
13/D	Wykonanie wiat garażowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓

Źródło: Opracowanie własn

5.4.8 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji zapewniono zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR oraz zachęcano mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji. Zasada „partnerstwa" jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu GPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowiło podstawę prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Przedmiotowa współpraca ma celu zagwarantować wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników, optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji miasta, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

Gminnym Programem Rewitalizacji realizuje się zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w rozdziale 8. Opis partycypacji społecznej w ramach opracowania i wdrażania GPR.

5.4.9 Mechanizmy integrowania

Gminny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Komplementarność działań podejmowanych na obszarze Miasta Radzyń Podlaski została zagwarantowana m.in. poprzez:

- ✓ zhierarchizowany układ celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia wyzwolenia potencjału obszaru rewitalizacji,
- ✓ wielość i różnokierunkowość zadań, zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej,
- ✓ różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie GPR.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

a) **integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględniał będzie takie mechanizmy jak:

- ✓ aktywne włączenie interesariuszy w proces diagnozowania obszaru miasta oraz konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji –uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,
- ✓ otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR –przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu – weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania GPR.

b) **integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR** – mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- ✓ powołanie Komitetu Rewitalizacji – jego podstawową funkcją będzie ocena postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji,
- ✓ współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci,
- ✓ współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- ✓ systematyczne spotkania z interesariuszami,
- ✓ dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

c) **integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem** – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 6. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

Poniżej przedstawiono założenia w zakresie integracji działań rewitalizacyjnych:

- ✓ Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację - wyzwolenie potencjału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji.
- ✓ Edukacja w zakresie procesu rewitalizacji jako jeden z podstawowych czynników warunkujących jego powodzenie. Podstawowym założeniem jest zapewnienie pełnego i prawidłowego rozumienia procesu rewitalizacji przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane. Świadomość i wiedza zarówno w zakresie wagi, jak i sposobów prowadzenia

działań rewitalizacyjnych jest niezwykle istotnym czynnikiem gwarantującym prawidłowość oraz efektywność procesu rewitalizacji.

- ✓ Podporządkowanie celom rewitalizacji wszystkich celów w poszczególnych sektorach. Proces rewitalizacji winien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych (np. w zakresie polityki społecznej, gospodarczej, komunalnej) na etapie planowania jak i wdrażania.
- ✓ Planowanie działań rewitalizacyjnych w długoterminowej perspektywie (nie ograniczono realizacji działań wyłącznie do programów pomocowych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027).
- ✓ Nadanie priorytetowego charakteru działaniom rewitalizacyjnym poprzez ujęcie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu Miasta dla projektów z zewnętrznym finansowaniem (np. fundusze UE, krajowe, inne międzynarodowe), a także ewentualne wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
- ✓ Maksymalne wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania– zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS), jak i zwrotnych. Istotnym aspektem jest, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych należy postrzegać jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie.
- ✓ Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
- ✓ Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
- ✓ Inicjowanie działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego „miejscowego" impulsu rozwojowego wywołującego efekt domina. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych podmiotów. Wśród narzędzi, które gmina może wykorzystać w tym zakresie znajduje się: możliwość realizacji inwestycji infrastrukturalnych, udostępniania na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.
- ✓ Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.
- ✓ Umacnianie aktywnego sąsiedztwa oraz odbudowywanie relacji społecznych.

6. Część zarządcza

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji to proces, w którym głównym celem jest zbudowanie odpowiedniego partnerstwa między koordynatorem tego procesu, tj. Urzędem Miasta Radzyń Podlaski a innymi podmiotami uczestniczącymi w rewitalizacji bezpośrednio lub pośrednio.

Właściwe zarządzanie programem ma ułatwić realizację poszczególnych przedsięwzięć, a tym samym doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem stanowiącym operacyjną podstawę do wdrażania projektów rewitalizacyjnych realizowanych przez następujące grupy podmiotów:

- ✓ Podmioty wykonawcze- jednostki realizujące przedsięwzięcia wskazane w GPR należące zarówno do sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego,
- ✓ Podmioty zarządzające, czyli podmioty odpowiedzialne za wdrożenie, monitoring i ewaluację Gminnego Programu Rewitalizacji.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oparte jest na wsparciu realizacji projektów stworzonych z myślą osiągnięcia celów spójnych z celami strategicznymi oraz operacyjnymi przewidzianymi w dokumencie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w programie rewitalizacji lub zakwalifikowane przez program jako dopuszczalne mają bardzo zróżnicowany charakter. Do zakwalifikowania dowolnego projektu jako projektu spełniającego kryteria projektu rewitalizacyjnego, na etapie prowadzonego naboru przedsięwzięć niezbędne było wskazanie w jaki sposób projekt proponowany przez podmiot wykonawczy, realizuje cel strategiczny i cele operacyjne GPR ze szczególnym uwzględnieniem informacji o tym w jaki sposób pomaga rozwiązywać problemy wskazane w diagnozie obszaru przygotowanej na potrzeby GPR.

Projekty umieszczone na liście projektów podstawowych uzupełniają się wzajemnie oraz zaplanowane są do realizacji w sposób nie stwarzający konfliktu realizacji kilku zadań na tym samym obszarze w tym samym czasie. Na uwadze należy mieć jednak fakt, iż zaplanowane przedsięwzięcia mogą być realizowane przez różne podmioty, co dodatkowo wzmacniać będzie ryzyko niespójności czy wręcz ich sprzeczności. Dotyczy to sytuacji, gdy podmioty te faktycznie są od siebie niezależne, ale mogą zdarzyć się także w rozległej strukturze komórek Urzędu Miasta i jednostek mu podległych. Stąd potrzeba zaplanowania efektywnych mechanizmów faktycznej koordynacji i integracji różnorodnych przedsięwzięć (zarówno „twardych" jak i „miękkich"), a także łagodzenia napięć, jakie mogą zaistnieć między poszczególnymi działaniami/przedsięwzięciami czy też rezultatami realizacji.

6.1 Opis struktury zarządzania GPR

W skład struktury zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji wchodzi Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski (odpowiedzialny za bieżący nadzór nad realizacją GPR, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian w GPR) oraz Rada Miasta Radzyń Podlaski (odpowiedzialna za uchwalanie GPR i jego głównych kierunków, a także opiniowanie jego zmian i aktualizację). Zgodnie z właściwością, zarządzanie i koordynacja GPR, a także realizacja prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski. Operatorem GPR będzie: Wydział Rozwoju Gospodarczego. Zadania każdej z komórek czy stanowisk oraz jednostek organizacyjnych, wykonywane w ramach GPR, zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez Operatora GPR. Wszystkie komórki czy jednostki organizacyjne, w ramach swoich kompetencji, będą realizowały wyznaczone zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur. W ich ramach wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Operator. W ramach procesu opracowywania, realizacji oraz ewaluacji i oceny stopnia wdrażania GPR czynny udział będzie brał również Komitet Rewitalizacji

Poglądowa struktura zarządzania GPR została przedstawiona na poniższej grafice.

Rysunek 5 Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

- **Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski**

Za wdrażanie i monitoring *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030* odpowiadać będzie Operator - Burmistrz Miasta we współpracy z:

- ✓ Radą Miasta,
- ✓ Urzędem Miasta,
- ✓ Komitetem Rewitalizacji,
- ✓ Jednostkami organizacyjnymi miasta: jednostkami budżetowymi, samorządowymi instytucjami kultury, itd.

Do kompetencji Burmistrza Miasta należeć będzie również powołanie w drodze Zarządzenia Komitet Rewitalizacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia przez Radę Miasta Radzyń Podlaski zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Burmistrz będzie również odpowiedzialny za obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji.

- **Rada Miasta Radzyń Podlaski**

Rolą Rady Miasta Radzyń Podlaski będzie weryfikacja postępów wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030* i w razie konieczności, przeprowadzenie aktualizacji programu, zgodnie z procedurą opisaną w rozdziałach 6.2.2 *Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych* oraz 6.2.3 *Aktualizacja GPR*.

- **Operator GPR – Wydział Rozwoju Gospodarczego**

Realizację *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030* powierza się Burmistrzowi poprzez Urząd Miasta, w szczególności Operatora GPR, tj. – Wydziału Rozwoju Gospodarczego. Działania jednostki dotyczące rewitalizacji zostaną wyróżnione w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Miasta Radzyń Podlaski. Do obowiązków Wydziału Rozwoju Gospodarczego należeć będzie:

- ✓ analiza możliwości, inicjowania i koordynacji działań związanych z pozyskiwaniem środków pozabudżetowych na realizację zadań inwestycyjnych;
- ✓ współpraca z podmiotami i instytucjami zaangażowanymi w proces aplikacyjny;
- ✓ opracowywanie dokumentacji aplikacyjnej;
- ✓ monitorowanie rzeczowej i finansowej realizacji projektów,
- ✓ rozliczanie projektów i sprawozdawczości;
- ✓ prowadzenie działań promocyjnych projektów i źródeł finansowania,
- ✓ przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie projektów ujętych w GPR (zarówno w ramach listy podstawowej, jak i pozostałych działań);

- ✓ uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia GPR o działania uwzględniające inne kategorie projektów;
- ✓ dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego GPR (tj. rok 2030);
- ✓ realizację GPR, w rozumieniu koordynowania i inspirowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (np. FEL 2021-2027), a także spójności GPR;
- ✓ urządzenie przebiegu upowszechnienia GPR i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy);
- ✓ monitorowanie realizacji i ewaluację GPR;
- ✓ przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów GPR.

Pracami Operatora GPR będzie kierował wyznaczony Koordynator Rewitalizacji – Naczelnik Wydziału Rozwoju Gospodarczego. Koordynator będzie odpowiadał za zarządzanie GPR, który stanowi swoistego rodzaju ramę operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań Miasta Radzyń Podlaski, które merytorycznie związane są z zakresem rewitalizacji. Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi będzie odbywało się w oparciu o indywidulane i szczegółowe podejście do wszystkich z nich; począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap jego realizacji i monitorowania efektów. Mając na względzie konieczność włączenia w proces rewitalizacji większości komórek Urzędu Miasta Radzyń Podlaski czy gminnych jednostek organizacyjnych, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji kierownikom/dyrektorom poszczególnych komórek i jednostek w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji. Ponadto, wyżej wymienieni kierownicy i dyrektorzy mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji. Koordynator będzie pełnił nadzór merytoryczny nad innymi podmiotami (w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym) w zakresie zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

- ❖ **Komitet Rewitalizacji**

Komitet Rewitalizacji będzie stanowił forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta Radzyń Podlaski w sprawach dotyczących prowadzenia oceny rewitalizacji oraz będzie pełnić funkcję opiniodawczo-doradczą.

Komitet jest typowym organem o charakterze opiniująco-doradczym, nie będąc jednocześnie organem jednostki samorządu terytorialnego, do jego zadań należy doradzanie organom wykonującym zadania w zakresie rewitalizacji poprzez:

- ✓ wyrażanie opinii na temat dokumentów przygotowanych przez jednostkę lub na temat podejmowanych przez nią działań,
- ✓ formułowanie opinii z własnej inicjatywy, stając się w ten sposób aktywnym uczestnikiem włączającym się w proces realizacji programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030 pełni funkcję strategii instrumentu terytorialnego, o której mowa w art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Jednym z elementów realizacji takiej strategii jest konieczność włączenia partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji na etapie jej realizacji.

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji kluczową formą zaangażowania wskazanych wyżej partnerów będzie, wdrażany na podstawie art. 7. tej ustawy, Komitet Rewitalizacji stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczenia składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa się w drodze uchwały przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. W przypadku Miasta Radzyń Podlaski Komitet Rewitalizacyjny zostanie powołany w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od uchwalenia niniejszego GPR. Podjęcie uchwały poprzedzone będzie konsultacjami społecznymi prowadzonymi w terminie oraz formach przewidzianych w ustawie, tak aby zapewnić wyłanianie członków Komitetu przez interesariuszy.

Komitet Rewitalizacji będzie zajmować stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 powyższej ustawy zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa w drodze stosownej uchwały Rada Gminy/Miasta, zapewniając wyłanianie interesariuszy przez ich przedstawicieli. W tym celu proces poprzedzać będą konsultacje społeczne projektu tej uchwały. W celu osiągnięcia efektywnej współpracy z Komitetem Rewitalizacji przewiduje się jej oparcie na następujących zasadach:

- ✓ Komitet będzie reprezentować wszystkie grupy interesariuszy procesu rewitalizacji, zmierzając jednocześnie do samodzielnego wyłaniania interesariuszy spośród ich przedstawicieli.

- ✓ W skład Komitetu wejdą przedstawiciele grup i zespołów o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym działających na terenie gminy.
- ✓ Współpraca z Komitetem będzie opierać się na wzajemnej otwartości w celu stworzenia jak najlepszych warunków do swobodnego podejmowania przez Komitet własnych inicjatyw dotyczących wspierania procesu rewitalizacji.
- ✓ Kadencja Komitetu będzie bezpośrednio powiązana z częstotliwością sporządzania oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji.

Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski niezwłocznie po podjęciu przez Radę Miasta Radzyń Podlaski uchwały określającej zasady wyznaczenia oraz działania Komitetu Rewitalizacji, powoła w drodze Zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Za obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji odpowiada Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski poprzez przekazanie odpowiednich zadań do realizacji przez Wydział Rozwoju Gospodarczego. Szczegółowy zakres obowiązków na poszczególnych stanowiskach oraz częstotliwość spotkań Komitetu Rewitalizacji określony zostanie w uchwale Rady Miasta.

❖ Jednostki organizacyjne miasta

Jednostki organizacyjne miasta będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich właściwościami.

Do jednostek tych należy: Zakład Gospodarki Lokalowej w Radzyniu Podlaskim, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Radzyniu Podlaski, Przedszkole, Miejskie nr 1 w Radzyniu Podlaskim, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzyniu Podlaskim, Radzyński Ośrodek Kultury.

❖ Zespoły zadaniowe

W przypadku skomplikowanych projektów rewitalizacyjnych (wymagających współpracy specjalistów z różnych dziedzin) Burmistrz w drodze Zarządzenia może powołać zespoły zadaniowe składające się z wyspecjalizowanych komórek Urzędu Miasta oraz samorządowych jednostek organizacyjnych.

❖ Interesariusze rewitalizacji

Współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w rozdziale zawierającym opis procesu uspołecznienia wdrażania GPR.

Wdrażanie GPR to system złożony i wielowątkowy. W związku z tym istnieje potrzeba identyfikacji sposobów ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR. Poniższa tabela zawiera zestawienie ryzyk,

które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR. W ramach każdego ze zidentyfikowanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

1- niskie ryzyko wystąpienia
2- średnie ryzyko wystąpienia
3- ryzyko prawdopodobne.

Tabela 23 Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Nieotrzymanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych	3 – ryzyko prawdopodobne	1. Dywersyfikacja źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, krajowe, itd.) 2. Aktualizacja GPR 3. Angażowanie specjalistów w proces pozyskiwania środków w celu uniknięcia pomyłek i błędów skutkujących brakiem uzyskania dofinansowania
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 – średnie ryzyko wystąpienia	1. Konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 – średnie ryzyko wystąpienia	1. Aktywna promocja planowanych przedsięwzięć społecznych 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji 3. Aktywne formy poszukiwania uczestników projektów prowadzone przez podmioty odpowiedzialne za wdrażanie projektów
Rezygnacja z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez inne podmioty	3 – ryzyko prawdopodobne	1.Bieżąca współpraca i komunikacja z podmiotami innymi niż publiczne w zakresie postępów związanych z projektem 2. Doradztwo merytoryczne w zakresie projektów, których realizacja jest zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

6.2 System monitoringu i ewaluacji

W celu zmierzenia efektów przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach GPR i prawidłowego reagowania na niepożądane tendencje i zjawiska, niezbędne jest

wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach. Celem monitoringu będzie ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji i przedsięwzięć rewitalizacyjnych określonych w Programie.

Pojęcie monitoringu oznacza systematyczne obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. Tak rozumiany monitoring spełnia również rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. System monitorowania GPR został tak skonstruowany, aby umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć. Głównym celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych jest dostarczenie informacji, na podstawie których nastąpi ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dzięki monitoringowi prowadzona będzie identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Zagwarantuje ona również zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych przedsięwzięć względem przyjętego harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

Wśród instytucji i podmiotów, które będą brały udział w procesie monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji należy w szczególności wymienić:

- ✓ Operatora GPR na czele z Koordynatorem Rewitalizacji;
- ✓ Komitet Rewitalizacji;
- ✓ odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Miasta Radzyń Podlaski oraz samorządowych jednostek organizacyjnych sprawujące nadzór i kontrolę nad poszczególnymi sferami istotnymi dla procesu rewitalizacji;
- ✓ wnioskodawców - partnerów, którzy współpracując z miastem realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.

Szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych ujętych w Programie projektów.

Monitorowanie i ocena GPR ma charakter procesu ciągłego. Oznacza to, że proces monitorowania nie jest procesem jednorazowym dokonywanym na koniec okresu programowania, a jest realizowany na bieżąco zgodnie z harmonogramem realizacji projektów oraz w przypadku sytuacji losowych, które wymagają wprowadzenia zmian w sposobie realizacji GPR. Podstawowymi elementami składowymi przyjętego systemu monitoringu będą:

- ✓ analiza zagregowanych wskaźników rezultatu oraz wskaźników produktu osiągniętych na skutek realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,

- ✓ analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, technicznej i środowiskowej (na podstawie wskaźników oddziaływania) oraz ocena działań podejmowanych przez podmioty zewnętrzne wpisujących się w założenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

6.2.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji:

- ✓ GPR podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
- ✓ Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, że GPR wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Monitoring niniejszego GPR prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym (dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych) oraz okresowym, tj. 3 –letnim, średniookresowym oraz końcowy (dot. poziomu wdrażania GPR).
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki produktu i rezultatu dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Tabela 22 *Wskaźnik produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych*) oraz oddziaływania (Tabela 23 *Wskaźniki monitorowania osiągania celów GPR*).
3. Źródłem weryfikacji wskaźników będą dane statystyczne, dane źródłowe znajdujące się w dyspozycji Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, samorządowych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z miastem realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.
4. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników oddziaływania będą dane pochodzące z końca 2020 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
5. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w Rocznych okresowych harmonogramach (rocznym oraz trzyletnim) realizacji GPR.

6. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
7. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji GPR (roczne, za minione 3 lata oraz końcowe).
8. Informacja z realizacji GPR określała będzie zarówno źródła sukcesów, jak i porażek w zakresie osiągania wskaźników, a tym samym kierunków działania i celów rewitalizacji.
9. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie Operator GPR.
10. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.
11. Informacja z realizacji GPR przedstawiana będzie Radzie Miasta.

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR będzie realizowana etapowo:

- ✓ etapami trzyletnimi,
- ✓ etapem śródokresowym (przeprowadzona w 2027 r.)
- ✓ etapem końcowym (na koniec 2030 r.).

Obejmować ona będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom zakończoną raportem. Poniżej w tabeli przedstawiono wskaźniki monitoringu poszczególnych celów (wskaźniki oddziaływania zgodne ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.). Ocena stopnia wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych następować będzie za pomocą wskaźników produktu i rezultatu w ramach oceny sporządzanej corocznie. Wskaźniki produktu odnoszą się do mierzalnych cech samego projektu rewitalizacyjnego i obejmować mogą takie elementy jak np. liczba odnowionych budynków, powierzchnia odnowionych obszarów publicznych, liczba nowo utworzonych miejsc pracy, jakość infrastruktury czy liczba przeprowadzonych działań o charakterze „miękkim". Wskaźnik rezultatu w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego koncentrują się na osiągniętych rezultatach w kontekście zamierzonych celów rewitalizacyjnych. Mogą obejmować takie aspekty jak np. zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób uzależnionych od systemu pomocy społecznej. Wyselekcjonowanie wskaźników produktu i rezultatu w ramach poszczególnych projektów rewitalizacyjnych pozwala na obiektywną ocenę postępów i skuteczności działań. Dzięki temu można monitorować. Monitoring wskaźników oddziaływania daje odpowiedź w zakresie czy realizowane zamierzenia GPR przynoszą oczekiwane rezultaty i mają pozytywny wpływ na wyprowadzanie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Tabela 24 Wskaźniki produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
1/P	Rewitalizacja zdegradowanego budynku Oranżerii wraz z rewaloryzacją Parku Miejskiego w Radzyniu Podlaskim	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	6,8	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów, w których świadczone będą usług poradnictwa psychologicznego i doradztwa personalnego	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba nowoczesnych ośrodków animacji społeczności lokalnej	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby	0	600	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	osoby	0	20	Statystyki Urzędu Miasta
2/P	Zielona Strefa Aktywności Miejskiej Radzynia Podlaskiego	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	2,7281	Protokół odbioru końcowego

		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	ha	0	2,7281	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów udostępnionych dla potrzeb prowadzenia drobnej działalności gospodarczej	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby	0	500	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba podmiotów prowadzących w zrewitalizowanym obiekcie drobną działalność gospodarczą	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
3/P	**Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2479	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
		Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia budynków przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej	m^2	0	1125 (zabudowa)	Protokół odbioru końcowego
		Liczba nowo powstałych podmiotów wsparcia dla dzieci i młodzieży	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba nowoczesnych ośrodków animacji społeczności lokalnej	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	szt.	0	4	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby	0	500	Statystyki Urzędu Miasta

		Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	osoby	0	.4	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba ulokowanych przedsiębiorstw w zrewitalizowanych obiektach	szt.	0	1	Statystyki Urzędu Miasta
4/P	**4/P Rewitalizacja budynków mieszkalnych przy ul. Koszary 1-3 oraz Sienkiewicza 1**	**Wskaźniki produktu**				
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,8969	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego
		Liczba budynków mieszkalnych, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	4	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji	osoby	0	111	Ewidencje i statystyki prowadzone przez Urząd Miasta
		Liczba ludności korzystającej ze wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	osoby	0	111	Ewidencje i statystyki prowadzone przez Urząd Miasta
5/P	**Modernizacja budynków po byłej szkole Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Radzyniu Podlaskim wraz z zagospodarowaniem najbliższego terenu i przystosowaniem na cele kulturalne i turystyczne**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba doposażonych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	osoby/rok	0	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby/rok	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
6/P		**Wskaźniki produktu**				

	„ROZWINĄĆ SZKRZYDŁA”	Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	55	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	0	411	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	55	Ewidencje prowadzone przez placówkę oświatową
7/P	Przebudowa i remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 w Radzyniu Podlaskim	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych przedszkoli	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba doposażonych przedszkoli	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				

		Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	osoby/rok	0	123	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby /rok	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
8/P	**Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	osoby	0	14	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	123	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.	0	123	Protokół odbioru
		Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością	szt.	0	1	Protokół odbioru
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	14	Ewidencje prowadzone przez placówkę przedszkolną
9/P		**Wskaźniki produktu**				

	Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	60	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
		Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	szt.	0	**1**	Ewidencje i statystyki prowadzone przez MOPS
10/P	**10/P – Modernizacja budynku garażowo – magazynowego na cele działalności statutowej i społecznej wraz z rozbudową infrastruktury sportowej i zagospodarowaniem terenu przy Komendzie Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,9143	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji	osoby	0	4400	Statystyki ewidencji ludności
11/P	**Termomodernizacja budynków Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim**	**Wskaźniki produktu**				
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,175	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba budynków użyteczności publicznej, których efektywność energetyczna uległa poprawie	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba użytkowników budynku użyteczności publicznej o podniesionym standardzie energetycznym	osoby	0	54	Statystyki ewidencji ludności
12/P	**Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej przy ul. Budowlanych**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2715	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	ha	0	0,2715	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty rekreacyjne objęte wsparciem	osoby/rok	0	57	Statystyki Urzędu Miasta
13/P	**Radzyński Targ Przedsiębiorczości**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń promujących gospodarczo obszar	osoby/wydarzenie	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba przedsiębiorców wystawiających swoje stoisk w ramach wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	sztuki/wydarzenie	0	10	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń promujących gospodarczo obszar rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	100	Statystyki Urzędu Miasta
14/P	**„POZA PUDEŁKIEM. TEATR W**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta

	PRZESTRZENI PUBLICZNEJ”	Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	100	Statystyki Urzędu Miasta
15/P	**Warsztaty Twórcze**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/warsztat	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/warsztat	0	30	Statystyki Urzędu Miasta
16/P	**Aktywizacja ludzi młodych**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	3	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	6	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	30	Statystyki Urzędu Miasta
17/P	**Aktywizacja seniorów**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
		Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	30	Statystyki Urzędu Miasta
18/P	**„Sąsiedzka Retro Potańcówka”**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	szt.	0	6	Statystyki Urzędu Miasta

		Liczba wolontariuszy zaangażowanych w realizację wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	2	Statystyki Urzędu Miasta
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczestników wydarzeń integrujących społeczność obszaru rewitalizacji	osoby/wydarzenie	0	70	Statystyki Urzędu Miasta
19/P	**Przebudowa infrastruktury drogowej wraz z modernizacją sieci wodnokanalizacyjnej w Radzyniu Podlaskim - ul. Warszawska i ul. Chomiczewskiego**	**Wskaźniki produktu**				
		Długość przebudowanej sieci wodociągowej	km	0	1940,6	Protokół odbioru końcowego
		Długość przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	km	0	1086,9	Protokół odbioru końcowego
		Długość zmodernizowanych dróg	km	0	2007,03	Protokół odbioru końcowego
		Długość zmodernizowanych chodników	km	0	4014,06	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba odbiorców korzystających z przebudowanej sieci wodociągowej	osoby/rok	0	568	Statystyki Urzędu Miasta (ewidencja zamieszkania ludności)
		Liczba odbiorców korzystających z przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	osoby/rok	0	568	Statystyki Urzędu Miasta (ewidencja zamieszkania ludności)
20/P	**Wykonanie prac budowlano-konserwatorskich oraz dokumentacji projektowej dotyczącej odtworzenia kompozycji wnętrz w zakresie posadzki kościoła Pw. Św.**	**Wskaźniki produktu**				
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,9548	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia budynków zabytkowych objętych rewitalizacją	m^2	0	674	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

	Trójcy w Radzyniu Podlaskim	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	1000	Statystyki Parafii

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 25 Wskaźniki monitorowania osiągania celów GPR

Nazwa wskaźnika	Jednostka miry	Wartość bazowa (2020 r.)	Zmiana	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną				
Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców	osoby	0,86	↓	Dane MOPS
Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców	osoby	0,79	↓	Dane MOPS
Liczba osób korzystających z programu dożywiania MOPS na 100 mieszkańców	osoby	5,81	↓	Dane MOPS
Liczba osób zgłoszonych do MKRPA na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	osoby	0,34	↓	Dane MKRPA
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	osoby	7,99	↓	Dane PUP w Radzyniu Podlaskim
Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) zarejestrowanych w PUP na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	osoby	4,52	↓	Dane PUP w Radzyniu Podlaskim
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	sztuki/ osoby	3,83	↓	Dane Policji
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych na 100 mieszkańców	sztuki/ osoby	2,33	↓	Dane Policji
Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	sztuki/ osoby	0,70	↓	Dane Policji

Liczba funkcjonujących NGO na 100 mieszkańców	sztuki/ osoby	0,90	↑	Dane Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim
Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji				
Udział obszarów, na których odnotowano przekroczenia jakości powietrza w ogólnej powierzchni obszaru referencyjnego	%	81,10	↓	Dane GIOŚ
Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	%	21,34	↓	Dane Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim
Liczba budynków korzystających z OZE na 100 budynków mieszkalnych	sztuki	26,18	↑	Dane Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim
Udział długości ulic o złej nawierzchni	%	11,98	↓	Dane Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim
Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji				
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	osoby	14,68	↑	Dane Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim

Źródło: Opracowanie własne

Ocena postępu celów strategicznych i wskaźników diagnostycznych będzie dokonywana raz do roku. Gromadzenie informacji w zakresie wskaźników bezpośrednio związanych z realizacją konkretnych projektów (produktów i rezultatów) będzie następowało w systemie ciągłym i będzie związane z momentem zakończenia tych projektów. Zebrane dane i informacje prezentowane będą w postaci raportu.

Następnym etapem monitoringu wdrażania GPR będzie analiza zebranych danych i informacji. Przedmiotowej analizy dokonywać będzie Komitet Rewitalizacji, który w przypadku stwierdzonych opóźnień w harmonogramie, braku zadowalających efektów formułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wnioski z przeprowadzonego monitoringu mogą być podstawą do wprowadzenia zmian do GPR. Formalną podstawą do wprowadzenia zmian w GPR będzie uchwała Rady Miasta. Propozycję zmian w GPR tworzy i przedstawia Operator GPR, na zlecenie Burmistrza Miasta Radzyń Podlaski wynikające z rekomendacji Komitetu Rewitalizacji.

Podsumowaniem realizacji GPR będzie analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej i porównanie jej wyników do wniosków diagnozy przeprowadzonej na potrzeby programowania GPR.

6.2.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach rocznych za pomocą specjalnie sporządzanych w tym celu kart weryfikujących stan realizacji projektu. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (referat lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia karty projektu i przedłożenie jej w określonym terminie do Operatora GPR. Uzupełnione karty będą stanowiły podstawę do sporządzenia raportu rocznego z realizacji projektów GPR do końca stycznia kolejnego roku. Przedmiotowy raport zostanie przekazany Komitetowi Rewitalizacji do zaopiniowania i będzie stanowił źródło wiedzy o bieżących postępach w realizacji GPR.

6.2.3 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

W przypadku pojawienia się problemów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na etapie monitorowania przewidziano możliwości modyfikacji i aktualizacji GPR. W przypadku wprowadzania

zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji może okazać się konieczna, np. w przypadku braku terminowości realizacji działań oraz nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania.

Gminny Program Rewitalizacji podlegać będzie ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza Miasta, co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Burmistrza Miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej. Na podstawie dyskusji, Komitet Rewitalizacji podejmuje decyzję o podjęciu lub zaniechaniu działań modyfikujących. W przypadku podjęcia decyzji o zasadności wprowadzenia zmian w GPR Komitet Rewitalizacji przygotowuję stosowną rekomendację i przedstawia ją Burmistrzowi Miasta. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Burmistrz Miasta występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę, dołączając do wniosku sporządzoną ocenę aktualności i stopnia realizacji. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miasta uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza. Zaktualizowany GPR powinien zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt i opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu.

Zmiana GPR następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. W przypadku zaproponowanych zmian dotyczących modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczących ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowo należy przeprowadzić konsultacje społeczne, uzyskać stosowne opinie i przeprowadzić procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

6.2.4 Harmonogram realizacji GPR

Wdrażanie GPR to proces złożony i strategicznie zaplanowany na kilka lat. W celu łatwiejszego zobrazowania działań zarządczych niezbędne jest zaplanowanie ich w odpowiednim przedziale czasowym. Poniżej znajduje się harmonogram przedstawiający powyższe działania.

Tabela 26 Harmonogram działań zarządczych

Nazwa zadania	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Prace przygotowawcze Gminnego Programu Rewitalizacji										
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji										
Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu										

Nazwa zadania	2021-2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Rewitalizacji (nie później niż w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji I kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji II kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji III kadencji										
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej (niezwłocznie po uchwaleniu GPR)										
Wdrożenie systemu zarządzania określonego w GPR										
Pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych										
Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (działanie ciągłe)										
Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (na koniec każdego roku poczynając od 2024 r.)										
Ocena stopnia realizacji z możliwością dokonywania w nim stosownych zmian (po upływie 3 lat)										
Ewaluacja śródokresowa wraz z raportem										
Komunikacja społeczna GPR										
Ewaluacja ex-post wraz z raportem (po zakończeniu procesu wdrażania GPR)										

Źródło: Opracowanie własne

6.2.5 Koszty zarządzania

Zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie generuje istotnych kosztów, ponieważ proces rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy i prowadzony jest w związku z tym głównie poprzez Urząd Miasta Radzyń Podlaski przy współpracy z interesariuszami. Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Wydziału Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miasta Radzyń Podlaski w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu.

Komitet Rewitalizacji powołany przez Burmistrza Miasta Radzyń Podlaski jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Miasta Radzyń Podlaski i miejskich jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny i honorowy, zatem również nie wymaga rezerwowania w Budżecie Miasta żadnych środków finansowych.

7. Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030 został poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro. Należy zwrócić uwagę na to, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju.

7.1 Spójność dokumentu w skali makro

Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w poniżej zestawionych dokumentach.

Komplementarność dokumentu na poziomie krajowym
Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030)
Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030) jest dokumentem ukierunkowanym na zrównoważony rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych. Koncentruje się na działaniach i instrumentach zorientowanych terytorialnie, które odpowiadają aktualnym wyzwaniom stojącym przed miastami oraz miejskimi obszarami funkcjonalnymi. W ramach dokumentu wyznaczono następujące wyzwania stawiane przed polskimi miastami: Wyzwanie I. Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny Wyzwanie II. Niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji Wyzwanie III. Wzmacnianie współpracy samorządowej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych Wyzwanie IV. Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach Wyzwanie V. Poprawa jakości środowiska naturalnego w miastach Wyzwanie VI. Zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych Wyzwanie VII. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym Wyzwanie VIII. Poprawa dostępności mieszkaniowej Wyzwanie IX. Poprawa zdolności inwestycyjnych miast Wyzwanie X. Zwiększenie wykorzystania potencjału społecznego Wyzwanie XI. Przyspieszenie tempa transformacji cyfrowej miast *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030* wpisuje się w ww. wyzwania *Krajowej Polityki Miejskiej*. W ramach dokumentu przewidziano kierunki interwencji obejmujące swoim zakresem: poprawę ładu przestrzennego i estetyki otoczenia, niwelowanie negatywnych skutków zmian

klimatu, poprawy jakości środowiska naturalnego, wprowadzenie zasad gospodarki niskoemisyjne. Wśród wiodących kierunków działań znalazły się również kwestie poprawy sytuacji mieszkaniowej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz zwiększenia wykorzystania potencjału społeczności lokalnej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności

Dokument przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Określa on główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Cele i zadania:

1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:

- Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji
- Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym
- Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki
- Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
- Stworzenie Polski Cyfrowej
- Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state"
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

2. Równoważenie potencjałów rozwojowych regionów:

- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
- Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach
- Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

3. Efektywność i sprawność państwa:

- Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej
- Wzrost społecznego kapitału rozwoju

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030 wpisuje się w ww. cele i kierunki działań. Oba dokumenty wskazują na konieczność rozwoju gospodarki w oparciu o istniejące zasoby przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Niezwykle istotnym elementem obu dokumentów jest podnoszenie kapitału ludzkiego i społecznego oraz włączenie społeczne wszystkich wymagających tego osób. Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia poprawy jakości środowiska naturalnego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cele i zadania:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W ramach GPR istotną rolę pełnią aspekty dotyczące przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego (cel strategiczny 2. *Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji* – cel szczegółowy 1.1 Zagwarantować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne oraz cel szczegółowy 1.2 Zapewnienie dostępności przestrzeni publicznej). Istotną kwestią jest podważenie konkurencyjności Miasta Radzyń Podlaski oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i lokalnych walorów krajobrazowych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:

- Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji
- Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych
- Przemiany strukturalne sektora
- Nowe formy działania i współpracy
- Nowoczesne instrumenty wsparcia
- Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
- Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
- Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie

2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
- Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
- Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania

3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

- Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
- Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
- Cyfrowe państwo usługowe
- Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Cel szczegółowy 1: Niskoemisyjne wytwarzanie energii

Cel szczegółowy 2: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami

Cel szczegółowy 3: Rozwój zrównoważonej produkcji -obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo

Cel szczegółowy 4: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu

Cel szczegółowy 5: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji

Zadania zawarte w GPR, w szczególności służące realizacji celu strategicznego 2. *Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji (np.* modernizacja infrastruktury z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań, prace termomodernizacyjne budynków, rewaloryzacja i zagospodarowanie terenów zielonych), nakierowane są na zastosowanie energooszczędnych technologii co przyczyni się do poprawy sytuacji środowiskowej. Wobec czego, są one zbieżne z założeniami *Narodowego Programu Gospodarki Niskoemisyjnej*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Cel główny KSRR:

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym.

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym

1.1 Wzmaganie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją
1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze
1.3 Przyśpieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska
1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszaru

Cel. 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
3.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
3.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
3.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
3.1 Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem
3.2 Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Dokument w sposób jednoznaczny wskazuje na duże zapotrzebowanie gmin na niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych. Odpowiedzią na fragmentaryczne i geograficznie zogniskowane kryzysy obszarów powinna być dobrze zaplanowana rewitalizacja, jako narzędzie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego i jakości środowiska na obszarach kryzysowych. Dokument wielokrotnie wskazuje, iż jednym z najistotniejszych i jednocześnie najskuteczniejszych narzędzi poprawy sytuacji mieszkańców na obszarach spełanijących warunki obszarów kryzysowych, jest rewitalizacja.

Komplementarność dokumentu na poziomie regionalnym i ponadlokalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Przeprowadzona analiza wykazuje zbieżność pomiędzy zaproponowanymi w GPR celami i kierunkami działań a postulatami i zapisami SRWL2030. W obu dokumentach podkreśla się konieczność wdrożenia działań na rzecz integracji społecznej i podnoszenia kapitału społecznego, poprawę dostępności i rozwoju usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze specjalnymi potrzebami. Zbieżność zauważalna jest również w zakresie działań prośrodowiskowych (wdrażanie rozwiązań OZE i niskoemisyjnych).
Zauważalna jest szczególna korelacja i współgranie celów GPR z celami SRWL2030:

GPR	SRWL2030
Cel strategiczny 1. Odbudować spójność społeczną	Cel strategiczny 4.Wzmacnanie kapitału społecznego
Cel strategiczny 2. Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych
Cel strategiczny 3. Ożywić gospodarczo obszar rewitalizacji	Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

Zgodnie ze Strategią Miasto Radzyń Podlaski wraz z gminą wiejską Radzyń Podlaski oraz gminą wiejską Borki stanowi Miejski Obszar Funkcjonalny ośrodka lokalnego. Kierunki działań dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych wynikają przede wszystkim z przyjętego w SRWL 2030 celu operacyjnego 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych. Ponadto zgodnie z przyjętym podejściem dotyczącym zintegrowanego planowania rozwoju, w odniesieniu do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz ich obszarów funkcjonalnych wskazuje się działania określone w KSRR 2030.
Miasto znajduje się również w obszarze PODLASKI OSI, gdzie priorytetem rozwoju jest gospodarcze wykorzystanie potencjałów krajowych i europejskich korytarzy transportowych. Kierunki rozwoju w ramach OSI zostały określone w następujący sposób:
1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych

● Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji
2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej
● Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast, w tym w ramach przedsięwzięć flagowych: przebudowa drogi krajowej nr: DK63, w tym budowa obwodnicy Łukowa w ciągu dróg krajowych nr 63 i 76;
●Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK (Centralny Port Komunikacyjny)
●Rozwój lokalnych układów drogowych zapewniających dostęp do miejsc koncentracji podstawowych usług, a także infrastruktury sprzyjającej elektromobilności
2.3 Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
● Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
● Przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu
● Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów (w tym rewitalizacja),
● Poprawa dostępności do świadczonych podstawowych usług społecznych
● Zwiększenie dostępności usług telekomunikacyjnych świadczonych na poziomie lokalnym
● Wspieranie usług publicznych służących rozwijaniu działalności kulturalnej, wzmacnianiu poczucia tożsamości lokalnej i budowie społeczeństwa obywatelskiego
2.4 Ochrona walorów środowiska
● Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek
● Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności
3.2 Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
● Rozwijanie sektora logistycznego (infrastruktura, systemy zarządzania, usługi, kompetencje i umiejętności kadr)
3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- -kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu
● Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych
4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
● Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna).

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2026

W ramach dokumentu wyznaczono następujące cele:
Cel operacyjny I. Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, w rozwijaniu świadomości społecznej oraz w rozwiązywaniu występujących problemów
Cele szczegółowe:
1. Współorganizowanie wraz z powiatem imprez dla osób niepełnosprawnych.
2. Umieszczanie dokładnej informacji dla osób niepełnosprawnych na materiałach promujących imprezy kulturalne , oświatowe, sportowe i inne (np. bezpłatny wstęp, warunki techniczne itp.).
3. Promowanie informacji o możliwości dofinansowania ze środków PFRON sportu, kultury, turystyki i rekreacji dla osób niepełnosprawnych.
4. Aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym.
5. Opracowanie, publikacja i rozpowszechnianie pakietu informacyjnego nt: adresów instytucji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym na terenie powiatu, możliwości i sposobów otrzymania pomocy, praw osób niepełnosprawnych i możliwości ich egzekwowania, istniejących i działających grup wsparcia, służb pośrednictwa pracy, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
6. Wczesna interwencja i podjęcie działań w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym związanym z nagłym pojawieniem się niepełnosprawności.
7. Aktywizacja organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
Cel operacyjny II. Likwidacja barier funkcjonalnych w środowisku osób niepełnosprawnych
Cele szczegółowe:
1. Egzekwowanie, na etapie projektowania i realizacji, dostępności dla osób niepełnosprawnych nowobudowanych i modernizowanych obiektów w powiecie.

2. Obniżenie krawężników, naprawa chodników oraz dostosowanie przejść (w tym oświetlenie) dla niepełnosprawnych pieszych i poruszających się na wózkach inwalidzkich, założenie poręczy przy schodach.
3. Wytyczenie przed budynkami użyteczności publicznej kolejnych miejsc parkingowych dla niepełnosprawnych interesantów.
4. Likwidacja barier architektonicznych (budowa podjazdów, poszerzanie drzwi wejściowych, przystosowanie toalet, założenie poręczy) w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
5. Likwidacja barier w komunikowaniu się i transportowych.
6. Stworzenie dostępu do szeroko rozumianej rehabilitacji zawodowej i społecznej.
7. Propagowanie informacji nt. możliwości uzyskania dofinansowania ze środków PFRON: na likwidację barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
8. Promowanie form aktywnej integracji.

Cel operacyjny III. Profilaktyka i edukacja zawodowa w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności

Cele szczegółowe:

1. Gromadzenie danych dotyczących przyczyn występowania niepełnosprawności wśród mieszkańców powiatu radzyńskiego.
2. Inicjowanie działań zmierzających do edukacji społeczeństwa powiatu w zakresie propagowania zdrowego stylu życia.
3. Wspieranie kampanii informacyjnych dotyczących osób niepełnosprawnych.
4. Podejmowanie działań w obszarze opieki medycznej, mających na celu wczesną interwencję i leczenie, m.in. propagowanie badań profilaktycznych.
5. Zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych: zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze, zakłady leczniczo – opiekuńcze, domy pomocy społecznej.
6. Szkolenie kadry niepublicznych i publicznych zakładów opieki zdrowotnej w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny IV. Współpraca i integracja podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne

Cele szczegółowe

1. Integracja działań podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne.
2. Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne poprzez inicjowanie wspólnych spotkań w celach informacyjnych, doradczych i inicjatywnych.
3. Upowszechnianie, wdrażanie modelowych rozwiązań dotyczących współpracy w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych.
4. Współpraca jednostek samorządu powiatowego oraz instytucji wsparcia osób niepełnosprawnych z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych poprzez konsultowanie i wypracowywanie wspólnych stanowisk.
5. Inicjowanie spotkań, konferencji służących integracji podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne
6. Prezentowanie działalności organizacji pozarządowych podczas wizyt studyjnych, konferencji, imprez, spotkań merytorycznych,
7. Promowanie realizowanych wspólnych przedsięwzięć poprzez media w celu kształtowania wolnego od stereotypów wizerunku osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Radzyńskim na lata 2016-2026

W ramach dokumentu wyznaczono następujące cele:

Cel strategiczny I. Zwiększenie standardów funkcjonowania osób niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, w rozwijaniu świadomości społecznej oraz w rozwiązywaniu występujących problemów.
2. Likwidacja barier funkcjonalnych w środowisku osób niepełnosprawnych.
3. Profilaktyka i edukacja zdrowotna w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności.
4. Współpraca i integracja podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne

Cel strategiczny II. Kompleksowa opieka nad dzieckiem i rodziną.

Cele operacyjne:

1. Współpraca lokalnych instytucji i służb na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy ich sytuacji życiowej.
2. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej.
3. Praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin i Powiatu Radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035 r.
Strategia *Rozwoju Ponadlokalnego Gmin i Powiatu Radzińskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035r.* obowiązuje od 27 września 2022 r. Dokument obejmuje jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły Porozumienie w sprawie opracowania i wdrażania strategii rozwoju ponadlokalnego. Dokument został opracowany dla powiatu radzyńskiego i siedmiu gmin z jego obszaru: Miasto Radzyń Podlaski, Borki, Czemierniki, Komarówka Podlaska, Radzyń Podlaski, Ulan-Majorat, Wohyń. Dokument ma na celu umożliwienie odpowiedniego planowania działań rozwojowych na obszarze kilku, powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin wchodzących w skład powiatu radzyńskiego. Współpraca w niniejszym zakresie będzie miała kluczowe znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykraczają poza terytorium jednej gminy. Stanowi również dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez poszczególne gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych. W dokumencie wykazano trzy cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne dla Obszaru Funkcjonalnego. Cele zostały określone są w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Opisują przejście od sytuacji wyjściowej do sytuacji pożądanej. Odpowiadają one na potrzeby rozwojowe Obszaru Funkcjonalnego oraz mają stanowić odpowiedź na jego problemy i potencjały. Pierwszy z celów strategicznych został wskazany jako: *Szczęśliwi mieszkańcy*. Urzeczywistnienie tego celu ma nastąpić dzięki realizacji 4 celów operacyjnych obejmujących kwestie: wsparcia opieki zdrowotnej i senioralnej, tworzenia nowych miejsc pracy, wsparcia systemu edukacji oraz rozwoju aktywności społecznej. Założenia GPR współgrają w pełni z ww. celami. W ramach dokumentu wyznaczono cel strategiczny 2. *Atrakcyjna przestrzeń*, w jego ramach cele operacyjne dot. budowania atrakcyjności inwestycyjnej, rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz poprawy dostępności komunikacyjne. Na szczególną uwagę zasługuje cel operacyjny 2.*2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.* Przedmiotowy cel odnosi się w sposób bezpośredni do konieczności prowadzenia procesu rewitalizacji w obrębie Obszaru Funkcjonalnego, obejmującego m.in. gminę Komarówka Podlaska. Przedmiotowy cel operacyjny wskazuje następujące kierunki działań: - Rewitalizacja fizyczna budynków użyteczności publicznej. - Rewitalizacja zdegradowanych zabytków. - Wsparcie dla społeczności zamieszkałej na zdiagnozowanych obszarach problemowych. - Rewitalizacja przestrzeni publicznej. - Zagospodarowanie terenów zdegradowanych. Ostatni cel strategiczny obejmuje: *Czyste środowisko*, a w jego ramach zwiększenie wykorzystania OZE, budowanie odporności na zamiany klimatu, rozwój gospodarki o zamkniętym obiegu oraz ochronę zasobów przyrodniczych. Przewidziane w ramach GPR przedsięwzięcia (m.in. w zakresie montażu OZE, realizacji działań termomodernizacyjnych budynków, likwidacji azbestu) wpisuję się w założenia ww. strategii.

Wyżej zaprezentowane zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*, a krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentach odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane z ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych, w tym przede wszystkim redukcję zjawiska niskiej emisji. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu. Podobnie w przypadku integracji społecznej osób w trudnej sytuacji życiowej.

7.2 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi miasta

W wymiarze mikro Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi dokumentami:

Komplementarność dokumentu na poziomie lokalnym
Projekt Programu Rozwoju Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2027
Program Rozwoju Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2027 stanowi najważniejszy dokument strategiczny nakreślający cele i priorytety inwestycyjne samorządu na najbliższe lata. Program w nawiązaniu do sformułowanej wizji miasta (*Miasto Radzyń Podlaski jako jednostka samorządu terytorialnego tworząca Obszar Funkcjonalny Gmin i Powiatu Radzyńskiego, aktywnie realizuje przedsięwzięcia indywidualne i współdziała na rzecz rozwoju obszaru, wzmacniania aktywności społecznej i gospodarczej, opierając swoją aktywność o zasady partnerstwa i zintegrowanego rozwoju oraz kompleksowość interwencji. Potrzeby socjalne mieszkańców gminy i obszaru funkcjonalnego są w pełni zaspokojone i mogą się oni cieszyć z życia na atrakcyjnych przyrodniczo i infrastrukturalnie terenach, zbudowanych zgodnie z myślą zrównoważonego rozwoju oraz poszanowania środowiska naturalnego.* Wskazuje szereg celów strategicznych i operacyjnych służących realizacji tejże wizji. Wśród ww. celów znajdują się również takie, które kwestię rewitalizacji wymieniają wprost, tj. cel strategiczny 2. *Atrakcyjna przestrzeń*, a w jego ramach cel operacyjny 2.2. *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych*. Dokument wymienia również konkretne kierunki działań realizowane w ramach celu 2.2, tj. ✓ rewitalizacja fizyczna budynków użyteczności publicznej, ✓ rewitalizacja zdegradowanych zabytków, ✓ wsparcie dla społeczności zamieszkałej na zdiagnozowanych obszarach problemowych, ✓ rewitalizacja przestrzeni publicznej, ✓ zagospodarowanie terenów zdegradowanych. Tematyka rewitalizacji poruszona została także w ramach kierunków działań służących realizacji celu operacyjnego 2.3 *Wsparcie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej* – kierunek działań: szlakiem radzyńskich zabytków – oznakowanie i rewitalizacja obiektów zabytkowych na terenie powiatu radzyńskiego. Dodatkowo kwestię rewitalizacji przedstawiono w ramach kierunków działań celu strategicznego 3.: *Czyste środowisko*, celu operacyjnego 3.4 *Ochrona zasobów przyrodniczych*- rewitalizacja obszarów cennych przyrodniczo. Wyżej zaprezentowane kierunki działań wskazują wprost na słowo „rewitalizacja" w ramach aspektów dotyczących interwencji technicznej i przestrzennej. Jednocześnie rewitalizacja, zgodnie z ustawą, stanowi interwencję w kryzys społeczny, a dopiero potem – gospodarczy, ekologiczny, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny. Tak rozumiane zadania rewitalizacji zostały umieszczone we wszystkich trzech cela strategicznych programu rozwoju: *Szczęśliwi mieszkańcy* (cele operacyjne: 1.1. *Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej*, 1.2. *Stworzenie nowych miejsc pracy*, 1.3. *Wsparcie systemu edukacji*, 1.4. *Rozwój aktywności społecznej*), 2. *Atrakcyjna przestrzeń* (cele Operacyjne: 2.1. *Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej*, 2.3. *Wsparcie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej*, 2.4. *Poprawa dostępności komunikacyjnej*), 3. *Czyste środowisko* (cele operacyjne: 3.1. *Zwiększenie wykorzystania OZE*, 3.2. *Budowanie odporności na zmiany klimatu*, 3.3. *Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym*, 3.4. *Ochrona zasobów przyrodniczych*). Zadaniem GPR jest stworzenie płaszczyzny koordynacji tychże działań. Stanowi on narzędzie w fundamencie struktury zarządzania strategicznego miastem. Interdyscyplinarny charakter GPR decyduje o tym, iż nie jest on jedną z polityk sektorowych, lecz stanowi strategiczne narzędzie systemowe. Na etapie programowania GPR stanowi płaszczyznę integracji działań rewitalizacyjnych różnych branż. Na etapie wdrażania stanowi natomiast ramy operacyjne służące spójnemu zarządzaniu działaniami z obszaru różnych branż. Zgodność i powiązanie analizowanych dokumentów wyraża się w odniesieniu do celów strategicznych obu dokumentów do poszczególnych sfer. Zadania zaplanowane w trakcie wdrożenia GPR realizować będą zatem jednocześnie cele wymienione w Programie Rozwoju Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2027.
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Radzynia Podlaskiego na lata 2021-2027
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Radzynia Podlaskiego na lata 2021-2027 jest dokumentem o charakterze wdrożeniowym i uszczegóławiającym

wybrane kwestie w stosunku do postanowień *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin i Powiatu Radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035* opracowanej dla powiatu radzyńskiego i siedmiu gmin z jego obszaru. Jednocześnie jest ona w pełni zgodna ze strategią ponadlokalną i prowadzi do osiągnięcia celów strategicznych i rozwojowych określonych na poziomie ponadlokalnym.

Miejski Obszar Funkcjonalny ośrodka lokalnego Radzynia Podlaskiego obejmuje miasto Radzyń Podlaski – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Radzyń Podlaski oraz gmina wiejska Borki – jako strefa zewnętrzna MOF. Niezbędnym działaniem samorządów jest wspólne planowanie i prowadzenie polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego. Warunkiem skutecznych działań prowadzących do osiągnięcia celów rozwojowych jest ścisła współpraca trzech samorządów w realizacji ustawowych zadań dotyczących m.in.: planowania przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg oraz organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, zaopatrzenia w energie elektryczną i cieplną, lokalnego transportu zbiorowego.

W ramach strategii zdiagnozowano problemy związane z degradacją obszaru w aspekcie przestrzennym i społeczno-gospodarczym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Radzynia Podlaskiego. W celu przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom zaplanowano realizację konkretnych projektów.

Założenia Strategii ZIT MOF zaznaczają, że Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski odgrywać będzie kluczową rolę w ich realizacji. Oba dokumenty są ze sobą połączone wspólnymi bądź wzajemnie się uzupełniającymi celami strategicznymi i operacyjnymi, zakładają podejmowanie podobnych lub tożsamych przedsięwzięć, których adresatem są mieszkańcy miasta, a potencjalnymi beneficjentami nowi inwestorzy i turyści. Projekty wskazane w Strategii ZIT zostały uwzględnione w niniejszym GPR, przy czym dokonano weryfikacji zgodności tych projektów w ramach obydwu dokumentów i zagwarantowano właściwe powiązanie na etapie wdrożeniowym zapisów GPR i zapisów Strategii ZIT – także poprzez powiązanie niektórych projektów przewidzianych w ZIT z odrębnymi, komplementarnymi projektami miękkimi, wskutek czego pary takich projektów lepiej realizują cele rewitalizacji. Istotną rolę w obu dokumentach odgrywają działania infrastrukturalne w obszarze zabytkowego centrum miasta i terenów zielonych atrakcyjnych przyrodniczo i rekreacyjnie, działania na rzecz poprawy stanu środowiska i zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców skutkujące poprawą warunków do rozwoju działalności gospodarczej np. w obszarze turystyki i rekreacji. W ramach obu dokumentów założono zintegrowane podejście do podejmowanych przedsięwzięć, których podstawowym założeniem jest wzrost komfortu życia, poziomu bezpieczeństwa i poprawa dobrostanu mieszkańców, jak również wzrost zaangażowania społecznego w życie miasta i zwiększenie poczucia obywatelskiej odpowiedzialności za najbliższe otoczenie, wzrost poczucia lokalnej dumy i patriotyzmu. W myśl zasady komplementarności problemowej, przestrzennej oraz źródeł finansowania GPR zawiera montaż przewidujący realizację przedsięwzięć w etapach, finansowanych częściowo w ramach środków ZIT a częściowo działań rewitalizacyjnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2025 została przyjęta uchwałą Nr XXVII/174/2021 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 25 maja 2021 r.

W ramach dokumentu określono następująca wizję: *Miasto Radzyń Podlaski realizuje potrzeby sfery społecznej oraz poprawia standard życia mieszkańców poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne oraz aktywizację środowisk lokalnych. Pomoc społeczna jest realizowana profesjonalnie – opiera się na prowadzeniu działań prewencyjnych i profilaktycznych minimalizujących występowanie problemów społecznych.* Wykazano również cel główny: *Tworzenie warunków do godnego i bezpiecznego życia mieszkańców miasta Radzyń Podlaski*. Zarówno wizja, jak i cel główny korelują z założeniami niniejszego dokumentu. W centrum uwagi znajduje się konieczność poprawy jakości i warunków życia mieszkańców miasta, tworzenie warunków do ich rozwoju oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

W dokumencie wyznaczono następujące cele strategiczne:

I. Zmniejszenie liczby osób w systemie pomocy społecznej

1.3 Upowszechnienie pracy socjalnej

II. Zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia

2.1 Stosowanie aktywizacji zawodowej, społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej

2.2 Integracja zawodowa i współpraca z PUP

2.3 Organizacja prac społecznie-użytecznych

III. Skuteczna profilaktyka uzależnień poprzez pracę socjalną i pracę z dziećmi

3.1 Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami

3.2 Świetlica socjoterapeutyczna - socjoterapia i terapia indywidualna,

3.3 Świetlice środowiskowe w szkołach – socjoterapia

3.4 Terapia poprzez wypoczynek
3.5 Realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii
IV. Wsparcie osób uzależnionych
4.1 Terapia uzależnionych od alkoholu
4.2 Praca socjalna z uzależnionymi
4.3 Realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
V. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz niwelowanie skutków przemocy
5.1 Poradnictwo psychologiczne i prawne
5.2 Grupy wsparcia dla ofiar przemocy i DDA
5.3 Terapia sprawców przemocy
5.4 Koordynowanie działań
5.5 Schronienie dla ofiar przemocy
VI. Aktywne środowisko osób niepełnosprawnych oraz system łagodzenia skutków niepełnosprawności
6.1 Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych osób niepełnosprawnych
6.2 Stopniowa likwidacja barier architektonicznych i transportowych
6.3 Pomoc w dostępie do dóbr i usług zapewniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym
6.4 Terapia osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi
VII. System profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną
7.1 Zapewnienie współpracy i koordynacji działań na rzecz dziecka i rodziny
7.2 Realizacja zadań gminy wynikających z obowiązujących przepisów prawa
7.3 Działalność asystenta rodziny
VIII. Zapewnienie schronienia i wsparcie osób
8.1 Realizacja zapisów programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta oraz zasad wynajmowania lokali
8.2 Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia w schronisku
8.3 Prowadzenie działań aktywizujących i osłonowych na rzecz osób bezdomnych
IX. Wsparcie osób w podeszłym wieku
9.1 Realizacja zadań gminy wynikających z obowiązujących przepisów prawa
9.2 Wspieranie działalności organizacji zrzeszających osoby w podeszłym wieku.

Zadania zaplanowane w GPR, ukierunkowane na realizację w pierwszej kolejności celu strategicznego 1. *Odbudować spójność społeczną* oraz wchodzących w jego skład sześciu celów szczegółowych, obejmują swoją tematyką realizację ww. celów zawartych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Radzyń Podlaski na lata 2021-2025.*

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stanowi aktualizowaną co roku strategię o charakterze sektorowym i przyjmowaną do realizacji na podstawie uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski.

Zgodnie z art. 4^1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 poz. 2469 z późn. zm.) prowadzenie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy.

Corocznie określane są tożsame cele i są one zbieżne z celami niniejszego GPR. W ramach aktualnie obowiązującego Miejskiego Programu (na 2022 r.) założono następujące cele programu:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych
2. Określenie kierunków lokalnych działań zmierzających do zapobiegania bądź zmniejszania rozmiarów negatywnych zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu.
3. Zwiększanie skuteczności i dostępności terapii oraz możliwości radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi.
4. Koordynowanie współdziałania instytucji i stowarzyszeń zajmujących się profilaktyką oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
5. Czuwanie nad prawidłowością sprzedaży napojów alkoholowych.
6. Inicjowanie działań w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii
Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii stanowi kolejną aktualizowaną co roku strategię o charakterze sektorowym, przyjmowaną do realizacji na podstawie uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski. Ww. dokument wymienia następujące cele: 1. Edukacja szerokich warstw społecznych polegająca na dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim zainteresowanym jednostkom i instytucjom na temat zagrożeń związanych z narkomanią i używaniem substancji psychoaktywnych. 2. Tworzenie systemu informacji dla osób uzależnionych od narkotyków oraz ich rodzinom o formach pomocy dostępnych na terenie miasta oraz całego województwa. 3. Organizowanie różnorodnych form zajęć profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie z grup podwyższonego ryzyka. 4. Wsparcie instytucji i organizacji działających na rzecz minimalizacji skutków uzależnienia do narkotyków i substancji psychoaktywnych, oraz podejmujących działania prewencyjne. Urzeczywistnienie ww. celów ma nastąpić w efekcie realizacji poniższych kierunków działań: 1. Zapewnienie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od narkotyków w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym do Spraw Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi i Przemocy w Rodzinie. 2. Wspieranie i rozwijanie działań samopomocowych dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem w przypadku zainteresowania tego typu formą działalności terapeutycznej. 3. Dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie profilaktyki i terapii osób uzależnionych od narkotyków. 4. Dofinansowanie zakupu specjalistycznego sprzętu i materiałów ochronnych. 5. Upowszechnienie informacji o możliwościach korzystania z profesjonalnej pomocy w zakresie problematyki narkotykowej. 6. Wsparcie instytucji prowadzących działania w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania narkomanii, zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej. Zadania zaplanowane w GPR, ukierunkowane na realizację w pierwszej kolejności celu strategicznego 1. *Odbudować spójność społeczną* oraz wchodzących w jego skład sześciu celów szczegółowych, obejmują swoją tematyką realizację ww. celów zawartych w *Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii.*

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski
Podkreślenia wymaga fakt, iż Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego nie definiuje celów strategicznych, a wskazuje pożądane kierunki rozwoju miasta. Zapisy zawarte w GPR (w szczególności dot. to celu strategicznego 2. *Odnowić przestrzeń obszaru rewitalizacji* oraz wchodzących w jego skład celów szczegółowych, jak również realizujących je kierunków działań) wpisują się w zaproponowane w SUiKZP kierunki rozwoju (przed wszystkim kształtują infrastrukturę społeczną, rozwijają funkcje rekreacyjne, rewaloryzują systemy przyrodnicze w postaci zieleni urządzonej). W ramach Studium wyznaczono strategiczny obszar rewitalizacji (Nr 18) - część obszaru Miasta wymagająca wyprowadzenia ze stanu kryzysowego oraz wskazania działań prowadzących do rozwoju poszczególnych jednostek struktury miejskiej. Obszar został wyznaczony na podstawie Miejskiego Programu Rewitalizacji. Ze względu na tożsamość przestrzenną obszar ten jest nadal aktualny. Cele strategiczne w zakresie tego obszaru to: *przeciwdziałanie procesom degradacji obszaru Miasta, *przemiany przestrzenne, społeczne i ekonomiczne, w celu wyprowadzenia określonych terenów ze stanu kryzysowego oraz prowadzące do rozwoju, w tym do poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty. W ramach Studium wykazano tereny wymagające rehabilitacji wskazano obszary wymagające ładu przestrzennego, szczególnej ochrony konserwatorskiej oraz przeprowadzenia działań porządkujących – architektoniczno-urbanistycznych. W ramach Studium wśród ustaleń programowych polityki przestrzennej wykazano rehabilitację Śródmieścia, w szczególności ochrona i przywrócenie właściwego stanu zabytków, humanizacja zespołów mieszkalnictwa wielorodzinnego z dostosowaniem struktury obiektów do tradycyjnego modułu przestrzeni urbanistycznej Miasta (przekształcanie blokowisk o sztywnych, schematycznych układach i formach zabudowy) – porządkowanie i przekształcanie rejonów zdegradowanej zabudowy, poprawa ładu przestrzennego i podniesienia estetyki krajobrazu centralnego obszaru Miasta. Wskazano także na rehabilitację zespołów mieszkalnictwa wielorodzinnego z dostosowaniem struktury obiektów do tradycyjnego modułu przestrzeni urbanistycznej miasta (przekształcanie blokowisk o sztywnych, schematycznych układach i formach zabudowy) oraz konieczność rehabilitacji funkcjonalno-przestrzenna terenów przemysłowych ze względu bezpośrednie sąsiedztwo zespołu pałacowo-parkowego rodziny Potockich. W GPR duża uwaga została poświęcona przywróceniu właściwej formy obszarom zdegradowanym przyrodniczo. Wśród najważniejszych elementów składowych podejmowanych działań znajduje się zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej. W dalszej kolejności GPR skupia się na zachowanym zabytkowym układzie urbanistycznym miasta. W jego ramach przewidziano głównie prace w istniejących obiektach/budynkach, w tym tych objętych różnymi formami ochrony konserwatorskiej. Nie zakładano powstania nowych budynków. Program rewitalizacji przewiduje rozwiązania sprzyjające ładowi przestrzennemu w mieście, rozwiązania dotyczą zabytkowego układu urbanistycznego oraz doliny rzecznej Białki.
Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2020-2035
Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Radzyń Podlaski stanowi drogowskaz, który na podstawie aktualnej i historycznej sytuacji Miasta oraz obecnie występujących zjawisk społecznych i gospodarczych, wytycza najkorzystniejszy kierunek rozwoju dziedzin związanych z szeroko pojętą mobilnością. Zgodnie z dokumentem Celem głównym Strategii jest minimalizacja emisji zanieczyszczeń do środowiska naturalnego pochodzących z publicznego i prywatnego transportu samochodowego. Ww. wskazane cele będą realizowane na podstawie zdefiniowanych celów strategicznych i operacyjnych: Cel strategiczny 1.: Elektromobilny samorząd Cele operacyjne: 1.1 Ekologiczne miejskie pojazdy służbowe i komunalne 1.2 Niskoemisyjny tabor publiczny 1.3 Modernizacja infrastruktury drogowej 1.4 Infrastruktura ładowania pojazdów publicznych Cel strategiczny 2. Elektromobilny i świadomy mieszkaniec Cele operacyjne: 2.1 Infrastruktura ładowania pojazdów prywatnych oraz tankowania CNG 2.2 Infrastruktura pieszorowerowa oraz OZE 2.3 Ulgi podatkowe 2.4 Edukacja i promocja

Cel strategiczny 3. Ekologiczne miasto Cele operacyjne: 3.1 Rozwój komunikacji rowerowej 3.2 Rozwój OZE 3.3 Monitoring stanu powietrza Cel strategiczny 4. Inteligentne miasto Cele operacyjne: 4.1 Nowoczesne zarządzanie 4.2 Nowoczesna infrastruktura. Kierunki działań wykazane, aby urzeczywistnić realizację celów GPR (w szczególności cel strategiczny 2.) wpisują się i korelują z założeniami Strategii Elektomobilności. Oba dokumenty mają na względzie realizację założeń/ celów wpływających na wdrażanie zasad gospodarki niskoemisyjnej i rozwiązań OZE.

8. Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR

Partycypacja społeczna została wprowadzona jako filar działań na różnych etapach Gminnego Programu Rewitalizacji (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji odbywającego się na terenie Miasta Radzyń Podlaski. Podstawowym założeniem tego rodzaju podejścia jest chęć podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji stanowi ona warunek sine qua non procesu rewitalizacji. Istotnym zagadnieniem sektora publicznego jest wzbudzenie przeświadczenia społeczeństwa o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów. Zasada ta bazuje na założeniu, że otoczenie środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, uwagę poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa Urzędu Miasta w Radzyniu Podlaskim. W tym celu na stronie https://www.radzyn-podl.pl/ oraz

https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6 utworzone zostały zakładki poświęcone Gminnemu Programowi Rewitalizacji.

W poniższych podrozdziałach zawarto szczegółowy opis dotyczący metod i narzędzi zastosowanych w celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej w ramach poszczególnych elementów opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz późniejszego jego wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

8.1 Partycypacja społeczna na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Pierwszy etap procedury związanej z procesem rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski obejmował prace związane z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta. Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej Miasta Radzyń Podlaski (którego wyniki przedstawiono w dokumencie „Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski"), jaki i społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbędności włączania mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach.

W okresie 23.02.2022 r. -05.03.2022 r. na terenie miasta przeprowadzono badanie ankietowe. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej Miasta Radzyń Podlaski (https://www.radzyn-podl.pl/). Społeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu.

Rysunek 6 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Ankietyzacja w ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski. Badanie ankietowe prowadzone będzie w dniach 23.02.2022 r. do 05.03.2022 r.

Szanowni Mieszkańcy Miasta Radzyń Podlaski,
Serdecznie zapraszamy Państwa do udziału w badaniu ankietowym stanowiącym jeden z istotnych elementów służący wyznaczeniu obszarów kryzysowych (zdegradowanych i rewitalizacji) na terenie naszego Miasta. Wyznaczenie tychże obszarów pozwoli na wdrożenie niezbędnych działań rewitalizacyjnych prowadzonych na podstawie opracowanego Gminnego Programu Rewitalizacji. Program ten obejmie działania mające na celu ożywienie zdegradowanych obszarów Miasta, poprawę jakości życia ich mieszkańców, przywrócenie ładu przestrzennego, gospodarczego i aktywizację środowisk lokalnych. Obszar rewitalizacji wytypowany zostanie spośród obszarów cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, przy uwzględnieniu endogenicznego potencjału i znaczenia dla rozwoju lokalnego.
Gminny Program Rewitalizacji stanowić będzie również formalną podstawę do ubiegania się o środki europejskie na działania związane z rewitalizacją. Dlatego zwracamy się do Państwa z prośbą o aktywne wzięcie udziału w pracach nad przygotowaniem diagnozy służącej wyznaczeniu obszarów kryzysowych. Prace nad dokumentem zaczynamy od badania sondażowego i tą drogą zwracamy się do Państwa z prośbą o wyrażenie opinii na temat warunków życia oraz miejsc wymagających rewitalizacji. Badanie ma charakter anonimowy.
Poznanie Państwa zdania w kwestii rewitalizacji Miasta pozwoli na sformułowanie założeń programu możliwie bliskiego oczekiwaniom mieszkańców.

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/miasto/aktualnosci/9-informacje/3250-prosimy-o-wypelnienie-ankiety-2.html

Następnie projekt Uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem i projektem „Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radzyń Podlaski" oraz mapą stanowiącą integralny załącznik do ww. projektu uchwały zostały poddane konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone były w dniach 23 marca 2022 r.- 22 kwietnia 2022 r. w następujących formach:

1) zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronach internetowych https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6 i https://radzyn-podl.pl, oraz dostępnego w postaci papierowej w siedzibie Urzędu Miasta Radzyń Podlaski adres: ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski. Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:

a) drogą elektroniczną na adres: sekretariat@radzyn-podl.pl
b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski
c) osobiście w Urzędzie Miasta Radzyń Podlaski, w sekretariacie Urzędu, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski, w godzinach pracy urzędu, tj. od godz. 7^{30} do godz. 15^{30},

2) zbieranie do protokołu uwag ustnych:
   a) osobiście w Urzędzie Miasta Radzyń Podlaski w pok. 109 w godz. od 7^{30} do 15^{30},
   b) telefonicznie pod nr 83 351 24 95 w godzinach od 7^{30} do 15^{30},

3) badanie ankietowe on-line dotyczycące opinii na temat proponowanych granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także zaproponowanych w uchwale rozwiązań. Link do ankiety dostępny był na stronach internetowych Urzędu Miasta Radzyń Podlaski https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6 i https://radzyn-podl.pl,

Rysunek 7 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Ankietyzacja prowadzona w ramach konsultacji społecznych projektu Uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski

Szanowni Państwo,

w związku z prowadzonymi konsultacjami społecznymi projektu Uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety.
Badanie ankietowe prowadzone będzie w formie elektronicznej w dniach 23.03.2022 r. - 22.04.2022 r.
Chcemy poznać Państwa opinie na temat granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz zaproponowanych w uchwale w sprawie obszarów rozwiązań.
Zachęcamy Państwa do aktywnego wzięcia udziału w prowadzonych konsultacjach społecznych.

Źródło: https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/?id=1179&action=details&document_id=1736071

4) spotkanie rewitalizacyjne organizowane w formie stacjonarnej lub online. Informacja o otwartym spotkaniu rewitalizacyjnym została zamieszczona na stronach internetowych https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6 i https://radzyn-podl.pl, na minimum 7 dni przed planowanym spotkaniem.

   Spotkanie rewitalizacyjne zorganizowane zostało w dniu 20.04.2022 r. o godz. 10.00 w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32. W trakcie spotkania zostały przybliżone zagadnienia dotyczące procesu rewitalizacji, zaprezentowano wyniki przeprowadzonej diagnozy problemów występujących na terenie miasta, prezentowano konsultowany projekt Uchwały oraz odbyła się dyskusja z mieszkańcami. W spotkaniu wzięło udział 12 osób, tj. Burmistrz Miasta Radzyń podlaski, pracownicy UM, w tym 3 członków Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa oraz mieszkańcy. Spotkanie prowadzone było przez przedstawiciela podmiotu opracowującego GPR. Zgromadzeni interesariusze potwierdzi słuszność wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Zdjęcie 7 Spotkanie konsultacyjne w ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w dniu 20.04.2022 r.

Źródło: Urząd Miasta w Radzyniu Podlaskim

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Uchwałą Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.*

8.2 Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie Uchwały Nr XLV/279/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*.

W tworzeniu niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji aktywnie uczestniczyli przedstawiciele wszystkich sektorów: publicznego, społecznego oraz gospodarczego (m.in. mieszkańcy miasta, kierownik ZGL, Prezes PUK, członek Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa). Opracowania dokonano aktywnymi metodami planowania strategicznego z udziałem lokalnej społeczności. W zakresie poszczególnych elementów opracowania dokumentu prowadzone były konsultacje społeczne odpowiednio dobranymi metodami partycypacyjnymi. Pozwoliło to na osiągnięcie najwyższego poziomu udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji w sprawie zawartości GPR. Całość procesu partycypacyjnego miała charakter otwarty. Konsultacje zostały zorganizowane w sposób stwarzający mieszkańcom warunki do uczestnictwa zgodnie z zasadą powszechności, partnerstwa, równości i jawności. Działania prowadzone były w sposób umożlwiający jak największe zaangażowanie społeczności w pracę nad GPR. Uwzględniały one również oczekiwania mieszkańców, w taki sposób, aby jak największa liczba osób mogła uczestniczyć w pracach nad tworzeniem GPR. Niektóre z działań były prowadzone w Internecie z myślą o aktywnych i zapracowanych, którzy nie mogą uczestniczyć bezpośrednio w działaniach. Część prowadzona była na spotkaniach bezpośrednich. Szczególną uwagę przywiązywano do zapewnienia pełnej dostępności osobom z niepełnosprawnościami (m.in. organizacją spotkań w miejscach spełniających standardy dostosowania i zapewnienie specjalnego transportu w trakcie spaceru badawczego, itd.). Duży nacisk kładziony był na to, by spotkania nie były wykluczające poprzez dostosowanie godzin, a także dni tygodnia. W celu dotarcia do jak najszerszej liczby mieszkańców, zaproszenia do udziału w pracach dystrybułowane były do uczestników różnymi kanałami komunikacji m.in. przez: drogą mailową, zamieszczane na stronach www i portalach społecznościowych. Poza tym informacje o spotkaniach zawieszano na tablicach informacyjnych w miejscach użyteczności publicznej tj.: ośrodki zdrowia, tablice informacyjne przy parafiach. Do współpracy angażowano przedstawicieli instytucji publicznych (m.in. szkół, instytucji kultury, instytucji pomocy społecznie).

W dniu 07.10.2022 r. w sali konferencyjnej Urzędu Miasta Radzyń przy ul. Warszawskiej 32, odbyło się otwarte spotkanie rewitalizacyjne dla mieszkańców miasta, w szczególności wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Spotkanie miało formę warsztatów projekcyjnych w zakresie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych oraz odpowiadających im przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych. W pierwszej części warsztatów przedstawione zostały wyniki szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz wynikające z tego założenia części planistycznej GPR. Zgromadzeni interesariusze pomogli w dopracowywaniu kwestii potencjałów obszaru rewitalizacji. Następnie uczestnicy spotkania wspólnie zaprojektowali cele rewitalizacji, wizję obszaru rewitalizacji po zakończeniu realizacji całego procesu oraz planowane efekt działań. Mając na względzie opracowane cele rewitalizacji i wizję obszaru po zakończeniu procesu zaplanowano szkic przedsięwzięć przeciwdziałających negatywnie zdiagnozowanym problemom. W spotkaniu wzięło udział 15 osób, tj. Burmistrz Miasta Radzyń

Podlaski, pracownicy UM w Radzyniu Podlaskim, w tym członek Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, kierownik ZGL Radzyń Podlaski, Prezes PUK Sp. z o. o. Radzyń oraz mieszkańcy. Spotkanie prowadzone było przez przedstawiciela podmiotu opracowującego GPR.

Zdjęcie 8, Zdjęcie 9 Spotkanie konsultacyjne w ramach opracowania GPR w dniu 07.10.2022 r.

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Kolejnym elementem zapewniającym partycypacyjny charakter procesu opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji było ogłoszenie w dniu 28.10.2022 r. otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Pierwotnie otwarty nabór miał być prowadzony w okresie od 04.11.2022 r. do 05.12.2022 r. Ostatecznie nabór został przedłużony do dnia 28.02.2023 r. Celem przedmiotowego działania było danie mieszkańcom możliwości przedstawienia propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ostatecznie w ramach naboru przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zgłoszone przez podmioty publicznej, tj. Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim oraz Komendę Powiatową Policji w Radzyniu Podlaskim. Pozwoliło to na uzupełnienie list przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez jednostki organizacyjne miasta.

Rysunek 8 Ogłoszenie o otwartym naborze na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w ramach opracowania GPR

Ogłoszenie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kategoria: Informacje Opublikowano: 28 październik 2022

Uchwałą Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony na terenie Miasta Radzyń Podlaski obszar rewitalizacji.

Czytaj więcej...

Źródło:https://www.radzyn-podl.pl/miasto/aktualnosci/9-informacje/3508-ogloszenie-naboru-przedsiewziec-rewitalizacyjnych.html

W ramach prowadzonej procedury sporządzania GPR w dniu 29.06.2023 r. przeprowadzono spacer badawczy po wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Spacer dał możliwość mieszkańcom na czynne włączenie się w prowadzony proces rewitalizacji. Podczas spaceru zostały przedstawione pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz zostały wysłuchane propozycje mieszkańców. Doprecyzowano zakresy planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Uczestnicy spaceru mieli

możliwość bezpośredniej obserwacji przestrzeni i zauważenia obszarów deficytowych, których w inny sposób nie dało by się zauważyć. Kluczowym zamierzeniem tego narzędzia jest możliwość spojrzenia na przestrzeń ze swojej perspektywy – użytkownika/użytkowniczki przestrzeni, identyfikując problematyczne miejsca i sytuacje oraz miejsca i pomysły na rozwój tej przestrzeni. W trakcie spaceru dokonano oceny przestrzeni oczami jej użytkowników (np. pod kątem dostosowania do potrzeb osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami, ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych, problemów w zakresie efektywności energetycznej budynków). Podczas spaceru zebrano cenne uwagi i propozycje dotyczące potrzeb oraz możliwych kierunków działań rewitalizacyjnych. Pozwolił on również na zebranie pomysłów na nowe rozwiązania w sposobie zagospodarowania przestrzeni (np. nowe lokalizacje ławek, placu zabaw, itd.). Spacer pozwolił na zaproszenie użytkowników do krytycznego „audytu przestrzeni" i umożliwił poddanie różnych rozwiązań przestrzennych ocenie w autentycznej sytuacji ich użycia. Rekomendacje ze spaceru posłużą do projektowania nowych i ulepszania dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni obszaru rewitalizacji. W spacerze wzięło udział 8 osób, w tym pracownicy Urzędu Miasta, rzecznik prasowy Urzędu Miasta, członek Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, członek Stowarzyszenia Radzyń Moje Miasto oraz mieszkańcy miasta. W spacerze brał również przedstawiciel podmiotu opracowującego GPR.

Zdjęcie 10 Spacer badawczy w ramach opracowania GPR

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Zgodnie z wymogami ustawowymi projekt Gminnego Programu Rewitalizacji został poddany konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone będą w dniach: 28 listopad 2023 r. - 28 grudnia 2023 r. w następujących formach:

1) Zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronach internetowych: https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=1260 i https://www.radzyn-podl.pl/ oraz dostępnego w papierowej w siedzibie Urzędzie Miasta, ul. Warszawska 32, 21 -300 Radzyń Podlaski.

Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:

- drogą elektroniczną na adres: sekretariat@radzyn-podl.pl
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta, ul Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski,
- osobiście w sekretariacie Urzędu Miasta, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski, w godzinach pracy urzędu tj. od godz. 8^{00} do godz. 15^{30}.

2) Zbieranie do protokołu uwag ustnych:

a) osobiście w Urzędzie Miasta, ul. Warszawska 32, 21 -300 Radzyń Podlaski w pok. nr 109, w godzinach pracy urzędu, tj. od godz. 8^{00} do godz. 15^{30} lub telefonicznie pod nr telefonu: 83 35 1 24 95 w godzinach 8^{00} do godz. 15^{30}

b) osobiści w trakcie otwartej debaty dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji.

Projekt *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lat 2022-2030* oraz formularz konsultacyjny udostępnione zostały od 28 listopada 2023 r.

a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=1260

b) na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Radzyń Podlaski,

3) na stronie internetowej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://www.radzyn-podl.pl/.

3. Otwartej debaty dla wszystkich interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób) zorganizowanej w dniu 13 grudnia 2023 roku o godz. 13^{00} w Sali konferencyjnej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski.

3) Otwarta debata dla wszystkich interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób) zorganizowana w dniu 13 grudnia 2023 roku o godz. 13^{00} w Sali konferencyjnej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski. Przeprowadzona debata miała charakter informacyjny oraz dyskusyjny. W jej trakcie zbierano opinie na temat kierunków planowanych działań oraz mechanizmów wdrażania programu. Uczestnicy informowani byli także o możliwości zgłaszania w dalszym ciągu przedsięwzięć, których realizacja wpisywała by się w cele i założenia GPR.

Zastosowane formy konsultacji pozwoliły na przekazanie mieszkańcom informacji o zachodzącym procesie rewitalizacji, a przede wszystkim zapoznanie się z opiniami interesariuszy

rewitalizacji oraz rozwinięcie dialogu między podmiotami zaangażowanymi w ten proces oraz ich integrację. W debacie wzięło udział 20 osób, tj. pracownicy Urzędu Miasta, w tym członek Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, mieszkańcy miasta. Debata prowadzona była przez przedstawiciela podmiotu opracowującego GPR.

Rysunek 9 Ogłoszenie o konsultacjach społecznych prowadzonych projektu GPR

Obwieszczenie o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030

Krzysztof Bracha Kategoria: Konsultacje społeczne Opublikowano: 20 listopad 2023

Na podstawie 6 ust. 1-7 oraz w związku z art. 17 ust. 2 pkt. 3) ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.) w związku z art. 5a ust. 1, art. 30 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) oraz w związku z uchwałą Nr XLV/279/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*, także uchwałą Nr XXXVI/236/2017 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta Radzyń Podlaski zawiadamiam, że **w dniach 28 listopada 2023 r. – 28 grudnia 2023 r.** prowadzone będą konsultacje społeczne w celu zbierania uwag, opinii i propozycji zmian dotyczących projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030.*

Czytaj więcej...

Źródło: https://www.radzyn-podl.pl/

Zdjęcie 11 Otwarta debata dla interesariuszy w dniu 13.12.2023 r.

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Projekt zmian Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030 został poddany konsultacjom społecznym, które prowadzone były w dniach od 8 lipca 2025 r. do 12 sierpnia 2025 r. Konsultacje prowadzone były w następujących formach:

1) zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronie internetowej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://www.radzyn-podl.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6 oraz dostępnego w postaci papierowej w siedzibie Urzędzie Miasta, ul. Warszawska 32, 21 -300 Radzyń Podlaski.

Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:

- drogą elektroniczną na adres: sekretariat@radzyn-podl.pl
- pisemnie, przesyłając drogą korespondencyjną na adres pocztowy: Urząd Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski,
- osobiście w sekretariacie Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski, w godzinach pracy urzędu tj. od godz. 7^{30} do godz. 15^{30}.

2) Zbieranie do protokołu uwag ustnych:

a) osobiście w Urzędzie Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, w pok. nr 301 w godz. od godz. 8^{00} do godz. 15^{30} lub telefonicznie pod numerem 83 351 24 82 w godzinach od 8^{00} do 15^{30},

b) osobiście w trakcie otwartej debaty dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji.

Projekt zmiany *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lat 2022-2030* oraz formularz konsultacyjny udostępnione zostały od 8 lipca 2025 r.

a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6,

b) na stronie internetowej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski: https://www.radzyn-podl.pl,

c) w siedzibie Urzędu Miasta, ul. Warszawska 32, pok. nr 301.

3) Otwarta debata dla wszystkich interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób) zorganizowana w dniu 31 lipca 2025 roku o godz. 13^{00} w sali konferencyjnej Urzędu Miasta Radzyń Podlaski, ul. Warszawska 32, 21-300 Radzyń Podlaski. Przeprowadzona debata miała charakter informacyjny oraz dyskusyjny. W jej trakcie zbierano opinie na temat kierunków planowanych działań oraz mechanizmów wdrażania programu. Uczestnicy informowani byli także o możliwości zgłaszania w dalszym ciągu przedsięwzięć, których realizacja wpisywała by się w cele i założenia GPR.

W debacie wzięły udział 23 osoby, tj. pracownicy Urzędu Miasta, w tym członek Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, przedstawiciele organizacji społecznych działających na obszarze rewitalizacji, członkowie Komitetu Rewitalizacji oraz mieszkańcy miasta.

Zastosowane formy konsultacji pozwoliły na przekazanie mieszkańcom informacji o zachodzącym zmianach w procesie rewitalizacji, a przede wszystkim zapoznanie się z opiniami interesariuszy rewitalizacji oraz rozwinięcie dialogu między podmiotami zaangażowanymi w ten proces oraz ich integrację.

Zdjęcie 12 Otwarta debata dla interesariuszy w dniu 31.07.2025 r.

Źródło: Urząd Miasta Radzyń Podlaski

Przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczyły projektu zmiany *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lat 2022-2030.* Konsultacje miały na celu zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowanie ww. dokumentu dotyczącego procesu rewitalizacji oraz wymianę wiedzy, informacji, a także poznanie uwag i opinii dotyczących przedstawionego projektu zmiany dokumentu.

8.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania niniejszego *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022 - 2030* będzie się przekształcał w partycypacyjny model jego wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji (w tym przede wszystkim dotyczący aspektu realizacji przedsięwzięć „z mieszkańcami", a nie tylko „dla mieszkańców") na etapie wdrażania niniejszego GPR zastosowany zostanie szeroki wachlarz instrumentów umożliwiających współuczestnictwo społeczności w poszczególnych projektach, m.in. dyskusje o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, zastosowanie w SWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

Bez pełnej oraz aktywnej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym, wdrażanie zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia. Jedynie ścisła współpraca stanowi gwarancję pełnego sukcesu. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że określenie jasnych zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest niezwykle istotne i stanowi zasadniczy element w celu osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami lokalnego społeczeństwa, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także stanowi podstawę wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego. Ranga równoprawnej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest niezwykle istotna, nie tylko ze względu na społeczną użyteczność Gminnego Programu Rewitalizacji, lecz również w zakresie wymogów stawianych przez Unię Europejską. Mając to na uwadze, już od samego początku tworzenia Programu szczególną funkcję - zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, przypisano społeczności lokalnej (obejmującej nie tylko samych mieszkańców, lecz również przedsiębiorców, członków NGOsów).

Kluczowe jest tu również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Silne umocowanie czynnika społecznego w procesie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów Programu, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całego miasta.

Kooperacja międzysektorowa w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji zachodzić będzie na 3 płaszczyznach:

- ✓ merytorycznej – poprzez zespołowe podejmowanie decyzji, a także rozwiązywanie problemów;

- organizacyjnej – poprzez włączanie specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- finansowej – poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć.

Współuczestniczenie trzech wyżej wymienionych sektorów w realizację zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- respektowania własnych potrzeb oraz możliwości,
- kompromisowego rozwiązywania problemów,
- przejrzystość podejmowanych działań,
- otwarty dialog z mieszkańcami.

Na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, zarówno Operator GPR, jak i inne podmioty zaangażowane w jego urzeczywistnianie, a także konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie realizacja. Działania te będą nakierowane również na dalszy proces konsultacji i ewentualną aktualizację GPR w sytuacji zmiany czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie merytorycznych działań promocyjnych odpowiedzialny będzie Operator GPR. Do jego zadań należeć będzie opracowanie strategii informacji i promocji. Głównym celem działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanych w ramach GPR, jest podniesienie świadomości opinii publicznej o mechanizmach i procesach rewitalizacji, a także przebiegu realizacji i efektach oraz rezultatach Programu. Grupę docelową ww. działań stanowić będzie:

- społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji (w tym poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.);
- lokalni przedsiębiorcy,
- beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu;
- partnerzy społeczno-gospodarczy;
- organizacje pozarządowe;
- właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa lubelskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, media elektroniczne).

Proces informowania o GPR będzie miał charakter dwukierunkowy, pozwalający odbiorcom przekazów na informację zwrotną (przekazywanie własnych opinii). W związku z tym, strategia działań informacyjnych i promocyjnych powinna uwzględniać zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli

do informacji. Do instrumentów realizacji wśród działań GPR w wyżej wymienionych sferach należy wyliczyć:

- ✓ zastosowanie oficjalnych stron internetowych miasta i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- ✓ prowadzenie na stronie internetowej Urzędu Miasta oraz BIP zakładki dotyczącej Gminnego Programu Rewitalizacji, w ramach której można znaleźć informacje na temat: podstawowych pojęć i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji, problematyki rewitalizacji obszarów miejskich, procesu opracowywania oraz konsultowania GPR; a w późniejszym okresie również: bieżącego stanu wdrażania, finansowania, ewaluacji Programu (upublicznianie sprawozdań), innych materiałów o charakterze informacyjnym (np. komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach), bazę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, galerię fotografii dokumentującą stan sprzed realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i po ich realizacji;
- ✓ wydawane przez Operatora oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji ulotki i broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych przedsięwzięć;
- ✓ publikacje m.in. uchwalenia GPR, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach GPR,
- ✓ współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie możliwe również poprzez współpracę pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi, m.in.:

- ✓ przygotowywanie bieżących informacji z przebiegu wdrażania GPR,
- ✓ opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny stopnia wdrażania GPR oraz poziomu zadowolenia i satysfakcji mieszkańców w tym zakresie,
- ✓ powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji; stanowiącego forum współpracy i dialogu szerokiego grona interesariuszy (NGO, przedsiębiorców, lokalnych liderów, mieszkańców) z organami miasta w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji;
- ✓ włączenie organizacji pozarządowych poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do panujących przepisów prawnych.

Na etapie wdrażania GPR zapewnienie udziału interesariuszy rewitalizacji nastąpi poprzez działalność Komitetu Rewitalizacji.

8.4 Partycypacja społeczna na etapie oceny GPR

Istotnym punktem procesu rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społeczeństwa nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Niezwykle ważnym elementem jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Przedmiotem oceny końcowej jest nie tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały całkowicie osiągnięte ale również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Na tym etapie podejmuje się również decyzje o ewentualnej konieczności przedłużenia działań rewitalizacyjnych.

Realizacja tego etapu nie jest możliwa bez partycypacji społecznej. Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji winna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie ewaluacji procesu rewitalizacji zagwarantowana jest poprzez uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.

Wśród instrumentów i narzędzi aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji należy wymienić:

- ✓ badania ankietowe i sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji z wykorzystaniem np. mediów społecznościowych;
- ✓ badania opinii publicznej dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- ✓ debaty publiczne na temat postrzegania zmian na obszarze rewitalizacji,
- ✓ warsztaty sektorowe;
- ✓ spacery studyjne, warsztaty z mieszkańcami.

Wyżej wymienione instrumenty powinny być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

9. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów

9.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji nie planuje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

9.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

9.2.1 Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski (przyjęte Uchwałą Nr IX/48/2019 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 17 maja 2019 r. w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski") jako dokument określający politykę przestrzenną miasta zawiera zasady działań planistycznych. Określone kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów mają służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Zawarte w Studium zasady sprzyjają tworzeniu przyjaznej przestrzeni życia, w tym: zespołów rekreacyjno-sportowych, zieleni urządzonej, infrastruktury społecznej z zakresu: edukacji, nauki, kultury, opieki medycznej i społecznej oraz zasobów mieszkaniowych.

Ustalenia zawarte w Studium, zarówno w części tekstowej, jak i graficznej należy traktować jako zasady prowadzenia polityki przestrzennej, a nie ścisłe lokalizacje poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Doprecyzowanie ich lokalizacji oraz przeznaczenia terenów następuje na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W kontekście przeznaczenia terenów, Studium określa dominujące funkcje poszczególnych części, kwartałów miasta z zastrzeżeniem, że w planach miejscowych nie ma konieczności ustalania przeznaczenia terenów w ścisłej zgodności z ustaleniami Studium w tym zakresie. W sytuacji, gdy na etapie sporządzania lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonane analizy lub prognozy wykażą potrzebę pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu bądź wyznaczenia funkcji komplementarnych (np. zieleni publicznej, zieleni towarzyszącej, usług, infrastruktury komunikacyjnej

i technicznej), wskazane jest uzupełnienie obszaru o te funkcje i wyznaczenie terenów pod ich lokalizację zgodnie z zasadą komplementarności.

Charakter zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie wywołuje konieczności wprowadzenia zmian w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski w* zakresie zmiany funkcji i przeznaczenia terenów.

W trakcie prac nad GPR, 24 września 2023 r. weszły w życie przepisy *Ustawy z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw*. Ustawa ta wprowadza nowe narzędzie planistyczne – plan ogólny, dokument w randze aktu prawa miejscowego, który będzie uchwalany obligatoryjnie dla całego miasta. Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Będzie to dokument zawierający wyłącznie podstawowe ustalenia, które pozwolą gminie zaplanować zrównoważony i harmonijny rozwój. Co ważne, jego ustalenia będą podstawą nie tylko do uchwalania planów miejscowych, ale także do wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Dotychczasowe Studium będzie obowiązywało do momentu uchwalenia planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 31.12.2025 r. Ustawa zakłada również, że w nowym systemie planowania rozwoju, polityka przestrzenna miasta będzie określana w lokalnej lub ponadlokalnej strategii rozwoju miasta. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Dodatkowo w planie ogólnym możliwe będzie wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej, dla których będą mogły być formułowane szczególne zasady zagospodarowania dotyczące m.in. minimalnej powierzchni biologicznie czynnej czy odległości między budynkami określone w przepisach wydanych na podstawie ustawy prawo budowlane. Plan ogólny będzie także mógł zawierać regulacje dotyczące standardów dostępności infrastruktury społecznej.

W związku z powyższym, przy określaniu ustaleń przyszłego planu ogólnego należy uwzględnić uwarunkowania rozwoju wynikające z lokalizacji w granicach miasta obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określonego w *Uchwale Nr XLIII/263/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.* Do 31.12.2025 Miasto Radzyń Podlaski opracuje Plan Ogólny, który będzie określał politykę przestrzenną miasta. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Dodatkowo w planie ogólnym możliwe będzie wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej, dla

których będą mogły być formułowane szczególne zasady zagospodarowania dotyczące m.in. minimalnej powierzchni biologicznie czynnej czy odległości między budynkami określone w przepisach wydanych na podstawie ustawy prawo budowlane. Plan ogólny będzie także mógł zawierać regulacje dotyczące standardów dostępności infrastruktury społecznej. Natomiast w opracowywanej w przyszłości strategii rozwoju miasta w ramach ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej należy określić zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji.

9.2.2 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Całość wyznaczonego obszaru rewitalizacji posiada pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W okresie sporządzania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji, w granicach obszaru rewitalizacji obowiązują ustalenia „Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski" przyjętego uchwałą Nr XLV/277/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 15 września 2022 r. poz. 4402).

Zdaniem Miasta obecnie obowiązujący „Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski" jest wystarczającym dokumentem regulującym ład przestrzenny Miasta. Obecnie Miasto nie planuje podejmować fakultatywnej uchwały, o której mowa w art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zaplanowane w ramach GPR przedsięwzięcia rewitalizacyjne w zdecydowanej większości stanowią projekty dotyczące renowacji, remontu, modernizacji, przebudowy lub modernizacji energetycznej istniejącej tkanki urbanistycznej. Spora ich część ma również charakter przedsięwzięć społecznych „miękkich". Niektóre z przedsięwzięć zakładają realizację nowych obiektów, infrastruktury technicznej, małej architektury oraz nadanie nowych lub zmianę funkcji istniejących obiektów. Analiza zakresu tych projektów oraz ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykazała, że w odniesieniu do planowanych projektów rewitalizacyjnych nie zachodzi potrzeba rozpatrzenia zmiany planu miejscowego.

9.3 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456)

Na terenie Miasta Radzyń Podlaski obowiązują następujące uchwały definiujące politykę mieszkaniową:

- ✓ „Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022 – 2026" przyjęty uchwałą NR XXXIV/209/2021 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 30 listopada 2021 r.

W chwili obecnej nie przewiduje się zmian w dokumentach dotyczących polityki mieszkaniowej z uwagi na to, że obowiązujące dokumenty są zgodne z przyjętymi kierunkami procesu rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski.

10. Podsumowanie

10.1 Opiniowanie GPR przez właściwe organy

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4) ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji, występuje o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji:

a) w każdym przypadku przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,

- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,

b) w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Zgodnie z punktem 5) ww. artykułu wójt, burmistrz, prezydent miasta wprowadza zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

W wyniku prowadzonej procedury opiniowania projektu dokumentu otrzymano następujące informacje od wymaganych organów.

Tabela 27 Wykaz opinii i uwag zgłoszonych przez organy/instytucje oraz sposób ich rozpatrzenia w zakresie *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*

Lp.	Data opinii i rodzaj dokumentu	Podstawa prawna	Nazwa instytucji/organu Organizacyjnej	Opinia (uwagi)	Sposób rozpatrzenia
1.	Pismo z dnia 28.12.2023 r. Znak: OS.033.07.2023. EF	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 1	Zarząd Powiatu Radzyńskiego	Opinia pozytywna w zakresie zgodności ze Strategią Rozwoju Powiatu Radzyńskiego na lata 2015-2030. Brak uwag	Nie dotyczy
2.	Uchwała Nr DXXXII/9379/2023 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2023 r. w sprawie wyrażenia opinii do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 2	Zarząd Województwa Lubelskiego	Opinia pozytywna w zakresie zgodności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030r. Brak uwag	Nie dotyczy
3.	Pismo z dnia 18.12.2023 r. znak: IF-II.743.1.33.2023	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 3	Wojewoda Lubelski	Opinia pozytywna z następującą informacja: *Zakres projektu GPR nie koliduje z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2023 r. poz. 344 ze zm).* Brak uwag	Nie dotyczy
4.	Pismo z dnia 15.12.2023 r. Znak: 4808/23	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 4	Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie	Opinia pozytywna z następującą informacja: *Na przedmiotowym obszarze nie występują tereny w trwałym zarządzie lub użytkowaniu MON, jak również ich strefy ochronne oraz urządzenia infrastruktury technicznej resortu obrony narodowej.* Brak uwag	Nie dotyczy

5.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 4	Państwowa Straż Graniczna w Białej Podlaskiej	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
6.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 4	Komendant Powiatowy Policji w Radzyniu Podlaskim	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
7.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 5	Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Radzyniu Podlaskim	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
8.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 4	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Lublinie	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
9.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 6	Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
10.	Protokół z posiedzenia Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektoniczna z dnia 15.12.2023 r.	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 7	Miejska Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna	Opinia pozytywna. Wniesiono uwagi wymienione poniżej. 1) W części tekstowej projektu Gminnego Programu Rewitalizacji: a) Rozdział nr 9.2.1. pt. „Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego", ze względu na obecne brzmienie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest bezprzedmiotowy. Mimo treści rozdziału, iż założenia GPR nie wymagają zmiany studium, to zgodnie z ustawą o rewitalizacji, należy odnieść się do planu ogólnego, a nie studium. W opinii komisji należy rozważyć przeredagowanie treści rozdziału lub uzupełnić projekt o dodatkowy podrozdział dotyczący planu ogólnego, mimo jasnego stwierdzenia, iż projekt GPR nie wymaga zmiany studium; 2) W części graficznej projektu Gminnego Programu Rewitalizacji: a) W załączniku graficznym brakuje przedstawienia podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o rewitalizacji. Przedstawiono jedynie listy projektów rewitalizacyjnych.	Uwagi zostały uwzględnione. Dokonano stosowanych uzupełnień i korekt w projekcie GPR.
11.	Pismo z dnia 15.12.2023 r. Znak: O/LU.Z-3.439.57.2023.PR	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Lublin	Opinia pozytywna. Wniesiono następujące stanowisko do projektu GPR:	Uwagi zostały uwzględnione. Dokonano stosowanych uzupełnień i korekt w projekcie GPR.

				1. W ust. 2 na stronie nr 25 zostały zamieszczone niepełne przebiegi dróg krajowych nr 19 i nr 63, których odcinki znajdują się w granicach administracyjnych miasta Radzyń Podlaski. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 9 lutego 2023 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 455) i zarządzeniem nr 32 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 27 grudnia 2022 r., w sprawie nadania numerów drogom krajowym, droga krajowa nr 19 posiada następujący przebieg: granica państwa – Kuźnica – Białystok – Siemiatycze – Międzyrzec Podlaski – Kock – Lubartów – Lublin – Kraśnik – Janów Lubelski – Nisko – Sokołów Małopolski – Rzeszów – Babica – Lutcza – Domaradz – Miejsce Piastowe – Dukla – Barwinek – granica państwa; natomiast droga krajowa nr 63 ma przebieg: granica państwa – Węgorzewo – Giżycko – Pisz – Kisielnica – Łomża – Zambrów – Ceranów – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski – Wisznice – Sławatycze – granica państwa. W związku z powyższym zalecam dokonanie korekty ww. zapisów. 2. W ust. 4 pkt 4.5 na stronie nr 119 błędnie została podana łączna długość obu wskazanych dróg krajowych w mieście Radzyń Podlaski. Według danych ewidencyjnych GDDKiA Oddziału w Lublinie fragmenty dróg krajowych w granicach administracyjnych miasta Radzyń Podlaski posiadają następujące długości: droga krajowa nr 19 – 4,343 km, a droga krajowa nr 63 – 5,056 km. Sumaryczny przebieg tych dwóch dróg wynosi zatem 9,399 km, tymczasem w rozpatrywanym dokumencie ten sam wymiar określono niepoprawnie na 11,1 km. Wobec tego zasadna jest zmiana przedmiotowej wartości polegająca na wskazaniu rzeczywistej długości obu dróg krajowych na terenie miasta Radzyń Podlaski.	
12.	Pismo z dnia 13.12.2023 r. Znak: ZDr2.433.59.2023	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Zarząd Dróg Powiatowych w Radzyniu Podlaskim	Opinia pozytywna w zakresie dotyczącym dróg powiatowych. Brak uwag	Nie dotyczy
13.	Pismo z dnia 13.12.2023 r. Znak: L.dz.1998/2023	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Radzyniu Podlaskim	Opinia pozytywna z następującą uwagą: Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z.o. zwraca się z wnioskiem by ująć w powyższym programie przebudowę przyłączy wodno-kanalizacyjnych na działkach na których usytułowane są budynki, które przewidziano do remontów –rewitalizacji.	Uwaga została uwzględniona. Dokonano stosowanych uzupełnień i korekt w projekcie GPR.
14.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Sp. z o. o. w Radzyniu Podlaskim	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy

15.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	PGE DYSTRYBUCJA S.A. Oddział Lublin	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
16.	Pismo z dnia 21.12.2023 r. Znak: PSGLU.RO DZ.422.231.1.23	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie	Opinia pozytywna. Brak uwag. Przekazano następujące informacje: ➢ W obrębie obszarów wskazanych w zawiadomieniu zlokalizowana jest infrastruktura gazowa: • średniego ciśnienia. ➢ Planując rozbudowę infrastruktury należy uwzględnić konieczność zachowania stref kontrolowanych dla istniejących gazociągów zgodnie z obowiązującymi przepisami. ➢ W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew i krzewów oraz podejmować działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. ➢ Ponadto przy scalaniu lub podziale nieruchomości gruntowych lub działek objętych planem należy przewidzieć dostępność do infrastruktury technicznej. ➢ Zastrzegamy sobie możliwość dostępu do infrastruktury gazowniczej w związku z przebudową, budową nowych sieci, pracami włączeniowymi, awariami oraz przyłączaniem nowych odbiorców na podstawie umów przyłączeniowych. ➢ W przypadku ewentualnej kolizji projektowanego zamierzenia inwestycyjnego z istniejącymi gazociągami możliwe jest ich przebudowanie – w takim przypadku należy wystąpić do Oddziału Zakład Gazowniczy w Lublinie o wydanie warunków technicznych przebudowy. ➢ Budowa infrastruktury podziemnej oraz elementów zagospodarowania terenu winny być wykonane w sposób bezkolizyjny w stosunku do istniejącej infrastruktury gazownicze ze szczególnym uwzględnieniem następujących przepisów i norm: *Rozporządzenia Ministra Gospodarki (lub innego właściwego) „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie", obowiązującemu w okresie wykonania przedmiotowego gazociągu.* ➢ Przewidzieć możliwość prowadzenia sieci gazowych w pasach drogowych poza działkami prywatnymi. ➢ Przyłączenie Klientów do sieci gazowej możliwe jest zgodnie z procedurami obowiązującymi w Polskiej Spółce Gazownictwa sp. z o.o.. ➢ Każda zmiana zagospodarowania terenu, przez który przebiega gazociąg wymaga pisemnego uzgodnienia z Oddziałem Zakład Gazowniczy w Lublinie. ➢ Prosimy o ujęcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zapisu, który mówi o tym, że w strefie kontrolowanej istniejących gazociągów dopuszcza się budowę nowych sieci gazowych. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew i krzewów oraz podejmować działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Ponadto przy scalaniu lub podziale nieruchomości gruntowych lub działek objętych planem należy przewidzieć dostępność do infrastruktury technicznej. ➢ W przypadku planowania szczegółowych zadań inwestycyjnych na terenie objętym zmianami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, należy w stosunku do ww. gazociągów uwzględnić przepisy wynikające z *Dz.U. z dnia 4 czerwca 2013 r. poz. 640 Załącznik nr 2 tabela nr 1 normy PN-91/M-34501* oraz dokonać uzgodnień lokalizacyjnych w Dziale Zarządzania Majątkiem Sieciowym oraz stosownej Gazowni Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie, ul. Diamentowa 15, 20-471 Lublin."	Nie dotyczy

17.	Pismo z dnia 15.12.2023 r. Znak: 23121 2001 1/ TTDSl KU/JH/01	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Orange Polska SA	Opinia pozytywna w następującą uwagą: - w przypadku wystąpienia kolizji z istniejącymi urządzeniami telekomunikacyjnymi naszej własności należy wystąpić do ORANGE POLSKA o wydanie warunków technicznych na ich zabezpieczenie lub przełożenie.	Uwaga została uwzględniona. Dokonano stosowanych uzupełnień i korekt w projekcie GPR.
18.	Informacja z dnia 11.12.2023r.	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	HAWE TELEKOM Sp. z o. o.	Opinia pozytywna. Brak uwag	Nie dotyczy
19.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Multimedia Polska SA	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
20.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	T-MOBILE POLSKA	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
21.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Konrad Abramek NETKOM	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
22.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	EWE energia Sp. z o. o.	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
23.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	FIBEE IV Sp. z o. o	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
24.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	LINETEL MEDIA Sp. z o. o.	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
25.	Pismo z dnia 27.12.2023 r.	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	LUKMAN MULTIMEDIA Sp z o. o.	Opinia pozytywna. Brak uwag	Nie dotyczy
26.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 8	Robert Bukowski Media System	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy
27.	-	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. a tir. 10	Krajowy Zasób Nieruchomości	Brak opinii w wyznaczonym terminie – milcząca zgoda organu.	Nie dotyczy

28.	Pismo z dnia WSTI.614.1.2024.MK z dnia 29.03.2024 r.	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. b tir. 1	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie	Opinia pozytywna. Brak uwag	Nie dotyczy
29.	Pismo z dnia 08.01.2024 r. Znak: BP-I.512.51.1.2024	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. b tir. 2	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Białej Podlaskiej	Opinia pozytywna z poniższymi uwagami. W Gminnym Programie Rewitalizacji należy odnieść się do występujących na terenie miasta negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych tj. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, w szczególności w stosunku do centrów miejscowości oraz otoczenia zespołów zabytkowych (zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji). W Gminnym Programie Rewitalizacji należy wprowadzić działanie polegające na sporządzeniu, przyjęciu i wdrożeniu „uchwały krajobrazowej", o której mowa w art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, czyli uchwały określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane.	W ramach GPR informacje w zakresie negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych zostały ujęte w rozdziale 4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna. Miasto Radzyń Podlaski posiada „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski" przyjęte uchwałą Nr IX/48/2019 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 17 maja 2019r. Do sporządzenia „Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski", przystąpiono na podstawie uchwały Rady Miasta Radzyń Podlaski Nr XII/71/2019 z dnia 17 września 2019r. po wykonaniu analizy dotyczącej zasadności przystąpienia do opracowania oraz stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami w/w studium – uchwała Nr XI/67/2019 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie aktualności „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski" oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski. Teren Miasta Radzyń Podlaski w całości pokryty jest „Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski", zatwierdzonym uchwałą Nr XLV/277/2022 Rady Miasta Radzyń Podlaski z dnia 24 sierpnia 2022 r., (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z

					dnia 15 września 2022 r. poz. 4402). Obecnie obowiązujący „Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Radzyń Podlaski" jest wystarczającym dokumentem regulującym ład przestrzenny Miasta. Obecnie Miasto nie planuje podejmować fakultatywnej uchwały, o której mowa w art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
30.	Pismo z dnia 18.12.2023 r Znak: LU.RPP.610.329. 2023.MB	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. b tir. 6	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie	Opinia pozytywna. Brak uwag. Umorzono postępowanie ze względu na fakt, iż na terenie Miasta Radzyń Podlaski nie zidentyfikowano obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl ustawy Prawo wodne.	Nie dotyczy
31.	Pismo z dnia 27.12.2023 r. Znak: ZG.2210.9.2023	art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. b tir. 8	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Radzyń Podlaski	Opinia pozytywna. Brak uwag. W związku z wyłączeniem gruntów pozostających w zarządzie nadleśnictwa z obszaru rewitalizacji nie wniesiono uwag.	Nie dotyczy

Źródło: Opracowanie własne

10.2 Ocena oddziaływania na środowisko

Działając na podstawie art. 47 ust. 3. ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094)., Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski wystąpił ze stanowiskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie uzgodnienia braku potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*.

W trakcie prowadzonej procedury uzyskano następujące stanowiska organów:

1) Pismo z dnia 21.05.2024 r. znak: DNS-NZ.70I6.79.2024 Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego - organ stwierdził, iż dokument na etapie stwierdzania potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie wymaga wydania opinii państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.
2) Pismo z dnia 28.05.2024 r. znak: WSTI.410.16.2024.MK Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie – organ stwierdził, iż na podstawie przeprowadzonej analizy przedłożonych informacji, biorąc pod uwagę uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r, poz. 1094 z poźn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie nie uznaje za konieczne przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2030*.

Działając na podstawie art. 48 ust. 7 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z poźn. zm.) Burmistrz Miasta Radzyń Podlaski poinformował o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2O30*.[26]

W 2025 roku po przystąpieniu do zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2O30 wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie o uzgodnienie

[26] Obwieszczenie Burmistrza Miasta Radzyń Podlaski o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2O30 z dnia 18 czerwca 2024 r. - https://umradzynpodlaski.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/0obwieszczenie_o_odstapieniu.pdf

odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Uzasadniono, iż zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radzyń Podlaski na lata 2022-2O30 nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu unormowań rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie po przeanalizowaniu przedłożonych dokumentów, a także biorąc pod uwagę uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ww. ustawy uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu zmiany GPR (nr pisma …….).

10.3 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wymagają diagnozy i analiz, zdiagnozowanych problemów, zgłoszonych potrzeb, konsultacji społecznych, opinii oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski. Dla większości przedsięwzięć jest możliwe ustalenie konkretnej lokalizacji. Wśród nich znajdują się przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące budynków, które zostaną poddane modernizacji i/lub adaptacji pod inne funkcje, przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji przestrzeni publicznej, a także przedsięwzięcia nieinwestycyjne dotyczące m.in. działań społecznych, którymi objęci zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Działania te będą organizowane m.in. w konkretnych lokalizacjach, np. w siedzibie organizacji lub placówki oświatowej oferującej aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Część przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy inwestycji i działań społecznych zaplanowanych do realizacji w przestrzeni publicznej i na terenach zieleni. Kilka przedsięwzięć nie zostało ukazanych na mapie w konkretnych lokalizacjach z następujących przyczyn:

- 9/P – *Rozwój usług społecznych na terenie Miasta Radzyń Podlaski* - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całego miasta; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- 4/D- *Rozwój ekonomii społecznej na terenie Miasta Radzyń Podlaski* – projekt ma charakter koncepcyjny; brak określonej na ten moment lokalizacji,
- 5/D- *Kontynuacja programu usuwania azbestu* - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całego miasta; w jego zakresie przewidziano

preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji;

- 6/D- *Program ograniczania niskiej emisji w sektorze mieszkalnym na terenie Miasta Radzyń Podlaski* - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całego miasta; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji;
- 7/D- *Poprawa efektywności energetycznej sektora publicznego na terenie Miasta Radzyń Podlaski* - jest to przedsięwzięcie systemowe; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji;
- 8/D- *Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Miasta Radzyń Podlaski* - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całego miasta; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji; na ten moment nie ma możliwości wykazania konkretnych lokalizacji w obszarze rewitalizacji;
- 11/D- *RADZYŃ PODLASKI „ODNOWA”* - przedsięwzięcie ma charakter koncepcji; na ten moment nie ma możliwości określenia konkretów co do liczby partnerów, zakresu oraz lokalizacji;
- 12/D- *Rozwój interwencyjnych usług wparcia* - projekt ma charakter koncepcyjny i potencjalnie swoim zasięgiem obejmuje teren całego miasta oraz ewentualnych partnerów; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Załącznik nr 1 Mapa zawierająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Miasta Radzyń Podlaski